Augustini Niphi
Suessani de Immortalitate anime.
Libellus.

❡ Augustini Niphi Philosophi Suessani de Immortalitate humanę animę Libellus aduersus Petrum Pomponacium Mantuanum ad Leonem X[m] Pontificem Maximum.

Mbrosius Partonopeus Heremitanus Sãctissimarũ litterarum Doctor egregius, Antistes benemeritus Sãctissime Pater, Cum ex Mãtuana Vrbe Partonopen pficisceretur, Suessę me comperit, Vbi post visitatoria uerba, lõgosq; (ut inter amicos fieri solet) Sermones: tãdem libellum quẽdam de immortalitate animę Petri Pomponacij Mãtuani nostra tempestate Philosophi nõ obscuri attulit, declarauitq; se moleste ferre q̄ eo libello virille tradiderit & physice, & peripatheticę intellectiuam animam esse mortalem: cum lõgis studijs, magnisq; laboribus cõtrarium semper legerit, & quidem apud prẹclarissimos viros: qui licet de vniuersa anima dubitauerint, neminem tamẽ (ut aiebat) peripatheticorum se legisse meminerat, qui de intellectu vnq̃ dubius fuerit. Rogauit ergo ob hęc, ut eum legerem, relegerẽq;: & quę de ipso sentirem, scriberem: ac etiam publicarem. Ego v̄o occupatus domesticis rebus, curęue rei familiaris, necnõ in libro Theologico, quem ad beatitudinẽ tuam ocissime scripturus sum, subq; eius clipeo ẹditurus: prouintiam huiusmodi recusaui: nec ab ratione. Cum enim in eo Theologico libro errores omnes omnium Philosophorũ, prẹsertim eorum, qui aduersus christianam ueritatem uerbum fecerint, refutaturus sim, inter quos errores, hũc vnum de mortalitate humanę animę potissimum explosurus fuerim, bona frõte onus recusare videor. Demũ rogauit, ut hũc ẹderem, & sub nomine Sanctitatis tuę publicarem: nam (ut dicebat) cum omnes litterati ad domum tuam tuamq; familiam, ut in tutissimum portum olim semper cõfugerint: quorum alij ad Ioãnem, alij ad Laurentium, alij ad Cosmum gẽtiles uestros semper accesserint, sub quorum nomine innumeros libros vidimus publicatos, ob hoc declarauit libellum meum grato animo, hylariq; vultu te suscepturũ fore. Tum q̄a hoc gẽtile uestrum est. Tum ex innata tuę Beatitudinis virtute, qua omnes litteratos semper amplexus es. Adiunxit secũdam rationem, q̄ in hoc gratificari non parum videbor Sigismundo Gonçage, Reuerentissimo Cardinali Mantuano: qui cum semper virtutum fuerit maximus fautor, & virorum studiosorum indefessus patronus, non ẹquum erat ab eius desiderio recedere rationes istę etsi non parui apud me fuerint momenti, illud tamen labantẽ animum meum prorsus impulit q̄ Pomponacius hoc suo in libello ea refellere enixus est qua nostro de intellectu libro asseruimus, ibi enim immortalitatem animi & peripatheticam & naturalem esse compluribus argumentis astruximus, quibus consideratis Sãctissime Pater, hũc libellum ad te scripsi, & sub amplitudine Tui Sanctissimi nominis publicãdum esse curaui: vbi eorum omnium: quę in libello Pomponã. Elenchia indigent, reperies diligentissime cõfutata, Nec opusculi mireris paruitatem, cum diffusissimum librum ocissime sub clipeo tuę Beatitudinis sim ẹditurus, vbi hunc errorem diligentius, ut diximus, & alios fere innumeros refutabimus: & ne credas beatissime Pater me cum Pomponã. solum calamo voluisse certare: sub campo tuę Beatitudinis offero ipsi voce duellum, nec prius sedandum, q̃ alter nostrum alteri herbam dederit. Valeat Tua Sanctitas, & diu Fẹlix.

Tabula

❡ Index brevis coꝝ, quę in capitibus singulis toto continentur libello.

Quęsitum de animę imortalitate prius distinguendum est, q̃ ꝓponendum / quęrēs quid ꝺ animę imortalitate sit Aristotelis opinio, cęteroꝝ opiones, qui lumine nāli disseruerūt ꝑtermittēs, ꝓcipue Platonis, diminute quęrit. Cap.pm.
Si intellectiua anima, animusq; ipse eēt simpliciter mortalis, homo nec simpliciter / nec ſm quid esset mediū inter mortalia ꝛ imortalia: imo esset in extremo mortalis. cap.2m.
Incertum est quid de humana anima senserit Auer. nec in his, quę ipse dicit de intellectiua anima, sibi vbiq; constat. cap.4m.
Primum ꝛ principale argumentum / quod Pompon. ex verbis Aristotelis inducit aduersus opinionez Auerrois ab eo fictam. cap.6m.
Dilucidatio eius solutōis, quā ad primū argumētū affert Pompo. in qua exponit̃ multiplex aię cōsideratio, multiplex eius operādi ratio. cap.7m.
Pompo. obiectio prima, qua ꝓbat nullam esse aię operationem pęnitus abiunctam. cap.8m.
Defensio prioris responsionis, quam affert Pompo. vbi exponitur quomodo animę aliqua operatio est pęnitus abiuncta. cap.9m.
Excerptū Pōpo. ex hac distinctōe, per qꝺ declarāt qdam qūo de intellectiua aia agit metaphysicus. cap.10m.
Refutatio Pōpo. aduersus excerptū ꝛ 5 distinctiōem, ex qua excerptum deducit̃. cap.11m.
Resumptōes de nouo disserendę circa hęc, quę Pompo. tetigit in primo argumento. cap.12m.
Aliqua operatio est intellectiuę animę penitus e corpore abiuncta: ꝛ aliqua nō sine corpe ſm Auer. Them. Simpliciū: Theophrastū, ꝛ cōplures alios. cap.13m.
Dato ꝙ nulla sit intellectiuę animę operatio e corpe pęnitus absoluta: ex ipso intelligere, ꝛ velle, quę nō sine phātasmate sunt: ꝓbari pōt aiaz esse e corpore separabilem, ab eodēq; subiectiue minime dependere, ꝛ rursus exponunt̃ verba Aristo. p̊ de aia. cap.14m.
Quod de intelligentijs, ꝛ intellectiua anima pertractet physicus: metaphysicus, ꝛ medius iter hos, qui animasticus dicitur. cap.15m.
De scđa principali rōne quā Pompo. aduersus opinionē Auer. confecit. cap.16m.
Resumptōes circa h argumētuz disserēdę. cap.17m.
Quid Auer. ꝛ diuus Thomas intelligāt ꝑ intellectiuę aię separabilitatē: ꝛ qūo differunt. cap.18m.
Quę requirunt̃ ad formę separabilitatē. cap.19m.
Quibus signis intellectiuę aię separabilitas ꝓbet̃, ꝛ quid sit eius ꝓpria operatio. cap.20m.
Qūo verba Aristo. intelligunt̃, quę p̊ de aia posuit, pro veritate, ꝛ pro opione Auer. cap.21m.
Qūo itellectiua aia pōt itelligē sine phātasmate / opiones: vbi de extasi ꝛ lipopsychia nota. cap.22m.
Soluūtur ea, quę in scđa principali ratione Pompo. induxit aduersus opinionē Auer. ꝛ datur multiplex intellectꝰ verboꝝ Aristotelis. cap.23m.
Tertium Pompon. argumentum: quo refellit Auerrois opinionem. cap.24m.
Quot modis ſm peripatheticos aia itelligit, ꝛ qūo pōt qꝺ Auer. inquit, tolerari. cap.25m.
De ordine haꝝ itellectionū ſm peripatheticos / ꝛ qūo haꝝ nulla sine phantasmate est. cap.26m.
Ultimum Pompo. argumentum: quo Auerrois positionem refellit. cap.27m.
Resumptiōes in h argumēto disserēdę. cap.28m.
Quid sit beatitudo. cap.29m.
De medio beandi quo mō. s. aia beabit̃. cap.30m.
Quid sit beandi mediū ſm peripatheticos. cap.31m.
Qꝺ de facto aliqui fuerint in vita beati: ꝛ qūo catholici ꝛ phi differūt, ꝛ an remaneant post mortē. cap.32m.
Unde Auer. lz falso: ꝛ ex qbus Arist. vbis intellectꝰ vnitatem nactus sit, ꝛ soluūtur argumēta Pōp. cap.33m.
Breuis epilogus oīuz coꝝ: quę Pompo. physice, ꝛ peripathetice de aia opinat̃. cap.35m.
Fundamētuz Pōp. ꝑbreue: quo ꝓbat opionē. cap.36m.
Rationes Pompo. quibus ipse probat omnia, quę dixit de anima. cap.37m.
Ordo seruādus in ijs: quę aduersus opionē Pōpo. dicturi sumꝰ, ꝛ quot pro vitate disserēda sunt. cap.38m.
Physicaꝝ rōnuz, qbus ꝓbat̃ intellectiuā aiaz cū corpore nō mori, sed post mortē remanere. cap.39m.
Scđa rō, qua ꝓbat̃ eadē imortalitas. cap.40m.
Tertia rō, qua ꝓbat̃ eadē imortalitas. cap.41m.
Prima Aristotelis auctoritas, qua ꝓbatur imortalitas, ꝛ quę expositores de illa. cap.42m.
Scđa Aristo. auctoritas satis vrgens. cap.43m.
Tertia Aristotelis auctoritas. cap.44m.
Platonis auc̃tes hę sunt de imortalitate. cap.45m.
Cęteroꝝ auc̃tes ēt imortalitatē ꝓbātes. cap.46m.
Quod rōnalis aia cum corpe non nascat̃, sed extrinsecus accedat, prima rōne demonstrat̃. cap.47m.
Scđa ratio, qua ꝓbat̃ idem. cap.48m.
Quid de origie aię intellectiuę senserit Arist. cap.49m.
Cauillatōes Auerroistaꝝ ꝛ Pōp. hic refutant̃. cap.50m.
De rōnibus, quas Pompo. cōtra opinionem eius induxit / hic disputat̃ prima, ꝛ declarat̃ an qr aia recipit imāliter, sit simpliciter imaterialis. cap.52m.
Prima rōnum eaꝝ hic disputat̃: quę contra se a Pompo. inductę sunt caplo. 13°. vbi ꝙ anima sit beatitudinis capax probatur. cap.53m.
Supposita animi imortalitate, nemo morti, quouis in casu exponere se debet, vbi de fortitudine multa nota: ꝛ an virtutes expetibiles sint ꝓpter se, an illaruz pręmiuz sit imortalitas. cap.54m.
Tertia ratio, quę est de maloꝝ punitione ꝛ bonoꝝ ꝑmiatione, hic disputatur. cap.55m.
Quarta ratio, quę est de famositate imortalitatis: hic disputatur. cap.56m.
Quinta rō, quę est de miraculis: hic disputat̃. cap.57m.
Uera opinio de anima intellectiua, ꝛ physice, ꝛ peripathetice asserta. cap.58m.
Primus modus refutandi potissimam Pompo. suppositionem: vbi an anima intelligere possit sine phantasmate iterum disputatur. cap.59m.
Scđs modus, quo refutat̃ eadē suppositio, ꝛ iterū disputat̃ an aia possit sine phātasmate intelligere. cap.60m.
Soluitur prima ratio, ꝛ declaratur quomodo anima est actus corporis. cap.61m.
Refutat̃ scđa Pompo. rō ꝛ declarat̃ quo mō intelligere per phātasma est essentiale aię. cap.62m.
Refutat̃ tertia rō, ꝛ declarat̃ aiaz nō itelligē, nisi ꝑ vnuz intelligendi moduz ſm Aristo. cap.63m.
Refutatur quarta ratio, ꝛ exponitur quatenus aia nunq̃ mutat suum intelligēdi modum siue ipsa sit in corpore / siue extra corpus. cap.64m.
Refutat̃ qnta rō, ꝛ declarat̃ per signū, quatenꝰ aia pōt intelligere aliqñ sine phantasmate. cap.65m.

Refutatur sexta rõ, et declaratur quatenus aia separata nõ remanet sine corpe, et quaten[us] remanet. cap.66[m].
Refutatur septima ratio, et exponitur si est absurdum esse infinitum in actu. cap.67[m].
Refutatur octaua rõ, et ostenditur aiaz esse mediam: sz aliqñ possit intelligere sine phantasmate. cap.68[m].
Refutatur nona ratio, et declaratur quõ aia separata est hoc aliqd, et per se subsistens. cap.69[m].
Repetitur vndecima ratio, et complura dubia de aia post mortem queruntur. cap.70[m].
Que peripathetici dicerẽt de his q̃ õnibus. cap.71[m].
Soluitur prima.q. et declaratur an anima, cum exit a corpore: motu an alteratione ad locum sibi proprium proficiscatur. cap.72[m].
Soluitur secunda.q. et determinatur de loco animorum post mortem. cap.73[m].
Soluitur et tertia.q. et declaratur an sursum an deorsum feratur anima post mortẽ, an motu tractus, an per se natura, vel voluntate. cap.74[m].
Soluitur quarta.q. et declaratur an anima post mortẽ aliqua cognoscat, que in vita nõ cognouit, vt locuz ad quẽ fertur, et penam, quecunqz sit illa: et premium quicquid sit illud. cap.75[m].
Soluitur quinta dubitatio, et declaratur quomodo anima deserit corpus. cap.76[m].
Soluitur sexta.q. et declaratur an animarũ omniuz vnus sit cõmunis locus. cap.77[m].
Soluitur octaua.q. et declaratur anima post mortem patiatur, an gaudeat. cap.78[m].
Soluitur nona.q. et declaratur an anima post mortem cognoscat singularia vt amicos, filios, ppinquos, nec nõ, et mutatiões, que illis cõtingunt, Rursus an cognoscat ea singularia, que postea pperuo emergũt. cap.79[m].
Undecima.q. soluitur, et declaratur an anima separata cognoscat aliam animã, vtpote amici, filij vel aliorũ: et an eam alloqui possit. cap.80[m].
Duodecima.q. soluitur, et declaratur, si aia põt locũ dimittere, vbi stare deputata est: et nobis apparere, et si imutabiliter vult qcqd vult. cap.81[m].
Decima Pompo. rõ disputatur: et de ordine aiar sm latitudinẽ pfectionis determinatur. cap.82[m].
Ultima Pompo. rõ disputatur, et declaratur auctoritas .12. libri metaphysice de beatitudine, et redditur cã, cur Aristoteles nõ locutus est de beatitudine aie post mortẽ in libris scientificis, sz in alijs libris, et cur de statu aie separate pauca dixit: sz solũ semia sparsit. cap.83[m].
Quod hec, aia est imortalis, nõ sit pblema neutrum, imo sit conclusio per se demonstrabilis, et demonstratur hic multis rõnibus, et q Plato nõ opinãdo, sed asserẽdo, de imortalitate sit locutus. cap.84[m].
Epilogus omnium eorũ, que minus aduersando ys, que Aristoteles dixit, dicenda sunt de statu anime post mortẽ: et repetitio oĩuz cap. questionũ: que supius disputate sunt: et excusatio a diligẽtiori cura: et libelli submissio, ad Leonis .X[mi]. Pontif. Maximi pedes. cap.85[m].

Finis Tabule.

¶ Quęsitū de aię immortalitate ꝑus distinguēdus est, ꝙ ꝓponēdū. ¶ Quęrēs quę de aię immortalitate sit Ariꝰ opinio, cęteroꝝ opiones, qui lumine nāli disseruerūt, prętermittēs, ꝓcipue Platonis, diminute quęrit. Cap. I.

Aduersus ea q̄ sunt in probemio contēta.

De Pōp. incuria.

Omponacius ğ cum de humanę aię immortalitate differere proposuisset, nulla de aia pęmissa distinctōe, de aię imortalitate quęrit. Cum vō quid de qōne hac sub puro nāli lumine sentiēdū sit adiecerit, qd de illa attigerit Ari. cęteris philosophis ꝓtermissis, ꝛ qdē Platone etiā: disserere pollicet̄. quoꝝ alteꝝ aduersus Ari. ꝓcepta ꝓposuit. Alteꝝ vō de negligētia notādū est. Qd qdē pᵐ cōtra

Lcā7. ꝓcepta Ari. ꝓponat: testis est Arist. ipse, qui cū multa de aia ipsa disserē ꝓposuisset, pᵒ de aia lib. ꝓcipit nec illa eē ꝓponēda, nec disserēda, nisi ꝑus de aia ipsa distinctio facta fuerit, nō. n. aia vnius spēi est, quēadmodū Phi arbitrabant̄: qui suo tpe disputarūt: ppea ingt, nūc qdē eniꝫ dicētes, ꝛ quęrētes de aia, de humana vident̄ solū itēdere: qd qdē cuꝫ minime verū sit: ꝓcepit vt de aia ipa ꝯsideraret̄ an partibilis per spēs sit pro dīia aialiuꝫ: an ipartibilis vnaqꝫ atqꝫ specie eadē in oibꝰ: vt Platonici, ꝛ Pithagorici putauerūt: qui suo tēpore ꝓbabātur: vt eo loco Simplicius notauit: Pōpon. ğ quęrēs de aię imortalitate: si pipathetice disserē cupiebat, ꝑus de aia distinguere debuerat. Quā ob cāꝫ, Philoponus vir doctissimus, qui sub Ammonii doctria cōmēᵗⁱᵃ in libris ð aia collegit, reꝫ hāc disserē ꝓponens, de aia, quā Gręci psychen appellāt, ita distinguit: nā aiaꝝ alia humana, alia ferina, alia phytica ħ est vegetabilis, siue stirpica est. Humanę aūt cōplures ptes assignat, naꝫ alia noetica, hoc est itellectiua, alia dianoetica, ħ est discursiua, siue rōnalis: alia phātastica est. Qua distōne ꝓmissa quęrit an humana aia mortalis sit, an imortalis, ꝛ si humana imortalis: an tota, an noetica ħ est itellectualis solū: cęterę vō mortales, quaꝫ rem, cū Pōpo. ꝓtermisisset, nec Aris. nec expositoꝝ ꝓcepta seruauit. Qꝫ aūt de negligētia sit notādus, dum solū

De Pōp. neglig. quę Ari. senserit in re illa, ꝓponat differere: facile demōstrari pōt. Primo qdē ex eo, qꝛ doctissimi Phi de imortalitate humanę aię disseruerūt, ꝛ qdē solū physicis rōnibus incesserūt: qui nō minori diligētia de re illa ꝛ ptractarūt, ꝛ elaborarūt: vt de ꝯtēporaneis Aris. loqr, Theophrastꝰ, Endemus, Xenocrates: q de imortalitate animi diligenter libellos ꝯfecerūt. Ante hos Socrates, Xenophanes, ꝛ Chreātor. Hi. n. omni hora, omni loco, ꝛ cuꝫ oi hoie de animi imortalitate disputarūt. Sꝫ si erāt hi prętereūdi, vel qꝛ eoꝝ libri nō facile habent̄: vel qꝛ eoꝝ opinionibꝰ nō vtimur: Plato magnus rerū diuinaꝝ Magr̄ ꝓtereūdus nō erat, cuius libri oēs gręce editi sunt: ꝛ admodū latine. Hic. n. ꝛ si de animi imortalitate sparsiꝫ cōpluribꝰ in locis disputauerit: in phędone ꝓcipue rem hāc attingit, vbi ꝯstat eum, nō nisi physicis rōnibꝰ incessisse. Accedit ad hęc Ari. ipse, qui cū de aia cōplures qōnes ptractasset, eaꝝ vitates definit nunꝗ, nisi auditis priscoꝝ opionibꝰ quę de illis ꝓcesserūt, quasi nō bn̄ vitas hri possit, nisi cęteroꝝ opiones narrent̄, quę aut pro vitate, aut ꝯtra vitatē repte sunt. P. Quęrē qd velit Aris. in tā grauī ꝓbleumate, videt̄ admoduꝫ vanū: cū ipse de imortalitate animi in nullo libroꝝ, eoꝝ dico: qui vel gręce, vel latine ad nos ꝓuenerūt, fecit quęsitū per se. Cum. n. in libris de aia, ꝛ in libris de aialibus cōplures qōnes de aia ipsa ꝛ generatiꝫ, ꝛ speciatim ꝓposuisset, nō memini me aliquā legisse, quę ð imortalitate humanę aię mota eēt: cū igit̄ de humanę aię imortalitate nihil, nisi obiter locutus sit, iure vanū videt̄ quęrere qd ipse velit, cuꝫ ex his, quę obiter dicunt̄: nihil certi accipi possit: cuꝫ pro diuersis qnqꝫ diuersa afferamꝰ. Signū nobis affert, naꝫ cū in libris ethicoꝝ disputasset an fortis debeat se morti exponere, vt fortitudis actu potiri possit, accepit post morteꝫ nihil remanere: qd qdē nō ab re fecit, naꝫ si post morteꝫ aius relinqueret̄: nulli dubiū esset, fortē se morti debere exponere: vt ergo quęsiti veritas oio habeat̄, accipit, id, quo cōcesso veritas oio relinquet̄. Duꝫ vō eisdē in libris de fęlicitatis amplitudine loqueret̄: sumit post mortem aliqd remanere, ꝛ ad mortuos ꝓuenire bonū ꝛ maluꝫ ex his, quę eoꝝ ꝓpinqs ꝯtingunt in vita: hoc. n. fecit, vt felicitatis amplitudineꝫ extolleret, nosqꝫ moneret ad bn̄, beateqꝫ viuēduꝫ. Simili rōne ꝛ in nālibꝰ libris ꝓcessit: vbi lꝫ quę dicit, ꝯtraria sunt: ipse tn̄ nō sibi ꝯrius est, cuꝫ nō ex ꝓposito, ꝛ tāꝗ per se quęsita illa dixerit, sꝫ obiter. De Platone vō nō ab rōne dici posset esse sibi ꝯriū si diuersa diceret: cū de imortalitate ai fecisset quęsitū per se. ꝛ ob hāc rem doctissimꝰ Pamphylus Eusebius. 13°. libᵒ cū de Platonis incōstantia loqueret̄: demōstrauit Platoneꝫ in his, quę de aio dixit, nō esse sibi cōstantē: qd an veꝝ sit, postea dicemꝰ: veꝝ ille de Platone ita dicere potuit, qa de aio fecit quęsita pe se. In vanū ergo laborauit Pompo. quū quęrit disputare, qd Aristoteles de imortalitate senserit: qnqdē de illa nihil p se quęsiuit, nihilqꝫ dilucide dixit, sed ea quę ex dictis ab eo colligunt̄: sunt obiter dicta: quibꝰ nulla prorsus fides adhibēda est: nec asserendum est, qd ex dictis obiter colligit̄, id omne esse de Aristotelis mente. Cap. 10.

¶ Si intellectiua aia, aiusqꝫ ipse eēt simplr̄ mortalis: hō nec simplr̄, nec ꝓm qd esset mediū inter mortalia ꝛ imortalia: imo esset in extremo mortalis. Cap. II.

Post hęc Pompo. ꝓbare enitit̄ argumēto ab operationibus sumpto hoiem ipsuꝫ esse inter mortalia ꝛ imortalia mediū, nam si ad operationes sensitiuę aię, atqꝫ vegetatiuę attenderimus: inter mortalia eū cōstituemꝰ: qnqdem operatiōes hꝰ instrumētarię sunt: veluti quę aialiū mortaliuꝫ hn̄tur. Sin aūt ad intelligere ꝛ ad velle, ipsuꝫ iter mortalia collocabimꝰ, ꝙ optiōes hę sine istrumētis sint. Quod qdeꝫ nec est sibi cōstās, nec peripatheticū. Qd nō sibi cōstat, facile ꝓbamus: naꝫ ipse in eius libelli cap. ix. physice arbitratur intellectiuā aiaꝫ, animūqꝫ ipsum esse mortalē simplr̄. Tūc argumētor: intellectiua aia, aiusqꝫ ipse est simplr̄ mortalis, ergo est genitꝰ, ꝛ ex semie deductus, hęc ꝯñia ꝓm Auerroem nō est dubia: qppe cuꝫ ꝓm ipsuꝫ ois forma, quę suo subiecto desinēte, desinit eē: sit cōstituta in esse per subiectū: sitqꝫ de illius potētia a motore corporeo in lucē deducta: vt clarissime cōpluribꝰ locis ab eo est dictum. Qꝫ vō hęc ꝯñia sit Aristo. facile pꝫ. Naꝫ Aristo. nō posuit aliū moduꝫ, quo res incipiūt, nisi gnātionē, vt ipse fatet̄ codeꝫ loco: vel si posuit duos modos, vt 2° de gnātiōe aialiuꝫ libro inuit, fortasse fecit, qa formaꝝ arbitratus est alias esse mortales, cum corpore incipiētes, ꝛ cū eisdeꝫ desinētes, alias imortales, incipiētes qdeꝫ nō ante corpus, sed remanētes desinētium ipse gnātionē fecit, imortaliū creationē, vt clarissime eo loco cōstat, si ergo itellectiua aia, aiusqꝫ ipse mortalis simplr̄

Aduersus ea q̄ ca. ꝓ hn̄tur.

Cap. 3°.

eēt, cū per creatiōez nō incipiat, erit per gn̄atione eductus de po^a mãe, atq3 per semē a parētib^9 trāsmissus. p3 ḡ ɔñia: vltra aīus est genit^9, ex semineq3 trāsmissus, ḡ ois eius actio, opatioq3 erit instrāria p̄ticularis, atq3 penitus mãç emersa. Hęc ɔñia expsse est Auer. 3° de aīa. li°. Ari. q̄3 2° de gnōne aīaliū. lib. hāc ɔñiā indicauit. Cū. n. mē tē animūq3 extrinsecus accedē p̄baffet, id oē ex eo p̄bauit, q̄a eius opatio īstrō caret, l3 ḡ ɔuertet arg^m, cum termini sint ɔuertibiles, aīus est genit^9, ex semineq3 transmissus, ergo eius opatio est īstrāria, p̄ticularis, ꝛ hęc (vt Auer. vbis vtar.) Quod si ita sit, erit ꝛ simplr, ꝛ f̄m q̄d mortalis hō: cū nulla ei^9 opatio, nec quę ad itellectū, nec quę ad cęteras aīę p̄tes attinet, instrō careat. Quo fit (vt nō mediū) sed in extremo sit statuendus, q̄ꝛ ꝛ simplr, ꝛ f̄m q̄d mortalis, Pōponacius ḡ: qui ɔcedit p̄mū aīs. v3 q̄ aīus sit simplr mortalis, si sibiipsi ɔstare d3, ɔcedē coget hoiem nullo pacto medium eē, sed extremū. Qd vo p̄ipathericū nō sit: si Pōponacius peripathetice dicit, vt p̄ipathetice arbitraꝛ dicere, p3, nā aīum esse simplr mortalē dicit esse p̄ipathericū. ḡ nulla forma erit in hoīe, quę nō sit genita: ꝛ cui^9 opatio nō sit instrāria: quo fit, vt nec f̄m q̄d hō imortalis sit hñdus. Quare inter mortalia, et imortalia nō erit vt mediū collocādum. Erit ḡ qd dixit, Platonicū, nā cū aīum Platonici fecerint imortalē, cęteras hoīs formas mortales, imo cętera p̄ter aīuz, hoiez mediū īter illa collocarūt: quā rem doctus Salustius ex Platonis fonte accipiēs, his verbis p̄tulit, ois nr̄a vis in aīo, ꝛ corpe sita est, animi impio, corpis seruitio magis vtimur: alteꝝ nobis cū diis, alteꝝ cōe cū beluis est. Qd q̄dē minime veꝝ eēt, nisi aīus eēt imortalis. Quare iuxta Platonis snīam hō inter ęterna ꝛ t̄palia medium est. Nō aūt iuxta eius opīonē, qui aīum mortalē simplr arbitraꝛ. Rursus iuxta Platonis opīonē hoīuz tres modos ponere cogimur: heroas, quoꝝ aīus remanet post mortē hrūs, vt Plato in Gorgia inquit. Et Plutarchus hystoricus exponit. In beluas ɔuersos, quoꝝ aīus brutalitate post mortē affect^9 relingꝛ, vt et in lib. de itellectu (cum de statu aīę disputauimus) clarissime exposuimus: ꝛ puros hoīes, qui mediocri vita viuūt. Qd q̄dē verū nō eēt, nisi aīuz imortalē simplr statueremus. Pōpo. ḡ nec sibi constat, nec p̄ipathetice dicit, dum se p̄ipathetice dicere credit. hactenus de hominis mediocritate.

Immersa
Cōmē. 5°.
Cap. 3°.

Que Salustius.

tres mōs hominū3 Plato ponit.
In vita Romuli.

¶ Insufficiētia modoꝝ: quibus Pompo. arbitraꝛ multipliciter humanam naturam dici. Cap. III.

Cōtra ea q̄ capite 2° hñtur.

Um Pōponacius ḡ hoiez eē mediū se p̄basse arbitrareꝛ. Humanę naturę multiplicitatez sic ordiꝛ, l3 obscure: hō est mortalis atq3 imortalis, aut f̄m eādē formā, eādēq3 nām: aut f̄m aliā, atq3 aliā. Si f̄m aliā hō immortalis sit, f̄m aliā vnā vel plures mortalis: tribus modis, ꝛ nō plurib^9 euenire dicit, q2 vel tam forma, per quaz est imortalis, q̄3 forma, per quā est mortalis est pro hominū numero multiplicata: vt sit in singulis duplex forma, altera per quā mortalis, altera per quā imortalis dr̄, aut in oibus hoibus ea forma, per quā imortalis diciꝛ, sit vna oīum numero: ea vo per quā mortalis pro hoīum numero multiplicata, aut ɔtra ea p̄ quā hō mortalis est oīum hoīum vna numero sit: ea vo per quam est imortalis numerata. p3 ḡ hoc p̄^m trib^9 modis dici. Sin aūt dicaꝛ per eādem formā, eādēq3 nām hoiem esse mediū. s. mortalē atq3 imortalē: hoc erit, vel q2 hō per illā erit simplr immortalis, ꝛ f̄m q̄d mortalis: aut viceuersa, q2 per illā est simplr mortalis, ꝛ f̄m q̄d immortalis. Vel 3° q2 per illā erit f̄m q̄d vtrq3 mortalis. v3 ꝛ imortalis: hęc Pōpon. Quę q̄dē ꝛ inordinate, ꝛ insufficiēter, atq3 obscure assignata sunt. Quare ɔcesso pro veritate, q̄ hō ipe sit mortalis, ꝛ immortalis: aut erit per eādē formā: vel per aliaz atq3 aliam: si per aliā atq3 aliā: erit vel q̄a vtraq3 erit in hoibus numerata: tam illa, per quā hō est mortalis, q̄3 illa, per quā est immortalis: vel q̄a in oibus vtraq3 est vna numero: vtpote tam ea: per quā hō est immortalis, q̄3 ea, per quā est mortalis, vel q2 alia est vna numero in hoib^9 oibus: ꝛ alia numerata: siq̄dez in hoibus alia cōis vtriq3 est, alia numerata: hoc bifariā est, vel q̄a illa, qua hō immortalis est, vna oīum est. Alia vo per quā est mortalis, numerata: vel ɔtra, q2 ea numerata est per quaz imortalis, ea per quā est mortalis oīum vna numero. quo fit vt nō tribus modis, sed quatuor modis hoc sit multiplicādū: cuius ɔ̄riuz arbitrabaꝛ Pōpo. Sin aūt per eādē formā hō sit mortalis, ꝛ imortalis, hoc est, vel q̄a per eandē est simplr vtrq3 mortalis. v3 ꝛ imortalis, aut q2 per eādē f̄m q̄d vtrq3 v3 mortalis, ꝛ imortalis: aut q2 per eādem est simplr ꝛ f̄m q̄d vtrq3: qd duplr esse pōt: q2 vel per eādē simplr imortalis, ꝛ f̄m q̄d mortalis, aut contra per eādē simplr mortalis, ꝛ f̄m q̄d imortalis. quare hoc 2^m nō tribus sed quatuor modis dicitur: non ergo multiplicitas hęc, sex modis, sed octo dicenda est: cuius cōtrarium arbitratur Pomponī.

¶ Incertuz est q̄d de hūana aīa senserit Auer. nec in his, q̄ ipe dicit de itellectiua aīa: sibi vbiq3 ɔstat. Cap. IIII.

Cōtra ea que ca. 3°. ponūtur.

Postea Pōpo. (p̄missa humanę naturę multiplicitate) de mēte Auer. aīaz in hoīe duplicem ɔstituit. Alterā intellectiuā, per quā hō imortalis est. Alterā mortalē, per quaz mortalis videꝛ. Aīam q̄dē intellectiuā de illius mēte esse vnā numero in hoib^9 oibus tradit: eam vo, per quā hō mortalis est, asserit pro hoīum numero multiplicari. Moueꝛ ad hęc, ex eo, q̄a Ari. vbiq3 intellectū impmixtū, immāīlē effecit, quo fit vt ęternus sit, ꝛ vnus numero. cęteras aīas sensitiuā, ꝛ vegetatiuā fecit istrārias, quare ꝛ mortales. Quę q̄dem opinio nō Auer. sed Cādauēsis est, qui ꝛ intellectū, ꝛ itellectiuā aīam vnā numero in hoibus posuit argumēto v3 q2 est impmixta, imortalis, ꝛ ęterna. Nō. n. fieri pōt, vt in ęternis indiuiduū numero multipliceꝛ sub eadē specie. Qd vo incertuz sit q̄d de itellectiua aīa velit Auer. nō est difficile demōstrare. Si per eius sectatores pcurrimus. nā iter itellectū ꝛ itellectiuā aīaz nō paruā sectatores dr̄iaz fecerūt, q̄nq̄dē itellectiuā aīaz totū q̄dā esse dicūt ex itellectu, atq3 sensitiuo vegetatiuoq3 ɔstitutum. Intellectū vo itellectiuę aīę partē. Fingūt. n. eē itellectū quasi semiaīaz: q̄ sit itellectiuę aīę medietas, totū vo, qd ex semine traduciꝛ, esse alterā itellectiuę aīę medietatē: ex q̄b^9 quasi semiaīab^9, resultat tota itellectiua aīa: quę q̄dez numeraꝛ in hoib^9: l3 itellect^9, qui est illius semiaīa, vnus numero sit in oibus: quā opinionē Suggerius, ꝛ Rogeri^9 vterq3 Bacconitanus, ad Auer. mētem tradūt. Vilroniēsis vo acutissimus doctor, intellectū vnū oīum, aīam itellectiuā numeratā pro hoīuz numero asserēs, dicit ad mētē Auer. itellectū esse p̄mo ꝛ p̄ se formā informātē nām cōez (quā supponit eē rem cōez oibus indiuiduis) ꝛ ab illis diuersaz. Scdario vo formā oīum indiuiduoꝝ: pro quoꝝ numero itellectiua aīa multiplicaꝛ, itellectu existēte vno oīum. enitiꝛ aūt oīa Auer. v̄ba ad hāc opinionē reducē, vt legētib^9 quę ille dicit, p3. Joānes Bacconitanus meo iudicio cęteroꝝ Aueroistarū Princeps tradit ad Auer. mētē intellectū nobis bifariā copulari, vno quidē numero: quo fit nr̄a potētia, per quā intelligimus: quā copulationē spiritualē esse dicit, atq3 virtualē, quatenus per hāc intellectus efficitur nobis, quasi spūs, siue forma, atq3 potētia, siue v̄tus.

Opi. Candauensis.

Rogeri^9 ꝛ Suggeriy opi.

Vilroniēsis opio.

Joā. bac. opinio. 2. sentē. lib. di. 20. q. vnica.

siue deus. Altero vo, quo itellect⁹ ad phātasmata copula/
tur, vt ad obiecta, quoꝝ intētiones recipit actu immāles
vtute itellect⁹ agētis: qcqd ille sit siue deus siue alia res.
Et quouis mō itellect⁹ copulet homini, semꝑ ipse vnus
oium est. Intellectiua autē aia (vt ingt) plures. pꝫ ergo
An itellm Auer. sectatores nō paruā iter itellectū, ⁊ itellectiuā aiaꝫ
⁊ aiā diffe dr̄iam effecisse. Quā etiā veteres discerūt, naꝫ (vt Ari.
ferant. ingt in p° de aia lib.) Anaxagoras videt alteꝝ dicē aiaꝫ,
Tex. c. 31. ⁊ itellectū, cuius opinionē laudat. Quāobreꝫ, dicē soliti
sumus, Auer. vba posse ad oēs opiones accōmodari. naꝫ
vbi ipse intellectiuā aiam diceret vnā numero oiuꝫ: ꝑ er
aiam, nō totā, sed semiaiaꝫ itelligit, hoc est itellectū: qui
differt ab humana aia, vt pars a toto. Ubi vo rōnalē nō
vnam, sed itellectū vnū fecit: intellectiuā totā intellexit:
quę ꝯstat pte itrinsec⁹ accedēte, ⁊ pte itrinsec⁹ deducta.
pꝫ ḡ incertū eē, qd de humana aia senserit Auer. cum ad
ei⁹ mētē boni Auer. interp̄tes differāt, nā alij solū itellm
īmortalē: alij intellectiuā aiaꝫ imortalē asserāt. Incō sul/
te ḡ Pōpon. ptulit opinionē Auer. cuꝫ nō sit omniū: qui
Auer. iterp̄tant: sed Candauēsis. Nolo tñ te ignorare in
lib. de itellectu multa pro opinione Auer. scripsisse: nup/
rime vo in his cōmētarijs, quę nūc cōfecim⁹ in libris de
aia: hac rōne, quę sit Auer. mens, nunc differē ꝑtermitti/
mus: cum itētio nr̄a sit solū disputare ea quę dicit in hoc
libello Pōpo. qui de aię imortalitate inscribit.

¶ Themistius de anima intellectiua qd sentit, incertum
est: nec potest eadem sentire, que Auerro. sed in q̄pluri/
mis differt. Cap. V.

Cōtra ea que in c°. 3° sunt. Omponacius capite eodē arbitrat Them. ⁊
Auer. ꝯcorditer intellectiuā aiaꝫ posuisse rea/
liter distingui ab aia corruptibili, verū ipsaꝫ
esse vnā numero in oibus hoibus. Mortalē
vo multiplicatam. Quę res nec est certa: nec
(vt ostēdā) in oibus sunt ꝯcordes. Qō qdē incertuꝫ sit,
qd Them. velit, per eos, qui euꝫ sectant, atqꝫ interp̄tan/
Qd̄ tho. tur, ꝑcurramus. Thomas igit, cuius ingeniū, atqꝫ doctri
d Them. nam semꝑ magnifecimus: nō minus iustus, q̄ verus in/
terpres eo libello de itellectu, quē aduersus Auer. cō scri/
psit, tradit de Themistij, ⁊ Theophrasti decreto intelle/
ctuꝫ, intellectiuāqꝫ aiam formā esse informātē humani
corpis: ⁊ nomē ⁊ spēm illi pręhētē: addit agētē pro nume
ro hoium multiplicari: agēteꝫ dico nō eum: qui est quasi
sol: qui est oium hoium vnus numero: quē Themistius
deuꝫ eē arbitrat: sed eum, qui simul illumināns est, ⁊ illu/
minat⁹. Hic enim pro numero hoium multiplicat, estqꝫ
cuiqꝫ homini ꝑpius intellect⁹: qui cum itellectu patibili
itellectiuā aiaꝫ cuiqꝫ homini ꝑpriā ꝯstituēs. nec hęc opi/
Cap. 32. nio dissonat vbis Themistij. Tertio. n. de aia lib. clarissi
me tradit agētes itellectus hō multiplicari pro hominū
numero. Unde ex his, ⁊ alijs quę diuus Expositor colle/
git, de mēte Themistij asserit. Intellectiuā aiam eē for/
maꝫ hois vere informātē: ⁊ qdē talē cuius duę ptes, siue
Qd̄ Al vtutes sunt intellect⁹ agēs, ⁊ possibilis. Albert⁹ vo cogno
bertus de mēto magnus, ⁊ in lib. de intellectu, ⁊ itelligibili: ⁊ in di/
Them. gressionibus tertij libri de aia: de Themistij snīa tradit
intellectū agētē multiplicatū, esse lumē qddā ęternū: qō
(vt in subiecto) est in itellectu possibili ab itellectu illu/
minātē ꝑgrediēs. Tale lumē Themistius (vt ingt) est
illustrās, ⁊ illustratū: illustrat enīꝫ ab agēte. Illustrat vo
possibilē itellectū: quo fit (vt ꝛm Alber.) Themisti⁹ ve/
lit intellectiuā aiam esse possibilē itellectū per hō lumen
illustratū: ⁊ nō solum hois formā, sed eidē nomē ⁊ spēm
Simp. p̄bere. Simplici⁹ bonus Themistij iterpręs, tradit ad il
d Them. lius mētē ex cōi intellectu, ⁊ corpore aial humanū ꝯfici,
appellat cōeꝫ intellectū, Themistius, id, qō Simplicius
dianoeaꝫ, Auer. cogitatiuā appellat. Est. n. cōis intellect⁹
humani aialis forma, ⁊ qdē informās. Hoiem vo Sim/
plicius ꝯstare dicit ex itellectu, ⁊ eiusmodi humano aia/
li. naꝫ cōis itellect⁹ materie adueniēs humanū aial facit,
huic aiali itellect⁹ extrinsecus accedēs ꝯstituit hoieꝫ: hęc
Simplicius. Plotinus vo, qui (vt dicūt iuniores) in pau que Plo
cis dissentit a Themistio in his, quę de aia scribit, tradit tin⁹ d mē
vnicuiqꝫ homini assignādā esse duplicē aiaꝫ, alterā qui/ te Them.
dē quasi vitā: quā Themistius vbiqꝫ aiationē appellat:
alterā quasi aianteꝫ, viuificāteqꝫ: e qua aiatio in corpus
ꝑficiscit: ab aia viuificāte hō est rōnalis, ⁊ intelligēs: ab
aia viuificata est aial ⁊ viuēs: dico ꝛm vitā hois ꝑpriaꝫ:
est vtraqꝫ pro numero hoium numerata: verū quę viui/
ficat ęterna est, quę viuificat: corrūpit, atqꝫ cum corpo/
re nascit, ⁊ abolet. pꝫ ergo ex expositorib⁹ qd velit The
mistius, incertū eē. Ex his vo: quę ipe dicit, lōge facilius
eadē incertitudo colligit. nā p̄mo de aia clarissime duas Cap. 23.
aias in hoie vnoquoqꝫ collocat, alterā quasi vitā, aiatio/
nēqꝫ: per quā hō aial est humanū: alterā quasi aiantē vi/
uificāteqꝫ: e qua illa aia ꝑficiscitur, ab hac hō est hō: hęc
aians atqꝫ viuificās est vna oium hoium: imo est totius
mūdi aia: imo forma formaꝝ: cum ab hac oēs oiuꝫ rerū
formę ꝑficiscant: aia vo aiata numerata. Ex his pꝫ non
eodē modo hāc esse formam hois, quo Auer. intellectiuā
aiam, seu intellectū asserit formā hois. Hęc. n. quę aians
dicit, forma est hois: nō qdē dans eē formalr, hoc est in/
formās, sꝫ quasi ęgnoce, eo modo, quo effectrix causa, ⁊
creatrix esse p̄bet ei: qō efficit, ⁊ creat. At Auer. hoc pacto
nec itellectū, nec itellectiuā aiam dicit homini dare esse.
Hāc positionē ⁊ si p̄mo de aia Themistius clarissime ꝑ/ Cap. 23.
fiteat. 3° q̄qꝫ illā exp̄ssit Auer. etiā hāc positionē illi im/ Cap. 33°.
ponit 12° diuinę scientię lib. ⁊ 7° eiusdē. At 3° lib. de aia Cōmē.
Themistius negat aiam, quę vitā p̄bet: eē vnā: sed agētē Cōmē.
itellectū dicit oiuꝫ hoiuꝫ vnū numero: intellectū vo: quē Cap. 32.
cōem appellat (quē alibi vitā) ⁊ aiationē nūcupat mul/
tiplicari. Sed q̄uis modo dicat: Auer. differt a Themi/
stio: cum nec itellectū, nec itellectiuā aiam velit dare eē
homini eo modo, quo Themistius autumat. Nō. n. ꝯce/
deret Auer. intellectū vel itellectiuā aiaꝫ in humano cor
pore aiationes, ⁊ vitas efficē: vel creare. Auer. eiꝫ vel as/
sereret itellectū solū opationē homini dare, eēqꝫ illi for/
mā opantē: vel dare illi eē formalr, esseqꝫ illi formā ifor
mātē. Formā vo formātē, vel aiaꝫ aiantē intellectū esse
homini nunq̄ (vt arbitror) diceret: vt exp̄sse scribit 7° Cōmē. 31.
diuinę sciētię lib. ⁊ 12° eiusdē. pꝫ ergo incertū eē qd The Cōmē. 18.
mistius velit de aia (⁊ q̄uis modo velit) cuꝫ Auer. decre
tis minime stare posse. Qui vo luculenter expositas, aut
Themistij, aut Auer. aut alioꝝ positiones desideraret, ⁊
quātū pro illis dici pōt: diligēter librū nr̄m de intellectu
ꝑlegat, ⁊ curiose ruminet. Nihil enim in eo lib° ꝑtermisi
mus, qō ijs opinionib⁹ esset vtile. Hic aūt raptim ꝑcurri/
mus: cum nostra intētio sit reuidē Pōpo. libellum: ⁊ qd
de eo senserim ad te scribere.

¶ Primū ⁊ p̄ncipale argm̄: qō Pōpo. ex vbis Ari. inducit
aduersus positionē Auer. ab eo fictā. Cap. VI.

Jsum est hactenus Pōpo. positionē, quaꝫ di/
xit eē Auer. ⁊ Themistij, eē ab eo vel fictaꝫ, De his. q
vel esse incertū qd vterqꝫ sentit: sed ꝯcessa si 4° capl°.
bi illa opione, vt videamus quātū ei⁹ rōnes Pōp. dic.
valeāt: inducemus rōnes eius per ordineꝫ, ⁊
dilucide quidē: nam ipse illas ꝯfuse, atqꝫ obscure ꝑtulit:
initio nobis sumpto, a p° argumēto. Pōpon. itaqꝫ sumit
ex vbis Arist. intellectiuā aiam, intellectūqꝫ ipm nullaꝫ
opationē hīe penit⁹ a corpore absolutā: qn e corpore de/
pendeat, vel tanq̄ a subto, vel tanq̄ ab obto: vel vtroqꝫ

lib:p.tex. cō.pmi. modo. Declarauimus aūt nos in Cōmētarijs de aīa ve/
teribus: quę in iuuēta ꝯscripsimus: qd e corpore depēdē
sit tanq̄ ab obiecto, ⁊ qd depēdē tanq̄ a subiecto. Nunc
v̄o nobis sit satis hoc, qđ Pōpon. assumit, ex his quę ipe
dicit, pbare: naz si quā opatione tale hēt, esset ipsuz in/
telligere: sed q̄ nō sit itelligē opatio talis, pbaꝛ ex eo: qꝛ
p° de aīa tex. cō.12. (vt Ari. inqt) intelligē aut est phātasia, aut nō sine phā/
tasia: vnde q̄uis in pmo de aīa cōditionaliter loquaꝛ. 3°
T. cō. 39. v̄o de aīa lib. absolute tradit ipm intelligē fieri nō posse
absq; ipo phātasmate: quo fit (vt intellect⁹ nullā subeat
opationē penitus a corpore abiūctā) qn illa aliqua rōne
e corpore depēdeat: quo argumēto relinqtur itellectiuaz
aīam nō eē fm eē a corpore abiūctaz: imo seqtur ipsam
eē simplr corruptibilē, cum nulla sibi competat opatio e
corpore penit⁹ abiūcta. Cętera quę Pōpon. adycit, cum
ad rem faciāt minime: bona frōte pterimus. Declaraui/
p° de aīa. Tex. c. 12. mus enim in Cōmētarijs veteribus, quę in libris de aīa
ꝯscripsimus, quo nam pacto valeat illa ꝯsequētia Auer.
Si intelligē nō est nisi cum imaginatione / tūc intellect⁹
erit gn̄alis, ⁊ corruptibilis. Hāc enim Pōpo. nō exposuit
eo mō: quo Auer. loqꝛ: sꝫ de ea ad cōmētaria te mitto.

❡ Dilucidatio eius solutionis / quā ad pmū argumētū af/
fert Pōpon. in qua exponiꝛ multiplex aīę cōsideratio, ⁊
multiplex opandi ratio. Cap. VII.

AD hoc argumētū Pōpon. inducit rn̄sionē:
quę bn̄ intellecta pōt ad argumētū satisfa/
cere: de qua postea in resūptionibus eoꝝ,
quę dicētur ab eo diligētius disputabiꝛ. At
nūc dicamus itellectiuā aīam trifariā cōsi/
derari posse, aut in se, vtpote in illo pori, in quo, ⁊ huma/
naz sphęrā, ⁊ quālibet humanę sphęrę parte pcedit. Aut
in illo priori in quo pcedit singulas ptes humanę sphęrę
partē: sed est simul cum sphęra, illi vt aīa copulata. Aut
tertio ꝯsiderari pōt respectu cuiusq; sphęrę partis, vt re/
spectu mei / vel tui: tūc ex hac distōne rn̄sio erit aīę intel/
lectiuę eē tres opationes: aliā quę ei cōpetit in illo prio/
ri: in quo ipsa sphęraz pcedit: quęcūq; illa sit: de qua po/
stea: aliaz, quę illi cōpetit, vt est sphęrę aīa, vtpote in illo
priori, in quo pcedit singulaz sphęrę partē: aliaz, quę illi
cōpetit vt copulatę alicui sphęrę parti vtpote mihi, vel
tibi. Opatio qdē, quę intellectiuę aīę cōpetit in illo prio/
ri, quo pcedit sphęraz: est simpliciter ęterna: atq; e corpe
omni rōne abiūcta: opatio v̄o: quę sibi cōpetit, vt sphęrę
copulaꝛ: est ęterna fm successionē, atq; spēm / ⁊ fm quid
corruptibilis: opatio v̄o, quę cōpetit aīę, vt copulaꝛ mi/
hi, vel tibi: est penitus corruptibilis: fm quid ęterna. Ad
formā igiꝛ patet qđ Pōpon. assumpsit: falsum eē: nā sup
ponit intellectū nullā hēre opationē penitus separatā: cu/
ius oppositū ex distinctiōe pꝫ: ⁊ cum diciꝛ: si quā habet:
illa est intelligē: ꝯcederet illius opionis defensor: illaz eē
ipm intelligē, sed nō omni modo simplr̄: sed solū qđ sibi
cōpetit in illo priori: in quo ipsa pcedit sphęrā. Intelligē
v̄o, qđ est phātasia, aut nō sine phātasia, est intelligē, qđ
illi cōpetit vt est sphęrę copulata: vel sphęrę parti huic,
vel illi. Hoc enim est aut phantasia / aut non sine phanta
sia. Hęc breuiter de respōsione.

❡ Pōpon. obiectio pma: qua pbat nullam eē animę ope/
rationem penitus abiūctam. Cap. VIII.

SEd refutare enitiꝛ Pōpon. rn̄sionez hāc, lꝫ
obscure: naz definitio ei: cuius est definitio /
fm eē cōpetit: sed eē actum corporis physici
organici est intellectiuę aīę definitio: saltez
fm cōem rōnē: ergo eē actū corporis fm eē
competit itellectiuę aīę: qđ si itellectus itellectiuaq; aīa
fm esse erit actus corporis physici: fit, vt nulla sibi cōpe/
tat operatio penitus abiūcta, quēadmodum nec ipsa esse
potest e corpore abiuncta fm esse.

❡ Defensio prioris rn̄sionis / quā affert Pōpo. quō aīę est
aliqua opatio: vbi exponiꝛ penit⁹ abiūcta. Cap. IX.

INducit post hęc breuibus Pōpon. Ad hāc re
futationem solutionē: ex eo: q̄ itellectiua aīa
est vna intelligētiaꝝ, lꝫ infima: vt 3° de aīa li° Cōmē. 19.
scribit Auer. At intelligētia quęlibet bifariā
ꝯsiderari pōt. Uno quidē modo in se, hoc est
in illo priori: in quo copulationez cum sphęris pcedit: in
quo priori ipsa est itellectus intelligēs per eētiaz supio/
ris intelligētię. Alio v̄o in ordine ad eam sphęraz: quam
actuat: ⁊ hoc pacto est aīa, atq; actus corporis physici: cō
stitum v̄o ex ipsa, ⁊ corpore est aīal: lꝫ ęquoce. Ad formā
ergo pꝫ solutio: nā intellectiua aīa in illo priori: in quo p/
cedit sphęrā: nō est aīa, nec physici corporis actus: sꝫ cūꝫ
ꝯsideraꝛ ipsa vt actuat sphęrā, est aīa: atq; corporis act⁹.
Cōcediꝛ tamē eē actum corporis cōpetē intellectiuę aīę
fm eē: etiā quouis modo ꝯsidereꝛ: lꝫ nō fm rōnez: sicuti
rōnali aīali competit, ⁊ homini sub rōne aīalis fm rem:
quatenus homo, ⁊ hō, vt aīal fm esse idē est: nō tamē ho
mini cōpetit per rōnez aīalis. Sic enim omni aīali cōpe
teret: vnde lꝫ aīa intellectiua, ⁊ aīa intellectiua, vt itelle/
ctiua idē sint re: ⁊ eē actū corpis fm rem cōpetat aīę in/
tellectiuę, ⁊ aīę intellectiuę vt intellectiua: tamē eē actū
corporis nō cōpetit aīę itellectiuę per rōnez intelligētię.
ergo ei pōt cōpetē aliqua opatio prior, vt cōsideraꝛ sub
rōne prioris: veluti homini cōpetit aliqua opatio prior,
vtpote ipsuz sentire quatenus cōsiderari pōt sub aliqua
priori rōne, vꝫ vt aīal est: lꝫ fm rem hō ⁊ aīal idē sint.

❡ Excerptū Pōpon. ex hac distinctione, per qđ declarāt
qdā, quō de itellectiua aīa agit metaphysicus. Cap. X.

EX distinctione ergo pposita vsitata illa (vt
inqt Pōpon.) dubitatio elidiꝛ: sit ne intel
lectiua aīa de nāli, an de metaphysica ꝯside
ratiōe: qn̄qdē Ari. li° de ptibus aīaliū p° iter Cap. 1.
metaphysice ꝯsiderata illaz reponat. Elidiꝛ
eiz (vt ait) ex eo: qꝛ itellectiua aīa, vt itell's est, ⁊ vt ꝯside
raꝛ in illo pori, in quo pcedit sphęrā, hoc est, vt vna itelli
gētiaꝝ: quę itelligit per subaz / atq; essentiā supioris itel/
ligētię: inter cōsiderata a metaphysico reponēda est: sin
aūt (vt aīa cōsidereꝛ) vt videlꝫ actuat humanā sphęrā:
sic inter nālis phię partes statuenda est, ita vt vnica sit,
vt Auer. inquit in libris Metheoroꝝ: ⁊ vt de itellectiua Cap. 1.
aīa dictū est, de cęteris cęlestibus aīabus est dicēdū: siq/
dem illę, vt actus sunt nālis corporis, inter physice cōsi/
derata: vt intellect⁹ per eētiā supioris intelligētes, inter
metaphysice cōsiderata reponēdę sunt. patet ergo ex di/
stinctione vsitatę q. dilucidatio.

❡ Refutatio Pōpon. aduersus excerptum: ⁊ ꝯtra distin
ctionē / ex qua excerptū deducitur. Cap. XI.

QUbiter igiꝛ refutare enititur excerptū, ⁊ pnci/
palē rn̄sionē: excerptū quidē: qa si de intelle/
ctiua aīa idē iudicium est, sicuti de intelligē/
tijs: quādo Arist. 12° diuinę sciētię lib. egisset
de intelligētijs: de intellectiua aīa agē debue
rat: alioqn mancus fuisset. P. Uniuersę cōsiderationis
physicę intellectiuā aīam terminū cōstituit Ari. lib. phy/ T. cō. 26.
sicę auscultatiōis scđo. Nō enim in cognitione rerū phy
sicarū intellectiuā aīam fecit terminū: quo ad qa est: cuꝫ
physica cognitio / qa res est vsq; ad deuz ipm diffundaꝛ.
Erit ergo terminus in cognitione qd est: quare q̄dqdest
intellectiuę aīę in nāli phīa agēda erit: hęc aduersus ex/
cerptū. Aduersus v̄o rn̄sionē principalē ex eo argumēta
tur: qa vni⁹ eiusdēq; naturę specie, vn⁹ est specie opandi
modus:

modus:nō ergo pōt aīa intellectiua intelligē itellectiōez
e corpore depēdētē:ꝛ absolutā a corpore nisi vna natura
duo eē hēēt:dixi vnus specie est opandi modus,qm̄ eius/
dē naturę numero vel specie alia atq3 alia rōne ,ptit esse
diuersi modi operādi genē: vt lunaris aię,quatenus aīa
est,est mouere celū:quatenus inte.ligētia,est intelligē:at
nullius intelligētię est diuersus operandi modus specie.
Nō ergo pōt intellectiua aīa intelligē itellectionē depē/
dētē a corpore:ꝛ intellectionē absolutā a corpore. Uide/
tur aūt Achilles hoc argumētū aduersus dictā rn̄sionē:
nō tn̄ huius achillei argumēti Pōponacius inuētor est,
q.1.c.argumēto.a. Sigdez diuus Thomas,qui in disputatiōibꝰ nihil inta/
ctū reliquit:clarissime hoc argumētū expͣsit in qōnibus
de aīa. P.Cōtra eādez rn̄sionē seqtur vnā nām ꝟm vnū
modū de eodē obiecto hēe vnaz numero intellectionē:ꝛ
ꝟm aliū modū infinitas:qō videt̄ incredibile:ꝛ deducit̄
argumētū:nam per modū quo intelligit aīa nō depēden
do a corpore:intelligit vnicā intellectionē ęternā deum:
per moduz vo,quo intelligit depēdēdo a corpore,intelli/
git idē obiectū.videlz deum per infinitas intellectiōes:
quatenus infiniti homines deum intellexerūt,ꝛ intelli/
gent. Hęc contra respōsionem.

¶ Resumptiones de nouo disserēdę circa hęc,quę Pōp.
tetigit in primo argumento. Cap. XII.

Post hęc(vt videat̄ quid hn̄: Pōpon. in argu/
mēto assumpserit)quędā denuo diligētiꝰ re/
sumēda sunt. Et primo an sit intellectiuę aię
aliqua opatio penitus e corpore abiūcta. Se/
cūdo dato ꝙ nulla sit intellectiuę aię opatio
e corpore absoluta, vtrū ex ipso intelligē,qō nō sine phā/
tasmate est,possit cōuinci,,pbariq3 intellectiuā aiam eē
e corpore ꝟm esse,ꝛ eēntiā abstractā,absolutā,atq3 inde/
pendētē: vt Auer. autumat. Tertio si de intellectiua aīa,
metaphysicus,an physicus agē debeat:qō erat excerptū:
qbus patebit quātum valeat pͥm Pōpo. argumētum.

¶ Aliqua opatio est intellectiuę aię penitus e corpore ab
iūcta:ꝛ aliqua nō sine corpore ꝟm Auer. Them̄. Simpli
ciū, Theophrastū,ꝛ cōplures alios. Cap. XIII.

De resumptis ergo disserēdū est,ꝛ quidē non
pro vitate: qm̄ in fine de veritate dicemus:
sed pro opinione coꝝ:quā Pōpon. refutare
enitit̄.ꝛ pmo an aliqua aię intellectiuę opa/
tio sit:quę nulla prorsus rōne e corpore de/
pendeat:ꝛ de mēte Auer. Themisty, Simplicy,ꝛ Theo
phrasti tenemus pmo,ꝙ est aię intellectiuę opatio quę/
daz:quę nulla,prsus rōne e corpore ipso depēdet,hoc est
nec obiectiue:siue effectiue:nec subiectiue,siue organice:
nec dispositiue. Et quę sit hęc opatio ꝟm istos dicemus
Cōmē.36. postea. Auer. itaq3 3° de aīa lib. quum quęsisset an intelle/
ctus corpori vnitus subas separatas intelligē possit:ostē
dit.q.hāc non eē definiēdā,nisi prius definiat̄ an intelle
ctus in se illas intelligē possit:ꝛ huius ordinis cā est(vt
ingt)qa intellectꝰ pus est in se,ꝙ̄ sit in nobis:ergo neces/
sariū est pscire an intellectꝰ in illo priori,in quo est in se,
illos intelligat,ꝛ postea an cum in nobis est,illas intelli/
gere possit. Talē ergo in his qōnibus ordinem Auer. nō
assignasset,nisi arbitratus eēt intellectū in se,hoc est in il
lo priori:in quo est in se ante sphęrā: intelligē posset sub/
stātias separatas per eēntias illaꝝ intellectionē.s.pęnitꝰ
Cap.51: e corpore abiūctā: Them̄. insup 3° de aīa lib. pbauit itel/
lectū in se intelligē illas subas loco a minori,qa.s.pōt in/
telligere mãles abstrahēdo a mã:ergo maxime abstra/
ctas:qō nō eēt,nisi aliqua opatio ipsi intellectui cōpete/
ret, vt in se ꝯsiderato. Accedit ad hęc ꝙ itellectus est in/
Cōmē.19. fima itelligētiaꝝ(vt Auer. ingt 3° de aīa lib.)ergo itelli/
git ꝛ opat̄, vt cęterę opant̄. At cęterę supiores intelligūt
per eēntias illaꝝ hoc est intellectiōe pęnitꝰ a corpore ab/
iuncta:ergo intellectui assignāda est aliqua opatio pęni/
tus e corpore,corporalibusq3 rebus abiūcta. Cuiꝰ partē
Theophrastus aptissime asserit eo videlz lib. quē de itel
lectu,ꝛ intelligibili ꝯscripsit. Simplicius vo vir doctis/
simus,cum de triplici intellectu distinguisset,intellectū,
quo dianoetica participat,asserit intelligē supiores sub/
stātias in se:anteq̄ dianoetica eo participet: vt legēti ea
cōmētaria pꝫ:quę 3° de aīa cōfecit. Ex his oēs,qui Auer.
sequūtur:asserūt itellectū hēe duplicē intellectionē,ope/
rationēq3:alterā:quę sibi cōpetit, vt est suba separata,et
intelligētiaꝝ vna:ꝛ hęc est intelligē se per eēntiā ,ppriā:
ꝛ supiores per eēntias supioꝝ:hęc intellectio dicit̄ eē pri
ma intellectꝰ opatio,e corpore,corpalibusq3 rebus pęni/
tus abiuncta:ꝙ nec depēdeat a corpore tanq̄ a subiecto:
nec tanq̄ ab obiecto:nec dispositiue,nec pncipalr. Et di/
citur pma,ꝙ sibi cōpetit in se:ꝛ in illo priori,in quo ipsa
est suba separata,ꝛ pfecta:ꝛ anteq̄ ipsa humanę sphęrę
vniat̄. Altera vo est intellectꝰ opatio,quę sibi cōpetit, vt
est sphęrę aia:quę lz nō depēdeat a corpore corpalibusq3
rebus, vt a subiecto:depēdet saltē a corpore,aut obiecti/
ue:aut effectiue,aut dispositiue: quę secūda dicit̄:ꝙ sibi
cōpetit non in illo priori:in quo intellectꝰ est substātia p/
fecta: sed in scdo loco:cum ipsa effecta est aīa hoīs,atq3
humanę sphęrę vtraq3 opatio dicit̄ intelligē:verū pma
penitus abiuncta est,secūda vo non sine phātasmate:qō
est corporis,vel corpalis rei, vt obiecti:ꝛ corporis, vt sub/
iecti. de hoc itelligere,qō intellectui cōpetit, vt hoīs aīa
est, Arist. ingt eē phātasiam:aut nō sine phātasia:de hoc
etiā ingt intelligē nequaq̄ sine phātasmate eē. Qō si ita
est,nō erit nobis difficile argumēta Pōpon. quę contra
hęc cōfecit,refellē. Cum enim dicebat vnius naturę nō
posse esse duos opandi modos ꝟm spēm differētes:recte
dicit: quoniā lz rei,quę intellectiua aīa est:duę sint opa/
tiones specie distinctę: vt intelligere per abstractionez,ꝛ
per eēntiā reruz:quas intelligit: vtraq3 tamē intellectio
subit eūdē specie intelligēdi moduz:qui est: vt intellectꝰ
intelligat intelligibilia:quę actu sunt intellecta: siue illa
sint ꝛ phātasmatibus ipsis accepta:siue aliunde: ergo lz
res quę est intellectꝰ,ꝛ aīa hoīs itellectiua,supiores sub/
stātias intelligat per illarū eēntias,ꝛ hęc terrena per ab/
stractionē:oīa intelligit per eundē modū, vt diuus Tho q. de aia.
mas ingt,inquantū sunt actu abstracta,actuq3 intelligi/ q.1.c.i sol.
bilia. Qō vo inferebat eandē naturā de obiecto eodē ha ad 8m.
bere vnā numero ęternā intellectionē:ꝛ infinitas nume
ro: Auerroes nō incredibile:sed necessariū esse arbitrat̄.
nam intellectꝰ,quo est substātia separata:ꝛ vna intelligē
tiarū:intelligit deū vna numero intellectiōe:quę est ipse
deus:qm̄ per illius eēntiā.quo vo est hoīs aīa:cuz vt sic,
sit aīa infinitoꝝ hoīum sibiinuicē succedētiū in eādē in/
tellectionē dei:intelligit deum infinitis intellectiōibus,
quę nō sunt deus:sed ipsius dei effectus:qō ergo Pōpo.
arbitratur esse absurdum, Auer. necessariū esse contēdit.
Et de prima respōsione hactenus.

¶ Dato ꝙ nulla sit intellectiuę aię opatio e corpore pęni/
tus absoluta:ex ipso intelligē,ꝛ velle,qō nō sine phanta/
smate est:,pbari pōt aiaz esse e corpore separabilē ab eo/
dēq3 subiectiue minime depēdē:ꝛ rursus exponūtur in
verba Arist. primo de aia. Cap. XIIII.

Statet ergo intellectiuā aiam,quę infima itel
ligētiaꝝ est,ꝛ in illo priori:in quo ipsa pcedit
sphęraz,hēe opationē ,ppriam:quę nulla ra/
tione e corpore depēdet,cuiusmodi est intel/
ligere:quo intelligit subas supiores,per eēn/

tiā illaꝝ:sed ꝯcesso ei,ꝙ intellect᷒ talē opatione non ha/
beat:dico adhuc duplici via venari posse itellectiuā aiaꝫ
eē e corpore,tanq̄ꝫ e subiecto pe̲nit᷒ indepēdētē:pͦ᷒quidē
ex pte ipsius intelligē:vbi aiaduertēdū est,aliquam esse
opationē,quę lꝫ ab eo subiecto,in quo recipit᷑/nullaꝫ ha/
beat variationē,aliaꝫ quā ab eo agēte,a quo agit᷑:tū ali/
qua est opatio alicuius subiecti:quę a subiecto,in quo re
cipit᷑,variationē accipit:queqꝫ aliter se habet(vt in sub/
iecto:aliter)vt ab agēte. Vbi cā,calefactio in ligno,ī quo
recipit᷑:eodē modo se habet:vt in agēte,e quo agit᷑:qm̄
vtrobiqꝫ forma mālis. At coloꝛ in pariete aliter se ha/
bet,ꝛ aliter in visu:in quo recipit᷑. In pariete eniꝫ a quo
agit᷑:est forma realis:in visu est intētio,atqꝫ illius silitu/
do.pꝫ ergo opationē alicuius subiecti bifariā eē:aut quę
non aliter in subiecto se habet,q̄ꝫ in agēte:aut quę aliter
in subiecto recipit᷑,q̄ꝫ in agēte est:tūc ex hac disti̅one faci
le pꝫ intellectiuā aiam penitus e subiecto eē indedēden/
tē:intelligē.n.vt recipit᷑ in intellectiua aia est opatio ab/
stracta,immālis,ꝛ vlis saltē participatiōe:nō.n.per eēn/
tiā est abstracta,nec per eētiā est imālis,vlisqꝫ:qa tunc
intellecta eēnt ideę vel formę per eētiā separatę:vel igi
tur participatione aię intellectiuę est talis:vel participa/
tione alterius intellectionis:non participatione alterius
intellectionis. Sic enim de illa vlterius quęreretur:vel
opoꝛtet venire ad aiam itellectiuam,cuius participatiōe
sit abstracta. Qō si participatione itellectiuę aię ipm in/
telligē sit vle,abstractū,atqꝫ imāle:aia ipsa per eētiaꝫ
erit imālis,abstracta,ꝛ vlis. Qō aūt per essentiā est imā/
le,vle,ꝛ abstractuꝫ:e corpore depēdē nō pōt,vt a subie/
cto:pꝫ ergo intellectiuā aiam eē penitus e corpore abstra
ctā vt a subiecto ex eo videlꝫ:qꝛ ei᷒ opatio aliter ab ipsa
est:q̄ꝫ in agēte sit. Quare lꝫ ipm itelligē nō sit absqꝫ phā/
tasmate,qa tamē aliter est in intellectu:ꝛ aliter in phan/
tasmatibus/ideo stat intelligē eē nō sine phantasmate:ꝛ
intellectiuā aiam,participatiōe cuius est abstractū,vle,
ꝛ immāle:eē simplr e corpore indepēdēteꝫ.rursus stabit
intellectiuā aiam participatiōe cuius ipm itelligē est ab
stractuꝫ:eē magis,ꝛ per eētiā abstractā:qm̄quidē omne
tale per participationē reducit᷑ ad aliqͦd tale per eētiaꝫ:
ergo lꝫ ipm intelligē nō sit sine corpore/aia intellectiua
Tex.c.ꝗ. est e corpe,simplr indepēdēs. ¶ His dilucidatis,videa
mus Ari.vba,quę lib᷒ de aia pͦmo sic hn̄tur:sigdē igitur
est aię operū:aut passionū ꝓpria:ꝯtingit vtiqꝫ ipsam se/
parari:si vͦo nullū est ꝓpriū ipsius:nō vtiqꝫ erit separabi
lis. Hęc Ari.ad vbū:ex qbus argumētoꝛ,sumpta prima
hypothetica,addo positionē aītis sic,sed nullum est aię
opus ꝓpriū,ergo nō ꝯtingit separari:cuius ꝯtrariū dice/
bamus:ꝛ ꝙ nullū sit opus aię ꝓpriū:pꝫ qꝛ si qͦd esset:il/
lud esset intelligē:at intelligere nō est,qm̄ vel est phāta/
sia:vel nō sine phātasia. Hoc est totū qͦd pōt Pōpon.tā/
etsi ante ipm diuus Thomas qōnibus disputatis de aia
hoc diligēter ꝯsiderauit. Auerroes vͦo ob ignoꝛātiā gręca
rū lrārum etiā pro se non hn̄ intelligit.nam verbū ipam
ad opationē,vel passioneꝫ retulit:ꝛ male:quia opus,vel
operatio gręce est ἔργον,ergon:passio aūt gręce est pathe
ma:ꝛ vtrūqꝫ est neutri generis:at verbū ipsam gręce est
fęminini generis:ꝓpea nō nisi ad aiam referēdū est. Est
ḡ sensus,si aliqͦd opus aut aliqua passio,est aię ꝓpria:cō/
tingit ipsam aiam separari. Hęc est pͦ᷒ hypothetica,si vͦo
nulluꝫ opus est ꝓpriuꝫ ipsius aię:aia nō erit separabilis.
Ex 2ª hypothetica ponendo aīs sequr positio ꝯn̄tis.vꝫ
aiuꝫ nō eē separabilē:ꝓpterea pro Auer.defensione opꝫ
aliter dicere,q̄ꝫ ipse pro se dicat:lꝫ pro vͥitate postea hęc
verba diligētius pertractabimus. Philoponus itaqꝫ in
his Cōmentarijs:quę sub Ammonio in his de anima li/
bris scripsit,has duas ꝓpositiones abiiciendas fecit,asserēs
has in nōnullos Platonicos perperam Platonis verba
intelligētes retulisse. Hi enim ex phędone accępunt in/
tellectiuā animā creataꝫ fuisse ante corpora:ꝛ quidē pfe
ctam:quoniā cum ꝓpria eius opatione:quę est intelligē.
Cōtra quos assumpsit Arist.intelligē vel esse phātasiaꝫ:
aut nō sine phantasia:volēs ex hoc habere animā nullā
hāc operationē sine corpore:quādoqdeꝫ ipm intelligere:
qͦd maxime videt᷑ esse sine corpore:est nō sine corpore.
hoc verificato:subiūgit duas hypotheticas penitus abiiū
ctas:pͥma est:si aliquod opus est aię ꝓpriuꝫ:ita vt antea
sibi insit,q̄ꝫ corpori vniat᷑:cōtingit animaꝫ separari:hoc
est pręfuisse separatā,ꝛ ante corpora factaꝫ:At si nullum,
opus est aię propriū,ita,vt antea sibi insit:q̄ꝫ corpi vnia/
tur:ipsa anima nō erit in se separabilis:ita vt antea cor/
pore sit perfecta:ꝛ facta. Tunc addēduꝫ est secūdę hypo
thetice antecedēs:sed nulluꝫ opus est animę propriū:ita
vt illi insit anteq̄ꝫ corpori vniat᷑:ergo nō cōtingit ipsam
esse separatam,vt ante corpora sit,ꝛ quidē perfecta. Qͦd
vͦo nulluꝫ opus sit propriū animę:ita vt antea sibi insit,
q̄ꝫ ad corpus descēdat:ex solutione.q.quam Aristo.pri/
mo de anima mouit:patet:nā si qͦd opus sit propriū ani/
mę est,maxime est itelligere:at vt obseruatio docet,in/
telligere vel est phātasia:vel nō sine phātasia. Ex his ha
bere vult animā nō separatā quasi ante corpora creatā.
Patet ergo hęc nō esse contra opinionē eorū:qui asserūt
animā esse abstractaꝫ a corpore. Nō enim intelligūt per
abstractam,vt ipsa facta sit anteq̄ꝫ sit in corpore:sed per
abstractaꝫ intelligūt penitus e subiecto corporeqꝫ inde/
pendētem. Stat enim animā esse e corpore independē/
tem/ꝛ in corpore esse:ꝛ corpori dare esse:vt de intelligen
tijs:quę sunt cęloruꝫ animę patet. Hę enim nō dependēt
a cęlo:ꝛ sunt in cęlo:illis siquideꝫ esse pręhēt:vt in libris
de cęlo deduximus. Quod vͦo possit aliqua virtus sine Qͦ virtus
forma,sine potētia esse penitus a subiecto independēs: possit eē
cuius operatio nō est absqꝫ subiecto:primo patet de in/ indepen/
telligētijs:quę ab earuꝫ corporibus nullatenus depēdēt: dēs:cui᷒
ꝛ tamē mouere cęlū,quod est earuꝫ operatio:sine corpo/ operatio
re nō est:non enim itelligētia depēdet a cęlo nec prima/ depēdet.
rie:nec secūdarie:ꝛ tamē eius operatio saltēꝫ secūdaria
depēdet ab illo. Secūdo patet ſm eoꝝ Theologoꝝ opi/
nionem:quę dicit creaturas esse obiectum secūdariū in/
tellectionis:qua deus itelligit creaturas. Secūduꝫ enim
hoꝛuꝫ opinionē deus nec primarie/nec secūdarie depen/
det a creatura:ꝛ tamē intellectio sub eo respectu:quo est
creature,depēdet a creatura:vt ab obiecto.ergo stat vir
tutem esse simpliciter independētē a subiecto:cuius sal/
teꝫ aliqua operatio illi ꝓpͥa depēdet ab illo. ¶ Ex hisce Defectus
clarissime patet tale argumētum nō cogere:operatio ali/ argumen
cuius potentię depēdet a corpore:ergo potētia:cuius illa ti Pōpo
operatio est:dependet a corpore:teneret enim quādo il/ nacij.
la operatio nō afficeretur a potētia ſm aliquem moduꝫ
propriuꝫ:vt in proposito est:intellectio enim non est sine
corpore:veruꝫ quia efficitur ab anima ſm modū animę
propriū(redditur enim immaterialis,abstracta,ꝛ abso/
luta)ideo anima potest esse indepēdens.patet igitur ex
ipso intelligere intellectū e corpore nō depēdē:cuius ꝓ/
pria operatio e corpore depēdet:quod petebamus. Post
hęc ex ipso velle idem clarissime deduci potest:supponē
do enim ipm velle esse plene liberuꝫ,vt obſuatio docet,
nā quouis etiā delectabili pn̄tato/tale possumus libe ap
probare/vel reprobare:vt qlibet in se expit᷑. Tūc arguo
si itellectiua aia depēderet a corpe:q̄libet ei᷒ potētia eēt
corpore imersa:ꝛ ita nō pōt esse supra corp᷒,illi dn̄ando.
obseruatio.n.docet oēm potētiaꝫ necessitari ab obiecto,
corporeqꝫ

corporeq; ipso: si est appetitiua vtus corpori imersa. vt ĕ appetitu sensitiuo, et nali nemo est, qui dubitat: Cū igitur pritato nobis quouis delectabili in prāte nostra est illud approbare: fit, vt aia, virtute cuius appetim⁹: nō sit sola depēdens e corpore: illi. s. impressa. Ex his duab⁹ operationib⁹ ps intellectiuā aiā nullaten⁹ depēdere e corpore: Qd erat ppositū. Utrum vo possit virt⁹ esse in corpore: e quo nō depēdet: et q̄ mō pt dici in corpe: si ab illo nō dependet, in nouis de aia cōmētarȳs declaram⁹: et declarabimus: qn veritatē dilucidabim⁹ in hoc libello.

¶ Qd de intelligētȳs et intellectiua aia ptractet physic⁹, metaphysic⁹ et medi⁹ iter hos q aiastic⁹ dr. Cap. XV.

Post hec de tertio resumēdo differēdum est, an vz de intelligētȳs, et de aia intellectiua physicus, metaphysicus, et medius iter hos agāt: Dicamus igit pro dilucidatiōe veritatis, esse duas de reb⁹ scias extremas: et al iā ĕ medȳs reb⁹ mediā: extreme sunt metaphysica, et nalis: Illa qdē q de abstractis a mā ſm essentiā, vel qz de reb⁹: que per essentiā nō includūt mām: physica vo: qz de reb⁹: que per essentiā sunt in mā: vel qz nō pt eē cōes nisi reb⁹ q̄ sunt in mā. Medie vo sunt: quas greci mathematicas appellant: huius gnīs (vt Themistius ingt) est ea scia: que de aiab⁹ est, dico aiab⁹ tam celestib⁹ q̄ terrenis. et ea: que de quātis: que de discretis, et que de continuis. oēs. n. iste dicunt medie, et mathematice. Medie qdez: q de rebus medȳs iter simplr abstracta: et simplr cōcreta. Mathematice vo, qz pcedūt p demōes certissimos: ex quo mō pcedendi tales scie, que de reb⁹ medȳs sunt: mathematice dicunt. Est tñ dria, q scia de quātis p excellētiā dr mathematica vtpote noius penuria. Scia vo: que de aia est, nō sic vulgo dr mathematica, vez ex his in antiqs, et nouis de aia cōmētarȳs egim⁹. Ulteri⁹ debes scire aias intellectuales, cuiusmodi sunt celor, et hoiuz aie: trifariā considerari posse. Uno mō, vt intellis, atq; intelligentie. Alio mō, vt pfectōes physicoz corpoz: hoc est, vt motores illoz: et tertio, vt intellectuales aie: quasi res medie. Primo mō, bifariā intelligi pnt: aut p essentiā ĕ est il lectione, que est illaz essentia: qūo inferior intelligētia p essentiā intelligit supiorē: et ĕ mō beatus, cui copulat⁹ est intells agēs ſm Auer. intelligit illas: quā sciaz Auer. appellat que nō currit cursu sciaz speculatiuaz. Alȳ inveniūt: et hec ē metaphysica in se: quā ipse itelligētie hnt: et hoc mō nō loqmur ĕ cognitōe illaz: qm nullus dubitat illā eē metaphysicā. Alio mō cognosci pnt cognitōe, que est illaz effect⁹, hoc est ex eoz: et ex illaz effectib⁹ colligitur q̄das attributa: quoz aggregatio est cognitio illaruz: hec. n. si colligunt ex phātasmatib⁹ metaphysicis, spectāt ad metaphysicā nrāz: quā Aristo. tradit, et Plato. Sunt aūt hoz attributoz: que ex metaphysicis phātasmatib⁹ colligunt: alia p moduz qd, ĕ est p modum gnīs et differentie collecta: Alia per modum qualis: quasi ppria accidētia ex his fluētia: de qb⁹ omnibus metaphysic⁹ agit, quaten⁹ colligunt ex metaphysicis phātasmatibus. Sic igit cōsiderādo intelligētias: vt intellect⁹, de his agit metaphysicus: qm si psiderāt, vt p illaz essentiā cognoscūtur: habet metaphysica beatifica: Sin aūt cognoscūtur cognitōe que est illaz effect⁹: sic est cognitio descriptiua: que habet p attributa, aggregatōe illoz: et sic ĕ illis agimus in metaphysica nostra: quā tradunt Arist. et Plato. Sin aūt itellectuales ipse substātie psiderent, vt motores physicoz corpoz: sic ex phātasmatib⁹ physicis colligunt quedaz attributa per moduz qd: cōgregatō e quoz quedaz physica descriptio colligit: et quedam colligunt per modum qualis: que sunt quasi fluentia ab illis: que

per modum qd colligebant. et hoc pacto de eis prospicit physica: que nālis phia est. Sunt aūt he due psiderationes extreme. Pria qdez, que est de substātȳs intellectualib⁹, quaten⁹ intelligētie sūt, est metaphysica: q sit sum pta ex phātasmatib⁹ metaphysicis: his. n. colligit quedā attributoz p modū qd aggregatio: que loco definitiōis illoz est. Scda vo, que est de illis, vt motores corporum sunt: que qa hi ex physicis phātasmatib⁹: dr physica. At si tertio ille psiderent vt intellectuales aie, ĕ est, vt illaz cōsideratio colligit ex phantasmatib⁹ medys: sic est illarum scia media, et mathematica. ¶ Ex his seqt de illis posse hīi tres descriptionū spēs: pma est aggregatio eoz attributoz: que colligunt ex phantasmatib⁹ metaphysicis: hac descriptiōe deus definit, q sit intellectus se ipsum itelligēs per eius essentiā. Alia est eoz attributoz aggregatio: que ex phantasmatib⁹ physicis colligit: qua descriptione dr deus est pmus motor: virtute cuius omnia mouent. Tertia est media: que ex phantasmatibus medȳs colligit: qua dicimus deum esse actum corporis physici. ¶ Sequit scdo de illis posse haberi tres spēs p modum qualis: nam ex attributis per modum qd descriptiones illaz constant: attributa per modus qualis sunt, vt accidentia ab pmis quasi fluentia. Colligunt aūt trifariaz hec attributa, quatenus etiā phantasmata trifariā sunt. His sic dilucidatis, elidit pma ratio Pompo. que erat ē excerpti. Primo qdez, qa dum de intelligētȳs egit: etiaz de intellectiua aia egit, vt illa intellect⁹ est. Scdo nō op⁹ erat agere de intellectiua aia in metaphysica illa Ari. qz illa nō est vlis ad oēs res metaphysicas, satis enim erat agē de intellectiua aia in libro de aia: nā dū egit ĕ intellectiua aia q̄ten⁹ intellis est, ĕ fecit vt aiastic⁹ mediat inter physicum et metaphysicum: et de excerpto hactenus.

¶ De scda principali rōne, quā Pomp. aduersus opiones Auer. confecit. Cap. XVI.

Actenus de prima rōne, quā Pomp. aduersus Auer. cōfecit: et de scda agendum est. Est tamē aiaduertēdum Pomp. illas obscure, et sine ordine tradidisse: ppterea en itar in ipsa ordines ponere, vt intelligatur eius vis. Summam⁹ ergo p q ad pbandū intellz eē imortalez, necesse est pbare ips eē imālez. Sz nihil est in sensib⁹ nris, quo imālitas aie pbari possit: ĝ volūtaria est positio Auer. Qd nihil in sensib⁹ notū sit: quo aie imaterialitas pbet, syllogiçat ex eo: qa anima dicit materialis altera duaruz causaz: vel quia pro eius operatione requirit organum: vel qa exire nō potest in actum sine corpore. Prima causa clara est ex libris de anima scdo et tertio. Secūda pbatur: quia pmo de anima ostendit animā non separari: quia sine phantasmate non operat. Ergo per cōtrarium dicit anima imaterialis: qa et sine organo operat: et sine corpore. Sed nullum est signum euidens, quo saltem pbetur eam posse exire ad actum: sine corpore: ergo nullū est signum, quo pōt illius imaterialitas conuinci. P. Si esset aliquod signum potissimuz illud esset, quod Auer. assignat tertio libro de anima: qa recipit omnes formas materiales: sed hoc signum destruit seipsum: nam si recipit formas materiales, nō exit ad actū sine corpore: ergo ex eo: qa recipit omnes materiales formas, sequit ipsam nō esse imateriales. P. Si esset aliqd signū, id eēt, qz non eget organo, vt subiecto: sz ĕ nō est: qz tūc nō vtraq; conditio regreret ad imaterialitatē: sed sufficeret hec sola. qd videt cōtra Aristo. quia pcludit aiaz nō separari, per hoc, qa intelligere non est sine phantasmate: ergo ad immortalitatē requirit vtraq;. P. Cōsiderent vba Aristo. p de aia, naz ex illis hec colligit ppō, si intells est phan

Tres descriptionū spēs.

Tres attributoz spēs.

T. cō. 12.

T. cō. 12.

tasia: vel nõ sine phãtasia: intellˀs nõ separaꝛ: sȝ ad distinctiuã sufficit vnã ptẽ eẽ veram: ergo ex eo solo: qꝛ nõ est sine phãtasia: relinqꝛ aiaȝ nõ separari. ꝑ. Qñcũqȝ alicui rei duo modi sub distictiõe assignanꝛ: res illa põt a quis illoꝝ separari: etiã ipsa pfecte stante: vt p exẽpla pȝ: sed aia dr mãlis, vel qa est phãtasia, vel qa nõ sine phãtasia: ergo ex eo solo: qꝛ nõ sine phãtasia exit ad actũ: ipsa non separabiꝛ. ꝑ. Si aiẽ separabilitas imãlitasqȝ pbari posset, nõ nisi qa esset aliqua opatio pbareꝛ: quẽ esset penitus abiũcta a corpe, ⁊ tãqȝ a subto: ⁊ tãqȝ ab obiecto. Sȝ hec opatio p nullũ euidẽs signũ pbari põt, nisi p imaterialitatẽ: ergo petitio pncipij. ꝑ. Si ad imãlitatẽ pbãdaȝ sufficit: vt nõ dependeat a corpe, vt a subto. Frustra Arist. addit cũ pbat iseparabilitatẽ, qꝛ intelligꝛ est phãtasia: vel nõ sine phãtasia. ꝑ. Si imãlitas pbaꝛ: qꝛ non depẽdet a subiecto corpe: stabit ipsam eẽ imãleȝ: ⁊ intelligere nõ eẽ sine phantasia: qd si stabit sic: Frustra Aristo. addit vel nõ sine phantasia. ❡ Ex his obscure traditis, deducit diuũ Thomã ⁊ Auerroem nõ recte dicꝛ Aristo. tenuisse aiẽ intellectiuẽ imortalitatẽ: cũ aptissime ex his, quẽ ipse dicit, ipsaȝ eẽ inseparabileȝ deducat.

❡ Resumptões circa h argũ disserẽdẽ. Cap. XVII.

Sed circa hõ argumẽtum pmo differẽduȝ est. Quid Auer. ⁊ Thomas intelligãt p aiẽ intellectiuẽ separabilitatẽ: ⁊ si inter eos est aliqua dña. Scõo vidẽdũ est, quot reqrãnꝛ ad h, vt forma dicaꝛ separata. Differẽdum 3ᵒ est, si est aliqd signum euidẽs, quo possint Thomas, ⁊ Auerroes aiẽ separabilitatẽ pbare, quã de illa itellexerũt. Uidendum 4ᵒ est pro vitate, ⁊ pro opione Auer. qd Arist. intellexit in illis vbis, quẽ supius exposuimᵒ. Quinto differenduȝ erit pro opionibᵒ alioꝝ, ⁊ pro opione Arist. si aia intelligere posset sine phantasmate.

h de aia. t.cõ.12.

❡ Quid Auer. ⁊ diuᵒ Thomas intelligãt p itellectiuẽ aiẽ separabilitatẽ, ⁊ quõ differũt. Cap. XVIII.

Ut igiꝛ videaꝛ qñtũ valeãt: quẽ Põp. ingerit in h libello: de singulis differẽduȝ erit, dicamᵒ ergo qd diuus Thomas, ⁊ qd Auer. intelligãt p itellectiuẽ aiẽ separabilitatẽ. Auerroes igiꝛ in libro de substãtia orbis mãleȝ formã eã asserit: quẽ ꝯstituiꝛ inesse p subm: h est, quẽ dependet in esse, ⁊ in ꝯseruari a subiecto. Ergo apd ipȝ ois forma, que depẽdet a subto. cuius est forma: dr mãlis, cõcreta, ⁊ inseparabilis: quare si licet per oppositũ syllogiçari: quẽcũqȝ forma nõ depẽdet ab eiᵒ subiecto: diceꝛ abstracta, imãlis, ⁊ separabilis. Ex quo seqꝛ formã posse eẽ separataȝ a suo subiecto: ⁊ illi dare eẽ, spẽm, ⁊ nomẽ: qñ (vt dicebamus) forma dr separata ex eo solo: qꝛ nõ dependet ab eiᵒ subiecto: mõ nõ repugnat formã dare eẽ suo subiecto formalr illud informãdo, ⁊ ab eodẽ nõ depẽdere. Et lȝ pro h multa sint Auer. vba: sufficiant nobis quẽ dicit pmo physicẽ auscultatõis, cũ.n. de cẽlo ipso loquereꝛ inquit, ⁊ qa caret h subiecto: ideo caret forma: quẽ sustẽteꝛ per h subm: ⁊ fuit necesse, vt foia eiᵒ eẽt liberata ab hoc subiecto, ⁊ vt nõ hẽat ꝯstõneȝ p corpᵒ cẽleste: sed corpus cẽleste ꝯstituiꝛ p illaȝ: pȝ ḡ ex his vbis Auer. intelligẽtiã formalr ꝯstituere cẽluȝ: dici vo separatã: qꝛ nõ cõstituiꝛ. põt ergo fm Auer. intellˀs eẽ forma informãs humanuȝ corpᵒ: ⁊ separata: informãs qdẽ: qꝛ illd inesse formalr cõstituit. Separata vo: qꝛ ab eo nõ depẽdet. Ex hisce pȝ de separabilitate, ⁊ inseparabilitate intellectus, siue intellectiuẽ aiẽ nullaȝ esse dñaȝ inter diuũ Thomã, ⁊ Auer. nã diuus Tho. aiam vult eẽ formã corporis, quatenᵒ ipsum cõstituẽdo, illud formalr informat: inseparabileȝ vo ab eodẽ: qꝛ ab illo nõ depẽdet: quẽ oĩa ꝯcedit Auer. Sũt tñ

Comẽ.53. in calce.

Qr nõ sit dña iter Thom. ⁊ Auerroẽ.

dñe, pma qdeȝ, qꝛ Auer. intellˀm posuit substãtiã vtraqȝ ex pte eternã: Thomas vo per creationẽ illam de nouo factã psuadet, post mortẽ tñ ppetuo remanere. Scda qa Auer. intellectũ vult eẽ vnũ numero in oibus hominibᵒ: Thomas vult intellˀm sicut ⁊ aiaȝ mltiplicari pro numero corpoꝝ. Tertia dña est, q diuᵒ Thomas pter intellectiuã in hoie nullaȝ aliã formã posuit: qñ intellectiuã dicit simul eẽ sensitiuã, ⁊ vegetatiuã. At Auer. intellectiuã ponit corpᵒ humanũ informantẽ: ⁊ preter illam posuit in hoie cogitatiuã, quã greci dianoeticã appellãt, quẽ simul est sensitiua, ⁊ vegetatiua in hoie: h.e.n. mediãte intellectiuã voluit humanũ corpᵒ informare. ❡ Ex his sequiꝛ intellectiuã eẽ separatã a corpe humano: ⁊ in eo esse. Est qdẽ separata separatõe depẽdentiẽ: qñ fm vtrãqȝ opionem e corpore humano minime depẽdet. est vo in humano corpe: qꝛ illud p se informat, vt vtraqȝ opio autumat. ❡ Scdo seqꝛ hoieȝ formalr intelligẽ fm vtrãqȝ opionem: qñ intelligit p intellectiuã: quẽ est informãs essentialiter corpᵒ humanũ: nõ aũt p formã: quẽ humano corpori assistit: vt putat Landauensis: qd hec sit opio Auer. lȝ diuᵒ Thomas de eo alr sentiat: in cõmẽtarijs: quẽ nuperrime ꝯficimᵒ de aia: satis pulchre dilucidauimᵒ: q vo illa sit diui Thomẽ: nemo est, qui dubitat.

Quõ differũt. Th. ⁊ Auer.

Quõ itellectiua sit separata ⁊ i corpe

Quõ hõ itelligit.

❡ Quẽ reqrunꝛ ad foẽ separabilitatẽ. Cap. XIX.

Ex his pȝ ad formẽ separabilitatẽ vnũ tñ eẽ necessariuȝ, vȝ q ab eiᵒ subto: cuius est foia: in esse nõ depẽdeat. Ad formẽ vo mãlitatẽ reqriꝛ, vt e subiecto in esse depẽdeat: cuiᵒ est forma. Ex h nõnulli, ⁊ qdẽ acu arbitrantur oẽm formã organicã eẽ mãleȝ, h est eẽ a corpe depẽdentem: cũ organica foia sit: cuiᵒ opatio depẽdet a certa, ꝯstitutaqȝ corpis pticula, tanqȝ a subiecto: vl tanqȝ a cõsubiecto. At fieri nõ põt, vt alicuius formẽ opatio ab aliqua pticula corpis (vt a subiecto) depẽdeat, qn ipsa etiam a subiecto depẽdeat: ois ḡ organica est mãlis: atqȝ e corpe depẽdens. Cõtra vo nõ ois mãlis est organica, cũ (vt dicunt) foia ignis mãlis sit, ⁊ nõ organica: nõ.n. eiᵒ opatio pficiꝛ p certã ignis pticulã: sȝ põt exerceri p totũ, ⁊ p singulas ignis ptes. Sequiꝛ scdo oẽȝ formã mãleȝ hẽe operationẽ: quẽ sine obiecto corporeo pfici nõ põt: nõ tñ ois foia: cuiᵒ opatio eẽ nõ põt sine obiecto corporeo, est mãlis: vt supius diximᵒ: vtpote qñ talis opatio afficeretur a foia, cuiᵒ est opatio: naȝ qñ a foia opatio afficiꝛ vlitate, ⁊ abstrahibilitate: foia erit p essentiã abstracta: ⁊ tñ eius opatio eẽ põt: vt nõ sine obiecto corporeo: vt supiᵒ deduximᵒ. Quibᵒ pȝ ad formẽ separabilitatẽ nõ illa duo reqri: vt Põp. autumat: vȝ q sit organica, ⁊ cuiᵒ opatio non sine corpe sit: sȝ vnũ tñ, vt e corpe, tanqȝ a subto nõ depẽdeat: Nã lȝ valeat argũ, est organica, ⁊ eiᵒ opatio nõ sine corpe est, ḡ mãlis: non valet pp hẽc duo: sed solũ, qa est organica: nec valet est organica, ḡ mãlis: qꝛ organicuȝ ⁊ mãle ꝯuertunꝛ fm opionẽ coꝝ: quos diximᵒ: sȝ qꝛ argumentũ est ab iferiori ad suũ supiᵒ. Utrũ vo fm vitatem oẽ organicũ sit mãle: ⁊ oẽ mãle organicũ: hõa difficultas est: sȝ nobis nũc satis sit locũ aperuisse: Quot igiꝛ ad formẽ separabilitatẽ reqrunꝛ, ex hisce pȝ.

Scotᵒ in quolibeto.q.14ᵒ.

❡ Quibᵒ signis intellectiuẽ aiẽ separabilitas pbeꝛ: ⁊ qd sit eius ppria opatio. Cap. XX.

Cum igiꝛ itellectiuẽ aiẽ separabilitas, ⁊ eiusdeȝ a corpe independentia idẽ est, si signa indepẽdẽtiẽ inueniemus, signa separabilitatis relinquenꝛ. Signum ergo q intellectiua aia e corpore, vt a subiecto nõ depẽdet, est independentia eius opatõis a corpore vt a subiecto: qa enim intelligere, ⁊ velle nõ depẽdẽt e corpe, vt a subiecto: aia,

cuius illę opatōes sunt:e subiecto ipso depēdere nō pōt. Qō vō intelligere ꝛ velle e corpe nō depēdent, vt a subiecto/ꝑspicuū est, qꝛ imediatū illoꝝ subiectū est intellectiua aīa. ℞. Quia sunt absqꝫ corpis ꝯditōib⁹: sunt.n.corporis ꝯditōes hic, ꝛ nūc, ꝛ reliquę, quę indiuiduū ꝯstituūt. At intelligere ꝛ velle vliter, ꝛ abstracte aię intellectiuę insunt: nō ergo in corpe, vt in subto inesse pnt. Ex his pꝫ ꝙ lꝫ intelligere, ꝛ velle depēdeāt a corpe, vt ab obiecto/ intellectiua aīa pōt eē separata: nō.n.depēdentia operationis a corpe vt ab obiecto infert aīaꝫ depēdere a corpe vt subiecto: naꝫ (vt dicebamus) intelligētię opatio scḋa depēdet a cęlo, vt ab obiecto: ꝛ tū ipsa nec primarie, nec scḋarie depēdet a cęlo, vt a subto. ℞. Scḋm aliquos intellectio dei respectiua, qua ipse intelligit lapidē/ depēdet a lapide, vt ab obiecto: ꝛ tū de⁹ nec p̄marie, nec scḋarie depēdet a lapide: hęc fuerūt hū supius deducta. pꝫ ḡ ꝙ opatōis obiectiua depēdentia a corpe, nō ꝯcludit formaꝫ, cuius est opatio: eē mālēꝫ: sed subiectiua depēdētia illud significat. Pꝫ vlteri⁹ signū, quo sciri pōt itellectiuā aīaꝫ hīe aliā opationē q̄ si p̄mā p̄ter velle, ꝛ itelligē phātastica: eē ipꝫ intelligere ꝛ velle phātasticū: hoc est qō nō sine phātasmate est. naꝫ cū ex intelligere ꝛ velle phātasticis hēam⁹ ipsaꝫ nō ꝺpēdere a corpe, vt a subto: scimus eā remanē corpe aboleto: ꝛ cū sciam⁹ ipsaꝫ nō remanere frustra post mortē: scim⁹ eā hīe opatōeꝫ aliquā: quę cuꝫ nō possit eē intelligē, ꝛ velle phātasticū: nō.n.post morteꝫ intelligit, aut vult ꝑ depēdentiam ad phātasma: ergo scim⁹ opationē illaꝫ eē intelligere, ꝛ velle alterius rōnis ab intelligere, ꝛ velle phātasticis: qd vō illud sit: postea dicem⁹. Sꝫ q̄ō stet ipsaꝫ posse intelligē oīno sine phātasmate: ꝛ intelligere phātasticū eē signū eius separabilitatis, atqꝫ eius p̄mę opationis: postea dicem⁹. Ex his appet nec intelligē, ꝛ velle phātasticū, nec intelligē, ꝛ velle alteri⁹ rōnis eē ꝓpriā, ꝛ inseparabileꝫ intellectiuę aię opationē: pꝫ qꝛ nullū illoꝝ est sibi coēquū: naꝫ dū est in corpe intelligit nō per intelligē alteri⁹ rōnis: ꝛ vult nō ꝑ velle alteri⁹ rōnis. Post mortē vō intelligit, ꝛ vult nō ꝑ intelligere, ꝛ velle phātasticū, ergo intelligere, ꝛ velle intellectiuę aię coēqua sunt, intelligē ꝛ velle coꝝ intelligibiliuꝫ: quę sunt actu intellecta, siue sint sine phantasmate, siue nō sine phātasmate. ab h̄.n.nunq̄ absoluit̄ intellectiua aīa, vt itellectiua aīa: dū exit ad ei⁹ actualeꝫ opationē.

Q̄uō vba Arist. intelligunt̄/ quę p̄ de aīa posuit pro veritate, ꝛ pro opīone Auer. Cap. XXI.

His visis de Aristo. vbis differēduꝫ esse arbitror, ꝛ s̄m Auer. ꝛ pro vītate. Scḋꝫ Auerroeꝫ quideꝫ: nam vt dicebam⁹ aucte Philoponi/ Aristo. mouet aduersus Platonicos perperā

T.cō.11. vba Phedonis intelligētes q̄ōneꝫ. Utruꝫ.s. ipsius aię intellectiuę sit aliq̄ ꝓpa opatio: quę supple sibi separatiꝫ insit in illo p̄ori: in quo nōduꝫ ad corp⁹ descendit. vt isti putabāt, qui aīas creatas añ eaꝝ corpora autumant. An vꝫ añ corp⁹ nō opeᵣ: sed incipiat sil' cū corpore opari. Rñdet Arist. de q̄busdā opatōib⁹ nō eē difficile definire: q̄les sunt opatōes, quę cōpetūt aię vt sensitiua est, vel vegetatiua: nam istę non insunt aię in illo priori: in quo nōdum venit ad corpus: sed soluꝫ, vt est in corpe. Sed magna dubitatio est de ipso intelligere: naꝫ hoc videt̄ animę ꝓpriū: ita vt sibi insit separatim. Respondet ipsum intelligere nō esse sic ꝓpriū: qō sibi insit anteq̄ꝫ ad corpus descēdat: q̄ꝛ q̄deꝫ itelligē: quo nos experimur res mālēs intelligere: aut phantasia est, aut nō sine phantasia: ergo sibi inesse non pōt anteq̄ꝫ ad corpus descendat. Ecce q̄ō loquit̄ de intelligere: qō p̄mo aię inesse experimur: tale.n.nō sine phātasmate est. Post hęc, cuꝫ declarasset ipm intelligere: qō p̄mo aię experimur inesse: non eē absqꝫ corpe phātastico: subscribit duas cōditionales

invicem abiunctas. Prima est, si aliqua opatio est aię ꝓpria: ita vt aię insit in illo priori: in quo nōduꝫ ad corpus T.cō.12.

venit: ipsaꝫ aīam cōtingit separari.s. in illo priori: in quo tale intelligē sibi inest: hęc est p̄ma hypothetica. Scḋa, si nulla operatio est ipsi ꝓpria: vt possit sibi inesse in illo priori: ipsa non erit separabilis: sed ex solutione dictę.q. nulla est hoc pacto sibi ꝓpria: q̄m intelligere: qō primo sibi inesse experimur: non sine phantasmate est: ergo aīa fuit separata: ꝛ facta ante corpora: pꝫ ergo ex hac expositione nihil cōtra Auer. relinqui. Aristo. eniꝫ soluꝫ ex his habere vult aīam non eē ante corpora separataꝫ: q̄m intelligere: qō primo sibi inesse experimur nō sine corpore est: hęc pro Auerrois opīone. Pro veritate vō debes scire Aristoteleꝫ hū velle intellectiuā aīam post mortē remanere: asserit tamē non esse formalr animā, nisi cū corpus actualiter informat: ꝓpterea cuꝫ intellectiua anima desinit corpus informare: desinit esse aīa: nō tamē desinit esse intellectus, aut intelligētia/ aut desinit esse: quare lꝫ id, quod anima est, post mortē remaneat: nō quidem, vt anima: sed vt intellectus, vel intelligentia remanet. Quod vō ita sit: mouet.q. an omnis operatio aię.s. quę est eius, vt aīa: sit sibi ꝛ corpori cōmunis: an aliqua sit aię ꝓpria, vt anima est. Respōdet nullam esse ꝓpriam operationē animę, quatenus anima est, naꝫ maxime intelligere esset: quod primo sibi inesse experimur: intelligere eniꝫ inest sibi, q̄ꝫ primū corpori inest: ꝛ tamē sibi ꝓpriuꝫ non est: cum non sine phantasmate sit. Ex his verificat duas hypotheticas. Prima est: si aliqua est operatio aię ꝓpria: quę sibi competit quaten⁹ anima est: ipsaꝫ quatenus anima est, cōtingit separari post mortem. Secūda si nulla operatio est animę ꝓpria, vt aīa est, ipsam, vt aīa est, nō cōtingit separari: sed ex solū dictę.q. nulla est aię operatio: quaten⁹ illa anima est: ergo de facto ipsa, vt aīa nō potest post mortem remanere. Sed occurres dato ꝙ nulla operatio sit sibi ꝓpria, vt anima est, vtruꝫ pōt ipsa aliqua rōne esse separata. Respōdet exemplo sumpto a recto: qō concretiue sumptū tangit sphęram in aliquo signo: hoc est, vt rectum: abstractiue vō sumptū hoc est, vt rectitudo: nō tangit sphęrā, nisi s̄m imaginationē: ita aīa vt aīa itelligit intellectiōe cōcretiua: quę sibi p̄io videt̄ inesse: tali autē intellectione cōcretiua ipsa vt abstracta, atq̄ꝫ intellectus nō intelligit: sed intellectione abstracta a phantasmate. Ex q̄bus pꝫ Aristoteleꝫ nō negasse animā remanere post mortē: sed solū asseruit illā nō remanere, quo aīa est, cū ipsa (vt aīa) nullā ꝓpriā hēat opationeꝫ. Remanet aūt, vt intellectus, atq̄ꝫ vt intelligētia ꝑfecta: quę postea nō ampli⁹ indiget corpe. acq̄siuit.n.ꝑfectōeꝫ: qua nō sibi ampli⁹ est corpe opus. Qō si aliqui ad mentē Aristo. dicāt aīaꝫ post mortē remanere: nō intelligūt per aīaꝫ, quatenus aīa: sed rem: quę est aīa. res.n. quę est aīa: remanet post morteꝫ: qꝛ sibi remanet aliqua opatio p̄ter intelligē: qō sibi inest p̄mo: cū corpori inest: de qua postea dicem⁹: hāc expōnē doctissim⁹ Simplicius in ei⁹ cōmētarijs apposuit: nisi ꝙ intellectū dicit ptē aię. Ideo cōcedit intellectum remanere: aīaꝫ vō nō: sed de eius opīone alibi hactenus de verbis Aristo.

Q̄uō intellectiua aīa pōt intelligē sine phātasmate, opiniones: vbi de extasi ꝛ lipopsychia nota. Cap. XXII.

Post hęc an aīa (de itellectiua semꝑ loquor) sine phātasmate itelligē possit: Platonici arbitrātes aīas añ eaꝝ corpa creatas, tradūt aīas itelligē sine phātasmate, q̄m anteq̄ꝫ ad corpa descendant, vtpote ꝑ spēs eis cōnatas Opinio platōis

intelligunt oīa quę intelligibilia sunt. Hę vō ad corpora
descēdentes, q̄si oblitę reminiscunt̄ p phātasmata: qua
rōne fit (vt phātasma non pro intelligere sit simplr̄ ne-
cessariū: sʒ pro itelligere in corpe) qḋ est ipm reminisci.
Opinio Auer. Peripathetici vō nō vna rōe sentiūt. Auerroes.n. (vt su-
perius dicebam⁹) asserit aīam in illo pōri in quo pcedit
sphęrā humanā, vbi.s.est vna itelligētiaꝝ, infima vʒ, in-
telligere sine phātasmate, qm̄ supiores subas p illarum
essentias. cū vō sphęrę vnit: vtpore, in illo pōri: in q̄ intel-
ligit̄ vnita sphęrę non huic, vel illi hoī, intelligit p phan-
tasma: sed nō p h̄, vel illud phātasma: sʒ p phātasma, qḋ
fm spēm est ppetuū: nā intells, vt aīa sphęrę semp intelli
git lapidē per phātasma lapidis: nō gdē huius vel illius
hoīs, sed hoīs: in cui⁹ subiecti maiori pte est ipse pfect⁹.
At cū intellr vnit⁹ huic, vel illi, intelligit lapidē p phan-
tasma hui⁹, vel illi⁹ hoīs, pʒ q̄ quō aīa itelligit per phan-
Opinio Auic. tasma, ꝛ quō sine phātasmate fm Auer. Auicēna vō arbi
trat̄ aīaʒ in addiscēdo egere phātasmatib⁹. In itelligēdo
vō postq̄ didicit, nullaten⁹ eis egere. Quo vō mō h̄ fieri
possit: in nr̄is de aīa cōmētarijs nuperrime ędītis decla
rauim⁹. Sūt aūt hui⁹ rei argumēto nobis illi, qui extasiʒ
patiunt̄. Hi.n. cū redeūt: cōplura, ꝛ gdē mirabilia se itel-
lexisse, ꝛ vidisse narrāt: ꝛ tn̄ phātasmatib⁹ nō vsi fuerūt:
erāt.n. a sensib⁹ adeo distracti, vt puncti minime senti-
Opinio Græcoꝝ. rent. Themisti⁹ vō, ꝛ Simplici⁹ arbitrātes memoriā nō
eē in pte itellectiua, sed solū in sensitiua: dixerūt taʒ diu
spēs, quas notēs appellāt, in itellectu remanere, q̄ʒ diu
ipse itelligit: cessante vō ab ipso intellig̃, cessant spēs ab
intellectu: ꝛ phātas. natuʒ memoria relinqt̄ in pte sensi-
tiua: quę ipsi itellectui inseruit. Quo fit, vt aīa sine phan
tasmate neq̄q̄ itelligat, naʒ cū sine spēb⁹ itellig̃ nō pos-
sit: nec sine phātasmatib⁹ itellig̃ pōt: quę ipaꝝ spēꝝ, sūt
Opinio ppria. cōseruatiua, ꝛ (si amittūtur) reuocatiua. ¶ Ego vō ab his,
quę diu⁹ Thomas ingt, nō recedēs dicerē intellectiuam
aīaʒ, quo aīa est itellig̃ nō posse sine phātasmatib⁹. naʒ
quo aīa est, act⁹ corpis est, cū vtutes sensitiuę necessariā
cōnexionē dicūt: adeo, vt sine illis aīa in actum exire nō
possit. Sʒ aīa vt intells est, sine illis itellig̃ pōt: nō eniʒ
intellectiua aīa vt intells cū sensitiuis vtutib⁹ necessariā
cōnexionē dicit, qñgdē vt itells, nullius corpis est actus,
imo vt intells sine corpe est, ꝛ eē pōt, ergo aīa, vt intells
in itelligēdo nō eget phātasmatib⁹: est tn̄ hn̄ aīaduertē-
dum, q̄ lʒ aīa vt intells in intelligendo phātasmatib⁹ nō
egeat, tn̄ itellig̃ nō pōt, gn pus e phātasmatib⁹ ipsis fue
rit affecta: affecta dico, vel q̄ vtute phātasmatū in ea ha
bit⁹ relinquant̄: qb⁹ spēs regenerēt̄: vel ga ex phātasma-
tib⁹ spēs relinq̄bant̄: qb⁹ ipsa itellig̃ pōt, qn̄ vult ea: q̄ꝛ
illic relinquūt̄. dico igit̄ aīaʒ q̄ten⁹ aīa est sine phātasma-
te de p̄nti intellig̃ nō posse: quo vō est intells, lʒ de p̄nti
phātasmatib⁹ nō egeat: nō pōt de p̄nti intellig̃ nisi phā-
tasmata ipsaʒ affecissent ad intelligēduʒ: qñgdē nec aīa,
vt aīa, nec vt intells intellig̃ pōt nisi de p̄nti, vel de p̄te-
Ex excerpta primum. rito a phātasmatib⁹ fuerit affecta. ¶ Ex his seq̄t̄ p̄ q̄ si
vbū sine p̄uat p̄ntaneā phātasmatū necītatē, aīa vt itel-
lect⁹ sine phātasmatib⁹ itellig̃ pōt: si p̄ntaneā, ꝛ p̄teritā
necītatē p̄uat, nec vt aīa, nec, vt itells sine phātasmatib⁹
Scdm intellig̃ pōt. ¶ Seq̄t̄ scdo recte Aristotelem vbiqʒ di-
xisse aīaʒ nequaq̄ʒ sine phātasmatib⁹ itellig̃: qm̄, vt aīa
sine illis itellig̃ nō pōt, vt intells (ꝛ si de p̄nti sine phā-
tasmatib⁹ itellig̃ pōt: vt vbū sine p̄uat ēt p̄teritā necessi
Tertiuʒ tatē) sine illis nequaq̄ʒ intellig̃ poterit. ¶ Seq̄t̄ 3° aīaʒ
in corpe intelligere sine phantasmate nō posse: qm̄ vt sic
dicit ad sensus necessariā cōnexionē: ex̄ corp⁹ vō: lʒ nō di
cat̄ aīa: sed intelligētia: sine phātasmatib⁹ de p̄nti necīta
te pōt intelligere: nō aūt de p̄terita: cum nec in corpe, nec
ex̄ corpus intelligere pōt, nisi pręaffecta ab illis. Hęc fm
Aristo. sed fm vitatē postea dicem⁹: declarabim⁹.n. quot
modis aīa post mortem itellig̃ pōt, ꝛ quę sit phātasma
tuʒ necītas: naʒ lʒ hęc pro opinione Aristo. sint dicenda:
De extasi ꝛ lipopsychia. pro vitate sec⁹ dicem⁹. Illud vō qḋ de extasi dicebat̄, dʒ
ɔsiderari: naʒ gdā perperā vba Arist. in libello ḋ somno
intelligētes, inter lipopsychiā, ꝛ extasiʒ nullā fecerūt dif
ferētiā: dixerūt.n. extasiʒ eē raptū, in quo infere vtutes,
atqʒ sensuales sopiunt̄: supera vō aīę vis attollit̄: cui sic
elatę multa arcana reuelant̄. Huius opinionis fuit Pli-
Cap. 52°. nius 7° nālis hystorie libro: q exēplo Hermotiny claʒo-
meny aīaʒ corpe relicto errasse tradit: quę postea ad cor-
pus rediēs, multa predixit. Et lʒ de his multa dicturi si
mus in theologico nr̄o dilucidario: tamē ne pphano hoī
error emergat: extasiʒ nō eē lipopsychiā eo argūto pʒ,
q̄ lipopsychia fm Gal. est morbi gen⁹: qḋ ex viriū imbe-
cillitate plerūqʒ ɔtingit, aut ob nimiā inediaʒ, aut ob ni-
miā saturitatē, aut ob morbi alicui⁹ longīquitatē. At ex-
tasis sine morbo accidit. P̄. Lipopsychia ꝛ bonis ꝛ ma-
lis indifferēter accidit. extasis aūt nō nisi viris virtute,
atqʒ oī scītate p̄cipuis. Insup extasis in magnaꝝ reꝝ re-
uelationib⁹ fieri solet. Lipopsychia vō accidit nulla rerū
reuelatōe cogēte. Ad hęc: quę in extasi p̄dicunt̄: nūq̄ʒ fal-
lere visa sunt, at quę phātasmata in lipopsychia accidūt:
fortuitu, temereqʒ aligd p̄sagiūt. Ex qb⁹ appet Arist. hn̄
lipopsychiaʒ nouisse: vbi lʒ sensus externi sopiantur, in-
terni fixi⁹ intellectui seruiūt, extasiʒ vō (vt nos catholi-
ci intelligim⁹) ipse nō nouit. nō.n. nouit aīaʒ intelligere
posse (duʒ est in corpe) sine phātasmatib⁹: veluti in ex-
tasi intelligere videt̄ qui, illam patit̄.

¶ Soluūtur ea, quę in scda p̄ncipali rōne Pōpo. induxit aduersus opīone Auer. ꝛ dat̄ multiplex intellectus vboꝝ Aristotelis. Cap. XXIII.

His dilucidatis, facile quę in scda Pōp. rōne
iducta st̄ elidūt̄. Pria gdē delet̄, q̄ mālitas
aīę ɔuincit̄: ex eo solo: q̄ ei⁹ opatio eget cor-
pore vt subiecto, siue sit organicū, vt cōplu-
res dicūt, siue māle, vt aliq. pōt.n. aīa eē mā-
lis: cui⁹ opatio nō est organica, vt calefactio fm aliquos:
non aūt pōt anima esse mālis: quin eius operatio corpo-
re egeat vt subiecto: hoc est gn corporea sit. Cū vō adde-
batur Aristoteleʒ cōcludere aīam nō separari, quia sine
phātasmate nequaq̄ʒ intelligit: iam pʒ fm Auerroeʒ hęc
verba in Platoneʒ esse referenda: qui tenebat aīas sepa
ratas fuisse ante corpore intelligereqʒ sine phantasmati-
bus: quo vō intelligat̄ fm veritatē diximus: loquit̄ eniʒ
Aristoteles de intelligere: qḋ animę competit, vt anima
est, non autē quo est intellect⁹. Signum vō euidens, quo
pbari potest ipsam posse exire ad actuʒ sine phātasma-
tis pręsentanea necessitate, dictum est, quia intelligit, ꝛ
vult, nō dependendo a corpore, vt a subiecto. Delet̄ etiā
secūda: nam ex eo, ga recipit omnes formas materiales
imaterialiter, ꝛ abstracte, sequit̄ ipsam esse imālem, ꝛ a
corpore nō dependentē: nec signum destruit se: nam eget
corpore vt obiecto: non aūt, vt subiecto. Tertia delet̄ ēt:
nam imaterialitas ɔuincit̄ ex eo ga nō eget corpe, e quo
in esse depēdeat, vt a subiecto. Hoc aūt scit̄ ex eius opa-
tione: quę est sine corpore vt subiecto. diximus etiaʒ nō
duas, sed vnam conditionē esse necessariā pro materia-
litate, ꝛ vnaʒ pro imaterialitate. Uerba Aristotelis etiā
non bene perpendit Pompo. nam si pro Auer. opinione
intelligātur: in Platonem referenda sunt: sin autem pro
veritate: etiā nō habet, quod q̄ręrit. Aristoteles eniʒ per
illa vult aliud nihil, nisi q̄ si anima non pōt intelligere
sine phantasmate non pōt vt anima esse sine corpore: at

alia rōne pōt eē sine corpe:qua vз pōt itelligē sine phan
tasmate de pñtanea nec̄itate. Silr delet alia/ex eo eniз
solo φ aīa sine phātasmate nō pōt itelligē seqt̄ ipsaз an/
te corpus nō itellexisse:vel seqt̄ eā nō separari rōne,qua
aīa est.Cū quo tñ stat eā separari posse alia rōne,vtpote
quo ipa est itells,τ quo ꝑfectionē in corpe acqsiuit. De/
let in pͦ ex his,quę diximus:ex h.n.φ scimus ipaз e cor
pore nō depēdere scimͦ eā hīe aliā opationē:in qua cor
pus nec, vt obm,nec vt subm ɔcurrit.Delet 5ͣ ex dictis,
addit.n.illud Ari.vel vt ostēdat eā ante corpus nō itelli/
gere:vel vt ondat eā,vt aīa est,nō eē separabilē.Ultima
tollit,vt diximus:stant.n.illa duo:τ tñ nō frustra addit
qd̄ dicit:qꝛ vel in Platonē retulit:vel loqt̄ de aīa vt aīa.
Haꝝ ḡ rōnū refutatio meliͦ pз.s.ea quę diximus pximo
10ͦ.τ.19ͦ. capite:aīaduertant̄:nūc vo raptim refutatio sit h modo
ostēsa.P. Nobis satis illud sit,demr̄asse aīaз,nec in cor/
pore,nec ante,nec post corpus,nec(vt aīa est)nec(vt in/
tellectͦ)posse itelligē gn depēdet,vel depēdit, a phāta/
smate ſm opionē Ari.qua rōne veꝝ erit qd̄ Ari.ait, aīaз
nequaq̄ itelligē sine phātasmate:cuiͦ Plato oppoͫ arbi/
trat̄,cū eā itelligē dicat per spēs inatas τ ante τ post cor
Epilogͦ sensuum Aristo. pus,τ in corpe.Ex his oībͦ pз multiplex Ari.itells,cū ait
aīam sine phātasmate itelligē nō posse,vnus qdē sensus
est,si itelligit̄ de aīa,vt aīa:quia,vt dicit nec̄iaз τ ad cor/
pus,τ ad vtutes sensitiuas,sine phātasmate nequaq̄ itel
ligit.Aliͦ sensus est φ aīa nequaq̄ sine phātasmate itelli
git,vt vbū siue ꝑuat necessitatē oēз phantasmatis, τ pñ/
taneam,τ pteritā.qm̄ nec in corpe/nec ex̄ corpus itelligē
pōt gn depēdet,vel depēdit a phātasmate:quę expositio
pulchra est,τ de directo aduersus Platoneз:qui dicebat
aīaз itelligē nullo pacto e phātasmate depēdēdo:sed per
spēs ɔgenitas aliūde illi ifusas:vel ab alio agēte cōcrea/
tas.Alius sensus est aīaз itelligē nō posse sine phātasma
te:qm̄ nihil itelligit,gn ad intelligēdū a phātasmate affi
ciat̄:de qua affectiōe postea dicemus.Aliͦ sensus est aīaз
sine phātasmate nō itelligē:qm̄ nō per spēs inatas,sed ꝑ
spēs,vel affectiōes a phātasmatibus causatas intelligit:
qd̄ mihi placet,quз Ari. hęc vba,vt Simplicius ingt,in
Platonē retulerit.Ex his pз aīam neq̄q̄ sine phātasma/
tibus itelligē posse:τ posse remanē intelligētē post mor/
tē:qm̄ si remanet itelligens: nō nisi q̄tenus a phātasma/
tibͦ ad itelligēdū afficit̄:vel afficiebat̄:manet intelligēs:
pз itelligē phātasticū eē signū:quo pbat̄ aīam itelligere:
posse post mortē.Cuз.n.tale itelligē nō depēdeat ab aliq̄
corpe, vt a subto:est signū φ aīa possit remanē post mor
tē:nā est signū eiͦ indepēdētię a corpe vt a subto.Quę cū
Pōpo.nō recte ꝑlibrasset,detrudit in aīę mortalitateз:
hęc ſm Aris.nam postea pro veritate aliter disseremus.
Et de scdo principali argumēto hactenus.

¶ Tertium Pompon.argumētum quo refellit Auerro. opinionem. Cap. XXIIII.

Ertiū vo Pōpo.Argͫ,qd̄ ipe pncipale nō ap/
pellat,ex eo est,qꝛ iuxta opioneз Auer.ponit̄
itellз aliqn̄ itelligē sine phātasmate vtpote,
qn̄ itelligit in copulatiōis statu:cū Ari.semꝑ
asserat aīaз nequaq̄ itelligē posse sine phan/
tasmate. Hęc.n.opposita vident̄:nā in statu aīa deū itel/
lectione,quę est ipse deͦ itelligit:nō aūt itellectiōe,quę a
phātasmate ꝑficiscit̄.Ari.aūt vbiq̄ asserit sine phantas/
mate nequaq̄ intelligere aīa.P.Cōtra eos qui aīaз post
mortē remanere asserunt̄ maxīe h videt̄:qm̄ post mor/
teз sine phātasmate intelligit,τ tñ vbiq̄ eam per phan/
tasma intelligere tradit:quę stare pñt minime.

¶ Quot modis ſm peripatheticos aīa itelligit,τ quō po/
test qd̄ Auer.inquit tolerari. Cap. XXV.

Ed pro Auerrois defensione dicamus duplr̄
aīaз itelligē,q̄dā itelligit itellectōe,q̄ est ipsę
res,q̄s itelligit,τ h pacto in statu,cū fęlici in/
tellectiōe itelligit,deū ipз, cęterasq̄ diuinas
substātias itelligē dī.Quędā vo itelligit itel
lectione,q̄ est reꝝ,q̄s itelligit,effectͦ,Quo pacto intelli/
git res mãles,τ eas,quę sunt cū ɔtinuo τ tpe/ vt physice
res sūt,τ eas,q̄ sūt cū ɔtinuo:nō aūt cū tpe:vt mathema/
ticas,τ eas,quę neq̄ cū ɔtinuo, neq̄ cū tpe sunt: vt res,
de qbͦ agit metaphysicͦ:oēs.n.has intelligit itellectione
causata ab his,naз res tales in sensibͦ phātasmata agūt,
quę postea agūt notiōes/ siue spēs illaꝝ reꝝ in itellectu:
e qbͦ itells q̄dāmō actuatͦ itelligit illas:vel (vt Simpli
cius ingt) elicit eaꝝ reꝝ intellectōes:quaꝝ spēs ex phā/
tasmatibͦ accepit:est ḡ hęc itellectio reꝝ/quas intelligit
effectͦ,φ q̄si ꝑ manͦ ex rebͦ, quas itelligit ꝑficiscit̄. In
statu vo fęlici itells cū deū itelligat in se,nō ꝑ eiͦ effectͦ,
intelligit ipз itellectōe,quę est deͦ,naз cū itelligit intel/
lectiōe,quę est deo τ cęteris fęlicibͦ cōprehēsio. Qd̄ hęc
duplex itellectio sit peripathetica/ Alexāder in libello d̄
intellectu/ Them.in 3ͦ de aīa. Auempace,τ Abubache ꝑ ca ͦ.5ͦ.
pulchre tradūt.Auerroes q̄з 3ͦ d̄ aīa oīuз hoꝝ expositor 36. cōmē.
de oīuз hoꝝ mēte expsse reз hāc fatet̄.ꝑpter qd̄ de intel
lectiōe hac distinguēs,dicit aliquā esse intellectiōeз/quę Cōmēto eodem.
currit cursu sciaꝝ speculatiuaꝝ:τ hęc dī scia,quę est reꝝ
effectus,aliquā eē tradit:q̄ nō currit sciaꝝ speculatiuaꝝ
cursu:quā essentialē sciaз appellat eē,nos interitiuā:siue
sciaз,quę est ꝑ essentiā rei:quā itelligit: appellamͦ:τ hāc
dicebamͦ eē sciam,quę est res,q̄s intelligit.Qd̄ vo hanc
nouit Aristo. 12.ꝑme phię libro sic indicauit cuз inqt, Tex.cō. 39.
διαγωγὴ δ' ἐστὶν, οἵα τε ἡ ἀρίστη μικρὸν χρόνον ἡμῖν.
οὕτω γὰρ ἀεὶ ἐκεῖνό ἐστιν. ἡμῖν μὲν γὰρ ἀδύνατον. h
est vt verbum de vbo exponat̄.Deductio aūt est, qualis
τ optima paruo tpe nobis:sic.n.illud est:nobis qdē eniз
impoīe.vbi pз eū per deductōeз optimā intellexisse bea/
titudinē,ad quā nos tandeз deducimur ꝑ plura media:
hāc appellat optimā:qm̄ est vita deoꝝ: asserit ēt hāc esse
ꝑuo tpe gn cū accidit nobis hoībͦ: qui sumͦ ꝑ breui tpe
viuentes:est ꝑuo tpe. Sic.n.sempiterna illud est.s. deoꝝ
vita:quę vtraq̄ ex ꝑte ęterna est:nobis quideз.n.sic esse
sempiternā est ipoīe.Qd̄ dū viuimͦ,nō possit longo tpe
eē,eo loco deducit Arist.cuiͦ deductiōem ꝑtermisimͦ,ac/
cipiētes solū de illiͦ mēte nos ꝑuenire posse aliqn̄ ad eaз
intellectōeз/qua deͦ seipз itelligit.Qd̄ nō eēt,nisi qa du/
plex est itellectio,altera vt diximͦ, q̄si reꝝ effectͦ,altera
quę est ipsę res,q̄s itelligimͦ,intellectōe quę est dei effe/
ctus,deū itelligimͦ in vita:queadmoduз cęteras res silr
intelligē videmur. Intellectōe vo quę est ipse deͦ breui
tpe nos ipз itelligimͦ,dū sumͦ siī aīa τ corpͦ:qm̄ nō nisi
in fine vitę:longo vo post mortē. Qd̄ vo Aristo.duplice з
hāc intellectōeз voluerit,etiā pз,qꝛ ſm ipз itelligētia ife
rior itelligit supiorē:τ oēs amāt τ intelligūt ꝑmā: vbi pз 12ͦ.meta phy. tex. cōmē.36. τ.37.
iferiores nō posse itelligē ꝑmā alia itellectōe,nisi q̄ ē ipe
deͦ:nō.n.nouit itelligētias eē subas accn̄tiū susceptiuas,
q̄re si ita est,dabit̄ vna itellōnis spēs:q̄ deͦ itellr in se,h
est itellōne,q̄ est ipse.Qd̄ vo det̄ alia spēs itellōnis,ex eo
pз qꝛ nos sine phātasmate nequaq̄ itelligimͦ:h aūt non
esset,nisi qꝛ intelligimͦ itellectione,quę est reꝝ effectus.
Aristo.ergo cōcessit has duas intellectōis spēs:cū vo aīa
fieri possit vna intelligētiaꝝ,vtpote cū in corpe acqsiuit
cōplementū,relinquet̄ ipsam posse duplr̄ intelligē,τ in/
tellectōe,qua intelligētię seipsas itelligūt, τ intellectiōe
qua intelligit res mãles,intellectiōe.s.q̄ est illaꝝ effectͦ.
Alias itellōnes,aut itellōnū spēs,quas catholici tradūt,
Aristo.nō nouit:nō eniз cognouit aīam intelligere posse

per spēs infusas, aut per reuelatōes, aut per habit⁹ cōcretos, aut alio modo. Sed solū aut intellectione, quę est reꝝ effect⁹, aut intellectōe, quę est ipsa res. Intellectio, q̄ est reꝝ effect⁹, est nō sine phātasmate, vt diximꝰ: intellectio vō: quę est ipsa res est itellectio: qua dij seipsos cognoscūt. Ex his pꝫ id, qđ Auer. dicit, eē ſm Aristo. vba satis admodū tolerabile: cū ipse duab⁹ spēbus intellectionis intellectum posse intelligere asserat, quas species de mente Aristotelis esse ꝓbauimus.

De ordie haꝝ itellectionū ſꝫ ꝑipatheticos: ꝛ quō harū nulla sine phantasmate est. Cap. XXVI.

Ed inter has intellectiōes Auerroes ordinez statuit, dicit.n. intellectiuā aiaꝫ affici ꝑ intellectione reꝝ: quę cū ꝯtinuo, ꝛ tpe intelligunt. mediātib⁹. s. sēsib⁹ externis, ꝛ iternis, ꝛ i hūc modū in physicis sciētijs ꝑficitur. mediātib⁹ eniꝫ sensib⁹ iternis, ꝛ externis ꝛ phātasmatib⁹ ipsis spēs reꝝ nāliuꝫ accipit, e qb⁹ actuata, vt ita dixerim, illaꝝ reruꝫ intellectōes elicit, q̄ fit, vt ipsa admodū affecta attollat ad reꝝ cognitōeꝫ: quę sine tpe: nō aūt sine ꝯtinuo intelligunt: cuiusmodi sūt res mathematicę. Mediāte.n. imaginatiua phātasmata illaꝝ spēs in aīa agūt: e qb⁹ affecta, actuataq; illaꝝ reꝝ: quaꝝ spēs sunt: intellectiōes elicit, ꝛ h̄ pacto in mathematicis ꝑfecta, attollit ad reꝝ cognitōeꝫ sciamq;: quę ē absq; ꝯtinuo ꝛ tpe. Phātasmata eniꝫ haꝝ in sensib⁹ internis collocata spēs illaꝝ agūt in intellectu: e qb⁹ rursus actuat⁹, elicit eaꝝ reꝝ sciaꝫ: ꝛ hoc pacto cōplet aīa in corpe: vtpote ꝑ sciētias speculatiuas, sicq; gnāt in nobis intells speculatiu⁹, vt Auer. ingt: aīa aūt tali intellectu affecta, attollit ad diuinaꝝ reꝝ cognitionē: quaten⁹ sic affecta copulat cū illis, copulatiōe quę est itellectio illaꝝ ꝑ illaꝝ essentias. Cū.n. aīa sic in corpe attollit: illi de⁹ est comprehēsio: vt sibi ꝛ alijs est: ꝛ sic est beatitudo: pꝫ g̊ ordo: nā intelligē phātasticū, qđ nos diximus eē itellectōeꝫ quę est reꝝ effect⁹, afficit aiaꝫ, ꝛ disponit, vt illa fiat ꝯueniēs mā, diuinę intellectiōis, quā nos appellam⁹ intellectōeꝫ, quę est ipse deus. Ex h̄ ordine ꝑspicuū est aiaꝫ sine phātasmate intelligē nō posse: vtpote nec duꝫ in corpe itelligit, nec dū ex corp⁹: naꝫ itellectiōe quę est de⁹: nō intelligit, nisi intellectiōe intelligat, quę est reꝝ effect⁹: hac.n. afficit, hac attollit. hac illius efficit affecta mā: sed intellectōe, quę est reꝝ effect⁹ intelligere nō pōt sine phātasmate, h̄ est gn sic itelligēdo depēdet, vel depēdit a phātasmatib⁹, vt demōstrauim⁹: pꝫ igitur aiaꝫ nulla intellectōis specie intelligē posse sine phātasmatib⁹, h̄ est gn depēdeat, vl depēderit ab illis. hui⁹ rei ꝯtrīū Plato arbitrat. voluit.n. aiam ꝛ intellectiōe beatifica, ꝛ intellectiōe sciētifica, ꝛ añ, ꝛ post corpora, imo ꝛ in corpe itelligere posse: Aristo. vō, vt ex his pꝫ: sine phātasmatib⁹ nulla intellectōis specie eā itelligere posse autumat, h̄ est, gn intelligēdo aut depēdeat, aut depēderit saꝫ ex illis: cū nihil itelligat ꝑ inatā aliquā spēm. De medio copulatōis, ꝛ quō mulieres sunt vel eē pñt fęlices, in libro de itellectu 2° diximꝰ: ꝛ forte dicem⁹, cū de intellectione aię post mortē disputabim⁹: qbus facile Pompo. argumētuꝫ elidit: naꝫ aīa itelligit aliqñ sine phātasmate, quaten⁹ illi⁹ intellectōis nō cā est phātasma: nunq̄ tñ sine phātasmate, qm̄ nō nisi ꝑaffecta ex phātasmatib⁹: q̄ nō repugnāt, vt Pōpo. autumat. Et h̄ 3° arg° hacten⁹.

Tractatu 3. c. 7°.

Ultimū Pompo. argumētum: quo Auerrois positōeꝫ refellit. Cap. XXVII.

Emū Pompo. refellere enitit Auerrois positioneꝫ quo ad illud, qđ de fęlicitate hūana adycit: naꝫ eā fęlicitatē dixerit eē in copulatione intellect⁹ agētis cū poßi: vanū, ꝛ contra Aristo est, qđ dicit. Uanū gdē, ꝑmo, q2 ꝑ hystorias nō legit aliquē ad taleꝫ copulatōeꝫ ꝑuenisse. Scđo q2 ad talē copulatōeꝫ humana aīa ꝑuenire nō pōt, vt dictū est, nisi aīa oib⁹ sciētijs attollat. At vt Plato inquit. 10. de re.p. Impoſe est aliquē hoieꝫ scire oia: vñ ꝛ ad tēpora nostra nulla scia ꝑfecta est, gn semꝑ illi de nouo aliq̄ addant. Cōtra Arist. vō, cū. 10. ethicoꝝ vltimū hois finē statuēs, nihil hui⁹ copulatōis meminerit. P̄. Mirat taleꝫ intellectus vnitatē: cum Aristo. illi⁹ nullibi meminerit. Hęc Pompo. contra Auerroem.

Resumptiōes in h̄ argu° disserēdę. Cap. XXVIII.

Ed circa hoc argumētū ꝑmo nobis disserēdū erit gd ipsa beatitudo sit, ex quo patebit gd Auer. ꝑ copulatōeꝫ agētis intells cū poßi itelligat. Scđo disserēduꝫ erit an hui⁹ btitudinis per medium, an sine medio aīa capax sit: quę res supponit aiaꝫ illi⁹ eē capacē. Tertio disserēdum erit de medio, si qđ sit. Quarto si h̄ facto aligs in vita ad beatitudinē taleꝫ ꝑuenerit: ꝛ an post mortē talis ꝑmanebit. Quinto vñ Auer. intells vnitatē nactus fuerit: ꝛ ex qb⁹ Aristo. vbis. Ex qbus patebit argumēti solutio.

Quid sit beatitudo. Cap. XXIX.

Icamus igit de his, ꝛ gdē breuib⁹: nā libro de intellectu abūde, ꝛ libro de beatitudine copiosius, ꝛ alibi dixim⁹: deus itaq; bifariā intelligi pōt. Uno gdeꝫ mō intellectōe quę est ipsi⁹ dei effect⁹, vt dictū est. Alio mō cognitiōe, quę est ipse de⁹. Intelligitur de⁹ itellectōe, q̄ nō est ipse de⁹: sed ipsi⁹ dei effect⁹: quoties ꝑ cōpōneꝫ intelligit, quę est conceptuū qualitatiuoꝝ, ꝛ gditatiuoꝝ. hęc.n. cognitio de⁹ nō est, sꝫ ipsi⁹ dei effect⁹: qñgdeꝫ hęc e reb⁹ causata est: quę a deo causate fuerūt: ideo cognitio, q̄ est ipsius dei effect⁹ est. Talis aūt cognitio nō est intuitiua: cū in deū ipꝫ imediate nō terminet, nec abstractiue: cuꝫ nō terminetur in aliqđ, qđ sit ipsius dei reptatiuū: ideo catholici illaꝫ nocturnā, vespertinā, ꝛ obscurā vocāt: ꝛ lꝫ nos aliqñ illam abstractiuā appellauerimus, vbo fusius vsi fuim⁹, q̄ ipm sit. Intelligitur vō de⁹ cognitōe, quę est ipse de⁹: quoties nō ꝑ cōceptuū cōpōneꝫ, nec per abstractionē spēi ab ipo abstractę itelligit: sꝫ cū imediate in se intellr, intellectōe vꝫ quę est ipe de⁹: ꝛ de hac peripathetici itelligūt, cū dicūt in abstractis a mā itellectiōeꝫ, qua intelligunt, eē ipsas substātias abstractas. naꝫ deus dūꝫ sic itelligit, nō alio intellr, q̄ ipsomet deo: sigdem nec ꝑ spēm mediā, nec ꝑ actū intelligēdi mediū, nec per lumē mediū, nec ꝑ aliud quoduis ꝑter deū, ꝛ intellm itelligēteꝫ ſm peripatheticos intelligit: lꝫ pro vitate aliter sit dicendū: loquor.n. vt peripathetic⁹: qui accidētia a diuinis substātijs penitus sustulit: sec⁹ (vt catholic⁹: qui pęter deū cognitū) ꝛ intellꝫ cognoscēteꝫ in abstractis accidētia collocauit. Sic igit ea notitia: q̄ de⁹ seꝑꝫ appħēdit: cęteri itells deū itelligūt. Hęc notitia ituitiua appellat, ga ipsi⁹ dei ē in se imediate: clara, q2 ē ipsemet de⁹: Matutina q2 lucida. Ex his pꝫ fęlicitatē eē aliđ nihil, q̄ deū ipꝫ cognoscere cognitione vꝫ quę est ipsemet de⁹: vñ ꝛ 7° politice ingt Aristo. deū fęlicē eē seipso: mō de⁹ nō fęlicitat deo: nisi ga seipsum cognoscit cognitōe quę est de⁹: quo rōne fit, vt fęlicitas sit aliud nihil, q̄ deus: qui sibi ꝛ alijs beatificabilib⁹ est beatitudo ꝛ cognitio: sibi gdē ꝑ essentiā: ꝛ idētitatē: cęteris vō ꝑ copulationē: qua illis, vt forma copulat. Ex his appet gd Auer. intelligat, cū ait fęlicitatē in copulatōe agētis intells cū poßi ꝯsistere: ipse.n. per poſeꝫ intellm, vt arbitror hois aiam intelligit: ꝑ agēteꝫ intellꝫ deū intellexit, qui bifariā nobis nostręq; aię cōparat, in ꝑn⁹ gdē vt agēs, in fine vō, h̄ est post intells De copulatione auerroica.

speculatiui

speculatiui adeptionē vt forma. Imaginaᷣ.n.intellectū possibilē siue aīaȝ itellectiuā hoīs p̄ per intellectū speculatiuū disponi:postea eidē sic affectę deū qui est agēs itellectus, vt formā copulari:demū per eēntiā talis copulati intellect⁹ aīaȝ itelligē:ergo deus est sibi per eēntiā atq̄ idētitatē fęlicitas,cęteris v̓o per copulationē:nō eniȝ aīa intelligē pōt per eēntiam dei,nisi deus,qui est itellectus agens:p̄us intelligaᷣ copulatus:sicut nec corpus opabiᷣ per eius formę eēntiaȝ,nisi illa p̄us corpori fuerit vnita. quo argumēto fit, vt non copulatio sit fęlicitas ipsa,sed deus appbēsus per eius eēntiaȝ p̄us copulat⁹. Ab hac v̓o fęlicitate nō discordāt catholici:nisi qa deuȝ asserūt fęlicitatē eē obiectiue:actū v̓o intelligēdi:quo aīa deū intelligit,formalē fęlicitatē appellāt:sed nos pipatbetice pcedimus:vt Pōpon.noster etiam pposuit.

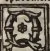
De medio beandi:quo.s.aīa beabiᷣ. Cap. XXX.

Sed de medio quo aīa beabiᷣ,inter catholicos, ⁊ pipatbeticos est dr̄ia nō parua:vtriq̄ eiȝ deū sibi, ⁊ alijs btīficabilib⁹ beatitudinē eē asserunt:sed aliter,atq̄ aliter:catholici q̄dē deū sibi per nām,atq̄ eēntiā beatitudinē esse affirmāt,cęteris v̓o ɔtingēter,atqȝ per volūtateȝ. At pipatbetici deuȝ sibi cęterisq̄ȝ beatitudinē per nām eē asserūt:quādoq̄dē deus post adeptionē vt Auer.ingt vt forma aīç copulaᷣ. Tūc dicerē catholice sentiēdo mediū simplr nec̄ium eē nullū: nō.n.ex pte aīç,illud nec̄io simplr est ponēdū:qa ipsa est sūme ⁊ infinite capax:nec ex pte dei:qn̄quidē ipse pōt aliq̄b⁹ eē beatitudo:aliq̄bus nō:⁊ q̄bus pōt eē,alijs intēsius:alijs remissius ēt eē poterit. Naȝ cum deus volēs sit beatitudo,sitq̄ȝ cā p̄ma:quç ŝm catholicos tā cuȝ media cā:q̄ȝ sine cā media causa eē possit:iure nullo cōcurrēte medio ex pte sui cęteris alijs btītudo eē pōt:nō ergo mediū simplr nec̄ium erit:aīaduerte tn̄ hęc me dixisse nō asserēdo,sed disputādo:nō.n. me fugit ecclīç determinatio in Clemētinis ɔstituta:⁊ a scissimis viris asserta. At ŝm pipatbeticos mediū statuēdū est,alioq̄n q̄ȝ cito aīa eēt:illa eēt btā:qa ex pte dei nihil req̄riᷣ: ex pte etiam aīç nihil,quare subito eēt fęlix: quo fit, vt mediū req̄raᷣ qodā:quo deus nō sit oīb⁹ semper btītudo:nec oībus ęqualis btītudo:siq̄dē nō ɔtingēter ŝm pipatbeticos,sed per nām cūctis est btītudo. P̄. Deus est cā p̄ma:quç nullius esse pōt cā ŝm eos,nisi per mediū. Supponēdo ergo pro v̓itate humanā aīam,quā Auer.itellectū possibilē, vel q̄d cōpositum ex intellectu possibili ⁊ cogitatiua arbitraᷣ:eē ęternā,atqȝ imortalē:illā eē btītudinis capacē,dubitare dȝ nemo:sed cum pipatbetici deū per nām cūctis btītudinē esse putarint, vt sit his btītudo:illis nō:his intēsius,illis remissius:medium ɔstituūt:quo nō exn̄te,btītudo nō erit:⁊ cui⁹ diuersitate deus nō sit btītudo oīb⁹ ęqualis:hactenus de medio.

Quid sit beādi mediū ŝm pipatbe^cos. Cap. XXXI.

Quid v̓o hō mediū sit ŝm pipatbeticos,nō leue est disputare:nam Auer.Alexāder: Themistius cęteriq̄,qui vnitatē intellectus asserūt:mediū eē intellectū speculatiuū ɔtēdūt. Ante.n.huius itellect⁹ adeptionē deus rōnabili aīç copulabiᷣ nunq̄:cuȝ.n.hūc aīa ipsa adipiscetur: mox deus sibi, vt forma erit copulat⁹,qua copulatāe stāte:aīa ipsa per illius eēntiā ⁊ deū ipm,⁊ cętera itelligibilia intelliget. Lōgiorē expōnē quęre in p̄mis nr̄is de aīa
Cōmē.3a. cōmētarys:⁊ in 2° de itellectu lib°. verū hoc mediū mulieres a fęlicitate delent:nō.n.de iure nāli est, vt mulieres discant artes tales,q̄b⁹ talē intellectū nāciscanᷣ:imo nec de iure mulierū,vt p̄mo Politice pbat Ari. ppterea arbitror mediū eē rōnalis aīç depurationē:cuȝ enim aīa rōnalis sensitiua,pariter ⁊ itellectiua creęᷣ,merito sensuū nasciᷣ q̄dāmodo itellectui rebellis,spurca,imunda, atq̄(vt ita loquar)ferina:cum igiᷣ ab ea tolliᷣ talis rebellio,spurcicitas,labes,⁊(vt ita loquar)ferinitas,ipsa mox relinq̄ᷣ apta btītudini,efficieturq̄ mā cōdigna fęlicitatis,imo sibi, vt sic copulabiᷣ mox deus , vt forma: per cuius eēntiā opabiᷣ intelligēdo, ⁊ ipm, ⁊ cętera. Deleᷣ aūt labes eiusmodi per v̓tutū heroicaꝝ adeptionē. Illis enim plene acq̄sitis,inter itellectū sensitiuūq̄ appetitū tolliᷣ rixa:redditurq̄ appetit⁹ plene rōni obediēs,ratio illi plene dn̄abitur:quo fit vt ɔ̄rijs remotis,deus aīç sic purę copuleᷣ. Hęc igiᷣ dispositio p̄uatiua dicaᷣ,q̄ p̄uet ea:quç tali btīficę vnioni aduersanᷣ. Est alia dispositio positiua, vtpote adeptio sciētiaꝝ aut in toto,aut in pte:nam illis acq̄sitis,aīa duplr attolliᷣ per p̄uationeȝ.s. eoꝝ:quç beatificę copulationi aduersanᷣ: ⁊ per raptuȝ: quo per sciās rapiᷣ,eleuaᷣ,atq̄ attolliᷣ.qua ratiōe,quoruȝ aīa solū p̄uatiua dispōne afficiᷣ:btītudinis parum hi assorbūt:quoꝝ v̓o vtraq̄ dispōne disponiᷣ aīa:illi plurimū fęlicitatis mutuanᷣ. Ideo pipatbetici dicerēt heroicas mulieres nō tātuȝ btītudinis cape,q̄ sola priuatiua dispōne afficianᷣ:heroicos v̓o viros,plurimū,q̄ duplici dispōne coruȝ aīa sit referta, ⁊ priuatiua,qua cessauit repugnātia: ⁊ positiua: vtpote per sciētias:qua aīa coruȝ rapiaᷣ ad sublimia. Ex his appet mulieres btīficabiles eē: lȝ non ita, vt viri beantur:pȝ etiā ŝm pipatbeticos speculatiuum intellectū nō inutilē eē beatitudini:cum ad illā quasi dispositio ordineᷣ. Dicebamus enim intellectionē quç est rerū effectus ordinari, vt in finē ad intellectionē dei:quç est ipse deus. P̄. Alia vtilitas ex speculatiuo itellectu in beatitudine nasciᷣ ŝm eos:q̄ sit ille heroicaruȝ v̓irtutū quasi declarator:siq̄dē per illum sapiētes cognouerūt hoc pacto per tales virtutes in beatitudinē pueniᷣre posse:hęc pipatbetici:ŝm quos nūc loq̄mur.

Qō de facto aliq̄ fuerint in vita beati: ⁊ q̄uo catholici ⁊ phi differūt,⁊ an remaneāt post mortē. Cap. XXXII.

Quod v̓o de facto aliquis talis fuerit in vita. Auer.pbat in libello de beatitudine,immo q̄ semp aliq̄s talis sit in mūdo:⁊ q̄dem non solū in specie,sed in indiuiduo:⁊ si nō in vna regione,in alia:p̄mo q̄dē q̄ talis hō lōge magis de vniuersi pfectione est,q̄ȝ aliusq̄suis homo:at sine hoīe nā stare nō pōt:cuȝ semp sit aliq̄s: ergo lōge magis semp dȝ eē aliq̄s fęlix. P̄. Fęlix a nā lōge magis itēt⁹ est, q̄ȝ quis hō:igiᷣ maiori cura deus ⁊ nā faciēt, vt ille sit:q̄ȝ aliusq̄suis. P̄. Quicq̄d est possibile in specie,actu in aliq̄ illi⁹ spēi indiuiduo repiᷣ. Sȝ in hoīuȝ specie aliq̄s pōt eē fęlix:ḡ de facto aliq̄s talis est. Aliq̄s tales fuisse ŝm v̓itateȝ sctissimę hystorię tradūt de Mose,de Chrīo redēptore,de Paulo,deq̄ alijs q̄ȝplurimis. Ignara gētilitas heroicos viros,heroicasq̄ mulieres tales in vita fuisse credidit,q̄s post morteȝ in deos retulit.q̄lis Juppiter est,Saturnus,Mars,Juno, Pallas,cęteriq̄,quoꝝ meminere poetę. Est tn̄ nō parua dr̄ia iter catholicos, ⁊ phos:nā catholici talē possibilitatē dicūt nō reduci ad actū,nisi mediāte dei pticulari influxu,quē grāȝ gratū faciētē appellāt,hoc.n.iflluxu eos btōs de⁹ facit,q̄s elegit,quosq̄ tali influxu affecit. Peripatbetici v̓o arbitrātes deum sibi, ⁊ alijs eē per nāȝ btītudinē coguntᷣ dicere aīam beari posse,ex puris nālib⁹,sublato q̄dē pticulari influxu:nō aūt v̓li:quo de⁹ ad oēm effectū ɔcurrit. Utrū v̓o ita sit(vt fabulaᷣ Auer.)semp aliquā talē eē in vniuerso:in cōmētarijs de aīa,quç nup ędidi,disputaui:nō.n.eius rōnes cogūt,nā spēs duplex est, Altera q̄dē:quç de eēntia vniuersi eē videᷣ:quç q̄dē de vniuersi pfectione est:cuiusmodi

est, quę nō pōt, nisi a sibi sili fieri, vt hō ab hoīe, ꝛ equus ab equo: ꝛ sine hac mūdus pfect⁹ eē nō pōt: altera vō est, quę per accñs de vniuersi pfectione est, vtpote, quę nō a sibi sili fit: vt muscę, ꝛ id genus, quę ex putri mā̄ exoriūtur: ꝛ sine tali lȝ mūdus ppetuo stare non possit, tñ de facto aliqñ si staret, nō eēt impfect⁹: fęlix ḡ, q2 non fit a fęlici tanq̄ꝫ a suo sili: sed ptim a se, ptim a pceptorib⁹, videtᷣ nō de eēntiali pfectiōe vniuersi: ei⁹ ḡ rōnes friuolę sunt. Qūo igitᷣ ſm vitatē aliq̄s in vita fuerit btūs: ꝛ quō ſm phos, ex hisce pspicuū est. Utruȝ vō talis post moꝛtē remanebit, Auer. asserit solū in vita talē eē, post moꝛtē nullū: q̄ꝑ deleta cogitatiua, deleatᷣ tādē intellect⁹ speculatiu⁹, quē arbitrabatᷣ eē solā aię dispōnem pro btitudine adipiscēda. Quia vō nos tenemus aīaȝ remanē post moꝛtē ſm pipathetīcos, vt postea dilucidabimus, dicimus talē btitudinē reliq̄ post moꝛtē: verū īter catholicos, ꝛ pipatheticos est nō leuis dīia: Catholici. n. (vt vitas ipa est) arbitranᷣ, ꝛ in vita, ꝛ post moꝛtē indifferēter aliq̄s asseq̄ posse btitudinē: nā cum deus volēs sit alijs btitudo, aliq̄bus in vita, aliq̄b⁹ expurgans aīabus post moꝛtē btitudo est, ꝛ nō nisi his, q̄s spāli influxu beādos pdestinauit, vt scissimi viri dixerūt. At ſm pipatheticos dōm est nulluȝ post moꝛtē asseq̄ posse btitudinē, qui in vita illā nō assecutus fuerit: nā cuȝ deus nullis sit btitudo, nisi in aīa mediū psit. Mediū aūt siue sit ītellect⁹ speculatiuus, vt putat Auer. siue vtus heroica, vt diximus, post moꝛtem aīa hęc asseq̄ nō potest, cuȝ desinat sensus: qui ad mediū hō̄ acgrēduȝ pmouētᷣ: opȝ ergo, vt mediū in vita asseq̄tᷣ: ꝛ cum deus aię pręaffectę mere nāliter copuletᷣ: fit vt q̄ꝫ cito mediū est, tam cito aię erit ipse copulat⁹: cuȝ igitᷣ in vita, ꝛ non post moꝛtē, in aīa mediū fieri possit: iure, qui in vita btitudinē nō assegtur: post moꝛtē illā nunq̄ꝫ assequi poterit. ꝓ. Etiā dōm est post moꝛtē illa acq̄sita, remanē: nā cū in moꝛte, vt dicem⁹, nihil coꝛrūpatᷣ: cui⁹ coꝛruptiōe btitudo aboleri possit, iure remanēte aīa btitudo: quam in coꝛpe ipa nanciscebatᷣ: post moꝛteȝ remanebit. Unde Plutarchus in vita Romuli gētiliū ignauiā interp̄tans inq̄t, nō igitᷣ ꝯsentaneuȝ hoīoꝝ, ac foꝛtiū viroꝝ coꝛpoꝛa cū aīs p̄ter nāȝ in cęlū trāsmitti. sed aīos vtute excultos extimādū est oīno, nō repugnāte nā, diuino q̄dā decreto ex hoīb⁹ in heroas ex his deposita moꝛtali, atq̄ꝫ terrena mole, nō ciuili lege, sȝ vt vitas, ꝛ ratio dictat: in numerū deoꝝ referri, pulcherrimuȝ atq̄ꝫ btissimū finē ꝯsecutos: hęc Plutarchus. Ex q̄bus pȝ nullū btm̄ reliq̄ post moꝛtē: qui in vita btitudinē nō ꝯseqᷣ: rursus pȝ eum, qui in vita btitudinē ꝯseq̄tur, beatum remanē post moꝛtē: immo, vt gētilitas credidit, in deum referēdum esse: hactenus de beatitudine ſm pipatheticos.

An beatitudo p⁹ moꝛtē remaneat.

¶ Unī Auer. (lȝ falso) ꝛ ex q̄b⁹ Ari. vbis ītellect⁹ vnitateȝ nactus sit: ꝛ soluunᷣ Pōpo. arg^a. Cap. XXXIII.

3° de aīa. cōmē. Tex. c. 49

Ex q̄bus vō Auer. suā ītellect⁹ vnitatē (lȝ falso) nact⁹ sit. in cōmentarijs de aīa clarissime exp̄ssit. Accepit. n. ab Ari. 12° p̄mę phię li°, in his, quę a mā̄ nō depēdēt, nō eē nisi vnū numero in sua specie: q̄a vō pbauimus ītellm̄ e mā̄ nō depēdē, fit, vt vnus numero sit in tota ei⁹ specie. Uerū falso accepit: q2 lȝ ītellect⁹ a mā̄ nō depēdeat, in illa est veluti in subiecto in quo: est. n. mā̄ pdisposita, quaȝ coꝛpus appellare possumus. Subīm aię, non q̄dē ex quo: deq̄ꝫ cui⁹ potētia extrhatᷣ: sed in quo, non. n. deus illā fecisset, nisi mā̄ p̄esset, vt subīm in quo. pȝ ergo ītellectiuā animā numerari posse, quia lȝ a mā̄ nō depēdeat, in mā̄ est, cuius habitudine numeꝝ ꝯseq̄ pōt: quā rem falso Auer. ītelligēs in intellect⁹ vnitatē dilabitᷣ. Quibus nō est difficile refellere Pōpoñ. vltimū argumētū. Dixim⁹. n. gētiles per multos tales fuisse beatos, vt heroas, quos credit Auer. lȝ falso, illos beatos nō fuisse, nisi ob talē copulationē. Nos auteȝ cōplures tales fuisse nō dubitamus: quos credimus deū ex spāli influxu ad beatitudinē pdestinasse. Auer. aūt credidisset eos beatos fuisse ob intellectus copulationē: si eos fuisse beatos ꝯcessisset: veruȝ vtcūq̄ꝫ sit aliq̄s fuisse nō est ꝯtra hystoꝛias, imo aliq̄s semper esse ꝯtēdit Auer. lȝ eos ignoꝛemus. Qd̄ scdo accepit, friuolū est, nam Auer. gñationē intellect⁹ speculatiui totalē pbauit lib. 3° de aīa. cuius rei testis est nālis appetitus, quo oēs scire desideramus: qui nisi frustra sit, ad totalē speculatiui intellect⁹ gñationē nos puenire posse, nobis argumēto erit. ꝓ. Scdm̄ aliā pipatheticoꝝ viaȝ: mediū est vtus heroica sola: cui si aut tot⁹ speculatiuus intellectus ꝯiūgatᷣ: aut illius pars lōge magis aīa ad beatitudinē rapietᷣ. Qd̄ vō de additione sciētię dicebatᷣ, non valet, renouanᷣ. n. artes, ꝛ opiones: quę sunt de sciētia semper sunt perfecta ſm Auer. qd̄ dicebatᷣ ex 10° Ethi. nihil est, q2 eodē lib. ait fęliceȝ eē eum: qui ītellectū colit: ꝛ deo amicus est, vbi potuit Auer. colligē suaȝ fictionē. Qd̄ vō alicubi meminerit Ari. intellect⁹ vnitatis, diximus: lȝ falso Auer. accepit. Patet igitᷣ ex his oībus lȝ opinio Auer. sit falsa: Pōpoñ. nō eaȝ refutasse efficacib⁹ rōnibus: propterea si demones ꝯtra illam desideras, libruȝ nostrum de intellectu diligenter perlege.

Cōm. l. 36

¶ Quales Pōpo. rōnes sint aduersus eos: qui ītellectiuū ipm a sensitiuo re distinxerūt. Cap. XXXIIII.

Post hęc de eoꝝ opione disserēdū esset, qui intellectiuū multiplicant, sed re a sensitiuo distinguūt. Nā intellectiuū re a sensitiuo distinguētes, bifariā putarūt: alij dixerūt intellectuȝ animāq̄ꝫ ipsam, vt motoꝛē coꝛpi vniri, vt Plato in Alcibiade sentire videtᷣ: ꝛ Plotinus expresse tradit. Alij eam coꝛpoꝛi vniri dicūt vt foꝛma infoꝛmās. Juxta p̄moꝝ opinionē hō est aīa humano coꝛpoꝛe vtēs, vt Plutarchus ad Antobolū filiū scribit. Juxta vō posterioꝝ opionē hō est aīal ex coꝛpoꝛe, ꝛ aīa cōpositū. Esset dico de hoꝝ opione disserēdū: sed q2 cōpluribus in locis de illa disputauimus: p̄termissa hoꝛuȝ opinione, ad Pōpo. argumēta veniamus, vt quātū eius vires valeāt nemo ignoꝛet. Obycit. n. p̄mo aduersus p̄maȝ opinionē, ex eo q̄ꝑ tūc nō magis hō vnus eēt, q̄ꝫ cōpositū ex boue, ꝛ plaustro: quā rōnem boni Platonici, vt Plotinus friuolā iudicaret, qm̄ ipse de Platonis mēte tradit aīaȝ, efficere in coꝛpe vitā ꝛ sensitiuā, ꝛ vegetabilē: asserit enim vt a luce illuminatio est: ita ab aīo aīationē eē: quo fit, vt maioꝛ sit vnio intellect⁹ ad coꝛpus, q̄ꝫ bouis ad plaustrū. Est. n. intellect⁹ aīa ꝛ vtēs coꝛpoꝛe, ꝛ animās: quaten⁹ ex ipsa omne, qd̄ in coꝛpe est, ꝛ sensitiuū, ꝛ vegetatiuū, pficiscitᷣ. Qd̄ vō scdo aduersus posterioꝝ positionē adycit, friuolū est. Argumētatᷣ enim fieri nō posse, vt idē sit sentiēs, ꝛ intelligēs, si intellectiuū re distinguitᷣ a sensitiuo: modo hoc nihil cogit, est enim idē numero sentiēs, ꝛ intelligēs nexu virtutū: quarū altera cuȝ altera necessario cōnectitᷣ. ꝓ. Est idē numero sentiēs ꝛ intelligēs, lȝ intellectiuū, ꝛ sensitiuū re differāt: q̄ꝑ sensitiuū disponit materiā, intellectiuū simplr̄ pficit, vt Cādauēsis scribit. Diximus enim cęteras foꝛmas, quę intellectiuā in mā̄ pręcedūt, dispōnē, nō autē pficere: ppterea ex illis, ꝛ ītellectiuo fit vnū numero intelligēs, ꝛ sentiēs. ꝓ. Obycit cōtra hos etiā, q̄ꝑ vegetatiuū in sensitiuo ꝯtinetᷣ, ꝛ sensitiuū in intellectiuo, vt triāgulus in quadrāgulo: ergo frustrā ponūtur, distincta. qd̄ etiaȝ floccipēderet Cādauēsis. Ait enim vegetatiuū cōtineri in sensitiuo, vt dispositio cōtinetᷣ in foꝛma, cuius est dispositio, ꝯtinetᷣ enim dispositio

aduersus ea q̄ sunt in. c. 6. & 4.

in forma dispositiue: non aũt asserit alterum in altero cõtineri per idẽtitatẽ: sed quibus argumẽtis hęc sint refutãda: in nostris libris de anima querãtur.

¶ Breuis Epilogus oium eorũ: quę Pōpon. physice, & peripathetice de aia opinaṭ. Cap. XXXV.

Post hęc differẽdum arbitror ea: quę Pōpon. physice, & peripathetice de aia opinaṭ. Licet enim nobis ordinẽ trãsgredi: propterea opionẽ Thomę, quã de aia verã esse arbitror, & physice, & peripathetice postposui in vltimis, eam enim defendere, & dilucidare decreui: vt veritatis finalẽ cõclusionẽ. Asserit ergo Pōpon. & physice, & peripatheti ce humanã animã, simpliciter quidẽ mortalem esse, secundum quid vero immortalẽ. Nactus est aũt hãc opinionẽ ex modis abstractionum: qui in cognitionib⁹ reperiũtur. Sunt enim tres virtutũ cognoscitiuarũ spẽs, alia quidẽ earum cognoscitiuarũ virtutũ est, quę cognoscũt cognitiõe, quę a corpore non dependet, nec vt subiecto, nec, vt obiecto: quo modo celestes animę intelligẽ videntur. Hę enim cũ sint penit⁹ a materia abiũctę, earũ cognitio a corpore nõ depẽdet, nec vt subiecto: nec vt obiecto. Alia vero earum virtutum est, quę eo lz aliqua rõne spũaliter cognoscãt: tamẽ illarum cognitio a corpore vtroqz modo depẽdet, & vt a subiecto, & vt ab obiecto: huius generis sunt oẽs sensitiuę: quę lz spũalitate differãt, earũ oium cognitio e corpore ipso vtroqz modo depẽdet. Et cum natura ordinate procedat, erũt alie virtutes, vel aliqua vna virtus, cuius cognitio e corpore depẽdet, vt ab obiecto: eritqz e corpore separata, vt a subiecto: nõ enim fieri põt, vt aliquid corpore egeat vt subiecto: & non vt obiecto. Talis ergo est humana aia, itellectusqz ipse quasi medius inter simpliciter eterna, & simplr corruptibilia. Ex hoc ordine fiat talis syllogismus, ois virtus, cuius operatio nõ potest esse sine corpore saltẽ vt obiecto, est cum corpore, cuius⁹ est, corruptibilis, nisi ociose remaneret: sed intellect⁹ humanus operari non põt sine corpore: quia saltẽ, vt obiecto corpore eget, ergo itellect⁹ est simpliciter corruptibilis, secundum quid vero incorruptibilis, cum pro sui operatione corpore nõ egeat, vt subiecto. Hęc est breuis opinio Pōpo. eiusqz perbreue argumẽtum: nam oẽs eius vires hoc firmãtur. Hinc quinque cõcedit, quorum primũ est intellectiuũ vegetatiuum & sensitiuum in hoie esse vnã substãtiã secundum rem. 2[m] est talem substãtiã, animãqz esse simplr mortalẽ: secundum quid immortalẽ. Tertiũ est talẽ animã esse vere formã hominis ipsum hoiem informãtẽ: & specificãtem. Quartũ est talẽ aiam numerari per hoium numero. Quintũ est talẽ animã cum humano corpore nasci ex parẽtum & solis semine, & cum corpore mori. Hęc physice, & peripathetice eẽ asserẽda contẽdit: lz obscure: cõfuseqz.

¶ Fundamẽtum Pompon. perbreue quo probat opinionem suam. Cap. XXXVI.

Opinionem hãc breui fundamẽto probat hoc pacto, Aię operatio nõ est sine corpore, vt obiecto: & est sine corpore, vt subiecto: ergo est simpliciter mortalis: & secundum quid imortalis. Ex eo. n. quia eius operatio nõ est sine corpore vt obiecto: ipsa simpliciter mortalis est, alioquin remaneret sine eius operatione ociosa: ex eo vero: quia eius operatio est sine corpore, vt subiecto: sapit immãlitatẽ quãdã: & ita erit secundum quid imortalis. Qđ aũt eius operatio nõ sine corpore sit vt obiecto, ex eo patz, quia itelligit nihil sine phãtasmate: vel quia intelligẽ: aut phãtasia: aut nõ sine phãtasia est. Qđ vero eius operatio sine corpore sit, vt subiecto: ex eo rursus deprehẽdiṭ: quia intelligẽ: nec corpore eget, vt organo: nec particula aliqua corporis. Hoc est perbreue Pōp. arg[m]: quo ei⁹ opionẽ probat.

¶ Rationes Pompon. quibus ipse probat omnia, quę dixit de anima. Cap. XXXVII.

Ne vero fugiamus quę vir tetigit: rationes eius oẽs colligimus, & dilucidius quam ipse procedat, non. n. in ei⁹ vbis est ordo. Primo quidem argumẽtor Aia est act⁹ corporis, ergo in operando depẽdet a corpore, sz cũ nõ depẽdeat a corpore, vt a subiecto: ergo, vt ab obiecto: ergo est simplr mortalis: secundum quid imortalis. ꝑ. Aia itelligit per phãtasma, vt Ari. testaṭ: vel igiṭ iste modus intelligẽdi est aię eẽntialis: vel accidẽtalis: non accidẽtalis: quia alius eẽt sibi eẽntialis: qui nõ videṭ. ꝑ. Vni⁹ rei est vnus modus operandi. ꝑ. Sicut modus operandi sensitiuę nunquam mutaṭ in modũ operandi intellectiuę, nec modus operandi intelligẽtię mutaṭ in modũ operandi humani itellectus: ita contra modus operandi humani intellectus nunquam mutabiṭ in modũ operandi intelligẽtię: qđ eẽt si sine phãtasmate intelligeret. Sin aũt hic intelligendi modus sit aię eẽntialis: aia nõ poterit sine phantasmate itelligẽ: & ita erit simplr mortalis. ꝑ. Per nullũ naturale signũ euidẽs põt sciri aiam hic alium intelligẽdi modũ: ergo nãlis phus illud ponere nõ debet: cum verorum expimẽtum sit, vt conformeṭ sensatis. ꝑ. Arist. nullã posuit intelligẽtiam sine corpore: & cum itellectiua aia sit minus abstracta quauis intelligẽtia: lõge minus põt eam ponere sine corpore. ꝑ. Si mũdus est ęternus, vt Arist. arbitraṭ: tũc infinite eẽnt actu formę sine corpore: qđ videṭ ridiculũ. ꝑ. Nã procedit ordinate, ergo sicut daṭ forma, cuius operatio est simplr abstracta, non egẽs corpore vt subiecto, nec vt obiecto: & daṭ forma, cuius operatio vtroqz modo eget, dabiṭ media: cuius operatio vno modo eget corpore, alio modo nõ eget: & cum nõ possit esse talis, vt egeat vt subiecto, & nõ egeat, vt obiecto: erit talis vt egeat, vt obiecto: & nõ vt subiecto. ꝑ. Si aia post mortẽ remaneret, ipsa eẽt per se subsistẽs, & hoc aliqd: & cum ipsa sit forma: erit id: quo aliqua res est hoc aliqd: quare idẽ erit per se subsistẽs, & id, quo aliqd est hoc aliqd: qđ peripatheticorum cõcederet nemo. ꝑ. Cum modus, quo ipsa est in corpore, sit perfectior modo: quo ipsa est extra corpus, si aia remaneret extra corpora, tũc infinito tpe eẽt sub modo imperfectiori, & finito sub modo perfectiori. ꝑ. Si aia remaneret, desineret actualr eẽ actus corporis, vel igiṭ tũc nullibi eẽt, vel alicubi: & quouis loco sit, vel ad illũ alteratione, vel motu locali accessisset, quę peripatheticus derideret. si nullibi poneṭ: prohibebit nihil secundum Arist. ponere aliquas intelligẽtias sine corporib⁹ nullibi existẽtes. ꝑ. Hoc videṭ naturę ordini consentaneum, qui gradatim est in aiabus ipsis, stirpes enim aię nõ nihil hñt, cum intra se nutriantṭ, & crescãt, & generent extra se. verũ illud aię paulũ, qđ hñt, mãle valde cerniṭ. cum suis non fungaṭ officijs, nisi per primas qualitates: quarum operatio ad eẽ reale terminaṭ. Post hec aialia fere Zophitica succedũt, quod de sensitiua aia tactũ, & confusam imaginationẽ habeant: post hęc aialia sunt aliquãtulũ ad aiam plus elata: quę tãtum aię hic videnṭ, vt multi ea intellectũ habere crediderint, vt Plinius ex illarum morib⁹ syllogiȝat. Post hęc poniṭ & cogitatiua inter vires sensitiuas, quam Greci ob operis excellẽtiam dianoeticã appellãt, quod particulares decẽ predicamẽtorum formas apprehẽdat, & particulariter ratiocineṭ, qđ Auer. 2° de aia lib. non negat. vltra hãc in hoibus cerniṭ Cō. 60°.
intellect⁹, qui ex operandi modo supra cogitatiuã cętera sqz mãles virtutes collocaṭ. Infra vero simpliciter immãlia: cum tãtũ cum mortalibus conuersetur: nisi fingamus hoies deos fieri, & in cęlũ rapi, vt gẽtilitas autumat. ꝑ. 12° metaphysicę. Ari. inquit, Delectatio aũt qualis optima, paruo tpe nobis: sic enim semper illud est, Nobis quidem enim T. cō. 39.

impoſſibile:ꝛ certum eſt ꝙ nõ de hoīe loquiť:ſed de aīa: nam illic Ariſt.dĩam nõ fecit inter hoīem,ꝛ aīam:ſicut nec inter deũ,ꝛ c͛lum,cuȝ eodẽ loco deũ aīal eſſe ſempiternum aſſerat. P.Si de hoīe,ꝛ nõ de aīa loquiť:vbi de aīa loqueť.Cum enim ille fuiſſet locus,ꝛ ibi de aīa nihil aſſerat,erit ꝯſonũ nullibi de ea dicere.P.Si aīa humana poſſet ea beatitudine deificari:efficereť deus,quo cõceſſo in naſonis fabulis truderemur. P.Cum in tãta re nunꝗ̃ Ariſt.vbuȝ feciſſet,eēt accuſandus,potiſſimũ cuȝ
T.c.36. lib.de aīa.3° rem ꝓmiſerit,ꝛ nullibi ꝓmiſſuȝ ſeruaſſe viſus eſt hęc ſunt:ex q̃bus potiſſimũ Põpo.eius opinionẽ ꝓbat:quę ſine forma ꝓlata:ſic ad formã reduximus.

℃ Oꝛdo ſeruãdus in ijs,quę aduerſus opinionem Pomponacij dicturi ſumus:ꝛ quot pro v̾itate diſſerenda ſunt. Capitulum. XXXVIII.

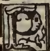
PRo veritate igiť dilucidanda:p̃mo phyſice ꝓbabimus intellectiuã aīam cum coꝛpe nõ mori:ſed ipſam poſt moꝛtem remaneť.Secũdo ꝓbabimus phyſicis rõnibus aīam intellectiuã cum coꝛpoꝛe nõ naſci,ſed extrinſecus accedere: ſimulq̃ cum his phyſicis rõnibus ꝓbabimus hęc eadem, auc̃te Ariſt.atq̃ Platonis,cęteroꝛũq̃ bonoꝝ phoꝝ,deinde ꝛ tertio nõnullas rõnes diſputabimus: quas cõtra opinionẽ ſuã induxit Põpo.4°.Quid de aīa ipſa ꝛ phyſice,ꝛ ꝑipathetice ſentimus,adijciemus:vltimo eius rationes:q̃bus ſuã opinionẽ aſſeruit:refutabimus.

℃ Phyſicaꝝ rõnuȝ:q̃b⁹ ꝓbať intellectiuã aīam cũ coꝛpe nõ moꝛi:ſȝ poſt moꝛtẽ remaneť.p̃°. Cap. XXXIX.

ET ſi cõpluſculas rõnes phyſicas,imo demõſtratiões in nr̃is libris,q̃s olim ędidimus et ꝯfecimus,ꝛ diſputauimus eas reſumemus, quas arbitramur ſim pollẽtioꝛes, Argumentoꝛ ergo,Si itellectiua aīa cum coꝛpoꝛe moꝛereť,ipſa in omni ſua actione a coꝛpe neceſſitareť:cõſequẽtia ꝑſpicua eſt,ex eo,q̃a coꝛpus nõ magis formam neceſſitat ſm eius eẽntiã,q̃ ſm eius opationẽ:cum opatio nulla ſit eẽntia ſuę formę liberioꝛ.At ꝯſequẽs falſuȝ experimur,quãdoq̃dẽ aīa ſaltẽ ſm opationẽ,quę ad volũtatẽ attinet,eſt oīno libera,ꝛ a nullo quouis coꝛpoꝛe neceſſitabilis: vt Ariſt.in p̃mo de iterp̃tatione cõpluſculis ſyllogiſmis demõſtrauit:ꝛ Ammoni⁹ perpulchre cõmẽtatus eſt illas.Obſ̾uatio eniȝ docet nobis p̄ſentata quauis re etiã ſũme appetibili,nos poſſe illam approbare,ꝛ reprobare,illã velle,ꝛ nolle.Hoc aũt eſſe nõ pōt,vbi virtus ipſa itellectiua erit coꝛpoꝛi ita imp̄ſſa,vt ſecũ naſcatur,ꝛ moꝛiať.Aſtipulať autẽ huic rõni ſenſus:videmus enim oẽm formã mãlem neceſſitari a mãli,vt vegetabilẽ a nutrimẽto,ſenſitiuã a ſenſibili:ſed cum intellectiua nõ recedat a materialitate ſm eius opinionẽ:lȝ ſit cęteris paululo altioꝛ.Simpl'r tamẽ mãlis:igitur(vt cęterę aīę a mãli neceſſitantur)q̃s mãle,intellectiua quoq̃,q̃a ſimpl'r mãlis,neceſſitabiť ſimpl'r ab appetibili phantaſmate,lȝ ſm q̃d ſit immãlis,quaſi ſm quid nõ neceſſitabilis.Hoc aũt quãtum diſſonũ veritati,ꝛ obſ̾uatiõi ſit, oẽs gẽtes,oẽs leges teſtãtur:ꝛ nos experimur:quãdoq̃deȝ nulla res quãtumcũq̃ vrgẽs nos cõpellere pōt: nec ſm quid,nec ſimpl'r. Ptolomęus in prohęmio coꝝ librorũ, q̃s periton apoteleſmaton cõſcripſit,demõſtrat nec ſtellas poſſe nos cõpellẽ,niſi per ignorãtiam: ſi q̃s enim(vt inq̃t Poꝛphyrius in illius ꝓhęmij Cõmẽtario)ſciuerit ãno ſuę ętatis 40° ex caſu ab equo debẽ moꝛi:eo ſuę ętatis anno ſi nõ eq̃tabit,cęleſtes minas dubio ꝓcul exupabit:q̃d ſi aīa erit ſimpliciter mãlis virtuti mãli agẽti reſiſtere nõ pōt:nec illã exupare,Si q̃s aũt voluerit hanc rationẽ refutare,dicere cogetur volũtatem ab appetibili phãtaſmate neceſſitari:q̃d nos in theologico reprobauimus,ꝛ demõſtrauimus eum qui hoc pacto dicit,ꝛ obſeruationi,ꝛ legibus diuinis,ꝛ humanis,ꝛ Platoni ꝛ Ariſt. ꝛ cõpluſculis demrõnib⁹ aduerſari. Q̃d v̾o hęc ratio ſit
T.c.10. ꝑipathetica:ex his quę Ariſt.dicit 9° p̃mę phĩę lib.apertiſſime colligiť. Cuȝ enim potẽtias diſtinxiſſet,inter nãles potẽtias,quas irrõnales appellat,ꝛ rõnales duas differẽtias aſſignauit,alterã ex ꝑte illaꝝ,quo potẽtię ſunt, alterã v̾o,quo ipſę veniũt ad actũ: ꝛ aſſignãs dĩam iter illas,quo potẽtię ſunt,inq̃t,tales quidem potẽtias neceſſe eſt,q̃n vt ꝑit,paſſiuuȝ ꝛ actiuũ appropinquat,hoc quidẽ facere,illud v̾o pati:illas v̾o,nõ neceſſe.Eſt ergo dĩa prima,ꝙ nãles potẽtię appropinquatis actiuo,ꝛ paſſiuo,in ea diſpõne,qua paſſiuuȝ pati,actiuum aũt agere pōt,neceſſe eſt,vt vnuȝ patiať,alterũ agat:veluti cum igni ipſi cõbuſtibili appropinquat. Potẽtię v̾o rõnales etiã actiuo ꝛ paſſiuo approximatis,nõ neceſſario aut agũt,aut patiũtur:nõ enim neceſſario ędificatoꝛ ędificat,ſi ſibi domicilioꝝ mã ꝓxima eſſet. Aſſignat v̾o huius dĩę cãm, cum inq̃t,hę enim oẽs,ita ſupple ſunt,vt vna vni⁹ factiua ſit:bene paſſiuo ipſo p̄ſente,id faciat neceſſe eſt,cuius ipſa factiua eſt,illę autẽ.ſ.rõnales ꝯtrarioꝝ ſunt factiuę. Irrationales ergo q̃a ſimpl'r nãles ſunt:ad vnũ ſimpliciter determinãtur:q̃a v̾o rõnales oppoſitoꝝ ſunt, ſimpliciter nãles eſſe nõ poſſunt.Deinde aſſignat ſcdãȝ differẽtiã ex parte,qua ad actũ veniũt,ꝛ per modũ q̃õnis inq̃t, quare ſimul faciẽt ꝯtraria.Hoc aũt ipoſſibile eſt,ꝓpterea oſtẽdit quo modo rõnales reducãtur ad actũ,ꝛ vnde habẽt,vt poſſint q̃ðlibet oppoſitoꝝ indifferẽter exequi: ꝛ inq̃t neceſſe eſt ergo aliq̃ð aliud eẽ τὸ κύριον,ꝗ eſt p̃ncipale:cui eſt auctoꝛitas exequẽdi quoduis eoꝝ:quoꝝ rationalis potẽtia erat oſtẽſiua:ꝛ q̃d illud ſit:exponit,ꝛ inquit.Dico aũt hoc,ὄρεξιν ἢ προαίρεσιν.i.appetitum, vel electionẽ:appetitũ quidẽ,vt eſt volũtas,electionẽ v̾o,q̃a id:q̃ð ex ſyllogiſmo practico relinquiť. Intellect⁹ enim oſtẽdit vtrũq̃ oppoſitoꝝ,ꝛ per electionẽ eligit alterum: q̃ð ſibi rõnabilius apparet:appetit⁹ v̾o:quę volũtas eſt, eligit quãdoq̃ illud:q̃nq̃ȝ oppoſitũ: ꝓpterea dixit appetitum vel electionẽ.q̃ꝛ interdũ volũtate nõ ꝯdicẽte ſufficit ſola electio ſyllogiſtica pro executiõe alterius oppoſiti:q̃nq̃ v̾o ꝯtradicẽte volũtate,eligiť alterũ:vt volũtati placet:ꝛ reliqua per te legas.Ex his ergo apparet ſecũda dĩa:ꝙ rõnales potẽtię q̃nq̃ ipę eligũt alteꝝ oppoſitoꝝ: quoꝝ erãt oſtẽſiuę,vtpote q̃n volũtas nõ ꝯdicit,q̃nq̃ vltra eas req̃riť volũtas cui auctoꝛitas ineſt,eligẽ alterũ pro arbitrio.Ex p̃° ḡ dĩa argumẽtoꝛ:Si aīa intellectiua cum coꝛpe moꝛereť,eẽt ſimpl'r mãlis,eẽt.n.ſm quid immãlis,ꝛ ſimpl'r mãlis:quę Põpo.ꝯcedit:ꝛ ſi eſſet ſimpl'r mãlis,eẽt determinata ad vnũ:cum.n.oīs forma ſimpl'r mãlis,ſequať coꝛpus mãle,eẽt limitata ad vnum veluti coꝛpus,cuius imp̄ſſionẽ ſequiť.ꝛ ſic tollereť p̃° dĩa iter potẽtias rõnales,ꝛ irrõnales.Ex 2° etiam argumẽtoꝛ,Si itellectiua aīa moꝛereť cum coꝛpoꝛe:ſequereť illud ſimpliciter,veluti forma quęcũq̃ ſimpl'r mãlis eſt,ḡ nõ eẽt dña ſuoꝝ actuuȝ,nec ad oppoſita libera.Aſtipuleť huic, q̃ꝛ ſm Põpoñ.intellectiua aīa nõ differt a cęteris penes mãlitatẽ:nã lȝ habeat nõ nihil imãlitatis magis q̃ cęterę:tñ itra latitudinẽ ſimpl'r mãliũ collocať:ergo vt cęterę ſunt vna vnius:ꝛ nõ ſuoꝝ actuũ dña:ita erit ipſa vna vnius:ꝛ nõ ſuoꝝ actuũ dña:lȝ ſm q̃d videať ſcandẽ magis ad imãlitatẽ:quę ſunt ꝯtra ꝑipatheticos,ꝛ ꝯtra experiẽtiam.Ex Plotini rõnibus hęc ratio pōt hoc pacto cõponi,quęcũq̃ in eligẽdo ad eũdem actũ vel ad idẽ obiectũ cõparata,ꝯdictorię ſe hñt,ſunt diuerſaꝝ nãrum:nec iſta eget ꝓbatione,cuȝ ſeipſa ꝯſtet.Sȝ rõnalis aīa:ꝛ ſenſitiuus

sitiuus appetit⁹, qui corpalis est, eidē actui vel eidez ob/
iecto cōparari ɔdictorie se hñt: nam cōparari fornicatio
ni, vel alteri voluptati aīa rōnalis reprobat, ꝛ negatiue
ad illā se habet, sensitiuus appetit⁹ approbat, ꝛ affirmati
ue se habet: vt obseruatio docet, ergo rōnalis aīa, ꝛ appeti
tus sensualis erūt diuersarꝫ nãrꝫ: quare cum appetitus
sit simplr mālis: rōnalis aīa simplr immālis relinquet.
Hęc ratio cuilibet bono pħo fidem faciet: ꝛ meo iudicio
est demōstratio ex effectu, qđ est libere velle. Hoc.n.cō/
cludit rōnalem aīam esse simpliciter supra corpus: ꝛ per
cōsequens cum corpore non moritura.

¶ Scđa ratio qua pbat eadē imortalitas. Cap. XL.

Rętcrea efficacius, vt arbitror ꝛ gdez pipa
thetice, ꝛ Platonice argumētor, nã (vt oēs
fere distinguūt) vliū alia sunt per eēntiā
vlia: vt quęcūqꝫ e mā nō dependēt: alia par/
ticipatione, vt quęcūqꝫ a mā dependēt, a no
bis sine hic, ꝛ nūc cęterisqꝫ indiuidui ɔditionibus itelli/
gūtur. quā distinctionē Auer. fecit in lib. de somno. Acci/
piamus ergo vlia quę ſm eoꝝ eēntiā depēdēt a mā: par
ticipatione vo sunt abstracta atqꝫ imālia: cum omne per
participationē tale, reducat ad aliqđ tale per eēntiā: quę
ramus quid est vle atqꝫ per essentiā abstractū: ad qđ hęc
vlia participatione reducant: pipathetici gdem ad nihil
nisi ad intellectiuā aīam reduxerūt, nam per intellectuz
possibilē imāliter recipiunt: per agētez trāsferunt de or
dine mālium ad imālia: vt Auer. ꝛ Arist. 3° de aīa lib. cla/
rissime demōstrarūt. Nō enim pñt eē talia participatio/
ne alterius vlis: qđ est participatione tale: q2 eēt pcessus
in infinitū: vel opꝫ dicere aliqđ eē participatione tale: qđ
ad nihil per eēntiā tale reducere: qđ 2° Physicę auscul
tationis Arist. explodit. Si igit vlia nō per essentiā sunt
separata, vt Plato autumat, sed per reductionē ad intel
lectiuā aīam, vt peripathetici arbitrant: ipsa nimirū per
eēntiā a mā non depēdebit: quo fit, vt nec cum ipsa desi
nat: nō ergo aīa: quę a corpore erit absoluta: cum corpore
mori coget: qñquidē per eēntiā ab ipso est separata, atqꝫ
abiūcta. Ex pipathetici vo rōnibus hęc potissima videt
si sic cōponat, vlia mālia sunt imortalia, ꝛ incorruptibi/
lia: vel igit per eēntiā: vel participatiōe alicuius imorta
lis, atqꝫ per eēntiā incorruptibilis: nō sunt per eēntiā im
mortalia, atqꝫ incorruptibilia: nā sic relinqueret opinio
Platonis de vlibus: de qbus in Parmenide disputat: er
go sunt imortalia atqꝫ incorruptibilia participatiōe, ꝛ cū
ea, quę sunt participatione talia, ad aliqđ per eēntiaz ta/
le reducātur: nec reduxerūt pipathetici hoꝝ imortalita/
tez atqꝫ incorruptibilitatē, nisi ad intellectiuā aīaz: vt 3°
de aīa docuit. Hęc.n. fuit cā vtriusqꝫ intellect⁹, vt Auer.
innuit, fit, vt ipsa per essentiam sit simpliciter incorrupti
bilis, atqꝫ immortalis.

¶ Tertia ratio, qua pbatur eadem immortalitas, ex Ti/
męo Platonis. Cap. XLI.

X Timęo vo Platonis pollentissima ratio
collr: in qua Macrobius oēz eius opionē de
Scipionis sōno fundauit. nulla forma appe/
tēs, qrēs, atqꝫ inueniēs honesta, pia, ꝛ religio
sa: e corpe simplr depēdet: cuꝫ.n. honestū sit,
qđ sua ppa, atqꝫ eēntiali vi nos trahat, piuꝫ, qđ ppa ꝛ es/
sentiali dignitate nos alliciat, religiosuꝫ qđ diuinaꝝ reꝝ
curā nos moneat, si appetēs e corpe dependet, in corpore
erit appetēs. Uirt⁹ aūt in corpe appetēs non appetit nisi
ſm corpis vim, armoniāqꝫ: qre qđ appetit, erit pportio/
nale corpi: siqdez ois appetitio est inqsitio, quę per aliqđ
sile, atqꝫ pportionale sibi pficit: nec vnqꝫ aliqd appetit,
nisi per hoc, qđ est appetēti sile, nā potētia, appetibile ei
sile est, qđ est in actu tale: qcqd aūt appetit ſm pportio/
nale corpi, appetit ſm rōnē vtilis, vel delectabilis: qđ est
contra rōnez pij, honesti, atqꝫ religiosi. Sic igit nihil in
corpe appetē pōt, nisi corpus, vel sile corpi: huic aūt asti/
pulant aīalia, quoꝝ nullū pter hoiēz pij, aut honesti, aut
religiosi. qcqꝫ appetit, qđ nō ob aliud puto, nisi q2 ois eo/
rū virtus in corpe est. At hoies videmus oēm rem simplr
corpeam paruipēdē, incorpeas quęrē, illoꝝ gra mori, pa/
ti, atqꝫ euigilare: qđ esse nō poterit, nisi q2 eoꝝ aīa supra
corpa est, simplrqꝫ ab illis abiūcta, nulliqꝫ corporeę im/
pressioni obnoxia: hāc rōnem magnifecit Macrobius: ꝛ
nos illā indissolubilē putamus: qñqdē expimēto inicit:
qđ apud nros oculos qtidie cernit. Quid.n. corpei quę/
rūt tot pij honesti, ꝛ religiosi viri: cuꝫ eoꝝ corpa spernūt,
relinquūtqꝫ cur aīaliū nullū hoc facit, si.n. hō, vt Pōpo.
putat: aīal est, ꝛ nihil simplr elatuꝫ hꝫ vltra id: qđ cętera
aīalia hñt cur incorporea quęrit, appetit, ꝛ inuestigat, cur
aīaliū nullū p hęc incorpea pspicit: nisi in Plinianas fa/
bulas trudamur, qui religionē elephātis, ꝛ pietatē leoni/
bus pbuit. Hęc ratio si cōponat, vt Plotin⁹ inuit, effica/
cissima videt: ppositis humanę aīę corpeis, ꝛ simplr in/
corpeis (corpea sunt vtilia, atqꝫ delectabilia: simplr in/
corpea sunt pietas, religio, ꝛ honestas) ipa simplr ɔtēnit
corpea, illa reprobat, ꝛ cum illoꝝ ɔtētione corpus ppriū
spernit, eligit vo simplr incorpea, vt pietatē, religionez, ꝛ
honestatē: Legim⁹ pios hoies, atqꝫ religiosos viros diui
tias, honores, sceptra, deniqꝫ ꝛ regna ɔtēpsisse: quęsiuisse
incorpea, atqꝫ simplr imālia: quę aīaliū desiderasse legi/
mus nullū: quo mō ergo pōt, qui nihil imortalitatis hꝫ,
nisi silitudine, atqꝫ cōparatiōe imortalia tāta diligentia
quęrē, tot mortalibus atqꝫ sūme appetibilib⁹ spretis: dij
boni Pōpoñ. Mi, pōt vis, quę nō vltra corpa elata est,
tot simplr incorporea appetē, illa colere, venerari, atqꝫ
obseruare, hęc si in li° de pulchro Platonis velles legē: lō/
ge facilius ppēdes, vnde (vt recte Pitagoras inqt) deus
cū hoiez fingeret, vt sublimia, religiosa, ꝛ pia pspiceret,
ex humo eum subleuauit, ꝛ ad sui artificis contēplatio/
nem erexit: quod optime ingeniosus Poeta signauit.

Pronaqꝫ cum spectāt animalia cętera terram: Ouidius
Os homini sublime dedit: cęlūqꝫ videre
Iussit: ꝛ erectos ad sidera tollere vultus.

Hinc vtiqꝫ ἄνθρωπον: anthropon, gręci appellarunt, qđ
solus aīaliū imortalitatez. simplr itra se hñs, sursuꝫ spe/
ctet solus. Hāc ob cāꝫ. M. Tulli⁹ nullū aīaliū pter hoiez
eē dicit, qđ habeat aliqꝫ notitiā dei: qb⁹ fit, vt aīa nō ſm
qd imortalis sit, sꝫ simplr: sic ipa deꝫ in corpe est: nō ſm
qd imortalia qrit, velut elephātis religionez, ꝛ leo pieta/
tē, sed simplr imortalia colit, appetit, ꝛ inqrit, sed de hac
ratione hactenus redeamus ad Aristo. decreta: nam sup
eo Pompoñ. potissimum innititur.

¶ Prima Arist. auctoritas: qua probatur immortalitas,
ꝛ quę expositores de illa. Cap. XLII.

Iximus aīę imortalitatē physicis rōnib⁹ p/
bari posse, ꝛ (vt visuꝫ ē) trib⁹ demfonib⁹ illā
pbauimus: diximus ēt Ari. nunqꝫ talē qōnē
p se qsiuisse, sꝫ solū de ea obiter aliqꝫ dixisse:
quę q2 obiter erant ab eo dicta: obiter repit
vari⁹: vt supi⁹ per nōnulla demfauimus: qre sibi in hac
re nō erit plurimuꝫ innitēdū: sed vtcūqꝫ sit, vi mihi ipm
potius ad imortalitatē qꝫ ad mortalitatez pparere: ideo in
hac re ea adducā: quę potiora pro nro pposito videbunt:
Ari. ita li° de aīa p̄, ita ad vbū inqt, Intellect⁹ aūt videt Tex.c.65.
ἐγγίνεσθαι .i. aduenire, suba qdaꝫ exñs, ꝛ nō corrūpi: ma/ senectus
xime.n. corrūpet vtiqꝫ ab ea: q est in senectute, ἀμαυρώσεως .i. offuscatiōe, vl ibecillitate: siue debilitate: nūc aūt γῆρας Senio

quēadmodū ἐπὶ τῶν αἰσθητηρίων,i.i sensoriis,q̄ sūt sensuū instrūa accidit.Si.n.accepit senex oculū talē,videret vtiq3 sic ⁊ iuuenis.q̄re senectus οὐ τῷ τὴν ψυχήν πεπονθέναι τι ἀλλ᾽ ἐν ᾧ.i.nō est i patiēdo gcq̄3:s3 in q̄:B est,s3 q2 id,i q̄ ē,aliqd patit̄:sic i ebrietatib⁹ ⁊ morb̄ est.Hactenꝰ Ari. Ex his vbis argūm,supponēdo tn̄ nō eē itellūz vnū nūero in oib⁹,vt Pōp.ēt nobiscū de mēte Ari.autumat, itellꝰ si corrūpit̄(vt Ari.tradit)pbat q3,nā si corrūpet̄: maxie vtiq3 ipse videret̄ debilitat⁹,atq3 fere corrupt⁹ab ea ibecillitate offuscatiōeq3,quę senectuti accidit:qd̄ aūt in tali statu ipe nec corrūpat̄,nec minuat̄,eo p3:q2 tūc in eius opōne maxime vī pfect⁹,eo.n.tpe ⁊ prudētior,⁊ sapiētior maxime cernit̄:recte ḡ Ari.eum nō corrūpi cum corpe asserit.Et q2 posses dicere decrepitos esse amētes, atq3 in prudētia ⁊ scia q̄nq3 eē niācos,subscripsit hęc eis accidē ibecillitate sensorior:quę illis fuiūt,non aūt per se:veluti ēt sensib⁹ accidit:vbi visus senioris oculi min⁹ videt:vbi tn̄ iuuenilē oculū acciperet,videret,vt iuuenis: ecce quo mō Ari.⁊ imortalitatez approbauit,⁊ signo bono ꝯfirmauit. Nec valet dicē hęc Arist.dixisse,q2 aia est s̄m qd mortalis,vt Pōp.autumat,vel hęc Arist.dixisse, q2 itellus nō corrūpit̄ ab excellēti obto:vt ecterę organicę formę corrūpunt̄:s3 corrūpat̄ toti⁹ corruptiōe.Nā sta-
Tex.c.66 tim Ari.postq̄3 itellect⁹ imortalitatē pbauit,soluit.q.cur post mortē ipe nō reminiscit̄:⁊ ingt,⁊ itelligē igit̄,⁊ ꝯsiderare marcescūt alio q̄dā it⁹ corrupto. Ips3 aūt ipassibile ē,τὸ δὲ διανοεῖσθαι.i.rōcinari aūt,⁊ amare,vt̄ odisse nō sūt illi⁹ passiōes,s3 hui⁹ hn̄tis illū,vt illū h3.q̄re ⁊ B corrupto nec recordat̄:nec amat:nō.n.illius erāt,s3 cōis, qd̄ qdē destructū est,itellus aūt fortassis diuinū aliqd ⁊ ipassibile est. Hactenus Ari. Hę aūt q̄stio ⁊ qōnis determinatio friuolę eēnt,⁊ q̄si pueriles,si Ari.animi imortalitatē solū s̄m qd itelligeret:vn̄ ⁊ Auer.in cōmē.ait Ari.
Cap.25. eo loco velle pbare itellꝰ imortalitatē,Them.vō eodez loco dicit,vī itellꝰ itus accidē,vt suba q̄dā,nec aboleri, aut corrūpi,alioquin maxime aboleret̄ ab ea inualētia,
T.cō.20. quę senectuti ꝯtingit.P̄. Rem hāc Ari.3⁰ de aia lib.clari⁹ sic ondit,Separat⁹ aūt est solū B qd̄ qdē est:⁊ B solū imortale ⁊ ppetuū est:et q2 aliqs quęreret an post mortē reminiscat̄,subscribit,nō reminiscimur aūt,q2 hoc qdē ipassibile est,passiuus vō itellꝰ corruptibilis:⁊ sine B nihil itelligit.Si ḡ aia cū corpe abolet̄:cur Ari.tātope clābornauit ea in qōne:quę est de aię post mortez obliuione. An vō reminiscat̄ aia post mortē:vt putat Ari.⁊ eū hoc itelligat,posterius dicemus:hactenus de p̄ma auctē.

Scd̄a Ari.auctoritas satis vrgēs. Cap. XLIII.

T.cō.44. Preterea Arist.2⁰ de gn̄atione lib.fecit hāc cōsequētiā,si aia esset miscibilis,hoc est in corpore mixto pmanēs,eius opatiōes erūt corpales:vnde ingt,Incōueniēs aūt est et si aia ex elemētis,aut aliqd̄ vnū cor est,alterationes.n.aię,vt musicū esse,⁊ rursus nō musicū esse, aut memoria,⁊ obliuio,quę aię alteratiōes dicūtur,falsē spūales,quo modo erūt,deinde faciēs ꝯsequētiā ingt, Palā enim qm̄ siqdē aia ignis est,passiones erūt ei:quęcūq3 igni insunt,vt ignis est,si autē miscibile supple ipsa aliqd sit,opationes oēs erūt corpeę.Harū aūt nulla corporea est:ergo aia nec est corpus,nec in corpe ꝯstituta, tanq̄3 ab illo depēdēs.Patet ḡ Aris.sic argumētatū esse, nulla aię opatio est corpea,ergo aia nō ꝯstituit̄ in eē per corpus.Si.n.cōstitueret̄ per corpus,eius opatio corpea eēt ea corporis corpeitate,a quo cōstitueret̄:vtpote vel ignea,vel mixta:vel id genus pro rōne ei⁹ corpis:in quo cōstitueret̄,at nulla eius opatio talis est,ergo est simpliciter e corpore indepēdēs.Nō.n.cauillabit Pōpon.Ari. velle eā eē s̄m qd separatā:nam dicā aiam eē in igne cōstitutaz,eius tn̄ opationē nō esse igneā:q2 est aia s̄m qd separata:qd̄ si aia simpliciter erit e corpore independēs, ipsa cum eo mori non poterit.

Tertia Aristotelis auctoritas. Cap. XLIIII.

Preterea 2⁰ de aia li⁰ ingt,De itellectu aūt,⁊ theoretica.i.ꝯtēplatiua potētia,nihil adhuc manifestū est,sed videt̄ genus alter aię eē, ⁊ hoc solum ꝯtingit separari,sicut ppetuū a corruptibili. Nō.n.potes dicē Ari.hęc pro Tex.c.20 tāto dixisse,q2 itellect⁹ est s̄m qd separat⁹:nā statim subdit,Reliquę aūt ptes aię,manifestū est ex his:qp nō separabiles sunt.Argumētor ḡ,eo mō dixit itellectū separari,vt ppetuū a corruptibili,quo mō contra cęteras aię ptes dixit nō separari:s3 illas dixit eodē loco rōne separari,simplr̄ aūt iseparabiles eē:ergo per ꝯriū itellectū dixit eē simplr̄ separabilē,s̄m qd nō separabilē:lege ergo mi Pōpo.vba Ari.deide plege:nā videbis glossema tuū T.cō.22. vbis eius nullo pacto ꝯsonare.P̄.2⁰ lib.de gn̄atione aīaliū.cap.3⁰ itellect⁹ immortalitatē ita ad vbū asserit:fętus corpus in quo ꝯgredit̄ semē aiastici pncipij:partim qdē separabile a corpe est,in qbuscūq3 cōprehēdit̄ diuinū:talis aūt est vocat⁹ itellect⁹:ptim vō iseparabile:hoc seminis fęt⁹ dissoluit̄ ⁊ euanescit nām hn̄s humidā,⁊ aqueā: q2 vō aliqs posset dicere,si itellect⁹ est imortalis ⁊ suapte nā a corpe separabilis,cur nō semp separet̄:⁊ si est ꝯstituēs corpus,cur nō est pars ꝯstitutę formę.i.totalitatis: Rn̄det Aris.statim,quapp neq3 op3 quęrē,cur nō semp foris exit:neq3 cur pars nō est ꝯstitutę formę:quēadmodū neq3 coagulum qd̄ lac ꝯstituit:etenim istud mutat ⁊ pars nulla est ꝯstitutar magnitudinū:hęc ad vbū Arist. vbi plane ipm itellectū eē imortalē asserit,⁊ corpus ꝯstituere:l3 nō sit pars ꝯstituti corpis ab illo dependēs:quā auctez vt arbitror Pōpon.nō legit q2 de opione Ari.nō ita tradidisset.Et de Ari.auctib⁹ has sufficē volumus.

Platonis auctes hę sunt de imortalitate.Cap.XLV.

Quod vō Plato senserit animi imortalitatez phędonis liber de morte Socratis,vniuersus rem hāc exponit:quē cū Cato legisset,⁊ plegisset,nō dubitauit seipsuz necare. Plato p̄terea in fine gorgię aiab⁹ post mortē pęnā, ⁊ fęlicitatē pbet,qd̄ nō dixisset,nisi eam imortalem arbitraret̄:qnimmo dicit id omne,qd̄ de malorū hoium pęnis post mortez asserit̄,⁊ de bonor p̄mio nō esse fabulosum.10⁰ vō de legibus iubet puniēdos eos eē:qui malorū aias post mortē nō puniri asserūt,⁊ bonor nō p̄miari:quę oia eēnt fabulosa,nisi immortalitatē arbitraret̄. P̄.In phędro animi imortalitatē sic syllogiçat,aius seipm mouet,qd̄ seipm mouet,semp mouet̄:qd̄ semp mouetur,imortale est:aius igit̄ immortalis est. P̄.Animus a seipso mouetur:qd̄ a seipso mouet̄:id cęteris:quę extrinsecus mouētur,origo,⁊ principiū motus est. Principiū aūt ingenitū,⁊ incorruptibile est:ergo aius est ingenitus,⁊ incorruptibilis:his.n.duobus syllogismis animi corruptionē tollē oino Plato videt̄. Cū enim qcqd corrūpit̄,duob⁹ modis corrūpat̄:aut enim a seipso per materiā in eo ꝯtētaz,aut aliūde fit corruptio:vt lignū tnum sua putrefactione corruptioni obnoxiū est,Tum qa vri extrinsecus,⁊ secari pōt. Primus syllogismus minime a se corrūpi posse ostēdit.Secūdus ne ab alio qdē corrūpi posse declarat,sed quātuz hi syllogismi valeāt nostro de intellectu libro declarauimus. Nobis aūt nunc illud satis,sit Platonē demōstrasse ad imortalitatē pperasse. 10⁰ vō de re.p.lib.ex cōpluribus⁹ quę dicit,hic syllogismus colligit̄:anima quia nec alieno malo iterit(qd̄ cōmune

omniuz

omnius est)neq; suo:semp sit necesse est,qđ aũt semper
est/imortale est,animã igitur imortalem esse,manifestũ
est.Demũ in Timęo prope finẽ aię imortalitatẽ pbat,p
quia veritatẽ attingit imortalez:Secũdo quia diuinum
colit,hęc sufficiant,nam inter Platonicos res diuulgata
est animę imortalitas.

¶ Cęterorꝫ auctores ẽt imortalitatẽ pbãtes. Cap.XLVI.

Cap. 9. POst hos sunt ꝛ alij doctissimi viri qui animę
imortalitatẽ,ꝛ affirmarunt/ꝛ pbarunt: inter
quos doctissimus Jamblicus in eo libro,quẽ
de mysterijs cõscripsit, Jmmortalitatẽ pro/
bat ex eo, quia dum in corpore est nõ patit:
vrpore nec turbationẽ,nec senectutem,nec id genus. P.
vt inquit, passiones qualescũq; sint in animali: nõ sunt
in anima qualiscũq; sit:sed in corpore,qđ sub anima cer
tam possidet q̃litatẽ,qua ꝛ patit, ꝛ agat. nulla (vt dicit)
est in anima passio vel peremptoria,vel turbatoria: atq;
hanc impassibilitatẽ anima nõ solũ acquirit electione,
sed possidet ipsa natura supiore corporibus: Est ergo aia
imortalis. Proculus quoq; eo libro,quẽ de aia, ꝛ demo/
ne cõscripsit,pbauit animę imortalitatẽ, vtens quasi eo/
dem signo,quo ꝛ Aristo.in libris de anima vtebatur: qa
scientia,quę profecto nostra est in senectute nõ minuit:
At corporeę potẽtię minuũtur,ꝛ crescunt quo fit,vt aia,
cuius scientia operatio est, etiaz corpore nõ corrumpat.
Ca.13.14. P. Porphyrius animę imortalitatẽ eo libro quẽ de occa
sionibus ędidit, pbauit ex eo ꝙ est per essentiaz vita: qđ
enim(inquit) per essentiam vita est,non morit: anima
Cap.25. est per essentiaz vita:non ergo moritur anima. Alcinous
vo libro de phantasia ꝛ intellectu compluscułis syllogi/
smis monet imortalitatẽ animę:quos,vt dicit,ex Plato
nis libris excerpsit: Primus quidez est, anima cuicunq;
adest:vitam affert:quod vo vitaz affert,imortale est.aia
ergo imortalis est. Secũdus anima ipsa natura corpori
dominat:quod corpori dominat,ipsum imortale est,aia
ergo imortalis est. Tertius anima a pprio malo nõ cor/
rumpitur: quod a pprio malo non corrumpit, imortale
est:anima ergo imortalis est, sũt ex tali syllogismi, quos
pręterm isimus, qa magis ex Platonis decretis, q̃ alte/
rius pcedunt. Plotinus vo inter Platonicos pręcipuus
Enneade 4. Iz compluirib' locis,per plures syllogismos animę imor/
talitatem ostenderit eo libro,quem de animi imortalita
te conscripsit pręcipue syllogiçat illam hoc pacto,indiui/
sibile non aliter q̃ per indiuisibile põt attingi: intellect'
attingit indiuisibilia:ergo intellect' est indiuisibilis. Sz
qđ est indiuisibile,est imortale: intellectus ergo est imor
talis. Secũdus vo syllogismus est,intellectus coniungit
se separatis:quod se coniungit separatis,est imortale:in/
tellectus ergo imortalis est. Tertius autẽ est,intellectus
coniuncta separat, quod coniuncta separat, maxime est
separatus:intellectus ergo est a corpore separabilis. Est
igit imortalis:hos syllogismos ex breuibus Plotini ver
bis collegim',alia quę ipse de imortalitate animę dicit,
ptermisimus:ꝙ hos syllogismos arbitrati sumus eẽ pol
lentiores. Hęc ex Platonicis satis dicta sint, Alij vo non
minoris auctoritatis viri imortalitatẽ confessi sunt inter
quos Hermes ab ęgyptijs:iter deos relat',ingt. Et idẽ
ex vtraq; natura mortali,ꝛ imortali vnaz faciebat natu/
ram hois/eundem: Jn aliquo quidẽ imortalez, in aliquo
autẽ mortalem ferens, ꝛ hunc ferens in medio diuine,ꝛ
imortalis naturę,ꝛ mortalis, mutabilisq; constituit, vt
omnia vidẽs,oia miretur. Hactenus Hermes, Polytes
quidam consuluit Apollinẽ Milesiuz vtrum ne manet
anima post mortem,an resoluat:ꝛ respondit his verbis,
Anima qdem quo ad vinculis corporeis tenet, corru/
ptibiles passiones sentiens,mortalibus cedit doloribus:
Cum vo humanaz solutionẽ velocissimã post corruptum
corpus inuenerit:ois in ęthera fertur: nunq̃ senescens:ꝛ
manet in eternũ sine pęna: Hęc Apollo. Cyrus aũt cum
moreret: vt Xenophontes refert:hęc filijs ingt: Nolite
arbitrari carissimi filij me cũ a vobis discessero,nusq̃,
aut nulluz fore:nec.n.duz eram vobiscũ aiuz meũ vide/
batis:Sed cũ essez in hoc corpe,ex ijs rebus, quas gere/
baz,intelligebatis,Eundẽ igit esse credite:ẽt si nullũ vi/
debitis:ꝛ nõ cõtentus, Cyrus narratõe rem suam pbat
signis,ꝛ qdẽ pbatissimis, Primo qꝛ nõ tot honores cla/
rissimis viris exhiberẽt vniuersa gens,'si eorꝫ animi nihil
post mortẽ efficerent. Scdo qꝛ oẽ,qđ in morte dissoluit;
in q̃dã resolui vĩ. Jn qđ aũt aius resoluit nõ vĩ. Tertio
qꝛ somnũ morti aliq̃ ex pte sile ẽ,in q̃ aius nõ nihil a su/
peris diuinitatis sentit:ꝙ eo tpe a corpe attollat ad supe/
ros:q̃ cũ aius oĩ ex pte corp' dereliquet:diuinitati penit' cõ
iunget:qb' Cyrus cõcludens inquit,quare si hęc ita sũt:
Sic me colite,vt deũ. P. Multi ex his, qui ęternas esse
aias suspicabant,tanq̃ in cęluz migrat/essent, sibiipsis
manus itulerũt:vt Cleanthes'Crisippus,ꝛ Zeno: Empe
docles vo arbitrãs imortalitatẽ se in ardẽtis ęternę spe/
cum intẽpesta nocte deiecit,vt cũ repẽte nõ apparuisset,
abijsse ad deos crederet. Protin' stoicus,ꝛ Trembrott'
ambeiacensis,cũ Platonis phędonẽ audissent:in quo aĩ
imortalitas pbat,sibiipsis manus intulerunt: vt de his
imperijs obligata vita aiaz redimerẽt:ꝛ sine corpe viuẽ
tes fęliciorib' cõtemplationib' a diuinis intellectib' p/
ficerent. Auicẽna deniq; pbauit imortalitatẽ cõplurib' parti.5.
argumẽtis.6°.suorꝫ nãliuz libro. Potissimũ qꝛ si rõnalis
aia corrũpit:aut corrũpit aliquo agente in ipsam: illam
corrũpendo:aut ipsa p se corrũpit, dissolutis ijs:ex qbus
ipsa in se cõstat: aut corrũpit ob materię potẽtiã, aut de/
niq; corrũpit corpe corrupto:nõ corrumpit pmo modo,
Aliogn sibi eẽt aliqđ 9riũz:nec scdo mõ: cũ ipsa simplex
sit:nec tertio mõ:naz tunc corrũperet, vt cęterę formę:ꝛ
ita saltez 9riũm hẽt sm qualitates:nec tertio mõ,qꝛ tũc
nullaz hẽt pter suũ corpus/operationẽ:aia ergo imorta/
lis est:Ex his,ꝛ alijs complurib' pspicuũ est aiaz cũ cor/
pore nõ mori,vt Lucretius ꝛ Põpo. arbitrant,cęteriq;
epicurei:ꝛ de imortalitate hactenus.

¶ Qđ rõnalis aia cum corpore nõ nascat,sed extrinsecus
accedat,prima rõne demonstrat. Cap. XLVII.

ET si intellectiuã aiaz cũ corpore nõ nasci ex
eo pateat,ꝙ cum corpore non moriat:(nam
qđ cũ corpore nõ morit:cũ corpe nõ nascit,
vt stoici asserũt:)cũ h idez pbabim' partim
eisdez rõnib', qb' pbauim' imortalitatem
ptiz alijs,ꝛ quidẽ efficacissimis:quę nõduz sunt inductę.
Probabim' q̃ aiaz cũ corpe nõ nasci, tãq̃.s.ex corporeo
semie deducta sit: vt arbitrat Põp.ꝛ Lucreti':lz aũ cor/
pora facta nõ sit, vt stoici autumant,qđ nũc supponim':
qm solũ cũ Põpo. nr̃a vertit dissertio. Argumẽtamur q̃
nulla aia:cui' opatio est pfectissime circularis est cum
corpe,ꝛ ex corpe nascẽs,formę.n.nascẽtes cũ corpe ꝛ ex
corpe cũ opant,nõ nisi recta opatõe opãt:ꝛ si q̃ est, quę
aliq̃ ex pte circulari opat, vt sẽsitiua:hęc nõ pfecta cir
cularitate circulari opat: vñ in libro de suba orbis.ꝛ 2° Cap.2°.
libro de cęlo Auerroes ait cęlestẽ motũ esse circularẽ,ꝙ Cõm.3°.
sit aię tñ:q̃re ois aia cui' opatio est pfectissime circula/
ris:est aia tñ cui' corpore nõ nascẽs,nec moriens.ꝙ vo
itellectiuę aię aliq̃ opatio sit pfectissime circularis:ex eo
pz,qꝛ redit ad se reditõe cõpleta. P. Circulariter syllogi
çat pfecta circularitate rediẽs ad pñ,e quo syllogiçare
incepit:ergo nõ cũ corpore,ꝛ ex corpe nascit. Huic aiaꝫ
ordo astipulat:nã videm' eã aiaz,cui' opatio nihil circu
laritatis hz,penit' cũ corpe nasci, nihilq; nõ corpei hẽ,

vt vegetabilem. Eam vo cuius opatio aliqd circularitatis hz: lz cũ corpore, ⁊ ex corpore nascat: tñ aliqd habet nõ corporei, vt sensualis: eam ergo cuius operatio simplr circularis est, lz non añ corpora nascatur: tñ cum corpore nõ nascat: nec ex corpore pficiscat, opz. Talis est intellectiua aia: nam eius opatio pfectissime circularis esse põt, qñqdem circulariter syllogisare põt, ⁊ ad se redire post rez exterioz cognitionẽ: exit.n. ad extrema: ⁊ redit ad se pfecta reditiõe. Plato aũt sub alijs verbis probat animã nõ nasci cum corpore: qz est pfecte sphęrica: quasi velit, qz ei⁹ opatio est pfectissime circularis: sphęricaqz. Unde Alcionus ex hoc tanq̃ ex signo deducit aiaz redire ad superos, ex qbus venerat.

Scda rõ: qua pbat idem. Cap. XLVIII.

PReterea nulla forma cum corpore orta / ⁊ ex corpore nascens suis actib⁹ pędominari põt, aut libera est, naz forma eo libera est, quo sui corporis facultatẽ atqz virtutẽ excellit: quę.n. omni ex pte corpori submergit: corpori dominari non põt, siqdez ipsum sequit, ⁊ illius facultatẽ non exuperat. At itellectiua ipsa aia ⁊ suoz actuũ domia est, ⁊ libera, libereqz corpori imperitat, vt Aristo. pbat ethicoz pmo, ⁊ politicoz pmo: ⁊ obseruatio docet, qa nobis pñtato quouis appetibili, ipm libere velle, ⁊ nolle possumus. Ergo itellectiua aia ex corpore nõ pficiscit: nec cũ corpore nascit. Astipulat huic (vt diximus) formaz latitudo: cum.n. ẽm Pompo. intellectiua est intra latitudinez mãliuz: est.n. simplr mãlis: lz nõ nihil imãlitatis habeat: ergo simplr est limitata ad vnuz, veluti cęterę, quę sunt simplr nãles: Sic.n. Aristo. 9°. pmę phię libro inter rõnales, ⁊ irrõnales potẽtias dñias statuit: non ergo est intellectiua forma simplr mãlis, corporiqz simplr ipressa: aliogn nec oppositoz ostẽsiua, nec cõtrarioz electiua esset. quo fit, vt nec ex corpore: nec cum corpore ipsa nascatur: ⁊ de rõnibus hactenus.

Quid de origine aię intellectiuę senserit Aristoteles. Cap. XLIX.

Cap. 3°. POst hęc qd Aristo. senserit de aię itellectiuę origine, pcreationeqz, disserẽdum: ⁊ vñ mihi Aristo. libro de aialiuz gnõne. 2°. de illi⁹ origine dubitatõez mouisse: ppea vbi ipsuz habemus quęsituz fecisse de aliquo per se, nõ opus est p mẽdicata suffragia pcedere: quare pmo verba eius de vbo ad verbũ trãslata referaz: nõ sequẽs in re hac Theodori translatiões: Sũt.n. ampliores q̃ verba Arist. exposcãt: postea vba illa diligẽter cõsiderabim⁹: declarãtes Põp. illa nõ diligẽter plibrasse. Aristo. vba hęc sunt: ⁊ qdez de gręco ad verbũ. (Et de aia, ẽm quã dicit aial, (aial autẽ est ẽm ptez aię sensualez.) Utrum inest semini, ⁊ conceptui: an nõ: neqz.n. tanq̃ inaiatũ ponet qs cõceptũ, ⁊ ẽm oẽm moduz priuatũ vita: nõ.n. minus ⁊ semina, ⁊ conceptus aialiuz viuũt plantis ipsis: ⁊ plifica vsqz ad aliquid sunt. Qõ qdẽ igit vegetalez aiam habeãt: palam est: pp qd aũt ⁊ pmũ necessariũ est hanc accipere, ex his, quę in alijs de aia determinauim⁹: pspicuũ est. Procedẽtes aũt, ⁊ sensualez, ẽm quã aial est. nõ.n. fit simul aial ⁊ homo: neqz aial ⁊ equus: Similr aũt ⁊ in alijs aialibus. Posterius.n. fit finis (hic aũt cuiusqz gnõnis finis ppri⁹ est:) Ideo ⁊ de itellectu qñ: ⁊ qũo: ⁊ vnde ea quę aia pticipãt, ipsum accipiant, dubitationẽ hz plurimã. ⁊ opz eniti pro viribus, ⁊ quoad fieri põt, accipere. Uegetalez qdẽ igit aiam semina ⁊ cõceptus separabiles vz potẽtia hẽre ponendũ est: actu vo nõ hẽre prius q̃ aliquo mõ cõceptuũ separabiles trahant cibũ: ⁊ agant hõ aię opus: primũ.n. viuere videnĩ hõ plantę vitam: Consequẽter aũt ⁊ õ sensuali vz aia dicẽduz est, ⁊ de intellectuali: oẽs.n. necium

Margin, left: [illegible] (beside "nez mãliuz")
Margin, left: κυήματι / κυήμα/τι cõceptui foetui. (beside "est ẽm ptez aię sensualez … conceptus")
Margin, left: προϊόντα pcedentes, pcedente tpe. (beside "alijs de aia … Posterius")
Margin, left: Intellectuali noetica. νοητικῆς (beside "nendũ est … sensuali")

est po⁹ pri⁹ hẽi q̃ actu: necẽiuz itaqz aut cũ nõ sint: aduenire oẽs. aut oẽs, cũ pus fuerit: aut has qdẽ: illas vo nõ: Et aduẽire, aut in mãz: cũ nõ sint in maris semie: aut in hãc qdẽ ide veniẽtes: sz in mari semie: aut extrisec⁹ aduenire oẽs, aut nullã, aut has qdez: has vo nõ: q igit nõ sit pole oẽs pus esse: pspicuũ est ex hõ: q̃ p.n. pncipioz opatio est corporalis: Manifestũ est, q hęc sine corpore ipossibile est esse: vt ambulant sine pedib⁹: itaqz ⁊ extrinsec⁹ ea venire ipossibile est. neqz.n. ipsę per se esse pñt: cũ sint inseparabiles: neqz in corpore esse: semẽ.n. excremẽtuz mutati nutrimẽti est: restat igit intellectũ soluz extrinsecus accedere, ⁊ diuinũ eẽ soluz: nõ.n. cũ eius opatione cõicat corporalis operatio.) Hactenus Aristo. ⁊ quidez ad verbum, vt in gręcis nostris codicib⁹ legimus. Ex qbus pz pmo Aristo. de origine gñationeqz intellectiuę animę fecisse per se quęsituz / ideo qd de illius origine fuerit eius opinio, satis dilucide sciri põt: At de illius morte nullibi eum quęsiuisse per se legisse memini me: ppea de illius morte nõ ita dilucide sciri põt. Aristoteles igitur in his verbis quęrit pmo vtrũ semen in vtero piectũ sit aiatũ: ⁊ inquit, ⁊ de aia ẽm quã dicit aial: dubitatio est vtrum inest semini, ⁊ cõceptui: an nõ: dico ẽm quã dicit aial: qz animal est parte aię sensuali. Respõdet ad hãc, q semẽ in vtero fęmelię emissum est aiatuz, saltẽ aia vegetali: ⁊ inquit, neqz.n. tanq̃ inaiatuz ponet qs cõceptũ: ⁊ ẽm oẽz modum priuatuz vita: est ergo solutio q semen in vtero emissum viuit, ⁊ affert causaz, cũ inquit: non eniz minus ipsis plantis ⁊ semina ⁊ conceptus ipsi viuũt, nec minus plifica sunt ipsis plantis: imo cum sunt in vtero crescũt, ⁊ plem ipsam cõficiunt, formantqz vsqz ad certum statutumqz terminũ: ppterea cõcludit, hęc cũ in vtero mulieris sunt, habere vegetabilez animã. deide quasi se excusans ab alia.q. obiter occurrente: inquit: ppter qd aũt ⁊ primũ necessariũ est hãc accipere, hoc est ante cęteras: alibi.s. 2° de aia se dixisse affirmat. deinde totaz solutionem adimplens, inquit, pcedentes autẽ.s. conceptus, vel pcedente tempore, accipiunt ⁊ sensualez scdo loco. Scdz quã animal est: Theodorus vo habet ⁊ rõnalez: quia illa tertio inducit: Quod vbũ fortasse in suo libro habebat: vt arbitror: naz Aristo. assignans cãm, inquit, nõ eniz fit simul animal ⁊ hõ: neqz simul aial, ⁊ equus: Similr aũt ⁊ alijs aialibus: nõ enim fit simul aial, ⁊ aliqõ eoz. In qbus verbis dedit nobis intelligere intellectiuã animam vltimo aduenire: cum dixit: non eniz fit simul aial ⁊ hõ: ppterea recte Theodorus illud addit: vl qz sic habebat in suo libro: vel quia ita opz supplere. ⁊ rursus affert cãz ordinis: ⁊ inquit, posterius eniz fit finis: dico de fine: qui cuiusqz generatõis pprius est, nam cõis finis prius est. Hęc est solo pmę dubitatiõis: ex qua pz aiaz intellectiuã vltimo aduenire, esseqz formã corpus humanũ iformãtem contra Auerroistas. deinde mouet.q. de origine aię intellectiuę: de qua dixit vltimo aduenire, vtrum veniat ex semine, cum ipso corpore: an accedat extrinsec⁹ creata ab ipso deo: ⁊ inquit, ⁊ ideo de intellectu, qñ, ⁊ qũo ⁊ vnde ipsa semina: quę diximus anima pticipare, ipsum accipiant: dubitationẽ habet plurimã quasi vltra captũ humanuz elatam: dixit qñ qa vtrum vltimo post sensitiuam: vt dictũ est, dixit qũo, quia dubium est vtrũ veniat ex semine, vt cęterę. ⁊ dixit vnde, qa an a deo, an a cęlo. Patet autez hic eum per intellectũ non animę partem, sed totam intellectualem animã intellexisse. naz de tota precessit dubitatio: ⁊ de tota logĩ in solone pstis qõnis: Pro solutiõe ergo primo pmittit non dicere, quod verũ est, sed pro viribus, quãtuz est in suo posse: vñ ingt, ⁊ opz eniti accipere de hac.q. nõ qd est, sed pro virib⁹, ⁊ quoad fieri põt: Ex qb⁹ verbis pz qõnem hanc Aristoteli fuisse

Margin, right: Aduenire θύραθεν ἐπεισιέναι / extrinsecus con tingere. (beside "re oẽs … oẽs, aut nullã")
Margin, right: [illegible] (beside "parabiles: neqz in corpore")

perdifficilem. Scdo pmittit solonē poris.q.tāqȝ suppositionē: ⁊ ingt vegetalez gdē igiꝭ aiaȝ semia, ⁊ separabiles conceptus, qui.s.sunt separati a generante, ⁊ in vtero emissi: habere vȝ potētia ponēduȝ est: est ergo suppositio semen in vtero emissum potētia hȝ aiam vegetabilē: sed videꝭ sibi ꝯtrarietatem dixit illam hīe actu: quasi ridens ingt actu vō nō hīe pus, qȝ eoꝝ cōceptuū, qui separabiles sunt, ⁊ emissi iam in vtero, aliquo mō cibū trahant, ⁊ agant talis vegetatiuę aię opus: ⁊ sic tolliꝭ ꝯdictio: ppea cōplens supponem, pmū ingt hō semina viuere videnꝭ: plantę vitā: Sȝ nō eoipso: quo in vtero emittunꝭ: sȝ paꝝ post: Consequēter aūt ⁊ de sensuali vȝ dicēduȝ est.s.qꝫ semen viuat sensualem vitā scdo loco: ⁊ vltimo de intellectuali dicē oȝ, qꝫ.s.semē vltimo viuat itellectualez vitā. Est suppositio qꝫ semē pmo vegetalez/scdo sensualez, tertio intellectualem vitā viuat. Ubi pȝ eū p intellm aiam intellectualez intellexisse: alr suppō nō eēt ad ppositū. Pȝ zº eū velle intellm eē formā humanū corpꝰ iformātez. Cuꝰ supponis assignat cāȝ, ⁊ ingt, oēs.n.necessarium est potētia pus hri, qȝ actu: nō.n.semini accidūt, nisi pus accidere possint: neqȝ pus hntur/qȝ hri i pñt. His pmissis, accipit diuisiones, vt eligat qd quęrit: ⁊ ingt, necessariuȝ itaqȝ est aut oēs aduenire, cū pus non sint: aut oēs aduenire, cū pus sint: aut has gdē aduēire pus existētes; illas vō nō pus existētes. deide ponit scdaȝ diuisionē, ⁊ inquit ⁊ si adueniūt, supple oēs, cum pus nō sint: aut necesse est eas aduenire in māȝ: cū nō psint in maris semie vllo mō, nec actu: nec potētia: aut necesse est in hāc māȝ aduenire gdē inde veniētes.s.in maris semine. Est ꝗ scda diuisio: si veniūt oēs aię in semē ipsę nō prius existētes: necesse est aut vt potētia habeanꝭ in semie, aut nullo mō sint in illo. Tertia disio est dato qꝫ ipsę eueniūt nō pus existes, nece est, aut extrinsecꝰ aduenire oēs.s. per creationē, aut nullaȝ, aut has quidē sic: illas vō non. His diuisionibus pmissis, pcedit ad solonē, ⁊ inquit qꝫ igiꝭ nō sit pole oēs prius eē: pspicuū est ex rōnibꝰ hȝ: quoꝝ.n.pncipioꝝ atqȝ formaꝝ opatio est corporalis: hęc fora, ⁊ hęc ipsa pncipia sine corpe eē nō pñt: vt qm ambulāt sine pedibꝰ esse nō pōt: ideo virtꝰ ambulatiua nō est sine corpe: itaqȝ (vt inquit) ⁊ extrīsecꝰ ea venire ipole est: dicet gs eas pesse añ corpora: Rñdet: nō.n.ingt ipsę p se eē pñt: cū sint inseparabiles ⁊ nō añ corpora factę, vt Plato ingt: neqȝ in corpe eē actu: vel migrādo de corpore in corpus, vt pitagorici: vel latitādo vt Anaxagoras ingt, qui posuit eas latitare: qꝛ (vt dicit) semē est mutati cibi excremētuȝ: qd antea nullā hȝ aiaȝ: Sic igiꝭ pȝ aias nō eē factas añ corpora, sȝ fieri de nouo: ⁊ ga nō oēs ex corpe veniunt: ideo absoluēs.q.ingt, restat igiꝭ intellm soluȝ extrinsecꝰ accedere, ⁊ diuinū eē soluȝ: Est ꝗ sol. intells non est factꝰ añ corpꝰ, ⁊ nō venit ex corpe, ergo venit extrinsecꝰ creatꝰ a deo: ⁊ replicās rōnez, ingt, nō.n.cū eiꝰ opatōe cōicat opatio corporalis: qm intelligere nō depēdet a corpore, vt a subto: ⁊ ppea nec itellectiua aia venit ex corpe vt a subiecto: Hęc sunt, quę ex vbis clarissime colligunꝭ de aia intellectiua. Pȝ.n.ipsaȝ vltimo venire in corpꝰ, ⁊ nō venirę, vt cętere veniūt ex seie eductę: ⁊ venirę extrinsecꝰ a deo: ⁊ ita pȝ qñ, qūo: ⁊ vñ ipsa in semē veniat: qñ: ga vltimo veluti cęteraꝝ ppriꝰ finis: qūo ga nō p modū, quo cęterę nascunꝭ: vnde: qꝛ extrinsecus ab ipso deo.

¶ Cauillatōes Auerroistaꝝ ⁊ Pōp. hic refutāꝭ. Ca. L.

Cauillare enitunꝭ nōnulli Auerroistę ea, quę hic dicit Arist. p qꝫ nō ꝺ tota aia Ari. loquaꝭ: qua hō est hō: sed de itellectu: qui est pō aię: naȝ humana aia cōstat pte dianoetica ex semine deducta: ⁊ itellectu accedēte extrīsecꝰ humano corpori: cū in eo dianoetica accidit, quę cogitatiua dī ab Auer. Scdo qꝫ dato qꝫ de tota intellectiua aia loquaꝭ: illa est infima intelligētiaꝝ: quę nō ꝯtingit hoi p informatōez, sed p opatiōez mediātibꝰ phātasmatibus. Quoꝝ pm est delirametuȝ: nā tam in pma qȝ in scda dubitatione logꝭ de vniuersa aia: cuȝ dicat nō simul eē hominē ⁊ aial: sed pus aīal p sensualez: vltimo hoiez p intellectualez aiaȝ. P. Assignās ordinē, quo illę seminibꝰ ꝯtingunt, dicit pmo vegetalez, scdo sensualez, vltimo noeticā ꝧ est intellectualē ꝯtingere. cuiꝰ ordis cāȝ affert ex eo, qꝛ oēs ꝧ pacto potētia hntur: in vegetali potentia sensualis est: in sensuali itellectualis aia: ergo cū deducunꝭ ad actū pus vegetalis, postea sensualis: ⁊ vltimo (vt finis intellectualis aia ꝯtinget:) ecce qꝫ nō de pte: sȝ de vniuersa aia logꝭ Aristo. P. In diuisionibꝰ semp logꝭ vniformiter de aiabꝰ sensuali/⁊ vegetali: ergo nō est ꝯsonū eū in cęteris aiabꝰ loqui de pte: cū semp loquaꝭ de vegetali, qua planta est, ⁊ sensuali: qua aial est, ⁊ itellectuali qua est hō. Ex his igiꝭ, ⁊ gręcis vbis pȝ eum loqui de tota intellectuali. Scda vō cauillatio deleꝭ qꝫ Arist. acceperit vlez illaȝ qꝫ oēs aię.s.pus potētia hntur qȝ actu, ⁊ nunqȝ actu nisi funganꝭ aię officio: vbi pȝ eū loqui vniformiter de cęteris, ⁊ de itellectuali. nō ꝗ pōt in cęteris loq quo ad vnionē ꝭm eē: in itellectuali quo ad vnionē ꝭm opationez. P. Copulatio ꝭm opationē nō est gñatio, at ipse logꝭ de gñatiōe aiaꝝ/⁊ aialiū: vt ppōit expsse. P. Modus quo nobis copulaꝭ intells, nō ad hūc librū spectat: sed ad libruȝ de aia. P. Si copulareꝭ nobis p phātasma, nō extrinsecꝰ accederet, sȝ itrinsecus: cū phātasma sit corporea res exīs in nobis. P. Aristo. logꝭ de vegetali: qua planta est, ⁊ de sensuali, qua aial est, ⁊ de itellectuali, qua est hō: vt pbatuȝ est, ergo p intellectualem hō est formalr hō: ⁊ ita erit forma formalr humanū corpꝰ iformās, vt vegetalis plātam: ⁊ sensualis aial. Pompo. vō cauillat ex eo qꝫ Aristo. intelligit mentē venire extrinsecꝰ, quatenꝰ simplr mens est, nō quatenꝰ humana: vel si vt humana: intelligēdum est nō absolute, sȝ qꝫ in ordie ad sensitiuā, ⁊ vegetatiuaȝ magis diuinitate pticipat. Sed cauillatio hęc mihi clare significat eū locū illuȝ nō legisse: sed forsitan relatū locū retulit. Aristo.n.nō aliter logꝭ de mēte: qȝ de cęteris aiabus: logꝭ aūt de vegetali, qua plāta est, ⁊ de sensuali, qua est aial, ⁊ de intellectuali, qua est hō: cū dicat nō simul eē aial ⁊ hoiez, dicat ēt intellectualez aiaȝ vltimo induci, vt cęteraꝝ finē. P. Aristo. de gnōne mētis in nullo alio loco meminit, ⁊ hic ppōit de illiꝰ gnōne, mō mēs nō gñatur nisi, vt humana. P. Si dicit illaȝ extrinsecꝰ accedere respectiue: ad gd eiꝰ pbatio valeret, in qua supponit eius opationē eē sine corpe. P. Ad gd tot diuisiones, in gbus voluit hīe aias nō eē añ corpora factas, ⁊ nō oēs in corporibꝰ ortas: Si loquereꝭ in solutione illa respectiue: nescio ad quid tātopere elaborauerit declarare cęteras venire intrinsecus, ⁊ solum mentē extrinsecus. nō enim est verbis, nec rōni cōsonum eū velle cęteras venire intrinsecus absolute/mentē autē solam extrinsecus respectiue: cum taȝ in illis, qȝ in mente loquatur de aduentu simplr: sed imorari in hoc est superfluū, naȝ huius cauilli deprauatio ex sola verboꝝ inspectiōe deprehēditur. Ex his apparet pmo animā intellectualem cū corpore nō mori: si eniȝ ex illo, ⁊ cum illo nō nasciꝭ, ex illius corruptōe non moritur. Secūdo pȝ ipsaȝ cū corpore ⁊ ex corpore nō nasci: sed extrinsecus semini humano cōtingere: nō autem exposuit e quo: ppter Platonez: qui in re hac nunc dicit illam venire a deo: nunc a dijs secūdis: nunc ab anima mundi: tamē in libro de pprietatibꝰ elemētoꝝ explicauit, quod hic non expressit, dixit enim eam fieri ab ipso.

deo in semine: ꝛ de generatiõe ꝛ morte animę hactenus.

¶ De rõnibꝰ quas Põpo. ꝯ opionẽ eiꝰ induxit hic dispu-tať pᵒ: ꝛ declarať an q̃a aĩa recipit ĩmãlr, sit simpliciter ĩmaterialis. Cap. LI.

H Is dilucidatis, nũc ad aliquas rõnes veniẽ-
Cap. 7ᵒ. Cõm. 4ᵒ. dũz est: quas ꝯ se Pomp. inducit: Et pᵒ õ illa differẽdũz erit: qua Auerroes lib. de aĩa. 3ᵒ. vtiť / vz si intellˀs est simplr mãlis: g̃ nõ itel-ligit oẽs foȓas mãles, tenet argũᵐ, q2 opz re-
Cap. 10. cipiẽs eẽ denudatũ a specie recepti: Rñdet Põp. intellˀz eẽ formã simplr mãlez: ꝭm q̃d võ imãlez, Modo ex ea pte, qua ĩmãlis est, põt oẽs mãles recipe, ꝛ se ẽt intelligẽ saltẽ intelligẽdo alia: q̃re põt oẽs mãles foȓas intelligẽ: rõ ergo ꝯcludit eũ eẽ soluz ꝭm q̃d imãlez. Sed cõtra se obycit Põpo. pᵒmo q2 ipa aĩa eẽ nõ hz nisi in mã mediã-tibꝰ q̃litatibꝰ pmis, ꝛ q̃titate: sed cũ opari sequať esse: g̃ sine illis opari nõ põt. Scđo võ q2 coloris susceptiuũ ẽ,
T. cõ. 71. q̃d sine colore, soni aũt absonũ. vt 2ᵒ de aĩa libro dĩ. Ubi oẽs afferũt diaphanũ ꝛ pupillã ad h̃, vt colorẽ recipiat, nõ soluz nõ debẽ eẽ colorẽ: sed nec colori ꝯiunctim: q̃re si intellectiua aĩa dz recipe oẽs foȓas mãles, nedũz dz eẽ ĩmãlis: Sed nulli formaꝝ mãliuz ꝯiuncta. q̃re non põt
Cap. 10. eẽ in mã cũ q̃litatibꝰ, ꝛ q̃titate. Refellit Põp. has obie-ctiões: q2 ꝭm veritatẽ, ꝛ positiõez Thomę aĩa itellectiua est in mã p q̃le ꝛ q̃tum: g̃ sine illis opari nõ poterit: ꝛ ita tenẽtes aĩaz eẽ simplr ĩmãlez cogunť rñdere ad has ob-iectiões: sicut ipse g tenet illaz eẽ ꝭm q̃d ĩmãlez: ꝛ simplr mãlẽ. Propterea rñdet ad pᵒmã obiectiõez hñ itellectuã aĩaz opari nõ posse sine dispõnibꝰ; quẽadmoduz nec esse sine illis: nõ tñ seq̃ť ipsaz p tales dispões intelligẽ: sz p spẽs reꝝ, a rebꝰ extras: sicut lz visus nõ possit eẽ sine ca-lido, nec opari q̃n sit in calido: tñ p calidũ nõ videt: sed p spẽs coloꝝ. P̃. Dicit ꝯ scđaz virtutẽ simplr mãlem: quę est ꝭm q̃d ĩmãlis: nõ ĩpediri a cognitõe p alterius mãlis coexistentiã: sic. n. visus colores nõ cognosceret: nam vi-sui coexistũt alię q̃litates: sed hñ p coexistẽtiã illoꝝ mã-liuz ĩpediť a cognitõe coꝝ: quoꝝ ipse est pceptiuꝰ: per ru-bedinẽ eñi si illi coexisteret, a cęteroꝝ coloꝝ cognitione ĩmpediret: naz rubedis est pceptiuꝰ: quapp si intellˀs eẽt pura foȓa mãlis: cũ oĩuz foȓaꝝ mãliuz eẽt pceptiuꝰ, ĩpe-direť ab illaꝝ cognitiõe. At ipse ĩmãlis est ꝭm q̃d, ppea per coexistẽtiã foȓaꝝ mãliuz nõ ĩpediť. naz alteriꝰ rõnis sunt mãle ꝛ ĩmãle: intellˀs etenĩ agẽs nõ ĩpedit polẽm a receptiõe spẽꝝ, q̃ñtũcũqz pficiat polẽz: vt Auer. inq̃t 3ᵒ
Cõ. 4. ꝛ 5. de aĩa: hęc Põp. de illa rõne. Sed lz illa rõ, vt ipsaz ordi-nauit Auer. fortasse nõ sit dmõstratiua: vt in cõmẽtarys nuperrime ęditis, quę in libris de aĩa ꝯfecimꝰ, aptissime dilucidauimꝰ: tñ si rõ ꝯsidereť, est Arist. in 2ᵒ de g̃nõne, ꝛ miror pfecto, cur Põp. qui se tãtopere iactat in Aristo-
T. cõ. 44 telicis, rõnez hãc nõ olfecisset. Aristo. n. eo loco: argumẽ-tať, Si aĩa ẽ ignis, passiões erũt ei, quęcũqz igni: quatenꝰ ignis: ꝛ si aĩa est miscibile gppiã: passiones erũt corpora-les: sz opatio aię nulla est corpalis: g̃ aĩa nõ est q̃d misci-bile. Hęc Aristo. ad vbũ: Certũ est Aristo. hãc ꝯñtiaz nõ valere, nisi supponẽdo ad mẽtẽ antiquoꝝ aĩaz eẽ ĩ mixto depẽdẽter: h̃. n. supposito seq̃ť: aĩa est ĩ mixto. s. q̃d miscibile depẽdẽter: g̃ eiꝰ opatio est corporalis depẽdẽter. s. a corpe depẽdens in eẽ, ꝛ ꝯseruari, velud a subto: naz opa-tionẽ eiꝰ depẽdere a corpe, vt ab obto: phibet nihil. Re-duco g̃ ꝯñtiaz hãc ꝯ Põp. opionẽ: Aĩa ꝭm eũ est in corpe depẽdẽter, eo q2 ꝭm eũ est simplr mãlis: g̃ eiꝰ opatio est corporalis, h̃ est depẽdens a corpe, vt a subto. Ualet aũt hęc ꝯñtia ꝯ Põpo. sicut illa ꝯ veteres: nam valet p hanc oĩs opatio: cuiꝰ foȓa depẽdet a subto corpe, est corporea, h̃ est depẽdens a corpe, vt a subto: Arist. ꝯñs arbitratur eẽ absurdũ: g̃ ꝛ añs: quare absurdũ erit asserere ad mẽtẽ Aristo. aĩaz eẽ simplr mãlez: naz h̃ cõcesso: erit eius opa-tio corporalis, ꝛ a corpe vt a subiecto depẽdens. P̃. Hęc ꝯñtia est Aristo. lib. de g̃nõne aĩaliuz 2ᵒ, vt supius fidelr Cap. 3ᵒ.
eiꝰ vba trãstulimus, Illic. n. has duas regulas insinuauit: Primã pncipia, quoꝝ opatio est corpalis: ipa sine corpe eẽ nõ pñt. Scđaz võ: pncipia quoꝝ opatio non est corpo-ralis: illa sunt sine corpe, Ex scđa regula infert aĩaz intelle-ctiuã extrinsecꝰ accedere: nã cũ eius opatio e corpore nõ depẽdeat, vt a subto: g̃ aĩa nõ nasciť de corpe: accedit g̃ extrinsecus: Reduco g̃ hãc ꝯ Põp. Opatio intellectiuę aię nõ depẽdet a corpe, vt a subto: g̃ nec aĩa ipsa: Quare valebit, si aĩa est simplr mãlis, ꝛ a corpe vt a subto sim-pliciter depẽdens, nec itelliget oĩa, nisi corpora: nec eius opatio erit nisi corporalis, Si g̃ dz oĩa intelligẽ ꝛ q̃dez ĩmãlr, atqz vĩiter: opz eã eẽ simplr indepẽdentẽ a corpe, atqz ĩmãlez: ecce q̃uo hęc rõ, quã Põp. refutare nitebatur est ad vbũ ipsiꝰ Arist. Quę võ dixit ꝯ rõnez hãc, non cogunt: Primũ q̃dẽ nõ: q2 lz aĩa duz est in corpore, egeat dispõnibꝰ corporeis: tñ pro suo eẽ simplr illas nõ req̃rit: ꝛ cũ opatio seq̃ť ipsaz quo ad eẽ simplr, ꝛ nõ quo ad eẽ in mã: q̃d est eẽ ꝭm q̃d: iure põt opari operatione simplr ĩmãli: lz ꝭm q̃d sit mãlis, sicuti ꝛ ipsa aĩa. Nec est verũ Thomã velle aĩam pro suo eẽ simplr req̃rere corporeas dispões: sed soluz pro suo eẽ ꝭm q̃d: q̃d est eẽ in mã. nec quę de visu addit, sunt ad ppositũ: naz visus lz videat p spẽs, eiꝰ opatio est simplr mãlis: q̃n nõ ẽ, nisi in calido: silr si intellˀs eẽt in mã p dispões, sine q̃bꝰ nullatenꝰ eẽ posset, lz intelligeret p spẽs, eiꝰ opatio, vt dicit Arist. esset simplr mãlis. Q̃d võ scđo subiungit, ꝯ Arist. est, naz vtus coexistẽs vni mãli, nõ impediť a cognitõe alteriꝰ mãlis g̃ñe differẽtis: sz duplr ĩpediť ꝛ cognitõe, ꝛ in mõ cogno-scẽdi: in cognitiõe quidẽ: q2 nõ põt cognosceẽ, aliud mãle eiusdez spẽi: nec posset cognosceẽ mãlia ĩmãlr: sed simplr mãlr: sic ipsa est simplr mãlis. Si g̃ aĩa esset simplr mã-lis req̃rẽs pro sui eẽ simplr, q̃litates pᵒmas, non posset co-gnoscere pᵒmas q̃litates eiusdẽ spẽi cũ illis, nec illas pos-set cognosceẽ ĩmãlr: cuiꝰ ꝯriũ docet obseruatio: aĩa. n. mea quę pro sui eẽ simplr nõ req̃rit a/calidũ, ꝛ lz frigidũ, põt ĩtelligẽ calidũ ꝛ frigidũ eq̃ui: q̃ sũt eiusdẽ spẽi cũ a/ ꝛ licz: ꝛ illa intelligẽ simplr ĩmãlr, intellectõe. s. nõ depẽdẽte a corpe, vt a subto. hac rõne intellectꝰ agens nõ ĩpedit pos-sibilẽ: q2 dĩt g̃ñe, ꝛ specie a cęteroꝝ notioribꝰ. Ex his ap-paret efficacia rõnis, vz si aĩa eẽt in corpe, vt simplr foȓa ab illo depẽdens, illa nõ intelligeť oĩa, ꝛ oẽ q̃d intelligit, mãliter intelligit, Quę si pliberasset Põpo. in opionẽ eiꝰ detrusus non esset.

¶ Roboratio cęteraꝝ duaꝝ rõnuz, quę eiꝰ libelli caᵒ. 7ᵒ. componuntur. Cap. LII.

E X hisce appet cęteraꝝ rõnũ ꝯfirmatio: Naz vbi intellˀs eẽt simplr mãlis: spẽs erunt sim-pliciter mãles: mõ sicut lz spẽs in cogitatiua sit ĩmãlior eadem spẽ in sensu cõi: repũtare vĩiter põt nihil, (q̃m omnes illę vtutes sunt eiusdẽ ordĩs: ꝛ simplr mãles:) ita cũ intellˀs nõ exeat la-titudinẽ mãliũ, lz sit in lᵒsimo gradu totiꝰ latitudĩs illaꝝ: nõ põt recipe spẽz nisi eiusdẽ latitudinis atqz mãlitatis cum spẽbus cęteroꝝ sensuum: ꝛ ita erit spẽs in intellectu sensibilis, lz paululum altior: quę Arist. dicere non arbi-tror: nam sic teneri posset eius operationẽ eẽ corporalez, lz spiritualiorẽ cęteris: ꝛ per ꝯñs posset ex corpore nasci: ꝛ in corpore mixto esse: quę oĩa absurda Aristo. reputat. Ulterius cũ ait intellm recipi in q̃ñto: ꝛ speciẽ non esse q̃ñtaz. cõtradicit famosis Auerrois pncipys, oĩs foȓa re-cepta in subto q̃to. s. p depẽdentiã ab illo: est diuisibilis,

quare intell's erit q̄ntus, ⁊ spēs q̄nta: ⁊ ita intelligibile erit phātasma: ⁊ nō vl'e. Ceteras vō rōnes, quę eodem capite tangunꝰ cū nō sint Aristotelicę, bōa frōte ptermisim⁹.

¶ Prima rōnu3 cap. hic disputaꝰ quę ɔ̄ se a Pōp. inductę sunt cap. 14. vbi ꝙ anima sit beatitudinis capax pbatur. Cap. LIII.

Erat argu⁹, qđ ɔ̄ se Pomp. ipse ɔfecerat, aīa est capax btitudis, ğ imortalis: añcedens p3: q2 nāli desiderio illā appetit, quā nō appeteret, nisi illi⁹ eēt capax: ğ aīa est imortalis. Diffuse aūt Pomp. hāc refellit, ⁊ breuibus, vult aīa3 nō eē illi⁹ btitudis capacē, qua de⁹ ipse est fęlix: cu3 nāli desiderio illa3 nō appetat: finis.n.d3 eē ei pportionat⁹, cuius est: at nō est ɔsonū rōni finē dei eē hōis. Propterea ait finē esse cognitionē rer: qualis est sibi polis: ⁊ triū intellectuū pticipationē, factiui v3 practici, ⁊ speculatiui: nec hō in desiderys tēperat⁹ d3 vltra hūc finē aliqd appetere: q̄rıgdē illud nō est ei poīe: sed q2 diffuse respōdet, hęc sufficē arbitramur. S3 pace viri dixeri3, hęc quę ipse dicit: euidētissime refelli pñt. Supponēdo pmo btitudinē eē dei cognitionē, qua ipse de⁹ cognoscit in se, cognitiōe.s. quę est ipse de⁹: vt supi⁹ determinauim⁹. hac eni3 btitudine de⁹: ⁊ cęterę q̄3 intelligētię sunt beati. Scdo suppono nullā potētiā apphēsiuā cognoscē cōfuse vel distincte bonu3 supioris potētię cognoscitiuę, gn nāliter illud appetat. videm⁹.n. visu3 nō appetere bonu3 sensus cōis, qm̄ nō apphēdit distincte, vel cōfuse bonū illius: nec cōis sensus appetit bonū phātasticę: nec phantastica bonū dianoeticę: nec dianoetica bonū intell's, qm̄ lferior apphēsiua nec ɔfuse, nec distincte apphēdit qd sit bonu3 supioris apphēsiuę. Experimur aūt humanā visiua3 nālr appete videre sole3: q̄lr eū pspicit aquila: nā salte3 ɔfuse cognoscit bonū visiuę aquile eē in videndo solem, sicut ille est visibilis: Est ğ suppositio, inferior potētia cognoscitiua bonu3 cognoscitiuę supioris nālr appetit, quotiēs illud qd sit ɔfuse saltē apphēdit: hęc est experimēto cōpꝛobata: At sermonū verox experimētum est, vt ɔformeꝰ sensatis: nec pbare volo alr hāc, cum sit q̄si p se nota: ⁊ ɔ̄ eā nulla prsus fieri pōt instātia. Ex his argumētoꝛ meo iudicio ɔ̄ rñsionē demōstratiue: intell's human⁹ cognoscit saltē ɔfuse summū bonū dei, ⁊ oium intellectuū supiox: p3 ex pma assumptōe, q1 illud describit, ⁊ qd sit, ⁊ quō sit: qđ nō faceret, nisi saltē cōfuse illud apphēdēt. Ergo ex 2⁰ suppōe illō nālr appetit: qđ si illō nālr appetit: illi⁹ nālr nr̄ itell's erit capax: s3 cū nō possit illi⁹ eē capax, nisi sit imortalis, p3 ğ ex btitudine aīa3 eē imortalem: ⁊ B pacto refutata sit Pompo. responsio.

¶ Supposita aī mortalitate nemo morti quouis in casu exponē se d3: vbi de fortitudie multa nota: ⁊ an virtutes sint expetibiles propter se, an illarum pręmium sit immortalitas. Cap.. LIIII.

Agna qđ semper fuit, Utru3 aī mortalitate supposita, stare possit vltim⁹ fortitudis act⁹, qui est exponere se morti, quoties rō dictauerit: vt Pomp. asserit codē capite, cū refel-
14. lit rōne3 scđa3: ⁊ vī p⁰ fronte ꝙ sic: q2 Arist. asserit fortē se debere morti exponē, etiam si nihil adhuc mortuis vī, nec bonū, nec malum eē: vbi expsse mortuis nullū malum, aut bonū assignat, ⁊ tñ pcipit fortē debere se morti exponē: ğ cu3 aī mortalitate stat fortitudo. Pro hac pte boni phi argumētanꝰ: pmo q2 vita breuis, ⁊ melior, longa est magis eligēda, vita.n. elephāti magis eligēda est vita mortis: ⁊ hōis vita breuior magis vita elephāti: s3 mori cū vtute breuior vita est, ⁊ melior q̄3 viuere cū miseria: ğ fortis, ğ breuē vitā viuit, eligē illā magis d3, q̄3 fugiēs mortē: cū viuat turpius. P. De malis min⁹ malu3 est eligēdu3: sed humanā nā3 ornari vtute, ⁊ attingē finē, ad quē ordinaꝰ: l3 modico tpe: est min⁹ malū: q̄3 nā3 sine vtute, ⁊ a fine sibi debito frustratā, imo vitiata3 durare longo tpe. Primū hox p mortis expectationē attingiꝰ, vtpote cū qs rōnabilr moriꝰ. Scđ3 vō p fugā fugiēs assegꝰ: q̄re ēt aī mortalitate cōcessa, hō aliqñ pōt rōnabilr se morti parare. huic aūt silē est qđ de morbis diciꝰ: nemo.n. vellet viuere lōgo tpe in seuissimo morbo, imo semp breuē vitā (mō sana eēt) peligēt huic languidę vitę, ēt oblongę: hāc opiōnē Seneca habuit, qui tñ aīa3 cū corpore mori credidit, vt in epl'a ad Luciliū lōge mihi: ⁊ manifesti⁹ in B suo ad Martianū de ɔsolatōe fily sui: hic.n. negauit post mortē eē pmiū vtutū: ⁊ tñ mortē non eē timēda3 vbiq̄3 pdicat. M. ēt Tulli⁹ qui aliqñ de alia vita dubitauit, nunq̄3 dubitauit de fortitudine, cęterisq̄3 virtutib⁹ agēdis. pp̄ter hęc fortasse Pōpo. supposita aīę mortalitate nō solu3 fortitudinē, s3 oē3 vtutē expetēda3 eē asserit: nam virt⁹, vt arbitraꝰ, expetēda est pp se. Sed hęc opio nō est phrsice corroborata: boni siqdē phi virtutē nō eē pp se expetēda3 asserūt: vñ phox nō obscurus Euclides: qui fuit megaricox disciplinę ɔditor, a cęteris dissentiēs, id eē summū bonū dixit, qđ sile sit, ⁊ idē semper, intellexit pfecto, quę summi boni nā sit, l3 id nō explicauerit, id est aūt imortalitas. Seneca q̄3 (l3 ɔ̄ri⁹ sibi videaꝰ) dicit tandē nullū aliud eē vtutis pmiū q̄3 imortalitatē, laudās.n. vtutē in eo libro, quē de imatura morte ɔscripsit: Una inqt res ē, virt⁹, quę nobis imortalitatē donare possit, ⁊ pares dys facere. Stoici q̄3 virtutū pręmiū eē beatā vitā dixerūt: Qđ vō nulla virt⁹ sit expetēda pp se: ex eo p3: q2 tūc virt⁹ eēt summū bonū: ⁊ hōi tale: quo meli⁹ eē nō pōt. At vtutē nō eē summū bonū, pbat vis eiusq̄3 nā, quę in malox pferentia posita est. P. Id, cuius vis, atq̄3 nā in aduersis posita est, non est pp se expetēdu3, qs.n. expetēt exilia, qs carceres, qs vulnera, qs paupertatē: In qb⁹ pcipua virtutu3 nā collocata est: est.n. virt⁹ egestatē, exiliū, dolorē, mortēq̄3 quę timenꝰ a cęteris, pati fortiter, ac subire: nō ğ virt⁹ expetēda est pp se. Hęc rō multū coegit Senecā virum doctissimū, atq̄3 ol virtute pditū: q in epl'a Multū tibi, ⁊ in epl'a Subinde, Et in libro de diuina puidētia, virtutē eē in aduersis positā pbauit. Nimirū igiꝰ (vt inqt Pamphylus) supuacuis, ⁊ inanib⁹ pęnis delectanꝰ, qbus licet agere tranqlle. Si.n. mortales sunt aīę: si virt⁹ dissoluto corpe, nihil futura est, qd fugim⁹ attributa nobis bona: sanus (vt inqt) nō est, qui nulla spe maiori pposita, his bonis, qb⁹ cęteri vtunꝰ in terra, labores, ⁊ cruciat⁹, ⁊ miserias anteponat: quare si ad virtutē ɔstat nasci hōie3: subesse d3 spes aliq̄ maior: que malox, ⁊ labox, quos pferre virtutis est, magnū afferat, pręclarūq̄3 solatiū: quo fit (vt virt⁹ pp se nō expetēda sit). S3 in re hac id, qđ nobis magnā facit qōne3 est Arist. qui in libris moralib⁹, vtutib⁹ pmiū nullu3 assignauit, q2 si qd eēt: illud est honor: mō honor non est honorati, s3 honorātis: ⁊ ita nullū visus est vtutib⁹ pmiū assignasse, nisi honorē, vel nihil. Plato vō dubio pcul in libro Gorgię ppe finē vtutib⁹ pmiū dedit beatā vitā, vitys vō pęnā ppetuā, q̄ ēt ɔfirmat in phędone. ⁊ libro ō legib⁹. 10. imo pcipit puniēdus eē, q hęc negarit: Quare solus Arist. facit nobis qōnē: q in libris moraliū nihil virtutū pmy meminit: ğ vel nō dedit, vl' alicubi dedit. Pro declaratōe ğ hox, aīaduersiōe dignē, Arist. in libris moraliū nō eē de sūmo hōis bono locutū fm oē3 statū illi⁹. Vñ cū fęlicitatē descripsisset libro ethicox pmo: inquit. Si aūt ita beatos dicemus viuētiū, qb⁹ existūt, ⁊ existēt quę dcā sūt: beatos aūt vt hōies: vbi Thomas ver⁹ Ari. Lecti de Tho. 14.

interpres expõit[vt hoies].s.q in pñti vita mutabilitati
subyciunt,quapp homo bifariã sumi põt,aut simplr, vt
non cõtrahit ad statum pñtis vitę:ꝛ sic summũ bonũ ho
minis,est summũ bonũ,qḋ sibi competit ẜm partẽ intel
lectiuaꝫ:quę est q̃d principalius in eo:qḋ.n.est summum
bonũ principalioris partis:videt summũ bonum totius
simplr. Alio modo põt cõsiderari ẜm quid:vtpote vt cõ/
trahit ad statum p̃sentis vitę: quatenus videlꝫ viuit, vt
animal ciuile:ꝛ sic bonũ hois est bonũ animę ꝛ corporis:
ꝛ hoc pacto viuẽ ẜm virtutẽ est bonuꝫ hois. ℂ Cu ergo
quęrit vtrum virtus sit expetẽda ꝑpter se: dico ab hoie
cõtracto ad pñtem vitaꝫ: virtutẽ esse ꝑpter se expetẽdã:
qñ homo cõtractus ad pñtem vitam finalr ordinat ad
bñ beateq̃ viuẽduꝫ:ꝛ hoc pacto de hoie, deq̃ hois bono
loquit Aristo.in libris moralis phię. Sin aũt loquimur
de hoie simplr,vt viuit vitam intellectualeꝫ:sic hois bo
num est qḋ est intellectus bonuꝫ: tale aũt est intellectio:
qua intelligit anima deũ ipsuꝫ in se,intellectiõe.s.quę est
deus:ꝛ hoc pacto virtus nõ est expetẽda ꝑpter se ab ho/
mine sic cõsiderato:imo sicut hõ cõtractus ad pñteꝫ vi/
tam ordinat ad hominẽ simplr,vt viuit vitã intellectua
lem,sic virtus,quę est bonum hois cõtracti ad pñteꝫ vi/
tam:ordinat ad bonum hois simplr:qua rõne fit, vt vir
tus expetẽda sit ꝑpter imortalitatẽ,quę est bonum hois
simplr.de hois bono hoc pacto accepto Aristo. loquit in
Lectiõe Tho.13°. metaphysica:vnde in p̃mo ethicoꝝ, Arist.inquit. Sigdẽ
igitur ꝛ aliud aliqḋ deoꝝ est donuꝫ hoibus: rõnabile est
ꝛ felicitatẽ dei datum eẽ,ꝛ maxie humanoꝝ quãto opti/
muꝫ,sed hoc quidẽ forte alterius erit vtiq̃ ꝑscrutatõis
magis ꝓpriuꝫ:hęc Aristo.Ex q̃bus apparet duplex hois
bonuꝫ,ꝛ vtrũq̃ donuꝫ dei: veꝝ illud qḋ est hois simplr
optimũ,nõ ad moraleꝫ:sed ad aliã facultatẽ spectat:quę
facultas est metaphysica,vt expositor Thomas expõit.
℗.Apparet ꝙ lꝫ Arist. in moralibus nullum virtutibus
dederit pręmiũ,tamẽ in alys libris dedit: nam in mora/
libus cõsiderauit hominẽ cõtractũ ad p̃ntem vitã: alibi
ṽo cõsiderauit hominẽ simplr:ideo alibi virtutes expe/
tendas esse censuit ꝑpter imortalitatẽ:qḋ ṽo ita sit, ethi/
coꝝ 7° pꝫ:vbi posuit duo cõtraria imanitatẽ.s. ꝛ virtutẽ
heroicaꝫ:cum.n. sensitiuę partis affectus in hoie corrũ/
puntur vsq̃ ad similitudinẽ beluaꝝ: tunc in eo emergit
imanitas,quę est vitium supra humanã malitiaꝫ, quasi
hominẽ reddens beluam atq̃ imanẽ. Cum ṽo rõnalis
pars in hoie ꝑficit,atq̃ format vltra cõem humanę ꝑfe
ctionis moduꝫ, homo reddit ad similitudinẽ diuinaruꝫ
substãtiaꝝ:ꝛ hęc virtus dicit heroica,atq̃ sanctitas, q̃si
supra humanã virtutẽ:nam per hanc anima afficit atq̃
ad diuinitatẽ disponit,quo fit,vt virtus sit ob imortali/
tatem expetẽda:sigdem per hãc virtutẽ homo redditur
diuinis substãtys copulatus,aiaq̃ capit ad illas, in illa/
rũq̃ visiõe beat.Unde ꝛ.10°.ethicoꝝ iquit, [Talis aũt
potior vita est,q̃ illa:quę est ẜm hominem:nõ.n.qua hõ
est,ita viuet,sed qua diuinũ quoddaꝫ in ipso existit:q̃tũ
aũtẽ differt hoc a composito:tanto ꝛ hęc operatio ab illa:
quę ẜm altam virtutẽ:si itaq̃ diuinũ est mens ad hoieꝫ:
ꝛ vita,quę est ẜm illam,diuina est ad humanam vitaꝫ.]
hactenus Aristo.q̃bus patet eẽ aliam vitaꝫ hois simplr,
quę.s.est ẜm mentẽ:ꝛ aliaꝫ hois cõpositi cõtracti ad pręs
sentẽ statum,tantoq̃ excellentiorẽ hac, quãto mens ex/
cellit compositũ hõ. Et cum deterius semper sit gratia
melioris,iure vita ẜm virtutes ordinat ad vitam hois
simplr,qḋ est bonum mẽtis:erunt eo ergo virtutes expe/
tendę ꝑpter vitam illaꝫ.hac rõne fit vt Aristo. eodẽ.10.
sic fęlicẽ recte descripserit,fęlix est qui ẜm mentẽ opat,
ꝛ eam colit,ꝛ optime dispositus est,ꝛ qui dys amicissim⁹

est.Septimo ṽo politicę auctoritate poetaꝝ,eos in isulis
beatoꝝ gaudere dicit,qui phia,temperãtia, ꝛ iustitia in
vita vsi fuerunt : vbi Thomas insulas beatoꝝ exponit,
in q̃bus animę eoꝝ:qui in vita bñ operati sunt, fęliciter
ꝑseuerant post mortẽ:quã reꝫ affirmat Plato in Gorgia,
asserẽs esse veram,ꝛ nõ fabulosaꝫ: Iconomicę etiam 2°
ð Alceste, ꝛ Penelope dicit ꝙ factę in malis fideles sibi
pręparauerunt gloriã imortaleꝫ: ꝛ iustę a viris honoratę
sunt:neq̃ a dys sunt imeritę. Ex q̃bus oibus apparet nõ
recte Pompo.arbitratuꝫ esse,dum asserit virtutes eẽ ꝑꝑ
se expetẽdas,cum clare ex his pateat,illas eẽ expetẽdas
ꝑpter beataꝫ vitam:qua fumus partim in vita,ptiꝫ post
mortẽ fruituri:ꝛ quidem ꝑpetuo. Rationes ṽo eius fri/
uolę sunt:nam cuꝫ Aristo. mortuis non eẽ bonum : neq̃
malum dicit:ꝛ tamẽ fortitudinẽ esse circa mortẽ: intelli/
git post mortẽ non esse hois bonũ nec maluꝫ, de his:quę
ꝑtinent ad pñtem vitam: nisi paruũ,ꝛ fragile quicq̃ sit,
vt p̃mo ethicoꝝ asserit:quale est in memorys nostris. de
bonis ṽo,quę ꝑtinent ad statum aię:eo loco non loquit.
Scdm delet,nam mori cuꝫ virtute nõ est bonũ nisi sup/
posita animi imortalitate:qua negata:nec est viuere, nec
mori ẜm virtutẽ:sed ẜm assuetudinẽ. ℗.Tertia rõ sup/
ponit falsum:supponit.n.mori ẜm virtuteꝫ lꝫ paruo tpe
viueret,esse minus malum:hoc falsum est,nam vbi ani/
mus esset mortalis:nulla esset virtus,quẽadmodum nec
beluę, nisi ꝑ assuetudinẽ, vt bruta. Unde negata animi
imortalitate,nec esset vitiuꝫ fugere:nec vitiuꝫ mori : cuꝫ
virtus nõ sit,nisi ꝑpter imortalitatẽ.Qua rõne fit,vt nõ
bene fugiẽs languido compareẽ: cuꝫ nõ sit vitiũ fugere,
nisi animi imortalitate supposita. quib⁹ dilucidatis, ap/
paret nullum debere se morti expõnere quouis in casu,
mortalitate animi supposita.

ℂ Tertia ratio quę est ð maloꝝ punitõe,ꝛ bonoꝝ p̃mia/
tione:hic disputatur. Cap. LV.

Post hęc de imortalitate aię illud argumẽtũ
nobis fideꝫ summã facere debeat, ꝙ negata Cap.13°.
imortalitate animi: nõ omne bonũ remane/
ret remuneratũ : nec omne malum punituꝫ:
nam multi boni in vita crucianẽ: ꝛ q̃dem ab
his:qui impune moriunẽ. Pompo.refellẽs hoc argumẽ/ Cap.14°.
tum,asserit virtutẽ esse sibi pręmiũ: ꝛ vitiũ eẽ sibi pęnã.
nam pęna ꝛ pręmiuꝫ duplex est,essentiale quidem: ꝛ est
ipsamet virtus,ꝛ vitiũ:accidẽtale ṽo:ꝛ est pęna:qua cor/
pora affligunẽ,vel aurum ꝛ id genus, quo studiosus ho/
norat.vñ pęna culpę est essentialis ipsi vitio: pęna ṽo dã
ni accidẽtalis,est aũt, vt ait,pęna culpę lõge maior pęna
dãni:ergo mali nõ relinquũtur impuniti:cum puniantur
pęna culpę : nec boni irremunerati:cum virt⁹ sit sibiipsi
pręmiũ.Sed hanc respõsionẽ refellit Plato in Gorgia: Refuta/
vbi argumẽtat data cum mortalitate Tyrãni impuniti tio.
relinquerenẽ : ꝛ boni irremunerati, hoc argumẽto ꝯclu/
dit esse tartarũ locum vꝫ:in quo maloꝝ aię puniuntur:ꝛ
insulas beatoꝝ:vbi bonoꝝ aias p̃miari asserit: Si ergo
pro virtutib⁹ sufficeret pręmiũ essentiale:ꝛ pro vitys,pę
na culpę essencialis,frustra Plato in eo libro elaborasset
dare hęc loca, vbi boni remunerenẽ:ꝛ mali punireẽ: nec
Plato solus hęc loca asseruit:sed Aristo.7° Politicę au/
ctoritate poetaꝝ.ꝛ.2°.Iconomicę libro ð Alcestę ꝛ Pęne/
lope.℗.Probauimus virtutes nõ esse expetibiles ꝑpter
se,ꝙ in illis sint tot maloꝝ perferẽtię.℗.Si sufficienter
malus suo errore puniret:frustra leges pęnas pro malo/
ruꝫ rõne instituissent.℗.Illud est maius,qḋ naturaliter
magis abhorrem⁹:at natura magis abhorret pęnã dãni,
q̃ pęnam culpę: ꝛ magis pęnam sensus, q̃ pęnam dãni:
ergo est deterius malum: ergo põt dari in punitõeꝫ pęnę
culpę.

culpę. R. Soli homini naturale desideriũ inest: vt is si/
ue rex, siue alius pęna dãni puniat̃: qui iniuriaȝ fecit, er/
go cum desideriũ nõ sit frustra in tota specie: oportet ty/
rãnuȝ puniri pęna dãni: quam oẽs sibi appetimus: opta/
musq;. Propterea Plato ait, si tyrãnus punitiones non
ptimescerẽt, oĩa de leui pessundarent̃. Vt enim siqd bo/
ni agũt, non nisi formidine pęnę agũt: qua sublata: nihil
boni agere poterũt. pditum vadãt, qui tyrãnos dixerint
solũ puniri pęna culpę: potissimũ hi qui hodie tyrãnizãt.
Qđ vo dixit Arist. nõ dare pmiuȝ virtutib⁹ ⁊ sciẽtijs lib.
Particu la. 30°. p blemate. 10°. pbleumatũ: nõ recte verba pcepit, sed vel relata retulit:
vel extorsit verba: Ari. enim nõ de ṽtutibus loquit̃: sed
de victoria: quę in certaminibus sciẽtificis habet̃: asserit
victorem nõ pmiari: vel q: difficile est iudicẽ inuenire,
vel quia nõ potest dari pmiũ melius victoria ⁊ hi patet
euȝ nõ loqui in ṽtutibus: sed in certaminibus dialecticis
hactenus de tertia ratione.

¶ Quarta ratio quę est de famositate Imortalitatis hic
disputatur. Cap. LVI.

Cap. 13. F Ieri solet dialectica ratio, qua pclari viri p/
barũt immortalitatẽ aię: qa apud oẽs leges
est famosum: qđ omni ex pte falsum eẽ non
Cap. 14. põt: cui Põpon. respõdẽs ɔcedit falsum eẽ
posse: qđ oĩbus est famosum. Argumento q
glibet hõ decipit̃: saltẽ in aliquo: ergo põt aggregatuȝ ex
oĩbus decipi: põt etiã decipi maior pars qa leges maho/
meti ⁊ hebreoꝝ. ergo nõ est absurdũ famosum eẽ falsuȝ
in toto: vel pro maiori parte saltẽ. Sed falsuȝ est hoc qđ
Põpo. autumat: nam lȝ glibet hõ decipiat̃ in aliquo: nõ
tñ de eodẽ. Cuȝ enim oẽs opinent̃ aliqđ idem eẽ: impos/
sibile est illud esse in toto falsum: vt si oẽs opinent̃ deos
esse in cęlis, ipossibile est ex toto illos nullo pacto in cęlo
T. cõ. 22. eẽ. R. Aris. pmo lib. de cęlo vtit̃ hoc argumẽto, cuȝ ingt.
Oẽs. n. hoĩes de dijs hñt extimationẽ: ⁊ oẽs eum qui sur
sum est, deo locũ attribuũt ⁊ barbari, ⁊ gręci qcũq; qdeȝ
putãt eẽ deos, ex hoc habet cęlum eẽ locũ deoꝝ: qđ argm
fm Põpon. nullũ est, q: põt famosum eẽ omni ex parte
falsum. R. Probat cęli ęternitatẽ eodẽ loco per memo/
riã hoĩum sibimuicẽ succedẽtiũ: qđ argumẽtũ nullũ eẽt,
si posset famosum esse omni ex pte falsum. Omitto quę
Cõm. 5°. Auer. ait libello de somno: ⁊ 3° li° de aĩa. vbi impossibile
eẽ dicit, vt aliqd famosum sit: ⁊ omni ex pte falsuȝ. Põt
aũt hoc pbari, q: famosum apud oẽs: nõ nisi a deo eẽ vi/
det̃: qa, vt acutiores viri argumẽtant̃, in his, quę ex ter/
minis nõ ɔstãt, nec ex principijs euidentiã habẽt: gentes
oẽs ɔsonare nõ pñt, si diuersimode afficiũtur: nisi eoꝝ
itellectus a cã supiore dirigat̃ ad ɔsensum. Sed gentes
oẽs: quę imortalitatẽ ɔsentiũt: diuersimode afficiũtur, et
diuersis tẽporibus extitere: ergo nõ pñt in his ɔcordari
quę nec ex terminis patent, nec ex principijs per se notis
euidẽtiã hñt: nisi a cã supiore ad ɔsensum dirigant̃. Cuȝ
igit̃ imortalitas aię ex termis nõ pateat: nec ex pncipijs
p se notis euidẽtiã hẽat: igit̃ si oẽs leges, oẽs gẽtes in illa
ɔsonẽt, nõ nisi ab ipsõ deo ad ɔsensum dirigi necesse est:
hac fortasse rõne nõ põt famosuȝ eẽ oĩ ex pte falsum: po
tissimũ cũ diu fuerit inueteratũ: ⁊ apud pcipuos sapiẽtũ
diuulgatuȝ, vt Arist. pmo Topi. innuit. Accedit q theo/
logię fere innumerę, emerserunt: vt illa phęnicũ, illa ęgy/
ptioruȝ: illa grecoꝝ, illa latinoruȝ: illa phrygum, illa he/
bręorum, illa christianoꝝ: ⁊ deniq;, illa mahometanorũ.
In nulla autem harũ opinio: quę de animi imortalitate
est, mutata est: qđ argumento nobis erit hoc esse verum:
quasi e supera ipsa causa expositum.

¶ Quinta ratio, quę est de miraculis hic disputatur.
Capitulum. LVII.

P Ręterea nobis fidẽ faciunt de imortalitate argm. c. 13
ea: quę de aĩabus defunctoꝝ narrant̃. Appa/
ruerũt. n. nõnulla: quę reduci nõ pñt, nisi ad
defunctoꝝ aĩas. R. Et i somnijs apparuerũt
ẽt nõnulla: quę aĩas remanẽ post obituȝ ap/
tissime demõstrãt, vt de duob⁹ arcadibus auctre Valeri⁹
apparẽtia ostẽdũt. In sup de Dionysij matre, qui syracu/
sioꝝ tyrãnus fuit: vt Philistus narrat: rursus ⁊ illud pa/
mi de paride: cui⁹ mater dũ grauida eẽt: parere se ardẽtẽ
facẽȝ visa esset: vt Fabius pictor dixit. Est ⁊ aliud supbi
Targnij, vt scribit Acti⁹. Est isup ⁊ illud mr̃is Phalari/
dis, vt ingt Põticus Heraclides Platonis auditor, sũt
⁊ alia cõplura: quę ostẽdũt apte aĩas defunctoꝝ remane
re: cuȝ reduci visa hęc nõ possint, nisi ad illas. Põpo. pri/
mas apparẽtias tãdẽ reducit ad subas mouẽtes stellas: q Põpo. cap. 14.
has. n. mediãtib⁹ stellaꝝ aspectib⁹, ɔiũctionib⁹, ⁊ ɔfigura
tiõib⁹, agere dicit oĩa ea: quę apparẽt post hoĩum obitũ.
Alexãder. n. deũ ⁊ itelligẽtias rerũ iferioꝝ pmidẽtiã hẽe
asserit: quasi pro tẽpoꝝ ɔditiõib⁹ atq; locoꝝ illis puide/
ant: pbat hoc exẽplo illi⁹ pueri. cui⁹ meminit Haly hebẽ
ragel in eo lib. quẽ de iudicio ɔscripsit: ille. n. regi pdixit
strageȝ: ⁊ nõ nisi locutiõe causata a motore cęlesti: q mo/
uit istrã locutionis. R. Motores cęlestes faciũt picas, ⁊
aues id genus log: q ẽt pueros, psertim mediãtib⁹ ɔfigu/
ratiõib⁹ stellaꝝ. De somnijs vo auctre Auer. ait illa pue/
nire sitr ab illis substãtijs: nam puidẽt nos: illud vo Ar/
cadum reducit ad deũ. Sȝ vir iste dum pipatheticã do/ Refuta°
ctrinã pfitet̃, ab Ari. nimis recedẽ videt̃. nam (vt ex di/
ctis oiuȝ) qui in re hac scripserũt, colligi põt: q hęc phã/
tasmata siue apparitiões, aut reducunt̃ ad cęlestes itelli
gẽtias, vt Põpo. Alexãdri auctre fatet̃: aut ad defuncto/
rũ aĩas: quę post mortẽ hęc agũt: aut ad demones: q sunt
inter cęluȝ, ⁊ terrã collocati, quasi nobis ministri, aut ad
cãs nãles: quę in nobis sunt, cuiusmodi sunt aut illusio/
nes sensuuȝ: aut sacerdotũ fictiones: aut nr̃ę imaginatio/
nes, aut aliqd tale a nã pficiscẽs: loquor aũt talib⁹ cõces/
sis: nam qui hęc fabulosa eẽ diceret: facile euaderet. Qđ
hęc nõ semp ad defunctoꝝ aĩas reducant̃, est opinio pi/
pathethicoꝝ: fm. n. pipatheticos aĩa siue bonoꝝ siue ma/
loꝝ ad cõparem stellã vertit̃, vi cuius corpi copulabat̃.
nec ab illa põt recedẽ: cum sit quasi suo corpi assistẽs. In
quo nulla accidit alteratio: qua possit aię fieri iproportio
nale. Nõ ergo defunctoꝝ aię hęc agere pñt: quę nob ap/
parẽt post obituȝ fm pipatheticos. In hoc ergo nõ ab re
Põpo. autumat. Qđ sacerdotũ deceptiões nõ sint: vt epi
curei arbitrant̃: testantur oẽs gẽtiles hystorici, vt Vale/
rius, Plini⁹, Liuius, Gellius, Lucanus, oẽsq; qui de mi/
raculis scripsere. R. Et gręci, vt Herodot⁹, Dionysius,
Appianus, Plutarchus, cęteriq; qui hystorici dicuntur:
oẽs. n. hi hęc qñq; apud hoĩes visa eẽ testant̃. R. Scissi/
mi viri, idẽ asserũt: iter q's magnos doctor Aureli⁹ Aug⁹.
ijs libris, q's de ciuitate dei ɔscripsit, ingt, si. n. dixerimus lib°. 10°.
ea nõ esse credẽda: nõ desunt nũc: qui eiusmodi q̃dã vel cap. 10°.
certissima audisse: vel ẽt se eẽ expertos asseuerẽt: quę ẽt p/
pria obseruatiõe approbat: nõ q pñt eẽ mere fictiones, sa/
cerdotũq; deceptiones: vt epicurei crediderunt. Qđ nec
sensuũ lusiones sint, vt pipathetici affirmãt: q dicũt hęc
eẽ apparitiones in sensib⁹ itermis existes, ex eo q spẽs a
memoria reuocant̃ ad sensuȝ cõeȝ: in quẽ cũ pueniũt, vi/
dent̃ internis sensib⁹ hęc q̃si formę, hoĩes barbari vel ta/
les id gen⁹: arbitrãtes hãc spẽꝝ reuocatõeȝ fieri morbo:
aut hũore melico, pbat̃: qm aliqñ hęc pñt eẽ phãtasma/
ta seu visa tm̃: ⁊ qdeȝ nihil pter sensum: aliqñ pter visa
atq; phãtasmata sunt effect⁹: vt illđ Bruti: nõ. n. videt̃ il/
lud visum tm̃, cũ aliqd fuerit pter visum: qñquidẽ illud

viderit in philippicis cāpis, vt pdixerat. ℣. Illud Catonis nōne fuit aliqd pter visuz:enūtiatio.n.vera fuit. Insup in pugna romanoꝝ apud regillum cōmissa castor et pollux visi, nō fuerūt phātasmata tn̄:cū hostiū copias visi fuerunt pfudē. ℣. De Prestātij pre narrat Aug᷒ esse sibi visuz fore caballū:annonā īter alia iumēta baiulasse militib᷒:quę di retica:qm̄ ad retias deportauit:qđ ita vt narrauit factū fuisse cōpertum est:vbi patet illud nō fuisse visum tn̄:sʒ aliqd pter sensum. ℣. Fuerūt phātasmata, quę nō vni tn̄ videbanł:sʒ cōpluribus nec stupidis,nec aliq̄ morbo affectis:vt illud Simonidis cenātis apud scopaʒ.quę eē illusiones tn̄ rōni nō ꝯsonāt.Sꝫ illi rōne nō pnt pficisci a causis nālib᷒:vt ab exhalatiōe eleuata a cadauere, vel ab humore melancholico, vel morbo:vel a visus debilitate:vel ab aliq̄ tali:qñgdē hęc nō sunt visa tn̄:sʒ effect᷒ pter visa:quę aliqñ apparuerūt plibus nec morbo affectis:nec stupidis,nec in aere turbido:nec in loco vbi cadauera erāt. At ꝙ nō reducanł ad intelligētias:vt Pōpon.autumat,facile pbamus:qm̄ hęc mutabilia sunt,quę ab eterno atqꝫ imobili pficisci non pnt. ℣. Hęc visa aliqñ in statuis,aliqñ in alijs spectata sunt,modo intelligētię nō pnt illis copulari:insup tūc istę intelligētię de nouo singularia ⁊ mutatiōes peipent: quas peipere nō pnt sine sensib᷒, vt arbitrātur pipathetici:quare celestia hñent sensus:qđ nō puto pipathetice dictuʒ.Erit etiʒ maxime dubitādū quo nā pacto istę sciāt de nouo futura:⁊ pñtia,aut hęc oīa ab ęterno:⁊ quo nā mō mouent sensus nr̄os. ℣. Mirū est quo mō mouebūt linguā nr̄aʒ ad s̄monē grecū, vel barbarū:quē nunq̄ audiuimus. ℣. Quo mō tales intelligētię faciēt, vt futura pdicāt, ⁊ secreta reuelēt. ℣. Quō intelligētia imobilis imobilr̄ celo copulata mouere pōt monachū eadē hora ab vna ad aliaʒ ciuitatē remotissimā. Unde lʒ intelligētię faciāt, vt picus loquał, nō nisi mediāte motore primo:qꝛ sol ⁊ hō generāt hoiē:nec pōt v̄mem gñare nisi ex mā putrida:nā calor celestis diffusus in aere ⁊ aqua gñat cūcta.at non videmus hęc fieri:⁊ nullū videmus primuʒ motorē:e quo ⁊ intelligētijs hęc fieri possint.quare cū hęc nec ad aīas defunctoꝝ:nec ad decepatiōes,illusionesqꝫ aut cās nāles,nec ad celestes intelligētias reduci possint,iure aut hęc fabulosa sunt,qđ est cōtra tot viros,aut sunt eoꝝ aliq̄ a deo, vt miracula:aut a demonib᷒:vt phātasmata. Sʒ quęres cur hoꝝ nihil Aris.aut alij boni pipathetici meminē:An vel qꝛ hoꝝ aliq̄ fabulosa pñtauerūt,aliq̄ vō quę ad physicas cās reducē poterāt,reliquerūt tanq̄ nota:aut qꝛ pbabile,credibile ⁊ sciētificū differūt apud pipatheticos. Credibile ēiʒ.i.apud Ari.in rhetoricis,qđ paucis vel vni visum est,approbatis tn̄: vt miraculū:pbabile autem qđ oībus vel plurib᷒ apparet: vt mūduʒ esse factū. Sciētificum vō,qđ vel sensib᷒ ꝯstat,vel ijs,quę a sensibus deducta sunt,originē traxerūt: vt soleʒ esse maiorē ipsa tellure. Quia igił Ari.in his libris,quos de diuinis,aut de nā ꝯfecit,aut de morib᷒ ꝯscripsit, solū aut pbabilia:aut sciētifica attigit:iure ea ptermittē debebat,quoꝝ physicas, aut pbabiles cās assignare nō poterat. Pretermisit igił ea oīa,quoꝝ cās nāles nemo assignare pōt, vt miracula, ⁊ ea oīa,quoꝝ causę demones sunt. Utrum vō illa crediderit,credo ꝙ sic:nā in suis libris multa narrauit,quoꝝ cās nō assignar, vt illud in lemno insula Cypri:⁊ in libris de re domestica vota dijs fecit,quę non fecisset,nisi eos aliqd pter nām, vel supra nāʒ posse facē credidisset: Legił etiā euʒ pro discipulo erexisse statuas:⁊ alia cōplura: vnde mihi ꝯsonū est eum hęc credidisse:quoꝝ cum cās physicas assignare nō poterat,a libris sciētificis hęc reiecisse iure debuerat:hacten᷒ de miraculis. ¶ De somnijs

1° de hystoria. Cap. 20°.

vō silli rōne Pōpo.nō pipathetice loquił:qñquidē nec a deo,nec ab deoꝝ aliq̄ ipa pficisci posse libello de somno pbat Ari.ex eo videlʒ ꝙ bruta somniāt,indocti quoqꝫ, ⁊ opiliones abiectissimiqꝫ hoies:qbus(vt inqt)ridiculū est credere ⁊ deo ipso vel deoꝝ aliquo somnia immitti. Propterea decernit ea euenire aut ex ea alteratiōe:quę nr̄is accidit corpibus:aut ex ea affectiōe:quę aīę ꝯtingit: ita vt oīa somnia sint aut aīalia ⁊ ꝯpoꝛie,quę ex aīę affectu accidūt:aut nālia:quę ex corpalib᷒ motib᷒, alterationibusqꝫ pficiscanł. Asserit aūt hęc nōnunq̄ temere,atqꝫ fortuita veri qcq̄ dicere. Probat aūt ex eo,qꝛ somnioꝝ genera tria sunt:qa aut eaꝝ rerū:quę pudenł causę:aut earum,quę pudenł signa:aut fortuita:vnde illud Arcaduʒ Ari.fortuitū fuisse dicere,pheqꝫ cętera id genus. Uerū de his in libello nr̄o de somnijs cōplura diximus:nūc vō satis sit nobis demōstrasse Pōpo.pipathetice nō esse locutū,qui tātuʒ pipathetice pfitel. Quid vō pro veritate christianis asserēdum sit,eo libello demōstrauimus:vbi cōplura somnia eē quasi inter pphias enumerāda,diluciđauimus:verū cuʒ nūc de somnijs nō sit ista disputatio, hęc sufficiāt. ¶ Ex his appet illud qđ de dęmoniacis dicit Pōpo.lʒ pro pte esse bñ dictū:nō tn̄ oīno:qñgdē aliqua visa sunt de eis:quę nec ad hūoreʒ melācholicū:nec ad morbum,nec ad cęlestes subas reduci pnt. Propterea dōm Aris.illa approbasse,quoꝝ nāles cās potuit assignare: ⁊ hęc inter sciētifica collocauit,cętera,quoꝝ causę nāles nō sunt:inter credita reposuit:quoꝝ narratiōe tn̄ ꝯtētus fuit. Cętera vō:quę contra se facta,refutauit,non sunt magni ponderis:de rationibus ergo cōtra se factis, hęc sufficiant.

¶ Uera opinio de aīa intellectiua,⁊ physice ⁊ peripathetice asserta: Cap. LVIII.

Restat ergo, vt dicamus qd de ipsa aīa sentimus:⁊ qdeʒ physice,⁊ pipathetice:sic.n.loqmur nūc. Dicamus ergo p̊ intellectualē aīam nō eē factaʒ ante corpora,nec tpe nec ęternitate corpa pcedē.hoc ex his,quę lib.de aīalibus diximus:ꝑspicuū est:dicebat.n.:oēs aīas potētia pcedere,actu vō nullā:pterea dicebat aīam nullā hēe operatiōnē ante corpa:qm̄ si aliquā hēt:illa eēt ipm intelligē: at intelligē hēe nō pōt,nisi ex phātasmatibus:vt p̊ de aīa dicebat:nō ḡ pōt pesse separata. ℣. Si aīa esset ante corpus,aut pfuisset separata,aut migraret de corpore in corpus:separata qdē pesse nō pōt,alioqn sine phantasmate intellexisset,aut pfuisset ociosa,nec migrare pōt de corpore in corpus,qa tūc, vt Ari.deducit,eēt mortuoꝝ resurrectio:quā Ari.negat p̊ de aīa lib. ℣. 2° de aīa Ari.quasi corollarie cōmēdat eos qui aīam nō eē sine corpe dicebāt s.tpe,vel ęternitate pexistētē corpi:nam hoc ꝯcesso:posset accipe qđlibet corpus:at dictū est ipsam eē actū certi corpis. ℣. 12° pme phie, pbat nullā formā eē factā ante eius cōpositū:qa lʒ effectrix cā pcedat effectuʒ,formalis vō est simul cuʒ suo effectu. Sic igił dicamus intellectualē aīam nō eē factā ante eius corpus. Scđo dicamus eaʒ eē formā in nā existētē:⁊ qdē corpus humanū informātē. Dicebat enim Ari.in lib.de aīalib᷒ ipsam vltimo loco aduenire: vt finē vltimū in vniuersa hoīs gñatiōe. ℣. 2° de aīa lib. Aris.fecit hāc ꝯñtiā,aīa est hoc,quo viuimus, ⁊ sentimus,⁊ intelligimus,pmo:ergo erit quędam ratio,⁊ spēs:vbi pʒ eum vlr esse locutū de omni aīa:nō.n.video cur de sensitiua ratio valeat:⁊ nō de intellectiua:nullibi enim Ari.pbauit sensitiuā eē formā nr̄am:nisi qa ea primo mouemur,⁊ sentimus:ergo ⁊ intellectiua erit forma nr̄a:qa illa etiā pmo intelligimus. ℣. Hac via negata:nulla via pbari posset esse dabileʒ aliquā aīaʒ aliqđ corpus informātē.

pm d aia

Tex.c.12

Tex.c.26.

Tex.c.17

Tex.c.24.

informātē:nam siqua eēt:illa eēt,q̄a ip̄a per se p̄mo opa/
remur:modo hęc via nō argueret aiam nō eē formā in/
formātē:nam nos per se p̄mo itelligimus:τ nō per itelle
ctū,qui est nr̄a forma informās: verū de hoc in 3° lib.aie
multa diximus in cōmentarÿs quę nup̄rime scribimus.
3ᵐ Tertio dicamus ipsam ex semine non venire:accederet
eī3 intrinsecus:cuius 3riū Ari. p̄bauit ex ipso itelligere:
quę est op̄atio nō corporalis. Si igiṫ est facta, τ nō itrin/
4ᵐ secus:ergo de nouo creata: vt sup̄ius fuit deductū. Quar
to dicamus ipsam nō mori cum corp̄e:q̄nimmo separa/
ta post obitu3 remanet.nam eius actio est intelligē:qō l3
egeat corpore cum fit:nō enim facta est cu3 notionibus:
tn̄ postq̄ ip̄m intelligere factū est:nō amplius aia per se
eget corpore:hoc ide3 ex alio p3,q̄a accedit extrinsecus,
ergo corruptione corp̄is nō moriṫ. Quinto τ vltimo dica
mus ipsam pro numero corporu3 multiplicari:q̄nimmo
nec ipsa,nec itellect⁹ vnus numero olu3 est. Hoc ex v̄bis
Aris.p3:q̄a cum aia itellectiua sit vltimus finis humanę
ḡnationis,nō pōt eē vnus numero finis tot ḡnationum.
P̄.Cum sit forma iformās corpus,oīum hoiu3 erit vnū
numero eē simpl̄r.hęc physice τ p̄ipathetice. An v̄o hęc
sint Platonice dicta:lōgum eēt differē:Eusebius.n.Pā/
philus dicit:Platonē de aia nō eē sibi 3stātē:cum aliq̄n
eas de corpore in corpus migrare asserat, vt in fine Ti/
męi:aliquādo creatas eē dicit a dÿs peccādis: aliquādo
mortalem,immortalem v̄o plerūq3:propterea quę ipse
voluerit. In fine dicemus.

¶ Primus modus refutādi potissima3 Pōpon. suppositionem: vbi an anima intelligere possit sine phantasmate:iterum disputatur. Cap. LIX.

Post hęc restat refellere Pōpo.rōnes,q̄bus
mortalitatē p̄babat:τ p̄mo illā suppōne3:in
qua oīs rōnu3 vis 3sistit,q̄ vide l3 sine phā/
tasmate aia nō itelligit:quare si post morte3
remaneret:ociosa remaneret:3tra hāc dica/
mus:q̄ 3cesso sibi aiam s̄m Arist.intelligē nō posse sine
phātasmate:minus malū est, τ minus cōtra physicas rō/
nes asserere ipsam eē imortalē:q̄m ex hoc nō seq̄tur nisi
Arist.sibiipsi 3dicere:qō nō de3 videri absurdū:cum ipse
nullibi de imortalitate per se disputauit:quare solū seq̄/
tur Arist.nō sibiipsi 3stare:qō minus turpe est,q̄ dicere
aiam cum corp̄e mori:q̄nquidē cōplura Ari.decreta im/
mortalitatē p̄bāt,q̄ mortalitatē. Ulterius dico q̄ min⁹
cōtra physicas rōnes est asserē ipsam remanē ociosam:
q̄ cum corp̄e mori:vnde si teneremus s̄m Ari.aia3 nul/
lo pacto intelligē posse sine phātasmate, τ ipsam eē imor
talē:seq̄tur aias ipsas post mortē remanē ociosas:q̄ sine
p̄prÿs op̄ationib⁹.Cōcedē aūt finita vel infinita indiui/
dua alicuius spēi frustra eē:modo nō de tota specie cōce
daṫ:nō est 3tra physicas rōnes:boni nāq̄ p̄hi asserūt cen
trales terrę p̄tes eē corruptibiles,quę nunq̄ corrūpenṫ:
τ tn̄ appetit⁹ corruptionis nō est frustra:q̄m in specie sal/
uari pōt. P̄. Forma ignis aliqua est infinito t̄pe futuro
ḡnabilis:quę nunq̄ ḡnabiṫ:τ tn̄ nō est frustra. Sufficit
enim vt aliqua sui spēi ḡnetur. Sic igiṫ indiuidua eē fru
stra,modo tota spēs nō sit frustra: p̄hibet nihil. Animas
itaq̄ nō oēs eē frustra 3cedi pōt,modo sem̄p aliqua aia
attingat op̄ationē sibi nāle3:vt est in casu nr̄o. Sem̄p.n.
aliqua aia in corpore est,quę itelligit: τ sem̄p aliqua aia
est, vtpote separata:quę nihil intelligit.ergo aliquas aias
frustra esse, vtpote separatas,nō est 3tra physicas ratio/
nes. At dicere intellectiuā aia3 mori cum corpore,est cō/
tra physicas rōnes, vt visum est:quare minus malū erit
cōcedere aias frustra esse s̄m indiuiduū,q̄ eas mori cu3
corporib⁹. Accedit q̄ sanctissimi doctores hoc nō abhor
rēt,de his aiabus:quę remāserūt post obitum eorū cor/
por̄:quę in vtero corrupta fuerūt. Hę enim aię cu3 nihil
in corp̄ibus intellexerūt,nihil, vt arbitror,itelligēt post
obitu3,nisi aliqua deo p̄mittēte:aut sup̄iore substātia re
uelāte:aut per alium modū. P̄. Aię maleficor̄ hominū
beatitudine p̄uātur p̄petuo: quā nāli desiderio appetūt:
ergo frustra sunt:cu3 nunq̄ ad finē ad quē istitutę sunt,
vētur̄ę sunt:ergo p̄hibet nihil illas frustrari:modo ali/
quę in specie sint,quę finem illū attingāt. Quare dicere
aias separatas frustra esse vel aliquas tales:nō est 3tra
physicas rōnes:modo nō de oībus in tota specie hoc cō/
cedaṫ. At dicere animas cum cor̄ corp̄ibus mori,τ 3tra
physicas,τ cōtra catholicas rationes esse videtur.hacte/
nus de primo modo.

¶ Secūdus modus,quo refutaṫ eadē suppositio.τ iterū disputaṫ an aia possit sine phātasmate itelligē. Cap. LX.

Hactenus pro opinione,nūc pro v̄itate dicen/
dū erit. Aiaduersione ergo dignū de ipso in/
telligere Ari.dissentire a Platone,na3 Pla/
to voluit intelligē in nobis,accedere intrin/
secus, vtpote per spēs aię inatas,iuxta que3
modū phātasma nō reqritur ad intellectionē aię,sed ad
intelligē nostrū:qō est quoddā reminisci. Nō enim s̄m
Platone3 intelligē causaṫ a rebus sensibilib⁹,sed est aię
cōnatū:at nos ex phātasmatibus reminiscimur. Scd̄m
Aris.aia nō intelligit sine phātasmatib⁹,nō enim in illa
fieri potest alicuius rei spēs,aut itellectio,aut notio,nisi
phātasma in ipsa spēm fecerit,aut notione3,aut aliq̄d in
ea genuerit,per qō aia quasi actuata, τ specificata,redu/
cat se ad intelligēdū: vt Simplicius ait in post p̄dicamē
tis. Unī doctissimus Simplicius in postp̄dicamētis ima
ginaṫ aiam pati aliq̄d ab externo motore:qō Aris.ex eo, Cap̄lo de actione.
q̄r talis externus motor est in v̄tute phantastica:phanta/
sma appellat. Istud v̄o qō a phantasmate patiṫ: Themi/
stius noesem aliq̄n appellat,aliq̄n noema, Ari.nūc spē3,
nūc formā,nūc notionē:hac aia ipsa reddiṫ actuata,quę
postq̄ sic affecta,actuata est,elicit suū itelligere, τ iudi/
cat per talē spēm:hoc vbiq̄ Ari.appellat intelligē: p̄pte/
rea dicit aiam nequaq̄ itelligere sine phātasmate,quate
nus ab illo accepit formā,atq3 actū,e quo actuata intel/
ligit atq̄ eius op̄ationē eligit,hęc Simplicius:qua rōne
fit, vt phātasma non sit necessariū tanq̄ causa imediata
ad ip̄m itelligere: vt arbitraṫ Pōpo.sed tanq̄ causa me
diata:quę 3currit ad ḡnationē p̄mi actus,quę est forma
aię. Utru3 v̄o postq̄ talis p̄mus actus fact⁹ est in aia:aia
possit itelligere sine phātasmate,sup̄ius declarauimus.
Diximus.n.phātasma eē nec̄iu3 per accidēs.q̄r pro itelli
gere ip̄ius aię du3 est in corp̄e. Cū.n.aia est in corp̄e:ip̄sa
nec̄io v̄tutib⁹ sensitiuis 3nectiṫ: p̄pterea itelligē nō pōt,
q̄n itelligat vl̄e in singulari phātasiato:τ ita nō sine phā
tasmate. At pro intelligē aię actuatę in se, vt aia actuata
est,nō est nec̄ium:q̄m, vt recte Simplici⁹ inq̄t,aia actua
ta ab eo,qō a sensibilib⁹ accepit,q̄cq̄d illud sit,h3 id oē:
quo pōt eius actū per se elicē.quare phātasma eē nec̄iu3
ip̄si aię pro eius itellectiōe,bifariā itelligi pōt,aut quate
nus aia nōdu3 aliq̄d accepit a sensibilib⁹,aut q̄tenus aia
effecta est in actu a sensibilibus:p̄ mō aia sine phātasma
tib⁹ nequaq̄ itelliget:cuius 3riū Plato autumat:qui vo/
luit aiam in illo p̄ori in quo p̄cedit corpus,τ in quo nihil
accepit a sensibilib⁹,itelligē, vtpote per spēs inatas. Se/
cūdo v̄o modo.s.quatenus a sensibilib⁹ actuata est,bifa/
riā intelligi pōt,aut simpl̄r, vt aia actuata,τ sic non eget
phātasmate:q̄m, vt Simplici⁹ dicit,habet id omne:quo
suū actū elicere pōt.aut, vt corpori vnita,τ sic elicere nō
pōt eius actū sine phātasmate,hoc est,q̄n obm vl̄e intel/

ligat in singulari phātasmato:ꝛ qn sensus iterni actu ope‑rent. Hoc aūt, vt diximus, accidit aīe actuate vt actuata est. Unde vt visus colores pcipe non pōt, sine pariete, lꝫ parietē nō pcipiat: sic aīa coꝛpori vnita vlia pcipe nō po‑test, sine phātasmatibus: in qbus sunt: lꝫ nō nectio phāta‑smata pcipiat. Ex his apparet ppulchre quatenus aīa de quadꝫ sine phātasmate intelligē pōt, qm̄ elicere non pōt eius actum, qn aliqd accepit ab ipsis phātasmatibus. pꝫ insup recte Ari. argumētatū esse ꝯtra Platonē, si nullus operū est aīe ꝓpriū: ipsa nō pōt ee separata hoc est facta ante corpus: vt Plato dicit: lꝫ in futurū possit esse separa‑ta. Qm̄ vō nullū operū ꝓpriū sit, ex eo pꝫ: qꝛ intelligē aut phātasia est, aut nō sine phātasia: qm̄ aīa nō pōt elicere suū actum, nisi paffecta ab ipso phātasmate: quę oīa cuꝫ Pōponā. nō recte ꝑlibꝛasset, detrusus est ad opiniones ꝫ il‑lam falsam. Utrū vō aīa a phātasmatibus accipiat actū pͥᵐ sine ꝯcursu agētis intellectᵘ, ꝛ ad qd neciūm sit intelle‑ctus agēs, in Cōmētarȳs de aīa: quę nuꝑrime ꝯficimus, ppulchre disputauimus. Nūc vō pro veritate satis sit no‑bis asserere aīam itelligē nō posse, ꝭm Arist. sine phāta‑smatibus hoc est, qn aliqd accepit a phātasmatibᵒ: quo accepto ipsa eliciat actū suū. Utrū vō possit intelligē per aliū modū ꝛ in coꝛpe, ꝛ post moꝛtē, Postea dicemus.

¶ Soluitur pͥma ratio, ꝛ declaratur quomodo anime sit actus coꝛpoꝛis. Cap. LXI.

His dilucidatis, nūc ad rōnes Pōpo. acceda‑mus, Argumētaᵣ ergo pͥmo: Aīa est actᵘ coꝛ‑poꝛis, ergo in opando depēdet a coꝛpoꝛe. vbi pꝫ pͥmo. eius argᵒ nō valere: qꝛquidē quelī‑bet cęli aīa est actus cęli: quę tñ in itelligēdo a cęlo nō dependet nec, vt a subiecto: nec vt ab obiecto: ꝑpterea aiaduersione dignū formā aliquā actuꝫ coꝛpis esse posse bifariā intelligi, aut depēdēter: aut independē‑ter: depēdēter qdes, hę formę sunt coꝛpoꝛis actᵘ: quę ab ipso coꝛpe dependēt in esse, ꝛ ꝯseruari: vt elemētarię for‑mę, ꝛ cęterę id genus: ꝛ tales formę in opando depēdent a coꝛpoꝛe ꝛ vt a subiecto, ꝛ vt ab obiecto. Independēter vō hę formę sunt, e qbus coꝛpus qdeꝫ depēdet, ipsę vō a coꝛpoꝛe minime: vt cęloꝝ, ꝛ hominū aīę: ꝛ tales in opan‑do a coꝛpe per se nō depēdēt, nec vt a subiecto: nec vt ab obiecto. Per accidēs vō depēdere pñt, saltē aīę hoīum, quę dum sunt actus coꝛpis ab illo dependēt, vt ab obie‑cto: pñt etiā depēdere a coꝛpoꝛe in acqͥsitione pͥmi actus, quo reddanᵣ actuatę, ꝛ pfectę in eliciēdo ꝭm actū, vt di‑ctū est. patet ergo quatenus pͥma Pōpo. ratio nō cogit, ꝛ quō intellectiua ipsa aīa actus est coꝛpis quasi ꝯgnoce: ve‑luti cęli aīa est cęli actus: vt dicebat Auer.

¶ Refutaᵣ 2ᵃ Pōpon. ratio ꝛ declaraᵣ quo modo intel‑ligere per phantasma est essentiale, ꝛ quo modo acciden‑tale animę. Cap. LXII.

Pretera argumētaᵣ, aīs itelligit per phan‑tasma, igiᵣ hic intelligendi modus erit aīę, aut eēntialis, aut accidētalis: ꝛ si accidenta‑lis alius erit eēntialis: qui nō videtur. Dixi‑mus supius aīam itelligē per phātasma, vt Simplicius dicebat, quātuꝫ ad acqͥsitionē spērum itelli‑gibiliū: nō aūt postq̄ eas acqͥsiuit: naꝫ postq̄ aīa accepit spēs a phātasmatibus, ipsa sic actuata pōt elicere actum suū. Diximus etiā ipsam postq̄ spēs acqͥsiuit dum est in coꝛpe: egere phātasmate eo modo quo visus pcipiēdo co‑loꝛes eget pariete: nam vt coloꝛes eē nō pñt sine pariete: ita vlia sine phātasmatibus: quę sunt singularia phāta‑siate extitia in coꝛpe: qꝛ vt visus pcipit coloꝛes in parie‑te: ꝛ parietē tūc nō pcipit: sic aīa pcipit vliā in phātasma‑tibᵒ: ꝛ illa nō pcipit: ergo sicut visus nō videt sine parie‑te: ita aīa dū est in coꝛpoꝛe: non itelligit sine phātasmate. Absolute tñ aīa postq̄ species acqͥsiuit, pōt intelligē sine phātasmate: est tñ hęc diīa q aīa in coꝛpoꝛe existēs aliq̄ coꝛpoꝛali nō eget, ad itelligēdū simul cuꝫ itellectu sit pͥn̄ itellectualis opationis: sicut in visu accidit: nō. n. vi‑sionis pͥnᵐ est visus tm̄: sed oculus: qui ex visu, ꝛ pupilla ꝯstat, Si vō itelligere per phātasma nō est eēntialis aīę itelligēdi modus: sed accidētalis: pꝫ q eēntialis modus erit per spēs: nō. n. aīa intelligē pōt sine spēbus: aut quas accepit a phātasmatibus: aut quas accepit aliūde, vt ca‑tholici asserūt. Ari. aūt voluit eēntialē itelligēdi modū ꝛ aīę ꝓpriū quo ipsa entia nālia itelligit eē per spēs a phā‑tasmatibᵒ acqͥsitas, Plato vō per spēs, cuꝫ aīa inatas. Ca‑tholici vō per spēs aut a phātasmatibᵒ acceptas, aut aliū‑de influxas: verum de hoꝝ differētia nūc satis: quia po‑stea plura dicemus.

¶ Refutaᵣ 3ᵃ ratio, ꝛ declaraᵣ aīaꝫ nō itelligere nisi per vnum intelligēdi modū ꝭm Ari. Cap. LXIII.

Pretera argumētabaᵣ, vnīᵘ eēntię vnus est opandi modus: at aīę vna est eēntia, ergo nō pōt itelligē nisi per phantasma. Sed ex his pꝫ hāc rōnē friuolā eē: diximus. n. nō itelligere aīaꝫ, nisi per vnū modū. f. per spēs rerū: quas itelligit: siue illę sint acceptę a phātasmatibᵒ: siue aliūde ifluxę. Diximus et aīaꝫ nō itelligē nisi per vnū modū. f. quatenus itelligibilia actu sunt itellecta: siue illa actu in‑tellecta sint recepta a rebus: siue aliūde, vt posteriᵘ dice‑mus: tñ aīa cum sit vnīᵘ simplicis eēntię: nō nisi per vnū itelligēdi modū itelligit, qꝛ qcqd intelligit, intelligē vi‑deᵣ, quatenus est in actu. Hic eniꝫ est ꝓpriꝰ eēntialis eius opandi modus: de quo supius diximus.

¶ Refutaᵣ 4ᵃ ratio: ꝛ exponit quatenus aīa nunq̄ mu‑tat suum intelligēdi modum siue ipsa sit in coꝛpoꝛe: siue extra coꝛpus. Cap. LXIIII.

Argumētaᵣ insup: si aīa post moꝛteꝫ intelli‑git sine phātasmate: mutaret suuꝫ itelligēdi modū: ꝛ itelligeret, veluti suba separata cę‑lestis intelligit. Sed in hac rōne dupl̄r erra‑tur: pͥmo qꝛ aīa semp seruat suū intelligēdi modū: qui est itelligē omne, quod itelligit, vt est in actu: vndecūq̄ illud actu fit. Cuꝫ. n. est in coꝛpoꝛe: nō itelligit qđ itelligit, nisi quatenus illud est in actu: ꝛ postq̄ est ex̄ coꝛpus, sil̄r nō intelligit, qđ intelligit, nisi illud actu sit, ꝛ dum deū beatifice intelligit, eodē modo itelligit deū, vt actu itelligibile est, ergo suū itelligēdi modū nunq̄ mu‑tat. Scđs erroꝛ est, quia dato q hic itelligēdi modus sit dei: ꝛ cęteroꝝ itellectuū: nō ꝑpterea aīa nr̄a est deus, aut aliqs alioꝝ intellectuū: qm̄ hūc itelligēdi modū deus hꝫ per eēntiā ꝓpriā. Omne. n. qđ deus itelligit, per eēntiam eius itelligit, cęteri itellectᵘ hūc itelligēdi modū hn̄t nul‑latenus depēdēdo a rebᵒ: at aīa nr̄a aliq̄ modo dependet a rebus: nō. n. intelligē pōt res, mālēs: nisi accepit spēs a phātasmatibᵒ: nec res diuinas intuitiue atq; beatifice: nisi accepit aliqd a rebus: quo attollaᵣ ad beatificam itelle‑ctionē, vt supius diximus: ergo ꝯgnoce quasi hic modus intelligēdi est aīę, ꝛ cęteroꝝ intellectuum.

¶ Refutaᵣ 5ᵃ ratio: ꝛ declaraᵣ per signū quatenᵘ aīa pōt itelligē aliqͥ sine phātasmate. Cap. LXV.

Argumētabiᵣ etiā per nullū nāle signū eui‑dēs sciri pōt aīam hic aliū itelligēdi modū q̄ per phātasma: ǵ nālis phūs illud ponere nō dꝫ. Patet aūt nos posse itelligē sine phā‑tasmate dupl̄ici expimēto: altero qdeꝫ quo nos experimur itelligē simpl̄r vlia: quę actu itelligunᵣ si‑ne mā: ꝛ oībᵒ mā ꝯditioībᵒ. Ex hā. n. scimus itellm nr̄m nō depēdē

nõ depẽdẽ a mã, vel corpore, vt a subiecto, ex quo: quare ex hoc scimus ipsam posse remanẽ sine eius subiecto: in quo est: quo ↄcesso: scimus ipsam hře post hoc aliquaꝫ operationem, alioqn ociosa remaneret: altero vo, quo nos experimur velle in ↄ̃riũ illi⁹: ad qđ nos mouet corpus. Uolumus.n. aliqñ ea: ad quoꝝ ↄ̃riuꝫ nos impellit corpus: qđ nõ eẽt, nisi aĩa esset per eẽntiã ab illo libera: quo ↄcesso scimus ipsam posse remanẽ sine illo: ⁊ cum nõ sine operatione: pꝫ nos bonis experimẽtis posse scire aĩam hře aliuꝫ itelligẽdi modũ, q̃ꝫ per phãtasma. Dicebamus.n. moduꝫ eẽntialẽ aĩę eẽ itelligẽ, qđ itelligit, quatenus est in actu: hũc.n. modũ semp seruat, quouis modo ipsa repiaẽ.

ℂ Refutatur 6ª ratio, ⁊ declaratur quatenus anima separata nõ remanet sine corpore: ⁊ quatenus remanet sine corpore. Cap. LXVI.

Preterea argumẽtaẽ: Ari. nullaꝫ posuit intelligẽtiã sine corpore: quanto minus aĩam: quę est minus separabilis: hoc argumento preceptor noster Nicoletus Theatinus in eo libello: queꝫ de immortalitate aĩę ↄscripsit, asserit

Nicoleti opinio.

aĩaꝫ post mortẽ vnius corpis, effici formã alterius. Imaginabaẽ eniꝫ p⁹ instãsi formationis noui corporis, eẽ p⁹ nõ esse poris corporis: nõ eniꝫ poterat credere Ari. velle aĩaꝫ posse remanẽ sine corpore: cuꝫ nec ponat aliquã intelligentiã sine illo, lõge separabilioreẽ. Sed hęc positio,

Cap. 58.

salua pace tãti viri: est cõtra ea: quę supius diximus. Dicebamus.n. oẽs aĩas solũ potẽtia corpora pcedẽ: actu vo nullã: qđ Ari. signo pbauit, qa nullã habet operationẽ ante corpora: preterea tũc aĩa eẽt mobilis, vt pmo de aĩa deducit Ari. P. Ari. 2° de aĩa cõmẽdat eos: qui aĩam nõ eẽ sine corpore dicebãt. s. tpe/aut ęternitate pexistẽteꝫ: nam hoc ↄcesso: posset accipe qđlibet corpus. P. 12° pme phię pbat nullã formã factã esse ante eius cõpositũ: qꝛ lꝫ esse ctrix cã suũ effectũ pcedat: formalis vo est simul cuꝫ suo effectu. Alia etiã multa ↄtra hãc opinionẽ pbauimus in

li° p° trac. pmo.

lib. de intellectu. Dicamus g̃ nũc, q nec opinio vera est: nec arg̃ᵐ cogit. Nam post obituꝫ sui corpis, dupl̃r remanet in corpe, vno modo habitudine: ⁊ hoc pacto aĩa post obitũ eius corpis remanet in eodẽ corpore, nõ per actualẽ illius corporis iformationẽ sed per habitualẽ, sine habitudinalẽ, vt Plato exponit in lib. Gorgię circa finem. Remanet.n. post obitũ semp forma, quę põt idẽ corpus numero iformare. Sed dices cur, aliqñ nõ informabit,

Tex. c. 41

Plato ↄcessit aĩam aliqñ redituram. Arist. negat in lib. de aĩa ⁊ lib. de gñatiõe, ⁊ in lib. pdicamẽtoꝝ: qꝛ deficit agẽs potẽs idẽ numero corpus facere. Sed dices ergo frustra erit habitudo: lꝫ de re hac cõplura in lib. de cęlo pmo diximus: nũc raptim dicimus nõ eẽ absurdũ aĩam eẽ vnibilẽ: quę nunq̃ꝫ vnieẽ ſm Aris. modo aliqua in specie sit semp vnita. Scđm eiꝫ Ari. ęternus est mũdus, ideo semper aliqua aĩa est corpi vnita. pꝫ ergo aĩaꝫ post obitũ corporis remanẽ semp in eodẽ corpore habitudine. Sed dices cur itelligẽtia nõ põt esse actu sine cęlo: aĩa vo põt sine suo corpore ſm Arist. põt cã reddi ex eo: qꝛ in necessarijs possibile est nečium, ⁊ in sempiternis posse est esse: ⁊

Cõm. 34

melius est nečiuꝫ ſm Aris. 2° de cęlo lib. quare cum cęlũ sit ęternũ: si põt sibi intelligẽtia esse vnita: erit sibi nečio vnita. At in nobis non est ita: corpus.n. mortale est, ideo lꝫ post morteꝫ illa aĩa sit vnibilis: non pptera est actu ⁊ nečio vnita: cęlestis ergo aĩa cęlo nečio vnieẽ necessitate subiecti: nõ aũt necessitate aĩę: at aĩa nr̃a nec necessitate subiecti: nec necessitate aĩę. Est.n. aĩę nr̃ę subiectũ corruptibile: ⁊ aĩa nõ nečio a corpore ipso dependẽs. Scđo vo modo aĩa post obitum sui corporis, remanet in corpore, ⁊ quidẽ actu. Nõ tamẽ in eodeꝫ corpore: sed in stella cõpari vel alio corpore. In illo enim corpore assistit, ⁊ in eo sua fruitur operatione, Utrũ vo hoc sit pipathericũ: ⁊ quo signo possit ipse pipathericus hoc depẽdere: ⁊ qđ sit stella cõpar, posterius dicemus. Nũc vo pꝫ Arist. nullã formam posuisse sine corpore simpl̃r separatã: qn aut actu, aut habitudine illa sit in certo cõstituto corpore: qđ puto esse pipathericũ, vt Arist. ipse 12° pmę phię apte testaẽ: Tex. c. 17
⁊ ratio dictat. Est enim aliqua aĩa quę pter se no est separabilis: vt sensitiua: ⁊ vegetatiua: aliqua quę pter se est separabilis, pter subm iseparabilis: ergo erit aliqua quę pter vtrũqꝫ erit separabilis: talis est intellectiua. Hęc enim qꝛ itellectiua: separabilis est, ⁊ qꝛ corpus eius mortale: etiã erit separabilis. Illę ergo extremę iseparabiles sunt actu: altera, qꝛ sua nã depẽdet a corpore: altera, qꝛ eius corpus semp depẽdet ab ipsa: ergo media, cuꝫ nec ipsa ab eius corpore nečio depẽdeat, nec suũ corpus semp ab ipsa: erit actu qdeꝫ aliqñ separata. Habitudine vo semp alicuius corpis act⁹: quã expõneꝫ bonus Simplicius ppulchre notauit in definitiõe data de aĩa, dicẽs itellectiuã aĩam esse actum corporis per se ſm habitudinem: nõ autem ſm actum.

ℂ Refutatur 7ª ratio: ⁊ exponiẽ si est absurdum esse infinitum in actu. Cap. LXVII.

Preterea argumentaẽ: q data aĩę imortalitate: cũ mũdus sit ęternus, ⁊ hoies ęterni in specie per successionẽ: erũt aĩę post mortẽ hoium ifinitę. Hoc argumẽtũ in lib. de itellectu plene est disputatuꝫ. Nũc vo dicamus Egidium Romanũ viruꝫ doctissimũ dixisse hoc argumẽtũ eẽ nouum: nec erat tpe Arist. aliquo pacto notũ: nam si fuisset notũ: Arist. nõ opinat⁹ eẽt mũdi ęternitatẽ: qđ vo nõ fuerit notũ: ex eo testaẽ: qꝛ nec tẽpore Auer. erat notum: qui fuit quasi sibi coętaneus. Si enim fuisset notũ tpe Auer. ille hoc induxisset ad pbãdum aĩę vnitatẽ. Propter hęc bonus Egidius tanq̃ꝫ minus malũ ↄcedit Arist. sibi ↄ̃dicere. Ego vo dico hoc argumẽtũ fuisse notum tpe Auer. Naꝫ lib. destructio destructionũ disputatiõe pma Auer. In solu
hoc argumẽtũ ad verbũ fecit: vt eo loco notaui. Scđo dico Arist. nõ sibi esse ↄ̃riuꝫ, nam vt diuus expositor Tho- hu. 7.
mas ingt, Aris. pbauit infinitũ nõ eẽ in corpibus, vel in numeris, aut in numeroꝝ spẽbus: quę causanẽ ex diuisione corpis: nam ↄcesso tali, vel his ifinitis: nihil eẽt pter hꝰ, vt Arist. pbat: at in rebus incorpeis Ari. nõ negat infinitũ actu esse: ⁊ spẽs numeroꝝ eẽ actu ifinitas: quia ex hoc nullũ seqtur eoꝝ absurdoꝝ: quę Aris. deducit, vt 2° de itellectu lib. plenius legere poteris. Aliꝫ vo phię Aris. nõ ignari dixerũt in rebus incorpeis actu ifinitũ eẽ posse, imo de facto eẽ, actualitate entis. Nõ aũt actualitate acceptionis: qm nõ tot aĩę accipi possunt, qn plures semper restent accipiendę: sed quãtum hęc valeant: libro de intellectu diximus.

ℂ Refutaẽ 8ª ratio: ⁊ ostẽdiẽ aĩaꝫ eẽ mediã: lꝫ aliquãdo possit itelligẽ sine phãtasmate. Cap. LXVIII.

Preterea argumẽtabaẽ: est forma: cui⁹ operatio est sine corpore simpl̃r. s. tanq̃ꝫ obiecto, ⁊ subiecto: ⁊ daẽ forma cuius operatio est cum corpe vtroqꝫ modo: g̃ daẽ media, cuius operatio est sine corpe vt subiecto: ⁊ nõ sine corpore, vt obiecto. Nos vo dicimus debitũ naturę ordinẽ eẽ, q deẽ forma: cuius operatio nec e corpore incipit, nec per corpus expleẽ: vt cęlestes aĩę: daẽ ⁊ forma: cuius operatio incipit a corpe, ⁊ per corpus expleẽ: vt sunt mãles quęnis. daẽ ⁊ media: cuius operatio a corpe incipit: non tñ expletur per corpus: vt itellectiua aĩa: cuius itelligẽ ⁊ velle a corpore incipiũt. Nõ auteꝫ expleneẽ per corpus: nec per

aliquã corporis partẽ. Hoc pacto ordo debit' est, ꝛ possibilis, vt rõnes demonstrãt, illo modo, vt ipse constituit. Ordo nõ est possibilis: vt pulchre superius diximus.

¶ Refutatur 9ª ratio, ꝛ declaraẽ quõ aĩa separata est hoc aliqd, ꝛ per se subsistens. Cap. LXIX.

Preterea argumẽtabaẽ: si aĩa post mortez remaneret, ipa eẽt per se subsistẽs, ꝛ hoc aliqd: quo cõcesso nõ erit forma: quia cõpositum est per se subsistens, ꝛ hoc aliqd. Sed hoc argm̃ nõ cogit: petit tñ magnaz qõnem, an. s. aĩa sit per se subsistẽs, ꝛ hoc aliqd: ex eo. n. qꝛ forma est, hoc aliquid eẽ nõ põt. P̄. Si anima est hoc aliqd, ꝛ per se subsistẽs: erit quoddã indiuiduũ, ꝛ qdẽ in specie cõpletũ: quo ꝯcesso: tũc corpus eẽt ei supaduentitiũ, ꝛ accidẽtale, aut, vt albũ parieti, aut nauis ipsi nauclero: ꝛ sic a corpore nõ acciper sue spẽi cõplemẽtũ. P̄. Si aĩa hoc aliqd, ꝛ per se subsistẽs est, nõ videẽ cur corpori debuerit vniri: nã aut illi vnieẽ ꝑpter bonũ eius eẽntiale, aut accidẽtale: nõ ꝑpter bonũ eẽntiale: quia tũc sine corpore nõ posset per se eẽ: nec ꝑpter bonũ accñtale: qꝛ ꝑcipue tale bonũ accidẽtale videreẽ veri notitia: quã humana aĩa per sensus accipit: qui sine corpore esse nõ pñt: At talẽ veri notitiã aĩa hr̃e põt, sine sensibus: ꝛ sine corpore, vt pꝫ in his aĩabus: que puerorum fuerũt, qui anteq̃ in lucez ꝓderenẽ, in vtero mortui fuerũt. Hę. n. veri notitiã, atq; rerũ ꝑfectã cognitionẽ hr̃e dicunẽ: quã (vt ꝯstat) per sensus nõ acceꝑunt. P̄. Si aĩa esset hoc aliqd, ꝛ per se subsistẽs, nõ eẽt forma in alio. P̄. Si humana aĩa est hoc aliquid, ꝛ per se subsistẽs: aliquã ꝑpriam opatiõem hr̃et. Si enim aliqd operum est ꝑpriũ: ipsa erit separata: ergo si ipsa est hoc aliqd, ꝛ per se subsistens: cum ex hoc ipsa sit separata: habebit aliquã ꝑpriã opationem: ꝙ vͦo ipsa nullã ꝑpriã operationem habeat, ex eo pꝫ, qꝛ illa nõ esset nisi ipsum itelligere: qd nõ sine phãtasmate est. Plato in Alcibiade pͥmo, vbi de nã hoĩs disputat, arbitraẽ aĩam non solum per se subsistere: sed cõpletam suę spẽi nãm hr̃e tradit: asserẽs hoiem nõ cõpositũ ex aĩa ꝛ corpore esse: sed aliud nihil q̃ aĩam vtẽtem corpore. Imaginaẽ enim ꝙ sicut cytharedus est hõ cythara vtens: ꝛ credo hõ instr̃is, qbus incidit, vtens, ita hõ est aĩa corpore vtens. Juxta hãc opinionem aĩa erit ꝛ per se subsistẽs, ꝛ hoc aliqd cõpletũ in specie: erit ei ꝛ corpus sibi aduentitiũ, vt instr̃m artifici: erit p̃terea nõ ipsa corpori vnita: sed corpus ipsi ꝑpter perfectionez nõ alę, sed ipsius corporis. Insup nõ est s̃m Platonem aĩa forma in alio quasi illud informãs, vel quasi illi accidẽs: sed vtẽs: vt nauta naui. P̄. Scd̃m plura aĩa habet opationẽ ꝑpriã: lꝫ aĩal humanum nõ habeat illã, vt Plotinus dicit: sed hec opinio est reprobata ab Arist. ex eo, qꝛ aĩa est actus corꝑis: quo viuimus. Viuere autẽ viuẽtibus est esse. P̄. Si aĩa eẽt forma corporis vt nauta naui, ꝛ vt cytharedus cytharę: tũc aĩa nõ daret spẽm homini: ꝛ aĩali ipsi humano: cuius cõtrariũ videmus: nam recedente aĩa a corpore: illud nõ remanet nisi ęquiuoce. P̄. Si aĩa esset in corpore, vt nauta in naui, ꝛ vt cytharedus in cythara: tũc vnio animę ad corpus nõ esset nisi accidẽtalis: quo cõcesso, tũc mors, quę est separatio animę a corpore: nõ eẽt corruptio substãtialis: Verũ de hac positione volumus hęc sufficeẽ, qꝛ alibi disputabiẽ lõge diligẽtius, ꝛ rõnibus euidẽtiorib'. Illud tñ nũc nobis satis sit hãc opinionẽ nõ esse ꝑipatheticã, vt etiam Põpo. autumat. Aliȷ sunt qui aĩam dixerũt esse olno a corpore, qa vel armoniã, vt Empedocles, vel cõplexionem, vt Galenus, vel mixturã, vt Alexãder, vel aliquid eductũ ex semine, ꝛ per corpus existẽs: vt Põpon. hi ipsaz nec per se esse, nec per se existere, nec per se subsistere, nec esse hoc aliquid dicerẽt: sed ꝑenitus formã corporis, ꝛ partẽ eius, qd est hoc aliquid: quę opinio reprobata est: naz vna aĩę opatio est itelligere vniuersalia abstracta ꝛ a mã: ꝛ a cõditionibus materię: ad qd itelligere nullũ corporeũ instrumẽtum cõicat, ita vt sit intelligẽdi organum, vt oculus vidẽdi. P̄. Alia eius opatio est velle: qd quãdoq; est eorum: quorum cõtrariũ corpus affectat: ꝛ appetit: quę oĩa signa nobis sunt, ꝙ aĩa e corpore nõ dependeat: inimo sit aliquid ab eo absolutũ per se ens, per se existẽs: cuius eẽ corpus participat: habẽs ꝑpriã ꝛ peculiarem opationez, ad quã corpus nõ est simpliciter necessariũ, sed solũ pro illius acqsitione, ꝛ pro illius vsu dum ipsa est in corpore. Dicebamus enim corpus nõ esse necessariũ ad ipm intelligere s̃m Simpliciũ, nisi pro acqsitione specierũ: qbus aĩa ipsa reddaẽ potẽs elicere actũ suũ: quãdocũq; voluerit. Nõ aũt pro eẽ simpliciter, quãdoqdez illis acqsitis: lꝫ ipsa sine phãtasmate actum elicere nõ possit, dum est in corpore ꝑpter nexũ v̄tutũ, ꝛ qꝛ dum est in corpore intelligit vniuersale in phãtasmate: tñ simplr̃ põt suũ actum elicere sua nã: vnde de facto post mortẽ elicit, cuꝫ nec sibi sint sensus cõnexi: nec intelligat vlia in phantasmatibus: quę sunt in corpore. Patet ergo ex ipso itelligere et velle, aĩam nõ depẽdere a corꝑe, nec esse per corpus, nec existere per corpus, sed potius corpus esse ꝛ existere per aĩam, vt 2° lib. de aĩa Ari. exposuit. ¶ Sed ad qõnẽ quę quęrit vtruꝫ aĩa per se subsistat, ꝛ sit hoc aliquid, ex his nõ apparet respõsio: diuus Thomas, vt potui ꝑcipere in qõnibus de aĩa, arbitraẽ aĩam esse hoc aliqd ꝛ quidẽ per se subsistẽs: nõ ita, vt habeat in se cõpletaz spẽm, sed est quasi perficiẽs spẽm humanã, vt est forma corporis. Et si recte percępi, videẽ mihi eum voluisse talẽ distinctionez, ꝙ hoc aliqd, ꝛ per se subsistẽs est duplex: alteruꝫ qd nec depẽdet ab alio, vt a subiecto: ꝛ nec ab ipso aliud, vt a forma: h̃ pacto Socrates, ꝛ Plato: ꝛ omne indiuiduũ ex materia, ꝛ forma cõpositũ est hoc aliqd, ꝛ per se subsistẽs, ꝛ quidẽ in specie cõpletum: hoc pacto etiam deus est per se subsistẽs: quia a nullo depẽdet, ꝛ nullius est forma: ꝛ iuxta hũc modũ Aueẽ. diceret nullam cęlestiũ animarũ esse hoc aliquid, ꝛ per se subsistens: quoniã lꝫ ab eius cęlo nulla depẽdeat, vt a subiecto: tamẽ cęlũ ab ipsa dependet, vt a forma. Et per hũc modum anima nõ est hoc aliquid per se subsistẽs, ꝛ in specie cõpletum: quia lꝫ ab eius corpore non dependeat vt a subiecto: tamẽ eius corpus ab ea dependet, vt a forma perficiẽte, ꝛ informãte, Alterum vͦo est hoc aliquid ꝛ per se subsistẽs, quod nõ depẽdet a corpore, vel alioquouis, vt a subiecto: tamẽ ab ipso corpus vt ab eius forma perficiẽte atq; informãte dependet: ꝛ tale lꝫ hoc aliquid per se subsistens dicatur: quatenus est ens simpliciter s̃m essentiaz eius independens: nõ tamẽ est cõpletum in specie: quoniaz est forma sui corporis ꝛ perficiẽs, ꝛ ipsuꝫ informãs. Juxta hũc moduꝫ aĩa est hoc aliquid ꝛ per se subsistẽs: ꝛ quęlibet etiã cęlestis anima: nam nec aĩa intellectiua, nec intelligẽtiarum aliqua depẽdet a suo corpore: lꝫ corpus ab ipsa, vt a sua forma depẽdere videtur s̃m Aueẽ. Quia vͦo hoc tale per se subsistẽs perficit corpus, nõ est cõpletuꝫ in specie. Ad hoc enim vt aliqd dicatur cõpletuꝫ in specie, nõ modo requiritur, vt ipsum a nullo, vt a subiecto depẽdeat, sed vt ab ipso, vt a forma perficiẽte, nulluꝫ corpus depẽdeat. Et qa nõ est cõpletum in specie: ideo nõ habet operationẽ, ad quã saltẽ acqrẽdam, vel per accidẽs eius corpus, qd ꝑficit, non ꝯcurrat, ideo aĩa (lꝫ sit hoc pacto hoc aliqd) ꝛ per se subsistẽs, nõ habet opationẽ, qn ad illam aut acqrẽdã, aut exercẽdaz per accñs: aliqñ corpus ꝯcurrat. ¶ Ex his pꝫ dña iter hoc aliqd pͥ modo, ꝛ 2° modo; q.8°.

nam hoc

nam hoc aliqd primo modo habere pôt operationẽ ppriã a nullo extra se dependentẽ, nec pro fieri, nec pro vsu facti: At hoc aliqd scdo mõ saltem pro fieri reqrit id: cuius est forma perficiens, pro vsu facti vo, nõ nisi p accidens duz est in illo: dicebamus.n. animã regrere phãtasmata, z organa corporea, in qbus phãtasmata sunt, vt colores in pariete, pro acquisitiõe specierz: nõ aũt pro electiõe sui actus, nisi dum est in corpore, vel ppter nexum virtutũ: vel qa dum est in corpore nõ intelligit nisi via in phantasmatibus: quę sunt in corpore. ℂ Ex his vlteri⁹ appet obiecta nõ cogere, primũ quidem nõ: quia nõ est inconueniens animã esse hoc aliqd per se subsistẽs, z formã corporis: qm nõ est hoc aliqd primo mõ: sed scdo mõ. Scdz etiaz deletur, quia si anima esset hoc aliqd z per se subsistens primo mõ, esset in specie completũ: esset.n. tũc fm omnes cõditiones hoc aliqd. Hac rõne pz q nec corpus aię: nec anima corpori est quid aduentitiũ: qñqdem aia est hoc aliqd, z forma pficiens, vt dictum est. Tertium refutaẽ, qz anima vnitur corpori, z ppter bonũ corporis essentiale, z ppter bonũ essentiale compositi ex anima, z corpore, z ppter bonũ accidentale aię, quę est notitia veri. Cum vo dicebat puerorz aias habere rerũ cognitionem, z non per corpus: de hoc postea dicemus copiosius: nũc vo peripathetice arbitror esse dicẽdum illas animas nihil veri cognoscere: imo post obitum nihil penitus intelligẽ. Aristo.n. voluit phãtasmata esse necessaria ad intelligere, saltem pro acquisitiõe specierz: quib⁹ aia reddiẽ potens suum actum elicere. Cum igiẽ animę taliũ nũqz aliqd in phantasmatib⁹ acceperũt: potentes nõ sunt earũ actus elicere: pptera Aristo. diceret has aias frustra eẽ: cum nunqz ppriam operationẽ attingere poterũt. Catholici vo dicerent, z has aias, z aliquorz bonum post mortez intelligere nõ res nãles: sed aliqua, quę nõ ex vi spẽi humanę: sed ex vi separatõis intelligerẽt. Aię.n. ex vi separationis intelligunt post mortẽ aliqua de pęnis z pmys, de separatõe, vt q nõ amplius sunt in corpore z hõ: quę nõ vi speciei intelligi pñt, sed vi separatiõis: Utrum vo Aristo. hęc diceret, postea erit disserẽdum. Quartũ etiaz nõ cogit: diximus.n. hoc aliqd scdo mõ posse esse hoc aliquid pro se subsistens, z formã corporis: qm nõ est completum in specie. Quintũ deletum est, diximus.n. aiam nõ habere ppriam operationẽ, ad quã saltem corpus nõ cõcurrat pro fieri: z pro vsu facti dum est in corpe: dicemus enim ipsaz nõ esse hoc aliqd cõpletum in specie: tñ habet ppriam operationẽ, quatenus acquisitis specieb⁹ ipsa per se elicere suũ actum: z hoc ex eo sibi competit, qa nõ depẽdet a corpe, vt a subiecto. ℂ Sed adhuc dubitatio occurrit nõ parua: nam post mortez aia remanet hoc aliqd, z per se subsistens, cum habeat ppriã operationẽ, z qdem sine corpore: z nullius corporis est forma: Utruz ergo sit completa in specie: videẽ.n. q sic: est eniz per se subsistens, z hoc aliqd: habet ppriam operatiões, z nõ est forma corporis: ergo est completa in specie. Accedit q si nõ erit completa: ppetuo stabit sine suo complemento: z ita quasi violenter. Ego dicerẽ talem aiaz nõ eẽ completã in specie, lz habeat oia illa: qm ad hoc, vt aliqd sit cõpletum in specie, requiriẽ, q nec acceperit aliqd ab eius subiecto, quo reddaẽ potens agere: nec sit aptitudinaliter adhuc illius forma. Mõ anima accepit species a corpe: z post mortez aptitudinalr est forma sui corporis: ad qd semper seruat habitudinẽ. Cum vo dicebaẽ aiam remanere aliqd violenter: respõdetur nõ esse absurdum fm-quid: lz simpliciter nõ sit aliquid violentum. P.non est absurdum hoc esse fm indiuiduũ / modo non fm totam specieз tale sit. ℂ Ex his apparet quomõ anima sit hoc aliquid z per se subsistens: z quomõ nõ: hactenus de nona ratione: ex solutione none rationis mox patet refutatio decimę rationis: diximus enim nõ esse absurdum animã fm indiuiduuz stare infinito tempore sub modo imperfectiori, z infinito sub modo perfectiori: modo in specie semper z infinito tempore aliqua sit sub modo perfectiori: vt est in proposito: semper eniz est aliqua anima cum suo speciei complemẽto: z semper aliqua vnita corpori: semper etiam aliqua imperfecta: lz fm substantiaz vtroqz modo sit ęque perfecta.

ℂ Repetiẽ vndecima rõ, z cõplura dubia d aia post mortem quęruntur. Cap. LXX.

Preterea argumentabaẽ, de loco aię, cũ.n. desinit corp⁹ informare, si ad locũ pficisciẽ, qd est an ad illuz motu, an alteratione pficiscaẽ: nõ.n. vi aliquo mõ, cũ sit ipsa indiuisibile qd: qd moueri põt d⁹ physicorz. Sin aũt remanet nullibi phiberet nihil eẽ aliquas intelligẽtias sine corporib⁹ nullibi existẽtes: qd Aristo. negat. Sz de aia post mortem, nõ hęc tñ dubitãda sunt: Primo.n. dubitatio esset qnaz esset illi locus: Scdo dubitarẽ an exiens pficisceẽ in dextrũ, an sinistrũ, an sursuz an deorsuz: z rursus q vis loco: an nãlr, an volũtate, z electiõe, z quouis mõ, an ipsa cognoscat locũ, ad quẽ delata eẽt: an vt lapis sine cognitõe ad centrũ: ita ipsa ad locũ pficisceretẽ: an ipsa cognoscat se mouẽ ad illuz: z postqz puenit, cognoscat se puenisse. P. Si exit corp⁹, vtrũ cognoscat se exisse ipz. P. Si aia desinit informare: an successiue, an subito desinit informare. Insup vtrũ oiuз aiarz vn⁹ sit cõis locus, an diuersi. P. Utrũ oẽs aię in eo loco sint eqlr affectę, an diuersimode. Adhuc vtrũ post mortẽ aię patiaẽ, aut gaudeãt, aut affectu aliqz afficiaẽ, quo in vita nõ affici dicebant. P. Utrũ post mortẽ eorz amicorz, z ppiquorz mutatiões cognoscat, aia qz z in vita cognouit. Rursus an cognoscat singularia. Insup an post mortẽ fuerit scias hic acqsitas, z vtutes oẽs: qs ex actib⁹ nacta est, z an illis vti possit. P. Utrũ post mortẽ aię se cognoscãt, z an altera alterã alloqui possit. Post hęc maxia qd est, si aia põt post mortẽ locũ mutare, ad quę pfecta, vt dputata erat: z nobis apparẽ. P. Si imutabilr vult oẽ: qd vult, z cõplura alia, qz d aia sepata qrũẽ, possẽt disputari: lz hęc sufficiãt.

ℂ Quę peripathetici dicerẽt de his qõnib⁹. Cap. LXXI.

De hys igiẽ qõnib⁹, qd peripathetici senserint, qdue eorz pnceps Aristo. nõ leue est disserẽ: Scim⁹.n. qõnes hasce tpe Ari. nõ fuisse notas, ppea ad eas nec Arist. nec pipathericorz vllus rñdit vt peripatheticus. qñqdẽ ad eas Aristo. rñdere nõ potuit nec ex his, quę dixit, nec ex mõ suo philosophãdi: nec ex rõne tradẽdi. Ex his.n. qs ipse dicit, has qõnes definire nõ potuit: qm in libris, qs hẽm⁹: nihil tradidit nisi sciẽtifice, aut pbabilr: modo hę qõnes nec sciẽtifice: nec pbabilr definiri pñt. Sz p maiori pte p credita, vt dicem⁹. nec ẽt ex mõ philosophãdi: arbitraẽ eni sciẽtẽ ea debẽ docẽ: q ex sensib⁹, memorys, z experiẽtys colligi pñt. At qõnũ harz dictas p maiori pte captum nrm, z sensus excellit. nihil.n. in sensib⁹ repiẽ q possim⁹ d aia sepata has qõnes dfinire. Rursus nec ex rõne tradẽdi: qñqdẽ Arist. p⁹, z pcipuũ tradẽdi arg⁹ demrationẽ eẽ fateẽ. At pstat hęc p maiori pte demrãtõe tradi ñ posse. Qre ex his, q dixit: z ex mõ suo philosophandi z ex arg⁹ tradẽdi solũ hie possum⁹ aiaz remanẽ post mortẽ: ex his, quę dixit, qz plra dixit ex qb⁹ apte hẽ aiaz remanẽ post mortẽ: cu⁹ vba supi⁹ induxim⁹. Ex mõ vo philosophãdi: qz experimur quędã quę nobis dant aiam nõ dependere ex corpore: vt intelligere, z velle. Ex ratiõe vo tradendi:

qm̃ pluribus rõnibus eam e corpoꝛe nõ dependere ꝓbatum eſt. Utrum ꝟo ipſa cum deſinit corpus infoꝛmare, feratur in alium locum, vel nullibi remaneat, ex ys, quę dicit, vel ex ys: quę ſenſibus ſubiacẽt: reſpõdere nõ põt. Ad hęc qs ſit animę ſeparatę locus, ⁊ an cũ exit, dextrũ, vel ſiniſtruꝫ petat, An nãliter, vel volũtate: Ariſtoteles etiaꝫ nullo pacto definire põt. Itẽ. An cognoſcat locum, ⁊ reliqua: Ariſtoteles minime definire põt. Quare ea ſolũ ſcire põt, quoꝝ eſt in ſenſibus aliquid: e quo facile poſſumus illa ꝓbare. Plato ꝟo: cuius modus philoſophandi fuit ex intelligibilibus ad ſenſibilia, has qõnes ⁊ plures ſoluere põt, nam arbitratur eſſe bene dicta: quę intelligi poſſunt, atqꝫ rõni nõ repugnãt: vt in Parmenide pꝫ: vbi ideas poſuit ſeparatas, q̃a ſic intelligi poſſunt: Et qꝛ rõni nõ repugnat, põt etiaꝫ hęc definire ex argumẽto tradendi: q̃nq̃dem Plato nullam demrãtõis rõneꝫ: ſed primã pręcipuãqꝫ virtutẽ fidem cõſtituit, per quaꝫ res diuinas merito colendas exiſtimat: vt in Timęo: libro de legib⁹ ꝑmo, ⁊ 12°. Cum igit̃ Plato in his, quę nõ apparent: fide vſus ſit, ⁊ maioꝝ auctoꝛitate: iure has qõnes facile definire põt. Accedit ꝙ plura dixit, ex quibus põt qõnes facile determiare. Quare ſi quis vellet dicere de aia ſeparata nihil aliud ſciuiſſe Ariſtotelez, niſi ſeparabilitateꝫ, nõ male diceret: Cum. n. cętera nõ dubitarit: eũ illa ignoraſſe, nec ſcire poſſe: non eſt temerariũ fateri. Poſſemus tamẽ nos apud quos qõnes iſtę emerſerũt, coniecturabiliter definire vel per ea, quę ſequũtur ex his, quę Ariſto. dixit, vel nõ cõtradicendo his, quę dixit. Poſſum⁹ etiam ſoluere illas ex ys, quę Plato dicit, ⁊ ex ratiõe tradendi Platonica: ⁊ ex modo philoſophandi. Poſſumus etiam qõnes has catholice definire: qđ quia noſtrum ꝓpoſituꝫ tranſcẽdit, hunc moduꝫ theologis reliqui. Quare dato ꝙ peripatheticus qõnes haſce ignoraueri nõ debet negare ſeparabilitatẽ animę, quã ⁊ ex his, quę Ariſtoteles dixit, ⁊ ex modo philoſophandi: ⁊ ex argumẽto tradendi ſcire videt̃: Hęc generatim de his qõnibus.

¶ Soluit̃ ꝑma. q. ⁊ declarat̃ an aia, cũ exit a corpe motu, an alteratõe ad locũ ſibi ꝓpriũ ꝓficiſcat̃. Ca. LXXII.

Et vt diximus: lꝫ veritatem haꝝ queſtionuꝫ peripatheticus determinare nõ poſſit, nec ex his, quę Ariſtoteles dixit: nec ex modo, quo Ariſtoteles philoſophat⁹ eſt, nec ex argumẽto: quo in philoſophãdo eſt vſus: Enitemur qõnes haſce definire vl̃ ex his, quę ſequũtur Ariſtotelis dicta: vel ex his: quę non cõtradicunt eis, quę ipſe dixit: vel ex his quę Plato tradidit, aut ex eiuſdẽ philoſophãdi modo: aut ex argumẽto: quo philoſophat⁹ eſt de reb⁹ diuinis. ſ. per fidem, ⁊ maioꝝ auctoꝛitatẽ, accipiẽtes a noſtris ſanctiſſimis viris: quoꝝ nulla maioꝛ auctoꝛitas eſt: Sic. n. quę Ariſtoteles incępit, nos ꝑficiemus. Ex ipſo. n. ⁊ ex eius philoſophãdi modo: ⁊ ex argumẽto, quo in philoſophãdo eſt vſus: ſolum habem⁹ intellectiuã aiaꝫ nec oꝛtam eſſe ante corpus: nec moꝛi cum corpoꝛe: nec vnam omniũ eſſe, imo eſſe foꝛmã humani corpoꝛis multiplicatam pro corpoꝝ numero: vt diximus auctoꝛitatib⁹, ⁊ rõnib⁹ ex eo acceptis. Qum ergo quęritur an aia poſt moꝛtem in aliquo loco remaneat, vel nullibi: ⁊ ſi in aliquo: vtrum motu locali, an alteratione ad illum accedat, vt peripatheticus dicerem apud Ariſtotelez nõ eſſe niſi duplicem locuꝫ, Alterum corpoꝝ circũſcriptiuũ, Alterũ ſpiritiuum per operationẽ, vt primo de cęlo declarauimus:
ꝑ de celo Ariſtoteles enim auctoꝛitate barbaroꝝ, ⁊ gręcoꝛum deo
T. cõ. 22. aſſignauit cęlum pro loco: ⁊ dys etiaꝫ cęlum codeꝫ libro:
T. cõ. 100. ⁊ vt inquit Auerroes 2° de cęlo: Ariſto. 8. libro phyſicoꝝ
T. cõ. 25. primũ cęlum deo locuꝫ aſcribit: In ſcdo ꝟo de cęlo, ortũ:

⁊ hoc ex eo: quia illic apparet operatio. Quia igit̃ anima poſt moꝛtem circũſcribi nõ poteſt ab aliqua corpoꝛis ſuperficie, circũſcriptiue nullibi eſſe põt: quia ꝟo eius operatio nullibi apparet, imo extra ſe nihil agit, in re nullibi eſſe poterit per operationẽ. quo fit, vt poſt moꝛtem ipſa nullibi eſſe poſſit: lꝫ ſit ens in rerum natura exiſtens. Ariſtoteles enim contra antiquos 4° phyſicoꝝ inquit, lꝫ oẽ qđ eſt in loco, ſit ens: nõ tamẽ omne ens eſt in loco: remanet ergo anima poſt moꝛteꝫ, ⁊ quidem ens in reruꝫ natura exiſtẽs: nõ tamẽ in aliquo loco. Accedit ad hęc, ꝙ ipſa eſt ſm veriores peripatheticos idiuiſibilis, modo rei indiuiſibili cum motus attribui non poſſit: iure nec locus aſſignandus erit: remanet ergo anima poſt moꝛtem ens ęternum: lꝫ in nullo loco. Cum igitur anima deſinit corp⁹ infoꝛmare, deſinit eſſe in loco: in quo erat per accidẽs ratione corpoꝛis: non tamẽ deſinit eſſe: cum remaneat ens ęternuꝫ, ⁊ imoꝛtale. Platonici ꝟo, vt Alcinous, ſi recte ꝑcępi tres loci ſpecies poſuit, Primuꝫ circũſcriptiuũ, quo corpoꝛa ⁊ magnitudines locantur. Secũduꝫ definitiuũ, quo ſpiritus, ⁊ ſubſtãtię limitatę, atqꝫ finitę ſtatuuntur. Tertium per opationẽ, quo locauit deũ in cęlo, vbi eius velociſſimus motus apparet: diffinitiuus locus eſt, quo res definitur ita hic eſſe, ꝙ non alibi: qm̃ ſi ageret, ita hic appareret eius operatio, ꝙ nõ alibi. Hanc triplicem loci ſpeciẽ Scotus vir doctiſſimus vt peripatheticus aſſerit: nec ab ratione: cuꝫ. n. omnis ſubſtãtia ſiue corpoꝛea, ſiue incorpoꝛea pręter deũ ſit limitata: omnis talis, ſi ageret: ita hic, ꝙ non alibi agere poſſet: ergo ita hic, ꝙ non alibi definienda eſt, erit ergo alicubi definitiue: qua ratõe fit, vt omne quod eſt in loco circũſcriptiue, ſit in loco, ⁊ per operationẽ, ⁊ definitiue: contra ꝟo nequaq̃. Et omne qđ in loco eſt definitiue, in loco eſt per operationem, ſi agit extra ſe: ⁊ nõ ecõtra: Deus ergo ſolus per eius operationem locãdus eſt. Tunc ſi hęc cõcedantur, dicerem poſt moꝛtem animã remanere in aliquo loco definitiue: quicunqꝫ ille ſit: naꝫ poſtea dicemus: ad pręſens tñ ſit ſtella compar: vel cęlum empyreuꝫ. Et cũ quęrit̃ alteratiõe, an locali motu ferat̃ ad illuꝫ: dicerem (ſi veruꝫ eſt ꝙ indiuiſibile motu cõtinuo moueri nõ poſſit) illam in eũ locum ſubito mutari, quia ꝑmũ inſtans, quo illa eſt in ſtella, eſt primũ nõ eſſe hominis, ⁊ ſic nec alteratiõe, nec motu locali illa fertur in ſtellam: ſed mutatur ad illam per ſubitariaꝫ mutationẽ, quõ ſi daretur vacuũ: graue fieret deoꝛſum: huc vſqꝫ ſic rñdendo: lꝫ reſpõſionẽ ꝓbare non poſſim, ys, quę Ariſto. dicit: nõ aduerſoꝛ. Qui ꝟo diceret indiuiſibile motu ꝯtinuo moueri poſſe: vt Scotus arbitratur, ⁊ quidem nõ cõtra Ariſto. rñdere poſſet eam poſt moꝛtẽ ferri ad ſtellam motu locali, quãto ꝟo tempoꝛe, ⁊ quo motu nobis ignotuꝫ eſt ex his, quę noſtris ſenſibus ſubiacent. Thomas vir doctiſſimus ⁊ oĩum meo iudicio
peripatheticoꝝ ꝑnceps, imaginat̃ eo mõ moueri aĩam, ꝑria p⁹
quo ⁊ angelus ſm theologos mouet̃. Mouet̃ aũt ange- te. q. 52. ar
lus, quo eſt in loco: eſt aũt angelus in loco ſm contactuꝫ ticu. 5.
virtutis, vtpote q̃a illic agit: vel quia illic agere põt: ideo mouet̃ quatenus ſua virtute diuerſa loca tangit, nõ quidem ſimul: ſed ſucceſſiue: quo fit, vt motus aię ſit aliud nihil q̃ꝫ diuerſi contactus, quibus ipſa diuerſa loca tangit ſua virtute. ⁊ quia hi contactus nõ neceſſario ſunt cõtinui, ſed ſucceſſiui, cum diuerſa loca tangere non poſſit ſimul: ideo aię mot⁹ equiuoce dr̃: vtpote diſcretus. Utrũ ꝟo poſſit eſſe aliqua ꝯtinuitas, Thomas exponit, de qua nobis nulla ſit cura: ſufficiat autem nobis dicere animã non eſſe in loco, per hoc ꝙ continetur a loco: ſed poti⁹ qꝛ ſua virtute illum continet, ſic mouetur non per hoc ꝙ ipſa ſucceſſiue cõmenſuretur loco: ſed per hoc ꝙ ſucceſ-

fine sua virtute diuersa loca tangit: potest ergo dici aias post mortem moueri: non quidem motu vniuoce dicto cōmensuratiue mutādo loca: sed equiuoce dicto: virtualiter illa contangendo: vtrum vo proficiscendo ad stellam: necesse sit pertransire medium: questio est catholicis: quā vir ille perpulchre determinat. Patet autem hāc determinationē ne, que Aristoteles dixit, non aduersari: quia lz talem motuz nō nouit Aristoteles: ille eis, que dixit nō contradicit: cum solum locutus sit de motu corporum. Est tamē bene verum nos talem motum non posse probare ex his, que sensibus subiacent: Sed nobis constat pura fide: qua Plato vsus est in rebus diuinis. Ricardus vir doctissimus, et nō ignarus peripatetice doctrine compluribus argumētis arbitratur omnes formam, etiam intellectiuaz animā esse diuisibilem: atqz extendi corporis dimensione: si enim dimensio precedat anime receptionem, ipsa extenditur, quia recipitur in subiecto quāto: vt Auer. inquit in libello de substantia orbis. Sin autez dimensio anime receptionē sequatur: cum anima sit pars compositi quanti, vel imediata ratio recipiendi quātitatem: anima ipsa extendatur, necesse est. Quod si hec positio vera sit, dicere oportet animā post mortez remanere extensam ea. s. extensione, quaz accepit a corpore: quo concesso, et eam moueri et in loco esse etiam circūscriptiue nihil phibebit. Hanc opinionē Philoponus in his comentarijs olfecit, q in libris de aia sub Ammonij doctrina conscripsit. Dicit enim intellectiuā animam in corpore nactam esse quādam corporeitatez: qua et moueri, et in loco eē, et pati potest: imo et nobis apparere: vt nō semel in corporibus mortuis spectata est. Hec positio si vera sit, nō affirmo, vtrū defendi possit, q vult, querat: satis est nobis per multiplicem viam nō a mente Aristo. alienā dubitationē hoc pacto desinisse.

Eodē libro eodē car° 2°.

¶ Soluitur scda qō, et determinatur d loco animaz post mortem. Cap. LXXIIII.

Erat scda questio de loco animaz post mortem: et quis sit, et qualis. Hec enim questio pro magna sui parte ex his, que diximus capite proximo: desinita est: nam si duplex sit locus tm, aut per operationē, aut circūscriptiuus p superficiē corporis ambientis: dicemus animā post mortem nullum tenere locum: lz remaneat ens eternum, et imortale: nam lz omne qd est in loco: sit ens: non tamen omne ens est in loco: Plato eni in Parmenide ideas posuit, quas separatas a singularibus arbitratur esse: eas tamē nullibi statuit: nisi per indistantias forsitan in singularibus esse dicātur. Argumētuz rei huius est, q post mortez anima nullam habet operationē extra se nobis apparentez. Ergo per operationē non potest esse in loco: ipsa non est corpus fm veritatē, ergo non est in loco circūscriptiue. Qd si dicatur, pari ratione posse dici plures esse substātias separatas nullibi existentes: qd est cōtra Aristotelem: facile respondeř Aristotelem nō posuisse substātias separatas preter eas, quaz aut apparet operatio: aut aliquādo apparuit, lz ergo anime operatio post mortem nō appareat: apparuit, et talis: que dedit animas remanere. Posuit et animas celoz, q illarum operationes nunc, et semper appareant. Sin aūt dicamus aias esse in loco vel definitiue, si substantia sit indiuisibilis, et limitata: vt est rei veritas: vel circūscriptiue si sit corporea, vel diuisibilis, vt est opinio alioz: de loco eius post mortem nō parua questio erit. Albertus in eo libro, quē de origine anime conscripsit, cum inspexisset animaruz locum nō esse ab Aristotele definitum, processit auctoritate Socratis, Platonis, et Speusippi: Asserens aiarum locum esse stellam comparem ei corpori, in quo prefuit. In hāc. n. venire aias asserit, bñficoz bonuz aias dicit in illa beata vita frui ppetuo, maleficoz ppetuo tristari, miseria semper affici. Quid vo sit hec stella cōpar: libro de intellectu 2° diligēter exposui: Nunc vo dicamus eū planetas de quinque erraticis esse: que in genitura hominis dominiū assumpsit: cum enim corpus humanum virtute huius factum fuerit, stella virtute saltem semp illi corpori compar, atqz persimilis dicetur: Hac ratiōe aliqui Iouis filij dicti sunt, alij Saturni, alij Martis, Ueneris alij, et Mercurij alij: Quod. s. in eoz genitura Iuppiter, aut Saturnus, aut Uenus pfuerit, virtute cuius corpus humanū compar, atqz illi persimile dicetur: In hac compari stella Plato animas creatas ante corpora tradit, descēdere vo ad corpora comparia, que stelle similia sunt, redire vo post mortem ad stellam, iterūqz et ad corpora anno maximo reuoluto, reuerti, fieri hoc vicissim tempore infinito. Albertus ergo arbitratur animas non redire ad stellam, cum in ea nō prefuerint, Sed pficisci post obitum, vt in illa sua virtute fruat: atqz malitia tristetur, vt dicemus. ¶ Sed 3 hāc opinionē occurrit nō leuis dubitatio, nam corpus alterius hominis longe est similius hoīs corpori prius corrupto, q stelle quouis mō compari: ergo post mortez potius erit, vt in loco in corpe alterius hominis, q in stella: Accedit ad hec, q fieri pōt, vt corpus succedens sit etiam virtute stelle prioris genitum, atqz cōsimilibus dispositionib° affectum, Ergo eē potest locus anime post mortez prioris corporis ipsi persimilis. Defendi potest q aliter est de loco, aliter de subiecto alicuius forme. Locus eterne rei nō potest esse nisi eternus, vt Aristoteles inquit libro de celo primo, at forme eterne saltem a parte post subiectuz esse potest temporale, cuz nō sit simpliciter eterna. Anima ergo Socratis post mortem nō pōt esse in corpore Platonis etiā sibi simillimo, quia vel erit in eo, vt in loco: et hoc nō, qz Platonis corpus nō est eternum, nec vt in subiecto, quia nō solum requireret similitudo dispositionū, si deberet aia illud Platonis corp° informare, sed dispositionū numeralis identitas. quare restat stellam comparem assignari posse pro loco aie, qm ei similis, et perpetua est. Corpus aūt Platonis lz sit simile, nō tamē perpetuū. Ex hoc apparet causa cur aia desinēs informare corpus Socratis, nō incipit informare corpus Platonis, vt Candauensis deducebat, nam nō solū dispositionū similitudo reqriř, sed idētitas: quare lz dispōnes corporis Platonis essent similes dispōnib° corporis Socratis, aia desinens informare Socratis corpus, nō incipiet corpus Platonis informare: cū dispōnes numero nō sint eedē in vtroqz: Quod Candauēsis nō aduertit. Hec rñsio lz pbari nō possit ex his, que nris sensib° subiacent, nec demōstratōe, nec ex his, que Arist. dicit, est piecturabilr pbabilis, et nō aduersař his, q Arist. dicit. Has stellas cōpares fortasse Plato in Gorgia per beatoz insulas intelligit, et Arist 7° politice, et 2° iconomice. nāz qualibet stella solitudine aspect° insula in celo indicař. Uerū mihi non pfonat, vt vnus idēqz locus sit beatoz, et tristiū: vñ nec sanctissimi viri h affirmant, ppea Platonice dicēduz est eā stellam beatā aiaz petere, cuius similitudinē ex vsu virtutū, et rez quas intellexit, in corpe nacta est, vt in Timeo ingt Plato: Aia eni que se exercuit in mercurialib°, si post mortē mereř beatitudinē: ad stellaz mercurij pficisceř, Si exercuit se in saturnijs, merēs beatā vitā ad Saturnū pficisceř: Que vo prave hisvsa fuerit i corpe, ptrudiř ad iferos fz Pla. in phedone: vel infra lunarē sphęram in h infero mūdo lugebit: que res magis mihi plz, naz eū aie pares nō sint:

Trac. 3°. cap. 4°.

T. cō. 22.

nec locis pariter gaudebunt: Iuxta ergo hec duo aiabus
assignabimus loca: prauoꝝ quidem boium, dabimus in/
feros, hoc est mũdum hũc nostrũ, cũ nõ meruerint cęluꝫ
scandere, eoꝝ vo/ qui pie, iusteqꝫ vixerunt, dabimus
beatoꝝ insulas, cum diis ipsas associãdo: quę sunt stellę
animabus compares, nõ quidem quibus animę sint cõ/
pares ex natura, sed ex acquisitione virtutuꝫ, qbus effe/
ctę sunt dignę scãdere ipsum cęluꝫ: in quo gentilitas cre/
debat hoies deos fieri: aut heroas. Hanc rem Aristo. 7°.
politicę affirmat, cũ inqt, Multa igit̃ iustitia, multaqꝫ
tem.perãtia indigent hi: qui in optimo statu constitui vi/
dentur, ꝛ in fruitione omniũ reruꝫ, quę beatos facere pu
tantur: veluti si qui sunt (vtpote) tradũt in beatoꝝ in/
sulis. Qd si bonis Aristo. hęc loca assignauit, malis aliuꝫ
assignare cogeť. Alij maloꝝ aiabus tartarũ dederunt lo/
cum, de quo postea, beatoꝝ vo campos elysios: nec fece/
runt differẽtiam inter insulas beatoꝝ, ꝛ campos elysios.
sed vbi sint campi hi elysij, nõ leuis ẽ qõ: Naꝫ alij in me
dio inferoꝝ collocarũt, vnde Uirgilius Solemqꝫ suũ,
sua sidera norunt. P. etiã inquit, His demũ exactis pfe
cto munere diue, deuenere locos letos, ꝛ amena vireta/
Fortunatoꝝ nemoꝝ, sedesqꝫ beatas, Postea dic, Interea
videt Eneas in valle reducta: seclusum nemus ꝛ virgul/
ta sonãtia syluis lethe ũqꝫ domos placidas, vbi Eneas pa
tris Anchisę animã reperit. Hi vt Plato elysium non
sub terra, sꝫ insulas fortunatas in mari, vel campum in
syluis posuerũt. Unde Horatius in epodo: Nos manet
occean⁹ circũuagus arua beata: Petamus diuites ꝛ in/
sulas, reddit vbi cererem tellus in arata quottemus, ꝛ
Imputata florẽt vsqꝫ vinea. Sallustius in carminibus
Homeri has esse inclytas isulas dixit: Fortasse Plinius
Cap.23°. de his loquit̃ 6° libro. Alij elysium cõstituerũt in supre/
ma regione aeris, sub lunari orbe, vbi purior aer est, Uñ
Uirgilius in sexto aeris in campis, Et Lucanus qõqꝫ
pꝫ, interqꝫ lunę meatus, nõ illuc auro positi, nec thure se/
pulti peruenĩunt. Hic Machometes in Alcorano animas
eoꝝ: qui bene sm sua pręcepta vixerunt, collocauit, asse/
rens in hoc loco esse omne voluptatis genus. Mihi autẽ
magis cõsonat Elysiuꝫ collocari in suprema aeris regio/
ne, infra cęluꝫ: q̃ alibi, qꝛ animę nunq̃ possunt taꝫ sub/
limiter beari, quin sint diis inferiores, quo argumẽto, di
cereꝫ elysiuꝫ, insulasqꝫ beatoꝝ esse in hac mũdi regione:
locuꝫ vo eoꝝ, qui iniuste atqꝫ impie vixerunt, fortasse nõ
ab ratione in terrę imis collocarunt, vbi Plato tartarũ
in Gorgia statuit: ꝙ eum locuꝫ meruerint, tanq̃ omniuꝫ
reruꝫ inferiores. Zeno stoicus inferos esse asserit, non tñ
eundem esse pioꝝ, ꝛ impioꝝ locum: qñqdeꝫ pij sub terra
quietas, ꝛ delectabiles incolunt regiones: Impij vo luẽt
pęnas, in coem voraginib⁹, atqꝫ tenebrosis imi locis. De
Platone vo: sibi nõ constare Eusebius Pamphilus lib.
Cap.10. 13°. inquit, nam in Timęo locum beatoꝝ ponit in com/
parib⁹ stellis, maloꝝ vo animas dicit in corpora aggre/
di ferina, in Phędonę vo ꝛ Gorgia beatoꝝ animas fęli/
citer viuere ait in isulis beatoꝝ, prauoꝝ, impioꝝqꝫ apd
inferos ęternaliter puniri: verũ melius de his postea, naꝫ
cõcordiã dictoꝝ Platonis alias pertractabimus. Nunc
vo illud sufficiat duplicẽ esse animaꝝ locuꝫ, alterum qui
animab⁹ bonoꝝ assignať, Alterum qui aiabus maloruꝫ
accõmodať. Sanctissimi doctores, quoꝝ auctoritas ma
ior est, aiabus quatuor loca assignãt, paradisuꝫ, infernũ,
purgatoriuꝫ, ꝛ limbuꝫ, sinum .n. abraę: qui patrũ limbus
erat, morte sua redemptor reparauit: nec ab ratione lo/
quũtur, nam anima a corpore quadrifariam recedit, aut
omni ex parte bona: ꝛ huic paradisus cõuenit, aut omni
ex parte praua: ꝛ huic infernus: aut mediocriter affecta, ꝛ
huic cõuenit purgatorius: aut nulla affectione nec bona
nec mala affecta, vt eoꝝ, qui in vtero periere animę sũt,
ꝛ huic limbus cõuenit. ¶ Ego aũt quatuor hęc loca ani/
mabus assignare nõ iudico esse cõtra ea, quę Aristoteles
ait, nisi in vno ꝙ post mortem Aristoteles loca hęc non
nisi imutabiliter perpetua animab⁹ accõmodasset, vnde
posset diuisio sic accõmodari, vel anima, quę corp⁹ desi/
nit nulla affectione affecta recedit: vt pueroꝝ animę sunt
eoꝝ: qui ante lucem decesserunt: ꝛ huic darem limbuꝫ:
aut aliqua affectione affecta: ꝛ hęc aut omnino praua de/
sinit, ꝛ huic pessimuꝫ locum assignarem vꝫ infernuꝫ, aut
tartaruꝫ, aut ferinum corpus sm Platoneꝫ. aut omnino
recederet a corpore heroice studiosa: ꝛ tali animę assigna
rem cęlum, vel stellam cõpareꝫ: atqꝫ paradisum, aut me
diocriter affecta desineret, ꝛ huic locum mediocrẽ darẽ:
Ueruꝫ Aristoteles mediocrẽ hunc nõ mutabilem esse, ꝛ
ad tempus diceret, ꝙ post morteꝫ anima nõ possit vitia
omittere: cum ipse in libris moralium vitia deleri dicat
vsu cõtrarioꝝ. At constat animas mediocriter affectas
contrarijs actibus vti non posse: cuꝫ carent corpore, quo,
vt instrumento vtebãtur pro acquisitione virtutuꝫ. Ob
hanc causam sancti doctores loco contrarij vsus posue/
runt ignem: quo mediocriuꝫ animas expurgari arbitrã/
tur. Non ergo est ab ratione, nec cõtra ea, quę Aristote/
les dixit, asserere animabus post mortem quatuor loca,
nam ipsę quadrupliciter affectę corpora desinunt: ergo
coniecturabiliter possumus syllogiçare quatuor eẽ loca:
Accedit ꝙ loca dantur corporib⁹ pro affectu eoꝝ, leuissi/
mis quidem supremũ affectu leuitatis, grauissimis imũ
affectu grauitatis, mediocribus medios affectu mediaꝝ
qualitatum: Ergo ꝛ in animabus pro affectuũ ratiõe lo/
ca sunt assignãda: anima enim affectu nõ aliter loco assi/
milatur: q̃ corpus sua q̃litate. ¶ Superest ergo nũc vi/
dere locus beatoꝝ, quẽ nos paradisum appellamus: vbi
est, dicamus generatim posse tradi ratione quis sit, nam
eterno locus eternus conuenit primo cęli. Ergo possum⁹ T.ch.22.
scire beatoꝝ locum esse ęternum: possumus etiam scire
eum esse melioreꝫ mundi regionem: quia pręmiuꝫ, ꝛ loc⁹
pręmij, ꝛ locus, ꝛ locatum debent assimilari: ergo beato/
rum locus debet esse optima mundi regio, quoniã beati/
tudo est optima hominis dispositio: Ergo scire possum⁹
locum taleꝫ esse cęlum: Utrum vo sit cęlum empyreum,
vt sanctissimi viri dixerũt: an stellę compares animab⁹:
est supra humanũ captum, ꝛ inuestigabile. qñqdem cęli
empyrei nulla appareat operatio, ex qua potest Phus il/
lud deducere: Similiter quę stella compar animę sit, an
que pręfuit in genitura: an acquisitiõe, illa, cui anima ex
actionibus similitudinẽ acquisiuit, an erratica/ an fixa:
non est leue scire: qñqdem Hermes optimus reruꝫ cęle/
stium scriptor dixerit, nõ esse aliquid in terra, quin pro/
prium in cęlo sidus obtineat. Quare, vt peripatheticus,
dicerem beatoꝝ locum esse cęlum: quod elysiuꝫ esse Fir/
mianius libro sexto affirmauit, vt poetę loquũť: nec plu Cap.4.
ra dicenda sunt de beatoruꝫ loco: quoniã complura alia
in theologico disserenda erunt. De loco vo eorum homi/
num, qui omnino praue recesserunt, nõ leuis questio est,
an sit, ꝛ vbi sit. Pomponacius, ꝛ complures Platonici,
qui animarum mortalitatem sequũtur, negarunt infer/
num, asserentes non esse nisi rem fictaꝫ, vt homines ter/
rore studiose viuerent. Unde. M. Tullius libro de na/
tura deorum inquit, quidam totam de dijs imortalibus
opinioneꝫ factam esse dixerunt ab hominibus sapienti/
tibus rei pub. causa: vt quos ratio non posset, eos ad offi/
cium religio duceret ꝛ in Catellinam inquit itaqꝫ, vt ali Lib°. 3°. inuectiuaꝝ.
qua inuita formido/ improbis esset posita: apud inferos

quędam illi antiqui supplicia impijs constituta esse vo-
luerũt, statuis etiã in Thebayde, Primus in orbe deos
Tragedia .6°. Metro 5°. fecit timor horrẽsia fortes: & Seneca in Tragedijs, Alij
ẽt imortalitatẽ aię asserẽtes negarũt ĩfernũ, vt Origenes
ex eo q̃ ois pęna siue diuina, siue legalis rõe emẽdatõis,
aut pfectu virtutis adhibet. Post mortem aia ad alias
virtutes pficisci nõ potest, iure nulla alia pęna adhiberi
sibi debet, pręter vitia: quę secum portat. Hac rõne nõ-
nulli nec beatitudinẽ, nec miseriaʒ animę post mortem
assignarũt pręter virtutes, & vitia: quę in vita acquisiuit,
& post mortẽ seruat: nam post mortẽ studiosa aia appetit
vltra rõnalem appetitũ nihil: Fruit ergo eo affectu, qui
ex virtutib⁹, aut ex sciẽtijs remanet, tristatur affectu vi-
tiorũ: quẽ appetit, & carẽtia corporis exercere nõ põt: erit
ergo paradisus fruitio virtutum, affectusq; ex illis dere-
lictus: Infernus tristia vitiorũ: quatenus exequi illa non
põt. Veruʒ de his postea, nos. n. supponimus remanere,
animas, & post mortẽ definitiue saltem alicubi esse, pba
uimus locum beatorũ esse optimũ in toto mũdo ęternũ:
& diximus ipsuʒ esse cęluʒ: At nũc q̃ detur aliquis locus
cõueniens habitationi prauorũ aiaruʒ, pbamus tentes
rõne Aristo. 2° lib. de cęlo. Si alterum contrariorũ est in
natura, & alterũ dari necesse est, nisi alterum esset infini-
tum, At pbauimus dari aiabus locuʒ optimũ cõuenien-
tem aiabus beatorũ: Ergo locuʒ dari necesse est penitus
tenebrosum atq; prauum prauorũ aiabus cõuenientem.
Vtrum vo in hoc loco patiant animę, pęna aliqua sen-
sus, postea dicemus: nũc vo satis nobis sit pbasse esse ali
quem locũ tenebrosuʒ, atq; prauũ malorũ hoiuʒ aiabus
cõuenientem: cuʒ quo praue animę affectu cõsimiles sint:
Quod nõ displicet poetis: vñ Virgilius in 6° Facilis de-
scensus auerni, Iuuenalis etiaʒ inquit in 2° esse aliquos
Tragedia 2°. manes. Et Seneca in Tragedijs g[l]qʒ est placide: Oui-
dius in 4° metamorphoseos, Est via decliuis funesta nu
bila taxo: Ducit ad infernas per inita silentia sedes. Rõ
vo Origenis supponit infernũ esse pęnam sensus quã da
ri aiabus est difficile pbari: Veruʒ de re hac postea, nũc
vo scias argumẽtum nõ pbare nõ esse locum cõuenien-
tem prauis hoibus, Sed si quid pbat, solum persuadet
nõ esse locum, vbi aia patit pęnã sensus: de quo argumẽ-
to postea. ❡ De regione vo ĩferni, nõ qua fuit apud an-
tiquos qõ: Videt. n. non posse hoc tradi rõne, quę sit re-
gio, in quo tartarus sit: solum eniʒ scire possumus euʒ ẽẽ
totius mũdi deteriorẽ locum, sed vtruʒ in terra, an alibi
sit, & si in terra, in qua terrę regione, nõ leue est definire:
cum sciri non possit rõne nãli, quę sit regio terrę cęteris
deterior. Cõiecturabilr tamẽ ijs, quę Aristo. dixit nõ ad-
uersando arbitrari possumus regionẽ in qua infern⁹ est,
esse terrę aliquã partẽ: q̃ cęteris elemẽtis terra sit dete-
rior. P̃. beati leuiores vident, q̃ spiritualiores, mentem
ad superna eleuarũt. 10. ethicorũ, & deo cognati sunt, q̃re
eis cęluʒ cõuenire videt, Praui vo, quia vitijs grauiores
facti, terrena inspexerũt, ima loca, & subterranea męrue-
runt. Est ergo infernus regio aliqua terrę. Eadem ratiõe
possumus cõiecturabilr existimare regionẽ tartareã esse
in imis terrę partib⁹: vtpote similitudine locati ad locũ:
q̃quidem improbi viri a cęlestib⁹ nimis distant, q̃ cor ad
terrena deflexerunt: Sunt etiaʒ tetri, atq; obscuri, cum
semper in tenebris, atq; malis ambulent, sunt deniq; fri
gidi, q̃ rigore, atq; virtute priuati sint, quę in calore & spi-
ritibus cõsistit, Simili modo centrales terrę partes sunt
tetre: grauissimę, atq; frigidiores cęteris: ergo regio, quę
in illis est erit cõueniens locus aiab⁹ impiorũ hoiuʒ. Quã
partẽ poetę crediderũt, vnde Virgilius in 6° introducẽs
Eneam Didoneʒ alloquẽtem inquit, Infelix Dido ver⁹
mihi nuntius ergo: Venerat extinctaʒ, ferroq; extrẽma
secutã: Funeris heu tibi causa fui, per sidera iuro, Et su-
peros & siqua fides tellure sub ima est: Inuitus regina
Trage. prima. tuo de littore cessi. P̃. Seneca in Tragedijs introducit
Thesẽum inuocãtem: Fas omne mũdi teq; dominãteʒ
pręcor regno capaci: Teq; q̃ tota irrita quęsiuit ethna
mater: Vt iura abdita, & operta terris liceat ipune loqui.
Vltima vo Tragedia iquit, Nunq̃ stygias fert ad vm-
bras inclita virtus: Viuite fortes nec lethęos seua per
annos, Vos fata trahent, sed cuʒ summas exigit horas
Consumpta dies iter ad superos gloria pendet. Si quis
ergo tenuerit impiorũ aiarũ locũ esse in imis terrę ptib⁹
Arist. rõ aduersatur, nam lʒ ex eis, quę ipse dicit: hoc nõ
sit dicẽduʒ: cõiecturabiliter dici potest, nec sic dicẽs eis,
quę dixit: aduersabit: hacten⁹ de inferno. ❡ Sʒ de me-
dio loco: qui est cõueniẽs animab⁹ mediocriter affectis,
pfecto nihil physice habeo, solum eniʒ cõiecturabiliter
sciri potest taleʒ locum, quem nostri purgatorium appel-
lant, esse mediocriter affectum, sed quis naʒ sit in mũdo
locus mediocriter affectus, non est physice scibile. Hunc
tamẽ locum Plato in phędone in terra cõstituit, nõ qui-
dem in imis terrę partibus: sed sub terra fortasse in re-
gione secũda post nostrã: & in hoc expurgari animas asse-
rit, cum inquit, Cum peruenerint defuncti in eum locũ,
ad quem demon vnũquẽq; portat, primo illic iudicant
qui iuste pieq; vixerunt: & qui secus. Si igitur mediũ cõ-
periant in vita tenuisse, sua quisq; vehicula ascendẽtes
ad paludem perueniunt acherusiaʒ, ibiq; habitant in iu-
riarum pęnas dantes, & cum purificati sunt, absoluũtur,
& recte factorũ digna pręmia reportant: hactenus Socra-
tes. ❡ Alij mediũ locũ posuerũt regionẽ supremã ignis,
nõ quideʒ medium corũ locorũ: quę elementorũ sunt: sed
omniũ mundi corporũ, est enim elemẽtorũ tenuissimum;
& etheriorũ crassissimũ, est & medium luce: ergo cõueniẽs
locus animabus eorũ: qui mediocriter vixerunt: quę opi-
nio lʒ non consonet ijs, quę sancti doctores tradunt, vi-
detur magis naturali cõiecturę cõueniens: Verum cum
hęc assertio humanuʒ captum transcendat, fides sit no-
bis argumẽtum, qua Plato vtitur in rebus diuinis, Sa-
tis autem nobis sit cõiecturabiliter de eo sic disputasse:
Vtruʒ vo in hoc medio loco, animę patiãtur vltra pęnã
culpę, quã post mortẽ seruarunt, postea dicemus. ❡ De
loco vo, quẽm tenent animę eorũ: qui ante luceʒ periere,
quem limbum appellant, nõ leue est disserere, nam aię
eiusmodi post mortem nullis affectibus, nec habitibus
remanent dispositę, ideo difficile est assignare locuʒ nul
la affectione affectum talibus animabus cõuenientem:
nisi extra cęlum eas in vacuo, & rerum priuatione ipsas
collocabimus. Et si dicas extra cęlum nihil esse, sed solũ
entia optimaʒ vitam ducentia, vt Aristoteles inquit in
libro de cęlo primo, dicã extra cęluʒ nõ esse corpora, sed
T.c.100. dij sunt: qui nõ dicuntur extra, nisi, quia nõ continentur
a cęlo: sed magis cęlum continent: possunt tamẽ esse aię
tales, quę sunt quasi nihil: cuʒ nulla perfectione, nec im-
perfectione afficiuntur. Verum cum nihil scientifice de
his dicere possim, fides argumentum nobis sit, qua po
nemus hunc locum supra tartarum, & infra purgatoriuʒ,
Diuidemus enim terram in tres regiones circulares, pri-
ma erit locus mediocrium animarũ: Secunda eorũ, qui
ante lucem periere: Tertia erit eorum: qui impie vixe-
runt: Quam rem, & si non ratione naturali dicere possit
peripatheticus, sic dicendo nõ aduersabitur ijs, quę Ari
stoteles dixit. Illud tñ sciẽtifice esse dictuʒ supponam⁹;
q̃ talis locus in rerũ natura sit, qa & locatuʒ est: hactenus
de loco animarum.

¶ Soluit̃ tertia. q. ⁊ declarat̃ an sursuz an deorsuz feratur anima post mortem, an motu tractus an per se natura, vel voluntate. Cap. LXXIIII.

Ost hęc tertiã qõnem nõ erit nobis difficile diluere: supponamus.n. aiabus eẽ locũ stabilitum, eis quasi ꝓprium ⁊ nãlez similitudine saltem affectuũ: deinde dicamus aias post mortẽ, aut moueri aut mutari ad locuz illis nãlem: Si.n. mutant ad locũ, vt magis physice arbitror: diceres primũ instans, quo aia nũc ꝑmo erit in suo loco: esse primũ nõ esse hoĩs, quo nũc primo homo nõ est: quũ vero querit̃ an per dextrum vel per sinistruz transeat, pz, ꝙ ipsa subito mutat̃ ad locum, nõ transeũdo, nec se mouendo per mediuz, nõ enim mouet̃, sed in locũ mutat̃. At si teneat̃ ipsaz moueri saltem definitiue loca pertrãseundo, vt alij putant, cum in mũdo tartarus sit in imis terrę partib⁹, animę impioꝝ mouebunt̃ deorsum, pioꝝ vero sursuz, cęterę vero aię mouebunt̃ pro regiõe loci. Utrũ vero post mortẽ ad locum ei ꝓprium anima moueat̃, natura an voluntate, an ab aliquo alio trahat̃: Si dicam⁹ eã nõ moueri, sed subito in locũ mutari: dicemus ipsaz nãliter mutari, ꝙ affectus sit quasi in eius naturaz versus: sicut vapor sursum fertur lz sit grauis, a stellis ⁊ a sole affectus leuitate. Mutat̃ ergo anima subito impetu sui affectus, ad eum locuz, quo impellit affectus. Huius rei exemplaz est in his, qui artis alicuius habituz nacti fuerunt: hi.n. sine cõsilio, ⁊ attentione, vt natura solet, quasi nãliter operant̃, vt Cytharedus. Simili rõne aia affecta loci similitudine, quasi nãliter ad euz locũ mutat̃: cuius similitudine afficiebat̃. At si ipsa motu cõtinuo ferat̃ in locũ sibi nãlem: longe difficilius est determinare an impetu atqz natura, an voluntate ferat̃. Uerum dici posset impetu similitudinis loci ipsam ferri sine ꝯsilio, atqz pręcognitiõe, sicut assuetus voluptati ilico mouet̃ ad illaz, cum sibi ꝓponit̃: Sic.n. post mortẽ impetu vitioꝝ, qbus ipsa inferis persimilis est, quasi nãliter declinat ad inferos: impetu vero sciẽtię ⁊ virtutũ: quibus ipsa superis effecta est compar, atqz ęqualis, rapitur ad superos: nec sciri potest quãto tempore aię motus erit, quo ipa aut sursuz, aut deorsum rapit̃, est tamẽ putãduz motuz, quo ipsa rapitur, esse velocissimũ, cum sibi medium nõ resistat, nisi resistẽtia priuatiua, quę est terminoꝝ incompossibilitas. Quod motus, quo anima ipsa in suũ locuz fert̃, sit ilico, atqz velocissim⁹, sanctissimi doctores nõ negant, qñqdẽ anima cuz exit e corpore, nihil desit, vt ilico pręmietur, aut puniat̃, quare ilico ad locum vel pręmij, vel demeriti proficiscat̃, necesse est. Sunt qui cuilibz homini pro custodia duos custodes assignarũt, bonũ geniũ: quẽ nos angeluz appellamus: ⁊ malum geniũ, quẽm dęmonẽ dicimus Platonici cacodęmonem. Alter hoiem in bonis, alter in malis persuadet huius rei nõ ignarus Plato, In apologia eius genij meminit, qui Socratem ꝑsuadebat, ⁊ in Theage etiaz de Socratis dęmone loquẽs, ait Socratem a suo dęmone a plurimis distractũ esse. 4° vero de legibus libro hoies, ⁊ ciuitates a dęmonib⁹ regi quasi regibus ꝓbat, ex eo, qa natura hoĩs, nec se, nec ciuiles res gubernare sufficit: si.n. (vt inquit) homo oĩbus arbitratu suo domiaret̃, lasciuiori superbia, iniustitiaqz omnia replerent̃. ꝓpea, vt inquit, cum hęc deus, quem sub noie Saturni colit eo libro, nõ ignoraret: non hoies, sed diuinioris, pręstãtiorisqz generis dęmones ciuitatib⁹ nostris reges principesqz pręfecit, ⁊ hoc esse rõnabiliter factum ostendit exemplo nostri: qui in ouiuz gregibus, alioruqz cicurum armẽtis, vtpote in bobus non boues, ⁊ in capris nõ capras pręficimus: Sz nos ipsi genus melius dominamur. Similr (vt inquit) deus homines amãs genus dęmonũ generi nostro pręstãtius nobis pręfecit: qd summa tam sua, ꝙ̃ nostra facultate nostroꝝ rerum curã habeat. Ex his ergo pz Platonẽ nõ modo homini duos custodes dedisse lz ciuitatib⁹, vt alter in bonis, alter in malis nos moneret. Anima ergo cuz exit, ab altero ducit̃: nã si bene vixerit, a bono ad superos mox ducit̃, sin aũt iniuste, atqz impie in vita se gesserit, mox a malo rapit̃ ad inferos: Qd his verbis Plato in phędone edocet, ferunt quemlibet hinc illuc emigrãtem ab eo dęmone, quẽ viuens sortitus fuerat, in locum quẽdam duci, vbi opz oẽs vna collectos iudicari, ac deinde ad inferos proficisci eo duci: cui mãdatũ est: vt hinc decedẽtes ad illa loca traducat hactenus Plato: Quã opinionez doctissim⁹ theologus Bonauẽtura tanꝙ̃ ꝓbabilez nõ abhorret, lz nõ temere esse asserẽdam profiteat̃, ꝙ Gregorius vir sanctissimus velit reproboꝝ aias seipsis moueri ad inferos. Peripathetici etiaz, cum nullas substãtias pręter intelligẽtias, ⁊ animas separatas cõcedant, has qdem, ꝙ eaꝝ operatio semꝑ cõstet, illas vero, ꝙ operatio aliqñ apparuerit: custodes nullos pręter rõnez, ⁊ appetitũ in hoie posuerũt: rõnez quidez: quo ad bene iusteqz viuẽdum persuadeat, appetitum vero, ꝙ ad impie, iniusteqz viuẽdum impellat. Unde ⁊ Plato ipse in phędro quasi seipsuz interpretãs, inquit [Scire oz duas in vnoquoqz nostrũ ideas esse dominãtes, atqz ducẽtes: quas sequimur quocũqz ducũt: Altera quidez est inata nobis voluptatum cupiditas, altera vero acquisita opinio, optimi effectrix: Hę aũt in nobis qñqz cõsentiunt, qñqz in sedatiõe, ⁊ discordia sunt, ⁊ mõ hęc, modo altera peruincit.] hactenus Plato: Quare peripathetice bonũ genium interpretabimur rõnez: quę semꝑ, vt inquit Aristo. ꝑmo ethicoꝝ, deprecat̃ ad optima: hãc Plato in phędro appellat acquisitã opinionẽ boni semꝑ effectricẽ: Malum geniũ interpretabimur appetitũ: qui semꝑ nos rapit ad malum: hũc appellat Plato voluptatum inatam cupiditatẽ, Post mortẽ ergo aia, quę in vita secuta est appetitũ vĩ vitioꝝ, quę malos genios appellare possumus: rapit̃ ad inferos: Ui autẽ virtutum, quas sequẽs rõnez acquisiuit, quasqz angelos dicere possum⁹, rapit̃ ad superos. Si ergo aię raptũ a malis, vel a bonis dęmonib⁹ hoc pacto allegorizabimus: ys, quę Aristo. dicit, nõ aduersamur: lz ex his, quę sensibus subiacent, hęc ꝓbare nõ possumus: hactenus de motu aię.

Libro 4° distin. 2°. 4°. libro dialogorum.

¶ Soluit̃ quarta. q. ⁊ declarat̃ an aia post mortez aliqua cognoscat, quę in vita nõ cognouit, vt locũ ad quẽ fert̃: ⁊ pęnã, quęcũqz sit illa: ⁊ ꝑmiũ qcqd sit illõ. Ca. LXXV.

Magna dubitatio est, an aia post mortẽ aliqd cognouerit, qd in vita nõ apprehenderit: vt locum ad quẽ rapit̃: ⁊ an cognoscat se mouere ad illuz, ⁊ postꝙ̃ peruenit, cognoscat se peruenisse: ⁊ cuz exiuit e corpore, nouerit se exisse, atqz se nõ eẽ formã alicuius corporis: An vt lapis sine cognitione ad centrũ de cęlo fert̃, ita ipsa nihil pręter ea: quę in vita intellexit, intelligens, exit corpus mouet̃ ad locum, nesciẽs vnde, ⁊ quo fert̃. Si.n. aia nihil intelligit sine specieb⁹ acqsitis, ⁊ spẽs acquisitę nõ nisi a phantasmatib⁹ acquirunt̃: Uidet̃ prima fronte dicẽdum fm ea: quę Aristo. asserit, aiam post mortez nihil intelligere, nisi ea: quę in vita ex phantasmatibus accepit, quęqz vi vnionis ad corpus intellexit: Qua rõne nõ aliter de aia, ꝙ̃ de lapide esset dicẽdum, vt enĩz lapis impetu grauitatis fertur ad centruz: nõ cognoscens se moueri, nec vnde mouet̃: nec quo mouet̃: nec se exisse a termino e quo: nec accessisse ad terminũ ad quẽ: nec locum ad quem in[...]tus est: ita anima nihil vltra intelligens, nisi ea: quę vi vnionis intellexit,

nis intellexit, impetu eoꝝ: quę acquisiuit, mouetur, non cognoscēs se moueri, nec corpus, e quo moueť, nec locū, quo moueť, nec se exisse e corpore: nec se accessisse ad locum, nec locū. Nam lꝫ sit natura cognoscitiua: ipsa intelligere nō pōt, nisi per simile: qḋ est species rei: quā intelligit, spēm aūt nō potest rei alicuius accipe nisi vi vnionis ad corpus: in quo phātasmata sunt, in qbus dum est in corpore, vtia sunt: Ergo post mortem ſm Aristo, nihil noui intelligere pōt: ꝛ si dicas nō ne cognoscit se non esse beatā: si impie vixit: ꝛ si pie, an cognoscat se eē beatam, ꝛ si mediocriter, nō ne cognoscit se post mortem mediocri statu viuere: Dicerē iuxta hęc, ipsa eadē specie, qua in vita cognouit se cum virtute: cognoscit post mortē se eē cū virtute: lꝫ nō apprehēdat istud esse ante, istud post: Silr si nouit in vita se esse in vitijs, hanc eandem cognitiōeꝫ retinens, cognoscit post mortē se esse in vitijs, lꝫ vt dixi, nec istud ante, nec illud post apprehēdat: nam nō cōpositum apprehendit in vita, sed aīa vtēs corpore, cui heret, apprehendit, quę iterum post mortē eadē numero cognitione sine corpore est apprehensura: nō ergo plus cognoscit locū, ad quē fertur, ꝙ̄ prius cognoscebat. Utrū licet sic dicere, esset fortasse peripathetice dicere, possem⁹ non aduersando ijs, quę Arist. dicit, aliter asserere. Anima. n. bifariam intelligi pōt, sicut bifariā est, est. n. vnita corpori: ꝛ separata: Ui ergo vnionis itelligit omnia mālia per spēs e phātasmatib⁹ acceptas: nō. n. aliter illa intelligere pōt, vi separatōis, ꝛ nec nō vi eoꝝ: quę intellexit in vita: intelligere pōt, quęcūq̄ imālia sunt, ꝛ quęcūqꝫ per phātasmata intelligere nō poterat: Unde sicut mālia intellexit per spēs acceptas a phantasmatib⁹, lumine intellectus agentis aīam disponēte: Sic hec imālia intelligit ꝑ spēs acceptas ab ipsis superis substātijs lumine intellis diuini vliter oēꝫ intellectū disponēte: Est. n. imaginādū ita aīaꝫ post mortē accipere spēs eoꝝ, que post morteꝫ vi separatōis intelligit, ab ipsis superis substātijs lumie diuino ipsaꝫ afficiēte, ꝛ ijs, quę itellexit in vita ipsaꝫ disponentib⁹, vt dum est in corpore, accipit spēs a phantasmatibus, lumine intellectus agētis ipsam disponēte: agūt. n. phātasmata in illaꝫ tali lumine pafectaꝫ mere nāliter, ꝛ intelligētię etiā spēs mere nāliter. disponiť aīa in vita lumine agentis intellectus, vt nāliter accipiat spēs a phantasmatib⁹, ꝛ post mortē lumie diuino, vt nāliter accipiat spēs a superis substātijs. nec tantū diuino lumine sic afficitur: sed ea cognitōe disponiť, quā nacta est vi vnionis, hac. n. duplici dispositiōe affecta. s. diuino lumie, ꝛ cognitione eoꝝ: quę in vita cognouit, nāliter reddiť capax receptionis talium spēꝝ. quo fit vt aīa in ꝑmo instanti nō esse corporis, simul muteť in locū ꝓpriū: ꝛ accipiat oīuꝫ eoꝝ spēs a superis substātijs, quę apprehēdit vi separationis. Quare poterim⁹ dicere aīaꝫ post mortē cognoscē locū, motuꝫ, exitum, pęnaꝫ, pręmiū, vtpote vi spēꝝ: quas a superis accepit: Hoc modo aię pueroꝝ ante lucē recedentium etiā nōnulla post mortē cognoscere pñt, quę in vita nō cognouerūt: Cum vō dicebať Aristoteles dicere aīaꝫ nihil intelligere nisi per spēs a phantasmatib⁹ acqsitas: dicerē hoc esse veruꝫ respectu eoꝝ, quę intelligit vi vnionis: hoc. n. modo cognoscit mālia: At de his, quę ipsa apprehēdit vi separationis, dictū eius nō habet locū, cuꝫ illa per spēs a phātasmatibus acceptas intelligibilia nō sint. Hęc lꝫ ꝓbare nō possim ex ijs, quę nostris sensibus subiacēt: cōiecturabiliter ꝓbari possunt, ꝛ sic ꝓbans ijs, quę Aris. dicit, nō aduersať. Qḋ aūt cōiecturabiliter hęc res ꝓbari possit, declaro: Naꝫ itellectus est oīa fieri: ergo oīa pōt apphēdere taꝫ ea: quę cadūt sub sensibus, quę faciūt in nobis phātasmata, ꝙ̄ ea, quę nō cadūt, sub sensibus: modo possint spēs eoꝝ recipi in itellectu: at cum ea: quę nō cadūt sub sensibus aliqñ apphēdat, ꝛ nō in vita: ergo post mortē: ꝛ cum nihil intelligat sine specie, qꝛ itelligere fit per simile: ergo post mortē habebit spēs eoꝝ: ꝛ cum non possit illas hr̄e a phātasmatibus, ergo habebit aliūde, quare vndecūq̄ illas habeat, rōni ꝯsonū est animam post mortē oīa illa intelligē posse, quę vi separationis itelligibilia sunt. Ueruꝫ hęc dīa est, ꝙ ph̄s vult hāc cognitionē in aīa separata fieri mere nāliter, ꝛ ęqualiter in bona, ꝛ mala anima: Sancti doctores hāc fieri dicūt ex diuina ordinatione dei: qui omnia libere ordinat, nec ęqualiter cuncta.

¶ Soluitur 5ª dubitatio, ꝛ declaratur quo modo anima deserit corpus. Cap̄. LXXVI.

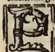
Erat etiā quęstio nō spernēda, qūo aīa exit e corpe, an desinat ipm informare subito, an successiue. Prima enim frōte videť subitaria hęc deanimatio: quia subitaria erat ipsa aīatio: factis enim oībus dispōnibus in mā, ipsa subito corpus iformabat, ergo factis oībus indispositionibus, subito deaīabit. Pro altera pte videť ꝙ ipsa successiue corpus deaīat: qa aīa mām iformare nō desinit, nisi dispositio, qua illā informabat, penitus sit corrupta: at cum corruptio dispōnuꝫ ꝑmo fieri repiať in partibus a corde remotiorib⁹, in quo fons vitę est: vt expiētia docet, nam videmus in moriēte extrema ꝑus frigescē: ꝛ per ptem post partē donec cor frigescat, ergo aīa successiue exit corpus. Unde ꝛ Arist. ait cor esse ꝑmo qḋ viuit: ꝛ qḋ vltimo moriť. Ex quo seqtur nō esse sile de aīatione, ꝛ de ipsa deaīatione, nam aīatio fit subito, vtpote oībus dispōnibus factis in mā, deaīatio fit successiuę, vtpote oībus corruptis, causa est, qꝛ maiora reqruntur pro fieri: ꝙ̄ pro ꝯseruari, ꝯseruať enim forma in materia paucioribus, sed nō fit nisi oībus factis.

¶ Soluitur 6ª. q. ꝛ declaratur an animaruꝫ omniū vnus sit cōmunis locus. Cap. LXXVII.

An aīaruꝫ post mortē vnus sit cōis locus, ex his, quę diximus facile soluere possumus. Plato aliqñ eis oībus, ꝛ malis ꝛ bonis stellā cōparem cōem locū affert, in Timęo bonis stellā cōparem, malis corpa assignat ferina. Albertus vō ꝛ malis, ꝛ bonis cōparem stellā cōem locuꝫ pręhet, ꝙ illa sit nālis locus, cui aīa aut ex gnatione corpis, in quo stetit, aut ex acqsitione affect⁹, par effecta est. qñquidē oīs planeta pōt eē bonus ꝛ malus, vt Ptolomęus dicit. Qui eniꝫ nā bonus est, malus in genitura fit ꝯfiguratione: qui vō nā bonus, etiā ꝯfiguratione bonus effici pōt: ergo planeta ꝛ bonaꝝ, ꝛ malaꝝ aīaruꝫ cōis locus esse pōt. Uerū si ea, quę diximus ꝓbabilia sint, ꝓbabiliter dicere possumus locū locato semꝑ silem eē. Diximus aūt aīam affectu fieri locis silēꝫ, veluti corpus qualitate: quare sicut, qꝛ nō oīuꝫ corpoꝝ vna est qualitas, nō vnus est locus: ita (qa nō oīum aīarū vnus est affectus) vnus erit locus. Sicut igiť corpa leuia sursum petūt, grauia deorsum: ꝛ mediocria medium, ita aię quę ad supna respexerūt, quasi leues ad superos, quę ad terrena quasi graues ad inferos mouebūtur, quę vō medię, ad locum medium: quare nō omniū vnus locus est, sicut nō oīum vnus est effectus, hęc quidē ꝛ si Aristo. nō dixerit, nec ex his, quę sensibus subiacent, dici possint, tamē cōiecturabiliter dici possunt, ꝛ sic dicēdo eis, quę Aristoteles dicit, non aduersamur. ¶ Sili ratiōe diluitur sexta. q. sicut. n. corpora quę diuersa loca petunt, nō eadem affectōe affecta sunt, ita animę: quę diuersa loca inhabitant, eadem affectione affici possunt: Sunt tamē qui dicunt animas

post mortem omnes remanere equales, cum nihil nisi vi corporis seruent eorum: quę in vita acquisierunt: post mortem vero vi separationis oēs sunt equales, solum ea cognoscētes, quorum spēs accipiūt a supis ipsis substātijs qua ratione oēs eundem cōem locū petere cogētur. Fauēt huic vba Ari. Nā cum pbasset intellectū eē ppetuum, ait post mortē cum nō reminisci, qa corrūpit ipm itelligē cōmuni itellectu deleto: quare cum oia corrūpātur: quę vi vnionis nacta erat in vita: vel remanebit ociosa: vel opz dicere vi separationis oēs eē ęquales, et oēs ęqualr intelligē: vtpote qꝫ ęqualr spēs e supis accepint. Sed cum de hoc diffusius dicemus, et verius: de re hac dictū sit hactenus.

¶ Soluitur 8ª. q. et declaratur An anima post mortē patiatur: an gaudeat. Cap. LXXVIII.

Post hec de aiarum penis et gaudijs post mortē agēdū: Plato Platonicique ipsi tam varie, et sibiipsis incōstāter loquūtur, vt oēm opinionē in his, quę dicit, facile sit repire. Unde in Phędone post mortem aias remanere ęquales Plato asserit, et plenas scientijs, meliusque res ipsas et scire, et intelligē: nec de morte, qua resolūūtur, tristari, imo et gaudē: qꝫ. s. e corpibus, vt a carceribus obscuris liberētur. Corpus enim (vt ingt) innumera aię pręhet impedimēta ppter necciam eius alimoniā. Pręterea (vt ingt) morbi hinc incidētes inuestigationē vitatis impediūt: Amorib⁹ cupiditatibus: Timorib⁹: multiplicibusque imaginibus, multis denique nugis nos implet, vt vissime dicat nihil pensi vnque, ac veri nobis afferre. nam ad bella, ad seditiones, ad pugnas, nihil aliud ꝙ corpus multiplex, eiusque cupiditas impellit. Oia enim pecuniarum gratia fiunt, pecunias aūt querere cogimur corpis gfa, vsui eius inseruiētes, atque ita fit, vt ppter hęc oia a phię studijs abstrahamur. Est ergo argumētū Socratis, quo pbat aiam a corpe pficisci ad melius, qꝫ corpus suis cupiditatibus ad phandum nobis impedimēto sit. Scdo hoc pbat expimēto: cum ingt extremū vero oium est, qꝫ si qd ab ipso ocij nobis ɔtingat, nos ad ɔsiderādum aliqd cōferamus, inuestigātib⁹ nobis rursus vbique sese opponēs tumultu quodā pturbat animū, et quasi pcutiens reddit attonitū: adeo (vt hoc obstaculo ipediti) verum pspicere nequeamus. Est ergo Socratis pmum expimētū, qꝫ dum corpus est solutū a curis melius verum pspicē possumus. Scdm expimētum assignat, cum ingt, cęterū nobis reuera demōstratū est, si quādo optamus pure aliqd intelligere, recedē a corpore oportē, atque ipso aio res ipsas cōsiderare. ¶ Ex his deducit tūc nos maxime veri notitiam assequi, cum mortui erimus: quo argumēto alij Platonici (vt Plotinus aias e corpibus solutas transire asserūt ad bonū, oēsque remanē ęquales, ęqualiterque liberas) nullo impedimēto astrictas. Hos. M. Tullius in lib. de senectute seqtur cum itroducēs Cyrū maiorē in morte filios alloquētem, ingt: Mihi nunque psuaderi potui filij, aias dum in corpibus eēnt mortalib⁹, viuere, et cum exissent ex hijs emori. Nec vero tum aium eē insipiētē, cum ex insipiēti corpore euasisset, sed cum omni admixtione corporis liberatus purus, et integer esse cępisset: tūc eē sapiētem: pro qua rōne subdit. M. Tullius, Uidetis enim nihil morti eē tam simile, ꝙ somnū: quo dormiētiū animi maxime declarāt diuinitatē suam. Multa enim cum remissi et liberi sunt, futura pspiciūt, ex quo intelligē quales futuri sint, cum se corpis vinculis relaxauerint: hactenus. M. Tullius. Ex qbus patet post mortē animas oēs ęquales eē, ęqualr bonas, qꝫ oēs liberētur e corpibus: qbus alię bonę: alię malę erāt. Quod si ita sit: post mortem animabus nulla dabit pęna. Alij Platonici aiabus post mortē et pęnas, et pmia attulerūt, verum nō perēnes: sed ad certa tēporum curricula: qd Plato in Phędone etiā asserit, cum ingt: Itaque omni auxilio destitutus eousque pererrat, quo ad certa tēporum curricula impleant: et loquit ibi Plato de aia malefici hois: quę post mortē pęnam patit in tartaro. Hāc opinionē sequēs Origenes in eam impietatē dilabit: quę dicit post nouissimū diem nullum infernū repiri. Auicēna etiā vir doctissimus 9° suę Metaphysicę, ingt, cum aia insipiētis separat a corpore: sentit magnam ɔtrarietatē nō ex cōmunicāti inseparabili: sed ex accidēte extraneo. Accidēs vero extraneum nō durat, nec pmanet: ex quo seqtur qꝫ pęna nō sit perēnis: sed remouet paulatim quousque purificata aia pueniat ad fęlicitatē sibi ppriam, hactenus Auicēna: ergo pęnas aiabus attulit nō perēnes, pmium vero perēne. In Timęo vero Plato pollutas aias in ferinis corporibus pati asserit migrareque tam diu ex altero in alterum: ꝙ diu ad pmū optimūque sui habitū iam redierit. Philoponus vero in his Cōmētarijs, quę sub Ammonij doctrina cōfecit in libris de aia: asserit aias in corpibus corpulētiam quādam nācisci, nō oēs, sed eorum: quorum animę ad corpora nimis cōuersę fuerūt, vt tyrānorum, et malorum indicum: et has tam diu pati asserit, ꝙ diu e corpulētia purificātur: quam purificationē igne fieri credidit: nec ęqualē oibus, sed in aliqbus magis, et in aliqbus minus pro ratione maioris vel minoris corpulētię. Sed qd Ari. diceret, nō est leue disserē. Ipse enim dubio pcul aias post mortem remanere nō dubitauit. Uidet autē dicere in morte ipsas amittē oia bona, et naturę, et aię, et fortunę, vt 3° Ethicorum dicit, et etiā oia mala: qꝫ qdē amittat scientias: pmo de aia aptissime tradit, cum ingt, et intelligere igit, et cōsiderare marcescūt alio quodā interi⁹ corrupto. Probauerat enim primo textu intellectum nō corrūpi, ppterea subdit ipm aūt. s. intellectum corrūpi impossibile est. Et dixit marcescē intelligē, et cōsiderare, qa tam scientias et artes practicas, quas per intelligē intelligit, ꝙ sciētias speculatiuas, quas per cōsiderare intelligit, in morte depdi autumat. Unde et in 3° de aia, cum accepisset tanque verū intellectiuā aiam remanere post mortē, subdit nō reminiscimur aūt, qa hoc quidem. s. itellectus est qd impassibile, et ppetuū: nam passiuus itellectus corruptibilis est, et sine hoc nihil intelligit. Aris. ergo vult in morte et sciētias, et artes, et qcqd intellexit aia aboleri. Aut igit hoc dicit, qa arbitrat intellectū eē vnū numero in oibus (vt Auer. exposuit) et hoc nō: qa (vt Pōpo. ingt) hęc opinio demfatiōe physica refutari pōt, et est cōtra Arist. Aut Arist. hoc dicit, qa intellectiua aia abolet: vt arbitratur Pōpon. et patet qꝫ nō: cum clarissime Aris. in his textibus supponat intellectū inmortalem esse, et declarat nō obstāte illius immortalitate nihil ipsum intelligere post mortem. Ergo oportet dicere animā post mortem eorum, quę inuita sciuit, penitus amittere, et nihil post mortem intelligere: qd nō arbitror, nam sic ociosa remaneret. Aut dicēdum est illam intelligere per species innatas, vt Platonici asserūt: quod nō arbitror, quia vbique hāc opinionē refutauit. Aut oportet dicere animā post mortem intelligere per species a superis substātijs productas diuino lumine animā ad illarum receptionem disponēte: quod lz pro parte sit verum: tamē Aristo. nullibi exposuit: nec videtur posse asserere, nam tūc frustra corpi anima fuisset vnita: cum nihil ex vnione boni, aut mali reportaret. Pręterea qꝫ nō remaneant virtutes, aut vitia: ex eo patet, quia hę animę sunt mediante appetitu sensitiuo: qui in morte aboletur. Quare quid Aristo. velit, nō leuis quęstio est: ppterea pmo disserēdum erit sm Aristo. an sciētię et artes, et practicę facultates

Cap. 7°.

Tex. c. 66

cultates post mortē remaneant in aīa. Secūdo an virtutes, ⁊ vitia. Tertio de pęna, ⁊ gaudio aīarū: nec expectas me intelligere, quę Arist. dixit: aut quę ex sensibilibus demōstrari possint. Dicā ergo vel cōiecturabiliter persuadēdo, vel eis, quę Aristo. dixit, nō cōtradicēdo. Dicamus ergo scire ⁊ intelligere bifariam accipi posse, vel vt fit per species rep̄sentatiuas rerū: quę intelliguntur simpliciter: vel vt fit per spēs rep̄sentatiuas rerum quę itelliguntur in ipsis phātasmatibus. Aīa enim dum est in corpore, ⁊ dum est extra corpus, semꝑ intelligit per sīle: qd̄ simile Aristo. speciē, ⁊ Plato ideam/ ⁊ Themistius noesem/ id est notionē appellat. Talis autē spēs potest rep̄sentare ipsum itelligibile mā̄le, bifariā: aut simpliciter, quatenus est in suis singularibus simplr̄: in ꝗbus vniuersalia esse habenē simplr̄: aut quatenus vl̄e ipsum, qd̄ intelligiē, est in singulari phātasiato: qd̄ dicitur phātasma. Aīa ergo dum est in corpore: intelligit per spēs: verū per illas intelligit vl̄ia in phātasmatibus: verū vō cum itelligit vniuersalia in phātasmatibus, intelligat phātasmata, erit alia q. Fortasse enim tūc illa nō intelligit: sed reflexe postea intelligit: vnde sicut visus ꝑcipit colores in pariete: parietem nō ꝑcipiēdo: ita itellectus per tales species vl̄ia in phātasmatibus ap̄phēdit, ⁊ pro tūc phantasmata nō intelligit: quare vt visus ꝑcipe nō potest colores, nisi cōuertat se ad parietē: sic aīa in corpore nō pōt ꝑcipe vniuersalia nisi conuertat se ad phātasmata: lꝫ pro tūc illa nō percepit: vt dictum est, ex quo seqtur aīam in corpore itelligere per cōuersionē ad phantasmata: at aīa post obitum itelligit etiam per easdē spēs in ipsa reseruatas: nō tamē, vt rep̄sentāt vl̄ia in phātasmatibus: sed vt repręsentāt vl̄ia simpliciter: quo argumēto fit: vt ipsa lꝫ per spēs itelligat: tamē nō per itelligē cōuersum ad phātasmata. Corrūpatur enim itellectus cōis, scilꝫ dianoeticus: in quo phantasmata sunt: ex his dicere possumus in morte aīam amittē oēs sciētias, ⁊ artes, ⁊ nihil scire sciētia: qua sciebat in corpore: vtpote per cōuersionē ad phātasmata. Huius enim nihil reminisciē: quoniā corrūpiē cōmunis itellectus: sine quo per talē modū sciēdi nihil scit. At post mortē bene scit, ⁊ itelligit ⁊ practice ⁊ theoretice, nō per cōuersionē ad phātasmata: sed per spēs seruatas: quę rep̄sentāt res simplr̄ in se. Talē enim sciētiā post mortē remanere, nullibi Aristo. negauit, ⁊ ꝙ ita sit: ꝓbaē: nā scire est per se per spēs in se: ⁊ per accidēs per ꝯuersionē ad phātasmata: vtpote nexu virtutū, vt dictū est: sed eo: qd̄ per accidēs animę cōpetit: remoto: non debet remoueri: qd̄ per se sibi cōpetit: ergo cum intelligere per spēs simplr̄ rerū rep̄sentatiuas aīę per se cōpetit: nō debet ab ea deleri: per hoc qd̄ ipsa nō cōuertiē ad phantasmata: quoniā hoc per accidēs sibi cōpetit. Non ergo marcescūt itelligere ⁊ scire simplr̄, sed vt cōuersiua sunt: hactenus de scientijs: post hęc de ṽtutibus ⁊ vitijs an remaneant in ea, disserēdū est. Dicēdū itaq̄, vt Arist. inqt in lib. magnoꝝ moralia, ꝙ qui vult dicere quid sit ṽtus: scire expedit, quę nam demū in anima pereenē: sunt aūt hęc huiusmodi, affectus, potētię, ⁊ habitus: affectus sunt ira, metus, odium, cupido, liuor, miseratio: talia comitari cō sueuerūt ęgritudo: ⁊ voluptas: potētię autē, ꝗbus affici dicimur, vtpote, vnde possumus excandescē, ęgrescere, miserescē, ⁊ alia huiusmodi: at habit⁹ sunt, vnde hęc habemus bñ, vel male, sicut ad excandescēdū. Si nāq̄ supra modū iracūde: male in ira habemus. Sin in ꝗbus expedit, prorsus ad iram nō cōmouemur: ira quoq̄ male in ira habemus. Mediocriter itaq̄ habēdo, vt neq̄ supra modū cōmoueamur: neq̄ prorsus simus incōmobiles. Tum si ita habemus: recte affecti sumus: ⁊ in cęteris id genus similiter: hactenus Aristo. verū vt in p̄mo de aīa diciē, affectus, circa quorū mediocritates est virtus, cōmunes passiones aīę, ⁊ corporis sunt: nec animę īsunt nisi ꝑpter corpus, Potētię vō ⁊ habitus animę passiones sunt: nec insunt corpori, nisi ꝑpter aīam: verum potētię sine corpore aīę insunt: cū fluant ab essentia aīę, quę simul est rōnalis, ⁊ sensitiua. Habitus aūt animę inesē nō possunt sine corpore, quoniā nō acqrūtur illi, nisi ex frequētatis actibus: qui sine corpore nō sunt. Rursus potētię insunt aīę ante ⁊ post corpus, si anima esset ante: habitus vō aīę relinquūtur post vnionē ad corpus: antea vō inesse nō possunt. ¶ Ex his apparet post mortē habitus remanē: quia lꝫ sine appetitu aīę acqri nō possint: postq̄ acquisiti sunt, aboleto appetitu remanere possunt, veluti corrupto cōmuni itellectu sciētię rerum simplr̄ remanere possunt. nec hoc ab rōne est, nam habitus sunt ꝑfectiones potētiarū: quare cum post mortē remaneant potētię: ⁊ habitus, qui sunt potētiarū ꝑfectiones: remanere ꝓhibebit nihil. P. Sensitiuus appetit⁹ duplex est fluens ab aīa: quatenus est sensitiua. Est enim in hoīe vna aīa, quę est simul rōnalis, ⁊ sensitiua, ⁊ hic appetitus est aptitudo quędā: qua anima rōnalis est apta nata tendere ad ea, quę sensus sunt: saltē in eo ꝙ sensitiua est: ⁊ hic remanet post mortē: cum nō ex corpore aīę isit: sed quo illa est sensitiua: huius appetitus sunt oēs affectus, nō quidē potentiales, sed aptitudinales. Est ⁊ alter appetitus, qui est quędā potētia cōmunis aīę ⁊ corpori inexistēs cōposito ꝑpter cōplexionē, ⁊ hic nō remanet post mortē: cum nō remaneat cōplexio: virtute cuius cōposito inest: ⁊ huius sunt affectus potētiales, ex quo patet habitus esse perfectiones vtriusq̄ appetitus. Pōt ergo dici virtutes ⁊ vitia remanere, Tum qa sunt potētiarū ꝑfectiones. Tum qa remanet alter appetit⁹: cuius etiā actus sunt. Et lꝫ corrūperetur appetitus potētialis: ille non facit ad cōseruationē habituū, sed ad acquisitionē. Hāc nostrā opinionem approbat Magnus Albertus ph̄s ꝑipatheticus nō obscurus eo li°. quē de origine animę ꝯscripsit: nec auctoritate ꝑpria. Sed Isaac ꝑipathetici, qui auctoritate Cōcinnę Phi, ⁊ Archelai, asserit nō corpoꝝ delectatiōes remanere in anima separata: sed potius illis sīles: hoc est nō manent affectus: sed affectuū habitus: ⁊ exemplo hoc ostēdit, sicut in artifice, qui caret materia, ⁊ instrumētis, manet habitus, ⁊ formę sīles eis: quę per istrumēta exercuit. Cum igiē aīa sit corporis ꝑfectio, vt motor, ⁊ vt substātia: ⁊ per potētias moueat corpus: cū in ipsa post mortem potētię remaneant: in potētijs, ⁊ in ipsa remanebūt habitus ipsam ad eas actiones inclināntes, quas in corpore exercuit, veluti in nauclero nauis imaginatio remanet, postq̄ a naui exiuit. ¶ Ex his apparet quid heroica ṽtus sit, quidue imanitas, de ꝗbus Arist. loquiē 7° Ethi. De heroica ṽtute.

Cum enim intellectiua aīa sit simul rōnalis, ⁊ irrationalis, nā vna est, quę simul est sensitiua, ⁊ intellectiua/ ipsa duplici ratione nascitur sibiipsi rebellis, ⁊ vt est act⁹ corporis: virtute cuius nascitur appetitus sensitiuus potentialis, ⁊ virtute qua sensitiua, ⁊ irrōnalis est. Quo enim ipsa est actus corporis, ⁊ est sensitiua: nascitur irrationalis sibi, vt rationali repugnās. Quo vō est infima substātiarum separatarū, ⁊ intellectiua: nascitur, siue facta est rationalis sibi repugnās quatenus sensitiua. Est ergo heroica virtus habitus in anima acquisit⁹, quo ipsa vt sensitiua est, nō potest nisi bene appetere, ⁊ id solum, qd̄ recta ratio dictat. Hoc enim habitu anima tota effecta est intellectualis, hoc habitu ab omni immanitate purificata est: hoc habitu nihil in ea est, nisi qd̄ ipsam ad bonum ⁊ rectum cōmoueat. Hāc Plato (vt arbitror) in Euthy-

phrone sanctitatem appellauit, ⁊ eum: qui hūc habitum habet, sanctum: hac ratione eum sanctū esse dicit, quem dij amāt: ⁊ qui dijs est amicus. Aristo. autē heroicam virtutem hāc appellat, ꝙ homo hac virtute fiat heroa: quē gētilitas in deum verti credebat: verū, vt Plutarchus inqt, hac virtute non homo corporeus, sed anima heroa fit: quasi inter deos ꝯnumerāda. Est tamē (vt arbitror) differētia inter Platonem, ⁊ Aristo. ꝙ Aristo. arbitretur animā virtutem hāc posse assequi ex puris naturalibus, subtracta gratia gratū faciēte, siue omni particulari influentia: quam ipse nō cognouit. Plato vero in Menone prope finē nec hāc nec virtutū vllam arbitratur ipsam animā assequi posse, aut doctrina, aut natura, nisi diuina sorte influxa: quam diuinā sortem catholici gratiaꝫ gratum faciētem appellāt. Immanitas vero est habitus, quo anima nō elicit nisi cōtra rationem: nec alia nisi, quę appetitus sensitiuus vtcumqꝫ dictat, hoc habitu aīa nō agit, nisi ꝯtra ratione, ⁊ si quid ratione agit, nō nisi casu agit, aut vi: hoc habitu anima effecta est tota sensitiua atqꝫ irrationalis: hoc habitu Pithagoras dicebat animam migrare in ferinum corpus, hominemqꝫ cuius ipsa est, conuerti in beluam. Et quoniā hoc habitu homo immanis fit, ipsum immanitatē Aristo. appellat, Plato vero in Euthyphrone prophanitateꝫ: ⁊ eum: qui hūc habet, prophanum: hūc esse ait, quem oēs dij oderint. quibus ꝑspicuū est ⁊ virtutes, ⁊ vitia post mortem remanere, ⁊ nō solum humanas, sed diuinas. Qđ igitur morales habitus remaneant: dictū sit hactenus. ¶ Restat nūc disserere si aīa post mortē pęnam, ⁊ gaudiū subeat ſm Aristo. Respōdent post morteꝫ animas nō aliter pati aut gaudere, nisi eo modo, quo sanctus et studiosus essentialiter gaudet, ⁊ ꝓphanus, immanis, ⁊ flagitiosus essentialiter languet:

Cap. 14. Est enim (vt Pompon. inquit) duplex pęna essentialis, quam pęnam culpe appellāt, ⁊ accidētalis, vt afflictiua: qua punitur flagrosus. Dicūt ergo post mortem prophanorum hominū animas pati pęnas, sed nō nisi culpę: nō autem accidētales. Sanctū vero nō pręmiari nec gaudere, nisi pręmio atqꝫ gaudio essentiali: qđ est virtus ipsa, ⁊ illius delectatio. Uirtutes enim mirabiles delectationes nobis efficiūt. Ex his dicunt bonū nō remanere irremuneratū, quia pręmio virtutis essentialiter pręmiatur: nec remanere tristem, cū studiosa delectatione aīa gaudeat: a qua virtus nō absoluitur. Nec malū quoqꝫ impunitū, nam pęna essentiali: scilꝫ culpę prophani anima punitur, patiturqꝫ tristitiā, quę vitia comitatur. Ultra ergo ea, quę anima ī vita reportat, nihil nec mali nec boni: nec pręmij, nec doloris animā habere dicunt: et de felicitate cōtemplatiua nihil vltra: nisi qđ in vita lucrata est. Ego vero triplicem pęnaꝫ distinguo, culpę videlicet: quam essentialeꝫ appellat Pompon. quę nō est nisi vitium ipsum: qđ in culpa est: Alia est pęna dāni: qua flagitiosus aliquo sibi bono propter vitiū priuatur. Est ⁊ tertia pęna sensus: qua flagitiosus patitur afflictiue. Quod igitur anima post mortem pęnam culpę patiatur, nemo debet dubitare, quoniā post morteꝫ remanent habitus, ⁊ virtutes, ⁊ vitia, sed cum pęna culpę essentialiter nō sit nisi ipsum vitium: qđ in culpa est: iure anima prophani hāc penam patiatur, necesse est. Simili ratione, ⁊ ꝙ anima pręmietur post morteꝫ essentiali pręmio: qđ est ipsa virtus: ⁊ ipsi cōcedunt, ⁊ nos probamus ex eo: quia virtus ipsa, ⁊ humana, ⁊ diuina remanet, quod est essentiale ipsum pręmium. Quod vero prophani anima post morteꝫ pęnaꝫ dāni patiatur, dupliciter declaratur, primo ꝙ hęc virtute vtraqꝫ quę ſm eos est summū bonum: priuata est propter vitia, ergo patitur pęnam damni, quę non est aliud nisi alicuius boni priuatio, vnde quia hęc anima est summo bono, qđ apud ipsos est virtus, priuata, videtur pati pęnam maximi damni. Pręterea ſm veritatem etiam peripatheticā vt superius declarauimus. Anima prophani patitur pęnam maioris dāni qꝫ sit virtutis priuatio: nam patitur priuationeꝫ beatitudinis, quę intellectione dei: quę est ipse deus. Priuatur ergo hęc anima duplici bono ⁊ virtute, ⁊ diuina ipsa cognitione, quare non solū pęnam culpę patitur: sed maximi, ⁊ supremi dāni: huiusqꝫ hęc peripatheticus nō negaret. Utrū vero patiatur pęnam sensus: hoc est pęnam afflictiuā vltra has pęnas: Albertus vir doctissimus libro de animę origine asserit ſm Arist. illic esse pęnam sensus quasi ęquiuoce dictam. Nō enim ibi potest esse sensus corporeus, materialis vniuoce dictus cum sensu brutorū: cum amiserit organum. Erit ergo sensus ęquiuoce: quo anima tristatur, cum aliquid appetit, qđ exequi non potest. Anima enim prophani detinēs habitum luxurię, appetit ex illo habitu in corpore esse principiū, quo corpus vtatur luxuria: At cum defectu corporis principiū esse nō possit, iure tristatur. Hęc ergo tristitia animastica est pęna sensus ęquiuoce dicta. Hac ratiōe nos de pęna afflictiua solebamus distinguere: quoniā alia est corporea. qua corpora a corporibus pati solent: ⁊ hęc dicitur pęna sensus vniuoce dicta: ⁊ hac pęna Arist. nō diceret animaꝫ prophani affligi: cum careat ⁊ sensibus, ⁊ corpore. Alia est pęna afflictiua animastica, quę ꝓpria est animę. Hac aīa ex vitijs affligitur, ⁊ sibiipsi displicet: diciturqꝫ pęna sensus ęquiuoce dicta: hac Aristo. diceret affligi ⁊ corpora, ⁊ animas, quę ex corporibus operationes habēt. Nō enim hac pęna intelligētias pati assereret Aristo. cum illę sint extremaliter intellectuales, Animę aūt humanę etsi sint intellectiuę: quia sunt quasi medię inter extremaliter intellectus, ⁊ corpora: ideo animastica passione affligi possunt: quę est pęna sensus ęquiuoce dicta. Qđ hęc sint bene, ⁊ ꝑipathetice dicta, ꝓbamus: pmo, quia est aliquod extremū, qđ pęnam sensus nō patit̄ nec vniuoce, nec ęquiuoce ſm Ari. vtpote hę substātię, quę mouent stellę: quęqꝫ quia sunt puri intellect⁹ nec vniuoce, nec ęquiuoce pęna sensus affligi possunt: est ⁊ aliud extremum, qđ vtraqꝫ pęna affligi pōt, vt animalia, ergo si natura procedit ordinate: erit medium (vtpote anima humana: quę est inter hęc media: quę penā sensus subire poterit ęquiuoce dictam) nō quideꝫ corpoream, sed animasticā. ℞. Aristo. in substantijs separatis posuit gaudium. Dicit enim deū 10° Ethicorū. gaudere optimo, ⁊ cognatissimo: 12° vero libro pmę philosophię, ostēdit substātias supernas summopere delectari, ꝙ intelligentia sit optimum ⁊ delectabilissimū. Text. cō. 39°.

Unde Auerroes auctoritate Alexādri inquit, ⁊ Alexander dicit ꝙ nō est intelligēdū per voluptatem: voluptatem cōsequētem passionem: quę opponitur sensuali tristitię. Uoluptas enim quę est in intellectu nō est passio: neqꝫ habet oppositum: cum ista comprehēsio nō opponatur ignorātię. Uoluptas enim ita cōsequitur cōprehēsionem sicut vmbra corpus. Si igitur aliqua comprehēsio est: quę nullum oppositum habet, ⁊ nunqꝫ est in potētia: tunc cōprehēdenti nunqꝫ accidit dolor ꝓpter defectum cōprehēsionis: hactenus Auer. ¶ Ex his apparet in humana anima posse esse duplicem dolorem, atqꝫ dupliceꝫ tristitiam: ⁊ per cōsequēs pęnam sensus ęquiuoce duplicem. Alteram: quę sequitur ignorātiam, Alteraꝫ: quę sequitur vitium. Prima cōperit sibi quatenus est res intellectiua. Secūda quatenus est res media inter pure intellectualia: ⁊ pure materialia. nec pęna ista est vitiū essentialiter, sed sequēs vitiū vt vmbra corpus. Albertus vero Eodē cōmēto.

dicebat

dicebat hāc pęnam sequi carētiam actionis vitiosę. Cuz
enim anima per habitum desideret exercere vitiuz: qđ
exercere nō potest carentia corporis, iure tristatur pęna
hac: quę sequitur carētiam actionis ſm vitiuz. Pęna vo
prima nō est ignorātia, sed sequens ignorātiam. Unde
(vt fruitio) qua deus fruitur optimo, nō est intellectio,
sed fruitio, quam Aristo. aliquādo delectatiōem, aliquā
do voluptatem appellat: ita tristitia, quę sequitur igno/
rātiam: nō est ipa ignorātia: sed sequēs ignorātiam. Ani/
ma ergo separata a nostro corpore sicut bifariam dele/
ctatur delectatione: scilz sequēte operatiōem ſm virtu/
tem, quę dicitur animastica delectatio: ꝛ delectatiōe se/
quēte beatitudinem: quę est fruitio optimi: sic bifariam
pęna affligi potest: pęna quę sequitur ignorātiam: ꝛ pęna
sensus ęquiuoce: quę sequiꝛ vitia: quęqꝫ dicitur anima/
stica. Ergo impiorū animę ꝛ pęnam culpę, ꝛ pęnam vtri/
usqꝫ dāni: ꝛ pęnam sensus saltez animastica: quę ęquiuo/
ce dicitur, patiātur: necesse est. Pęnam vo sensus vniuo/
Li. de a. 4. ce dictaz excludit Aristo. ab his animabus pmo de ani/
ma libro, Cum inquit dicere autem irasci animā simile
est: ꝛ si aliquis dicat eam texere vel ędificare. Illic enim
Aristo. ab anima excludit tristitiam metuz iram: ꝛ id ge
nus, ꝙ sint cōmunes animę ꝛ corpis passiones. Nō autē
excludit itellectualem tristitiaz: ꝛ animasticā: quādoqui
dem operationes ſm virtutes nobis efficere mirabiles
delectationes, ꝛ animę ipsi dicat in libro Ethicoruz: quę
delectationes nō sunt corporeę: sed animasticę: similiter
speculatio etiam facit maximam delectatiōem: quę nec
est corporea: nec animastica: sed itellectualis. Ergo opor/
tet ſm Aristo. cōcedere pęnam animasticaz, ꝛ pęnam in/
tellectiuam, ꝛ pęnam corporeaz. Sed quęres an pęna se/
quens ignorātiam: ꝛ sequens vitia sit pęna dāni: ꝛ si est:
tūc pęna dāni nō differt a pęna sensus ęquoce dicta. Rñ
deo ignorātiam posse bifariam ɔsiderari vno modo, vt
est priuatio boni: ꝛ sic tristitia sequēs ignorātiaz sub hac
ratione, est pęna dāni. Alio modo vt ignorātia ponit ali/
quid in subiecto: vtpote aptitudinez, vel quicquid illud
sit: ꝛ sic tristitia sequēs ignorātiaz nō est pęna dāni. Sed
sequens illud positiuum: qđ ignorātia poneret. Melius
hęc distinctio dephēditur in vitio: nam vitiuz potest bi/
fariam cōsiderari, vno modo (vt est priuatio boni) scili/
cet virtutis: ꝛ sic tristitia sequēs vitium sic cōsideratum
est pęna dāni. Alio modo, vt vitium est habitus aliquid
ponēs in anima: ꝛ sic tristitia sequēs est pęna sensus ani/
li. 1. c. Sa/ mastica, siue ęquiuoce dicta. Hāc Iuuenalis aquinas ap
tyra. 13. pellat displicētiam, cum inquit Exēplo quodcūqꝫ malo
cōmittitur: ipsi displicet auctori. Prima est hęc vltro ꝙ
se iudice nemo nocēs absoluitur: ꝛ reliqua. M. vo Tul/
lius pro Milone inquit, ꝛ pęnā semper ante oculos ver/
sari putēt, qui peccauerint. Sed ambigeret fortasse quis/
piam cōtra ea, quę dicit Albertus. Dicebat enim pęnam
sequi vitia, quatenus inclinatur ad vitiosas operatiōes,
quas exequi nō potens vitiosus, affligitur: nam pari ra/
tione virtutes relictę in anima inclināt ad opatiōes ſm
virtutes, vt dicit Arist. ergo cum eas exequi nō possit ca
rētia corporis, iure virtutes videtur afflictiuę. Potest di
ci ꝙ virtus nō inclinat ad actionem, nisi vt inclinatio re
gulaꝛ a rōne. Uitium vo inclinat pter rationez: ꝛ qꝛ post
mortē ratio nō dictat executionem: cum illa nō sit cōue/
niēs: virtutes nō inclinabūt: sed cōuersę sunt in ornamē/
ta aię: ꝛ disponēt eam pro beatitudine ɔtēplatiua: vt su/
perius diximus: vbi declarauimus cognitionē dei intui/
tiuam in aia fieri non posse: nisi sit per virtutes: ꝛ potissi/
mum per heroicam eleuata: ergo post mortē virtutes nō
frustra remanēt: ꝛ nō affligūt animā inclinādo illam ad

actiones: At vitia cōtra inclinādo affligūt, et impediunt
aiam pro beatitudine recipiēda. hucusqꝫ peripatheticus
pōt loqui. Sed vtrum aię pphanoꝝ possint affligi pęna
sensus illata ab aliquo corpore: vt sanctissimi Doctores
asserūt: ꝛ Plato cōpluribus locis affirmat: pꝰ frōte Aris.
ex his quę scripsit, negaret: qñquidē igneuz illud corpus
agere nō pōt, nisi per ɔtactuz: vt in libris de gñatione as/
seruit. At ɔstat corpus spūm tāgere nō posse: ꝙ ea se se tā
gant: quoꝝ vltima simul sunt, vt libº physico 5º asseruit.
P. Ea solum agere ꝛ pati pñt: quorum est cōis mā: vt de
gñatione libº tradit. At corporaliuz ꝛ spūalium cōis mā
nō est, vt libº Metaͨͤ. xiº scribit. P. Aia, vt aia a corpore
nō patiꝛ nisi inquātuz recipit ab illo spēm: per quaz ipm
cognoscit, vt scribit 3º de aia: quare si ignis ageret in ani/
mā: aia ab illo patiēdo soluz cum cognosceret. Hāc posi/
tionez Firmianus tenet, cum inqt, aię cum in se nihil ha li. 7. c. 21.
beāt solidum ꝛ ɔtractabile a solidis: ꝛ corpalibus nullaz
vim pati pñt: sed qꝛ in solis spiritibus viuūt: a solo deo
tractabiles sunt: cui vtus ꝛ suba spiritalis est. Sed tñ do
cēt nos sanctę lrę quēadmodum pęnas impij sint laturi:
nam qꝛ peccata in corpibus cōtraxerūt: rursus carne in/
duētur, vt in corpibus piaculuz soluāt: hactenus Firmia
nus. Tertullianus quoqꝫ in Apologetico idē asserit. Aui. Cap. 46.
cenna peripatheticus 9º libº suę Metaͨͤ ait aias impioꝝ crema/
ri, quatenus apphēdūt ignem sub ratione discōueniētis:
veluti qui somniat aliqñ phātastice in somno apphēdēs
aliqđ sub rōne terribilis maiori cruciatu exardet, ꝙꝫ si in
vigilia ex pñtia eiusdem cruciareꝛ. Sed, vt diximus, fi/
des nobis sit argumētuz: qua Plato semp in diuinis re/
bus vsus est. Cuz. n. res diuinę sensibus nō subiacēt, pce/
pit Plato in Timęo, vt vteremur maioruz auctoritate:
quare cuz nulla sit auctoritas maior, ꝙꝫ sanctissimoꝝ do/
ctoꝝ: qui christianā veritatem sanguine, ꝛ miraculis cō/
firmarūt: ex horuz auctoritate credere debemus aias p/
phanoꝝ hoium pati etiam ab aliquo corpeo (vtpote ab
igne, qui ppē ſm medicos, est magis expurgatiuus, ꝛ se/
paratiuus cęteris ęlementis. Dicamus ergo aiam, vt aia
est, quadrifariam esse illimitatā. Uno modo ſm locū, ꝙ
s. vt aia est, nulli loco sit astricta: quēadmoduz superius
diximus. Alio modo ſm opationem, qm vt aia pōt opa/
ri vbi vult, ꝛ nō solum in hoc loco. Tertio est illimitata
ſm gradum pfectionis: qm, vt aia debet pręesse vniuer/
sę naturę corporeę, ꝛ nulli corpori esse submissa. Quarto
est illimitata ſm apphēsionem: qm est apta apphēdere
bonum ꝛ malum: bonum qdem, vt bonum, ꝛ maluz, vt
malum. Nō tamē, vt aia apphēdit bonum vt malū: vel
malum, vt bonum. Sāctissimus ergo vir Thomas ignē
infernum quadrupliciter pęnam inferre aię asserit. Pri li. 4. cō/
mo inquātum ab ea aufert illimitationē loci: ꝛ hoc illam tra Gen.
detinēdo, vt ne possit alia loca petere: quę sua natura pe/ cap. 90. ꝛ
tere apta est. Secūdo auferēdo illimitationez in operā/ quol. 2. ꝛ 3. Et in
do: quoniā facit vt nō vbi vult operetur: quēadmoduz ſm qōnibus
eius naturaz operatiua est. Tertio auferēdo illimitatio/ disputa/
nem apphēdēdi: quoniam cōpellit, vt aia ignem: cui assu/ tis d aia
stit, vt nociuuz, atqꝫ terribilem rem apphēdat: quem ex q. 21.
illimitatione apprehēdēdi ipsa apphēderet, vt bonum:
ꝛ voluptificum. Quarto auferēdo ab ea illimitationem
pfectionis: nam sua natura pręest igni, ꝛ vniuersę natu/
rę corporeę: at tūc ignis aię pręesse videꝛ. ergo pęnā sen/
sus ignis huiusmodi quadrifariam infert aię: quam ipsa
maximam esse dephēdit, ꝙ sibi id omne auferaꝛ: qđ est
illi, vt aia: nāle. ¶ Ex his delerētur obiectiones, prima
qdem, qa lz corpus nō tāgat spūm tactu quātitatiuo, tā/
gere potest potētia atqꝫ virtute, veluti cęlum tāgit intel/
ligētiam. Scđa etiam diluiꝛ, ꝙ Aris. loquaꝛ de actione:

qua agēs ꝯuertit passuȝ in eius nām. Jn hac enim actione cōis materia est. Tertia rursus tollitur ꝙ ignis agere pōt in aiam, vt res, ⁊ vt intētio: quādo agit vt res, potest īferre pęnā: qñ agit vt intētio: agit spēm. ⸿ Sed quęres an pipatheticus posset hęc ꝯcedere. Videt̄ enim prima frōte ꝙ nō. Dubitaret enim primo qualis nam esset hic ignis aiaruȝ impioꝝ afflictiuus: an ęlemētarius, an alterius rōnis. Secūdo si ęlemētarius, quo nam pacto intra terrę ima genitus esset, ⁊ e quo agente. Tertio vnde hic ignis hēet ꝓprietateȝ hāc, vt ipse possit impioꝝ aīas affi cere pęna sensus: cęteroꝝ nō. Tertio cur poti⁹ ignis hanc ꝓprietatem habeat, ⁊ nullum alioꝝ ęlemētoꝝ. Theologus (vt Thomas vir doctissimus) talem ignem esse ęlemētarium asserit, cum cęteris ignibus eūdem specie: qđ Aris. asserit Topic. pmo, cum inqt oēm aquā omni aquę esse specie eādem, ergo ⁊ oēm ignem. Ad 2ᵐ dicit Theologus (vt Thomas talem ignem factū esse a deo intra terrę ima ex ordine diuinę iustitię) vt eēt instr̄m diuinę iustitię quo maloꝝ aīę cruciarētur. Peripatheticus aūt diceret vnuȝ ęlemētū ex ordine naturę vniuersi fieri posse in regione alterius. Videmus enim ex ordine vniuersi in regione aeris fieri lapides, ⁊ animalia, ⁊ id genus, videmus in subterraneis locis ignes fieri, vt apud ethnas, Quare dicere pōt intra ima terrę fieri ignes, ꝙ terra illa facile in ignem verti possit: ⁊ ex ordine naturę vniuersi ꝑpetuo fieri ex illa terra igneȝ, ꝓpter bonū vniuersi: quo impioꝝ aīę puniātur, vt Auicē. dicit. q̄a quātum de terra ꝯuertit̄ in talē igneȝ: tātū de ea aliūde gñat̄: hęc nō sunt aliena a pipatheticis: qui ꝓpter bonum vniuersi, ⁊ ex ordine naturę vlis ꝯcedūt graue ascēdere ad replēduȝ vacuum: ⁊ leue eadeȝ causa descēdere. Ad 3ᵐ dicit Theologus talē ignem nō quatenus est ignis agere in aiam: sed vt instr̄m diuinę iustitię. At pipatheticus diceret ꝙ quēadmoduȝ ignis ęlemētarius: qui sua natura est corruptiuus, per cōmixtionem radioꝝ stellaꝝ efficit̄ ꝯfectiuus; ⁊ salutiferus: vt patet de eo igne, qui descēdit ad nos cuȝ solis radijs (vt Albertus inqt in li° de Cęlo exponēs quę Alexāder dicit) ita ignis intra terrę ima ꝯtētus ꝓprietate loci reddit̄ aiarū impioꝝ afflictiuus: videmus aquas balnearum ꝓprietate loci miracula fere quādoqȝ fecisse, vt nos obseruauimus: quę aqua sua natura non faceret; sic ignis hic ꝓprietate loci vim taleȝ hēe posset, qua aīas impioꝝ affligere posset. Diximus enim aīas impioꝝ affectu vitioꝝ quasi per nām ima terrę petere: quare peripatheticus dicere posset aīas has ad eum igneȝ latas eē, qui quasi in terrę nām versus est, ⁊ ab eo pati realiter, et ꝓꝑetate ignis talis: ⁊ impetu, atqȝ peculiaritate vitiorū: hactenus peripatheticus. Quę vō sanctissimi viri dicūt: sunt vera: ⁊ dictu facillima: quādoqdeȝ (vt Boetius inquit 5° de ꝯsolatione) omnia ꝓuidētię diuinę subdūtur. Ideo melius est dicere hęc eē ex ordine diuino: qui in diuina ꝓuidētia ꝯtinet̄. Ignis enim ille factus est a deo ex ordine diuinę iustitie: qui in ꝓuidētia est, ille ignis fact⁹ est (vt instr̄m diuinę iustitię) vt per ip̄m impioꝝ aīę iustificētur. Non enim vt ignis, ⁊ vt nāle corpus id facere posset, nisi sic facere esset a ꝓuidētia institutū. Et cum diceba t̄ cur potius ignis hoc facere debeat: Phi dicerēt ex tribus: pmo ꝙ cęteris ęlemētis ignis sit ęlemētum actiuius. Scđo ꝙ cęteris ęlemētis sit spūali⁹: ⁊ naturę spirituali vicinius: ⁊ aīę cęteris proportionali⁹. Tertio ꝙ magis sit purificatiuus, ⁊ dissimilariuȝ magis separatiuus, Similariū vō magis ꝯgregatiuus: At Theologus pro veritate diceret magis igneȝ hęc facere, quia sic est ordinatum a diuina prouidētia: cuius ratio humanū captuȝ excellit. Quod igit̄ animę post mortem pęnam sensus pati possint, ⁊ multiplicem delectationeȝ, ⁊ qño diuersimode Phi, ⁊ Theologi hęc asserāt, ex hisce perspicuum est.

4° sent. dis. 44.

⸿ Soluit̄ 9ᵃ. q. ⁊ declarat̄ aīa post mortē si cognoscat singularia, vt amicos, filios, propinquos, necnō ⁊ mutationes, quę emergūt in illis: rursus an cognoscat ea singularia quę postea ꝑpetuo emergūt. Cap. LXXIX.

Rętera maxima. q. est si aīa post mortē ea singlaria cogꝰscat, quę in vita nouit: ⁊ si de nouo alia apphēdē possit, ⁊ mutatōes, quę illic emergūt: pipatheric⁹, qui fortasse nō abhorreret distinguē duplices spēs, alias quę aīę īsunt vi sepatiōis: alias, quę aīę īsunt vi vniōis ad corp⁹. Sūt. n. res, q̄s cogꝰscit, duplices, alias, q̄s cogꝰscit vi separatiōis, vt meritū, pęnā, locū, ⁊ cętera: quę sup̄i⁹ dixim⁹. Alias vō, quę cogꝰscit vi vniōis, vt res nāles: hinc alię sūt spēs, q̄bus illas, ⁊ alię, q̄bus has res cognoscit: spēs q̄b⁹, illas cognoscit, accipit a supis substantijs lumine diuino ipsam disponēte. Spēs vō, q̄bus has apphēdit a phātasmatibus accipit lumine itellect⁹ agētis ipsam afficiēte. Tūc pipatheticus asserēs hāc distinctiōeȝ diceret aiam post mortē itelligē singularia: quaꝝ spēs hēe pōt: qꝛ igit̄ post mortem eoꝝ singularium spēs hēe pōt, quę itelligit vi separatiōis: ideo post mortē illa itelligit: vnde apphēdit locuȝ, ad quē delata est, ⁊ vnde exiuit, ⁊ se exisse, ⁊ pęnā, ⁊ pmiū, ⁊ id genus. Rursus qꝛ eoꝝ, quę itellexit in vita, spēs seruat, ⁊ spēs vt silitudo rep̄ntat per se vle, vt effectus rep̄ntat singulare, ⁊ quo ꝓducta est: hinc post morteȝ eoꝝ, singulariū spēs detinēs: e q̄bus spēs genitę sunt, pōt itelligē singularia: quoꝝ spēs detinēt: verū nō intelligit illa in phātasmatibus, sed in se: qꝛ post mortē nō itelligit itellectione ꝯuersa ad phātasma. Alij pipathetici dicerēt nullo pacto post mortē aiam itelligere nisi singularia: quę itelligere pōt vi abstractionis atqȝ separationis: nā cętera singularia nō itelligebat nisi in phātasmatib⁹; vt ego nūc amicum itelligo: quē Romę olim apphendi. Cum igit̄ spēs nō rep̄sentet vt effectus nisi singulare in phātasmatibus: ideo cessante phātasmate singulare aīa itelligere nō pōt. At sanctissimi viri: qui dicūt aiam posse itelligere nālia ⁊ per spēs ab eis causatas, ⁊ per spēs a superis defluxas, dicerēt eam posse itelligē, sed nō nisi per spēs influxas: ⁊ nō semper: sed s̄m diuinam ꝑmissioneȝ: q̄re s̄m pipatheticos aīa ea, quę hic emergūt, vl̄ emerserūt, nequaqȝ intelligere poterit. Scđm vō Theologos, ⁊ vitatē deo ꝑmittēte, per aliū modū, q̄ȝ per spēs a nālib⁹ defluxas itelligē pōt, vt scissimus doctor Tho. exposuit, At nūc pipatherice dcm̄ est, rerū nāliū vl̄ia in vl̄i aiam post mortē itelligē: vtpote ꝑ spēs ex illis acq̄sitas. Verū alio mō, quo itelligebat illa in corꝑe: q̄nquidē illa vnita nō itelligebat, nisi in phātasmatib⁹, post mortē in singularib⁹ vt hñt esse simplr. At singularia: quę itelligebat vi vnionis, vt amicos, ꝓpinq̄s, ⁊ mutatōes ꝯtingētes in eis nō apphēdit, cū hęc itelligē nō pōt, nisi in phātasmatib⁹. Singularia vō vi separatōis itelligibilia hñ itelligē pōt ex influxu spēꝝ illa rep̄ntātiū: hęc pipatherice fortasse dicēda sunt. Vñ, ⁊ Tho. bonā rōnē attulit, nā aīę separatę s̄m modū eēndi segregatę sunt a ꝯuersatiōe viuētiū. Cōiūcte vō ꝯuersatiōi spūaliū subaꝝ: quę sunt a corꝑe separatę: q̄re nāliter ea, quę hic agunt̄: cogꝰsceē nō ꝑnt: an vō ꝑ aliū modū cogꝰscāt: trascēdit captū pipatheticū. Ari. eiȝ ꝑ eth. inqt, imo fortasse ꝯrēdū vtrū hi, qui decesserūt, boni alicui⁹, aut mali pticipes sunt. Vī. n. ⁊ si qcq̄ȝ ex his ad illos ptineat siue bonū siue ꝯriuȝ: leue qddā, ac paruū vel simplr̄ ipis eē: deniqȝ neqȝ tātū, neqȝ tale, vt btōs efficē, q̄ nō sunt, vl̄ illis, q̄ sunt: auferre btitudinē queat. vbi pȝ Ari. loq̄ de mortuis, vt Plato loqtur, qui vbiqȝ mortuos

p° pte. q. 89. artic. 4° ⁊ 6°.

p° pte. q. eadē articulo. 4.

aias a corpe separatas appellat. Ergo fm Ari. si quā coꝝ quę hic fiunt, aia cognitionez habeat, illa est parua: qꝛ in vniuersali, ꝛ ꝯfusa: qua cognoscēdo hoiez cognoscit amicos ꝛ cęteros singulares homines: ꝛ qua cognoscēdo motuz oēs mutationes, quę hic fiunt, cognoscit. 10. q. soluta est, cum de pęna ꝛ gaudio aiaꝝ separataꝝ locuti sumus: ideo de ea hactenus dictum sit. Cap. 78°.

¶ Undecia. q. soluit, ꝛ declaratur an anima separata cognoscat aliam animam, vtpote amici, vel filij: ꝛ an eam alloqui possit. Cap. LXXX.

Ursus. q. non parua est, si aia separata alias aias cognoscat, vt amicoꝝ, filioꝝ, ꝓpiquoꝝ ꝛ similiuz: ꝛ eas alloqui possit. Plato cōpluribus locis, vt in Gorgia auctoritate poetaꝝ Acarontis aiam cęteras aias cognoscere, ꝛ eas alloqui, Minoem ēt illas iudicare cōcedit. Oēs qꝫ poetas scim⁹ nō semel cantare Venerē Jouem, Jouem cęteros deos alloqui: quos reuera, vt Plutarch⁹ inquit nō sunt hoies, sed heroum aię. Peripathetici negare nō possunt aiaz post mortē seipsaz cognoscere siue per eius essentiā se cognoscat ex vi separatōis, siue per speciez ab ipsa defluxaz lumine diuino ipsaz afficiēte: siue per spēz e superis substātijs ꝓductā: semꝑ arbitror eos dicere separatam aiaz posse seipsam cognoscere: ꝛ qm̄ cęterę aię sunt fm eandez essendi moduz, iure per essentiā suā cęteras cognoscere pōt, nō tn̄ quo illę sunt amicoꝝ, vel filiorum: cum per essentiā suaz amicos, vel filios nequeat cognoscere. P. pōt dicere eas cognoscere ꝑ essentias illarū, sicut superas substātias apprehēdit apprehensione, quę est ipsa res apprehensa: qua rōne pōt aia hęc cognitione, quę est res apprehensa, vtpote ꝑ essentiā rei: cęteras aias apprehēdere: insuper vi separatōis posset illas itelligere per spēs a superis defluxas: nunq̄ tn̄ illas apprehendit, quo sunt vel amicoꝝ: vel filioꝝ nāli. s. apprehēsione: nisi per alium moduz, vt diuus Thomas exposuit compluribus locis: quē modū peripathetic⁹ nō cognouit. Utrū vo alloqui altera alterā possit, Theologi dicunt alteraz alterā alloqui posse nō exteriori vbo: sed interiori: quatenus altera in se cōceptus format eo ordine, quo loquēdo extrinsec⁹ formaret: ꝛ ita illos sic cōpositos cognoscēdo, diceret alteram alterā loqui: Uerū hoc dici nō pōt, nisi supponamus aiam post mortez intelligere posse singularia: circa quę locutōes sunt: Sed cū aia post mortē solaz ea singularia cognoscat: quoꝝ vi separatōis spēs a superis substātijs accepit, iō fz peripatheticos in his solū aia aiam alloqui posset: De singularibus vo: quoꝝ cognitionem nālem habuit in vita: cum illa non amplius cognoscat, diceret in his alterā alterā alloqui nō posse. At theologus, qui per alium modum asserit ea posse cognoscere: de oībus loqui posse nō dubitaret, maxime deo ꝑmittēte. At si de vlibus locutiones esse pūt, fortasse prohiberet nihil in his alterā alteram alloqui posse. Et si dicas aias habere voluntatē tum imutabilez: sed in locutōe voluntas est mutabilis, posset dicere aiaz habere voluntatem imutabilem circa ea, quę egit, vt forma corporis, vtpote circa virtutes, ꝛ vitia. s. carētia corporis: circa ea, quę itellectus sunt, pōt hēe voluntatē mutabilez, ex quo pꝫ alteram alterā posse docere, nō qdez ea: quę intelligibilia nō sunt nisi vi vnionis: sed ea, quę intelligibilia sunt vi separatōis. Hęc cōiecturabilr dicere possum⁹: ꝛ qdē his, quę Aristo. dicit, nō cōtradicēdo: Uerū vo sint catholice dicta: sanctissimis doctorib⁹ relinquo, satl mihi est in puris nālib⁹ cū Pōp. disputare. hic. n. arbitrat Arist. velle aiaz nō remanere post mortē: qꝛ nihil de ei⁹ statu post obituz locutus est: Ego vo arbitror eū fuisse locutū quousqꝫ rō nālis euz potuit regulare: Sed qꝛ hęc, quę de aia assignātur post mortē: nō possunt rōne nāli regulari: iure pręter misit: nos vo nō per rōnes nāles, sed ꝑrim per fidez: quę in his potissimū argumētuz est, ꝑrim cōiecturis rōnabilibus, non tn̄ eis, quę ipse dicit aduersando: hęc exercitij causa subiecimus, nam si nos hęc ꝓbare non possumus: Pompo. ista minime refellere poterit.

¶ Duodecima. q. soluit, ꝛ declarat si aia pōt locū dimittere: vbi stare deputata est, ꝛ nobis apperere: ꝛ si imutabiliter vult, qcqd vult. Cap. LXXXI.

Agna. q. semꝑ fuit an aia, quę certo loco post mortē deputata est, possit ex illo exire, ꝛ nobis apparere: Gentiles nō dubitarūt in hoc, Cęsar. n. apparuit Cassio ꝛ Bruto. Alter arcadum apparuit alteri: catholici nō modo credunt hoc, sed pluribus miraculis cōfirmarunt. Peripatheticus diceret aiaz e suo loco recedere nō posse, qm̄ ad illuz quasi natura. s. impetu vitioꝝ ferebat: ꝓpea nec nobis apparere posse assereret: ea vo, quę apparent phantasmata esse dicerēt, de qbus Arist. logt in libro de somno: ꝛ nos supra aliqua diximus: possent bonā rōnē reddere, primo ex pte aiaꝝ, q aię. s. separatę post mortē ab hoiuz cōuersatione separatę sint, ꝛ solum substantijs separatis applicatę ad illasqꝫ cōuersę: vnde ꝛ ꝑmo ethicoꝝ inquit Aristo. inter viuos ꝛ mortuos ciuiliuz operū cōicationez esse nō posse. Scdo ex pte nostri: naz nostra cognitio est per sensus, rebusqꝫ ex ipsis sensibilib⁹: quib⁹ pꝫ hꝰ alas hoibus nāliter apparere nō posse, nec loca deserere: qb⁹ deputatę erant. Theologi vo per diuinā dispensationem has, ꝛ deserere loca posse, saltem ad temp⁹, ꝛ nobis apparere complurib⁹ miraculis cōprobarunt: Quod ꝛ Gentiles ipsi hystorijs cōplurib⁹ affirmāt, vt Ualerius: ꝛ alij. Utrū vo habeat separata aia voluntatē imutabilez, ipsi peripathetici circa actiōes nō negarent, vtpote corporis defectu: cuius pñtia ad agendum aię necessarium est vt ꝓrimo caplo diximus. Catholici vo imortalitatē hāc eē ex ipsius impij aię obstinatione assereret: Circa quę vo habent mutabilem: nos ꝓrimo capite explicanim⁹: qꝫqꝫ catholici hāc nullo mō eā hēe posse asserāt nisi ꝑmittēte deo. aiaduerte tamē theologos has, ꝛ plures qōnes lōge desiderabiliores determinasse: ꝛ qdem diligenti⁹, veri⁹, ꝛ certius: nos vo has volum⁹ sufficē, nec asserēdo, sꝫ solū disputādo de eis dicta hęc sint: hacten⁹ de Pōp. 9ᵃ rōne.

¶ Decima Pomp. rō disputat: ꝛ de ordie aiaꝝ fm latitudinē ꝑfectōis determinat. Cap. LXXXII.

Js disputatis, quę ad rōnē Pomp. nonā attinet, restat nūc redire ad reliquas eius rōnes: qbus eius opinionē ꝓbabat: Argumētatur ergo decimo aiam simplr mālem, fm quid vo imaterialem, q in ordine animaꝝ teneat supremum gradum totius latitudinis illarum in abstractione: qñqdem aia plantaꝝ nihil abstractionis habeat: Uerum supra hac non nihil imaterialitatis habet anima ꝣophyticoꝝ animaliū, q tactum ꝛ cōfusam imaginationem habeat, supra hac adhuc magis aia ꝑfectoꝝ aialiū, q habeat hoꝝ aia cognitionē aliquā rerum in absentia: supra hac cogitatiua, q magis adhuc spiritualiorē hēat: supra hac intellectiua: quę adhuc spiritualiorem habeat: Sed hic ordo friuolus est, cum cogitatiua nō variet gradum: est eniz fm omnes qui de cogitatiua loquūtur, vna pars ipsius sensitiuę animę: ergo non ponit in numero graduū. P. Aristo. 2° de anima libro constituens gradus Lcō. 37.
pęnes quoꝝ variationem latitudo variat, Jn ꝑmo gradu constituit vegetatiuum, Jn secundo vo sensitiuum: t. 38.
Jntellectiuū vo nō vult esse ponēdum in hac latitudine,

vnde dicit περὶ δὲ θεωρητικοῦ νοῦ ἕτερος λόγος. hoc est de spectatiuo aūt intellectu est altera rō: qm̄ vt exponit Simplicius nō ponit̄ in latitudine ceterorū graduū aīę: quū illi gradus sint ex mā̄, ꝛ semīe: hic extrinsecus accedat. Constituēs vo gradus ipsi⁹ sensitiui: qd̄ sensitiuū ponebat̄, vt vltim⁹ gradus aīę: eorū. s. qui ex semine traducunt̄: ingt, ꝛ sensitiuorū, [Hęc qdē, hīt ꝫ locū motiuū: hęc vo nō hīt. Τελευταῖον δὲ τὸ ἐλάχιστον λογισμὸν καὶ διάνοιαν· οἷς μὲν γὰρ ὑπάρχει λογισμὸς τῶν φθαρτῶν, τούτοις καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, οἷς δὲ ἐκείνων ἕκαστον, οὐ πᾶσι λογισμός. idest vt verbum verbo reddā: Ultimuz aūt ꝛ minimū ratiocinationē, ꝛ rōcinatiuā: qb⁹ qdē. n. inest rōcinatio corruptibiliū, his ꝛ reliq̄ oīa insūt: qb⁹ vo illorū vnūqdq̄, nō oīb⁹ īest rōcinatio.] Ex his apparet ꝫm Aristo. pmū gradū sensitiuorū eē eorū, q sensuz tm̄ hīt: Scdm vo eorū: qui vltra sensuz hīt motiuū. Tertiū deniqꝫ eorū, qui vltra hęc hīt logismū. i. rōcinatōez, ꝛ dianoeam. i. rōcinatiuā, siue cogitatiā, vt hoīes: qꝛ quaten⁹ sensitiui sūt, vident̄ eē in vltīo gradu illorū, q vltra illa duo habeāt dianoeam, qua, vt aīalia pfectissima rōcinant̄, ꝛ discurrūt: sunt, q h dixisse Aristo. dicant ppter pygmeos, q aīalia sunt p dianoeā: nā pticulariter discurrūt, ꝛ rōcinant̄, hoīes aūt q p intellēm sunt, alteri⁹ ꝯsideratōis erūt ab hac latitudīe, ppea dixit d̄ itellectu eē aliā rōnē, qꝛ nō spectat ad latitudinē sensitiuorū: ꝛ assignans cāz hui⁹ ordis, ingt qb⁹. n. inest rōcinatio corruptibiliū. i. qb⁹ inest dianoea de numero corruptibiliū, ys ꝛ reliqua oīa isunt: qb⁹ aūt illorū vnūqdqꝫ, nō oīb⁹ inest logism⁹. i. dianoea. Addit vbū corruptibiliū: pp nōnullos dęmōes corporeos vt Calcidius ꝛ Apulleius, ꝛ cęteri Platonici dixerūt: qb⁹ inest logismus, ꝛ dianoea: ꝛ nō sensitiuū. nec dixit h pp cęlūs, vt exponit Auerroes, ꝫ pp hō dęmōes, quos iter aīalia enumerarūt Platonici, vt exponit Plutarchus. Ecce q Aristo. intellectiuū, quo hō ꝯstituit̄: non enumerat inter ceteros gradus aīarū: qd̄ nō aīaduertens Pōp. In opionē illā falsaz tradit̄. Immo ex his Aristotelis vbis clarissime pꝫ itellectiuū nō eē de gn̄e, nec de latitudīe ceterarū aīarū. Pꝫ ēt nō bn̄ dixisse eos, q minimū ꝛ vltimū crediderūt eē intellēm: naz Aristo. nō de intellu illud dicit: ꝫ de rōcinatiuo: qd̄ dianoeticū appellat, h. n. est vltimū in vniuersa sensitiuorū latitudīe. P. Si latitudo Pōp. eēt ꝯueniēs, adhuc vltra hos gradus eēt addendus alt⁹. s. aīa q̄ eēt simplr imālis: ꝛ ꝫ qd mālis: q̄ cū nō possit eē cęlestis aīa: erit intellectiua ipsa aīa. Quare hęc Pōp. latitudo vl̄ vtit̄ ꝯ ipm: vel vtit̄ ꝯ Aristotelez.

Ultima Pomp. rō disputat̄: ꝛ declarat̄ auctoritas. 12. libri metaphysicę de beatitudine: Et reddit̄ cā cur Aristoteles nō locutus est de beatitudine aīę post mortez in libris sciētificis, ꝫ in alys libris: ꝛ cur d̄ statu aīę separatę pauca dixit: ꝫ solū semia sparsit. Cap. LXXXIII.

Reterea vltimo Pomp. positrōez ei⁹ pbat q Aristo. 12. metaphysicę beatitudinē hoīs puo tpe durare dixerit, qm̄ nō vltra vitā: q̄ exigua est, vbi aīa esset perpetua hoīs beatitudo esset perennis. Ostendit ēt eo loco nō fecisse dr̄iaz de hoīe ꝛ aīa, qꝛ quę dicit de hoīe, voluit esse intelligēda de aīa: nam nō fecit de deo ꝛ de cęlo dr̄ia, intelligens de cęlo, quę dixit de deo. P. (vt dicit) si eo loco de aīa non loquit̄: vbi fuisset locutus: est. n. ille ppri⁹ locus. P. argumentat̄, si aīa posset ea beatitudine effici beata: qua de⁹ est, efficeret̄ deus. Demū in tanta re, cuz nihil dixerit, eēt accusandus. Sed lꝫ supius hęc fuerūt perpulchre declarant̄: tn̄ breuib⁹ repetamus: ꝛ pmo q Aristo. 12. lib. metaphysicę loquit̄ de hoīe, quī aīa cōstat, ꝛ corpore, hūc. n. ea beatitudine, qua dy beant̄, asserit paruo tpe esse beatus, qm̄ nō nisi in extremo vitę, vbi lōgis virtutib⁹ longisqꝫ studys tandez puenit ad heroicā virtutē mediante qua ipse deo copulabit̄, ꝛ efficietur heros, siue (vt Platonice loquar) sanctus. Dixit aūt hoc ppter nōnullos platonicos, qui putarūt beatitudinem nō assequi hoīez nisi post resurrectionē, quā postea hō perennez habebit: At cum ipse resurrectionē fieri posse neget pmo de aīa libro, propterea dixit beatitudinē eam: qua dy ipsi beant̄ homini paruo tpe inesse: cum nō nisi in vita: ꝛ qdez post heroicę virtutis adeptionē. Cuz vo dicit Aristo. nō fecisse dr̄iam inter hoīem, ꝛ aīaz: pace sua dixerim hoc falsuz est, quia Aristo. vbiqꝫ fecit dr̄iam, nam Plato voluit hoīem esse aīaz, Aristo. negat, lꝫ in moralib⁹ aliqn̄ Platonice loquēdo appellet hoīez aīaz. nec est verū eo loco nō fecisse differentiā inter cęlum ꝛ deū, qm̄ nō dicit deuz esse animal sempiternum, optimum, sed ζῷον ἀΐδιον, hoc est viuens ęternum. ζῶος. n. viuens, ꝛ ζῷον etiam viuens dicitur: ob qd̄ viuens, vita, ꝛ perpetua duratio / atqꝫ sempiterna iā hoc est cęlo diuino existit: quasi dicat deuz esse viuēs per essentiā, participatiōe cuius cęlum diuinū viuit: Ubi pꝫ Aristotelez fecisse dr̄iam inter deū, ꝛ cęlum: cū dicat deū per essentiā viuere, cęlum participatiōe. Cum vo dicit si de aīę beatitudine eo loco nō est locutus, vbi fuisset locutus, cuz. n. ille sit pprius locus, ꝛ ibi nō loquitur: nullibi ergo loquit̄, ergo illaz nō sentit. Dico locuz ppriū esse de aīa librū, qui est medius ꝛ mathematicus de rebus medys agens: Signū aūt est q qōnem hāc eo libro mouit, Cuz igit̄ ad euz librū spectet qō: videt̄ qōnis eiusdē determinationē ad euz librū spectare. Cur vo in libris sciētificis qōnem hāc nō decisit, est q libri illi pcedunt per cās, vel effectus hoc est per demonstratiōes, Cū igit̄ res hęc nō possit demonstratione definiri: a sciētificis libris hāc abiecit: ppterea asserit Albertus eo libro, quē de origine aīę conscripsit, Aristo. libro de natura deorū qōnem hanc definysse: cuz eo libro nō scientifice pcessit, quem asserit esse legitimū Aristotelis, Ego vo siue ille liber sit Aristotelis, siue nō: assero qōnez hāc Aristotelem in his sciētificis libris nō potuisse determinare, q in eis procedat ex his: quę nostris subiacēt sensib⁹: ppter hāc candē rōnem de statu aīę post mortē pauca declarauit: Sparsit aūt semina, qm̄ declarauit ipsam nō mori cum corpore, vt ex multis rōnibus nos probauimus: ꝛ pbabimus: ex his seminib⁹ dedit nobis viam, vt dicamus aliqua sicut diximus saltem cōiecturabilr. Ex his apparet eū nō esse accusanduz si in tanta re tacuit: qm̄ vbi nō potest dicere ꝫm sui philosophandi modum, nec per rōnem, qua ipse philosophatus est: satius fuit ipsi tacere. Patet etiā aīaz, quę eadem numero beatitudine, qua deus est, beat̄, non effici deum, lꝫ Themistius, ꝛ gentilitas cōcedāt. qm̄ nō eodez modo beat̄ sicut deus / lꝫ eadem beatitudine numero: qm̄ deus illa beat̄ per essentiā, aīa aūt per copulationem, qua sibi deus copulat̄: vt superius plixe dictum est: ꝛ de rōnibus Pompo. hactenus.

Quod hęc, aīa est imortalis: non sit pblema neutrum: imo sit cōclusio per se demonstrabilis: ꝛ demonstrat̄ hic multis rōnib⁹: ꝛ q Plato nō opinādo, sed asserēdo imortalitatem, sit locutus. Cap. LXXXIIII.

Emum Pompo. pro vltima eius mēte, pq etiā veritate tria dicit, primo de imortalitate aīę esse pblema neutruz, q vtraqꝫ ex pte sint dialecticę rōnes. Scdo dicit de imortalitate aīę esse articuluz fidei: ideo nō esse pbanduz asserit, nisi per media credita: quę fidei propria sunt: aloquin nō pcederet nisi per extranea: ꝛ nō p ppria arti: qui illam pbaret. Tertio dicit q lꝫ Plato tanta de

Tex. co. 41.

Cōtra ea que dicit cap. vlt°.

imortalitate aie scripserit: firmitatē tñ nō habuisse exi/stimat, vt ex fine apologie colligit, vbi illam sub dubio relinquere videt. In Timeo vō cū pposuisset de ea di/cere, quasi se excusans dixit satis sibi esse si in re taz diffi/cili/verisimilia dicat: ppea dicit plura magis opinādo, q̃ asserēdo esse locutū. Hec ille: que nec vera sunt, nec sibi cōstant, Nō qdem nō sibi cōstent, pz: naz articulus fidei nō pōt pbari, vt ipse dicit, nisi per ppria fidei, Ergo nō per rōnes dialecticas, alioquin magis per extranea pce/deret sic pbans, q̃ ille, qui eum pbaret demonstratiue: Nō si nō potest pbari per rōnes dialecticas, minime erit pblema neutrū. P. De articulis fidei nō neutro mō opi/namur, imo ipsos firmiter credimus, Ergo si de imorta/litate esset pblema neutrū eaz nō firmiter crederemus, quare nō est articulus fidei. P. Cū dicit articulos fidei nō esse demonstrabiles, falsum asserit: naz pbari pñt ex pncipijs per se notis in theologia, sicut cōclusiones phy/sice demonstrant ex principijs per se notis in physica: lz sit diria, q principia theologica in theologia sunt p se no/ta lumine superioris sciētie. s. dei & beatoꝝ: at principia nālia sunt per se nota, aut ex supiori scia, aut lumine na/

P. pte. q. 1. ar. 2. turali, vt Thomas inquit, hac rōne sancti doctores asse/runt Theologiā esse pprie sciam. P. Errat cū inquit arti/culos nō posse demonstratiue pbari: qa pbatio eēt per extranea: nam lz sic pbans erraret quo ad modū pban/di: tamē nō erraret in pbando: pbauit. n. Aristo. 2° libro de celo terrā sphericaz esse & per physicas, & geometricas demonstrationes. nō tamē errauit in pbando: lz per ex/tranea pcessit. P. Dicerē eū errare/qui articulis crede/ret, nō, vt traditi sunt a sanctis: sed, vt demonstrantur: vt lucidissimus doctor Egidius asserit: qui vō crederet ali/quez fidei articulū: nō quidez, vt sibi demōstratū, sed, vt traditum a sanctis viris, postea pro declaratiōe eum pbaret etiam demonstratiue, arbitror eū meruisse. Nō vō nō sit problema neutrum/sed cōclusio demonstrabi/lis, ex per se notis demonstrauimus, & rursus demōstra/bimus: nam per se notū est, oēm formā existentez in ali/quo subiecto, a quo dependet in esse & ꝯseruari, nō agere, nisi actione cōpositi: hoc. n. lz rōne pateat, qz. s. forma na/turaliter nō agit, nisi ſm hoc esse, qd habet: sensu etiam constat, cum nullaz videamus formā talem: cuius actio non sit cōpositi: nisi quis det' instantiam de intellectiua/de qua est questio. At intellectiua anima non agit opera/tione compositi: non. n. operatiōe corporis, nec alicuius partis corporis, ergo nō dependet ab eius subiecto: quo cōcesso sequit illam nō corrumpi corruptōe sui subiecti. P. Nulla forma existens in subiecto, e quo dependet in esse simplr, agit cōtra inclinationem illius: hec est per se nota, & cōtra eam nulla pōt ferri instantia, nisi de re, que est in qōne: qualem ferre possum' cōtra principia demō/stratiua: cum demonstratiua inductiōe pbantur: sed in/tellectiua anima vult aliqñ cōtra inclinationē sui subie/cti: vt vnusquisq experit, imo cōtra inclinationē stella/rum, vt inquit Ptolomeus: Ergo non dependet ab eius subiecto: quare illo corrupto ipsa nō corrumpet. P. Acci/piamus, vt per se notum, & cōcessum ab oibus peripathe/ticis, vle esse vbiq, & semper, qd etiaz Plato in Parme/nide asserit: & queramus an tale esse vbiqz, & semper ha/beat, vt est in re, vel vt est in intellectu: nō. n. tale esse hz, vt in re est: qm ſm peripatheticos in re habet esse in mā: que cōtrahit ad indiuiduationē: & sic nō potest eē vbiq: & per eandez causam non potest esse semp: quia materia est causa transmutatiōis. Ergo vniuersale nō habet tale esse, nisi vt habet esse in intellectu, qui ipm separat a ma/teria: loco, & tempore, ita vt ppter hoc sit ppetuū: ab in/tellectu ergo vniuersale erit perpetuū, quo ꝯcesso, quere/mus vtrum habeat esse perpetuū ab intellectu, quo intel/lectus perpetu' est, aut quo est transmutabilis, nō enim pōt dici esse perpetuū ab intellectu, quo ille est transmu/tabilis, quippe cū nullum per se transmutabile possit eē causa ppetuitatis, accedit q vlia sunt ppetua pticipatiōe intellectus, ergo intells erit per essentiā perpetuus, Hec ergo cōclusio aia est simplr imortalis demōstrabilis est, ex opatiōe aie, que est intelligere, & velle: ex obiecto, qd est ipsiū vniuersale, & ex cōditione formaꝝ mālium, que intellectiue anime nō cōpetit, Quā vitatez intuens Ari/stoteles vbiqz cōtra eos, qui dixerunt intellectū esse sen/sum, argumētat, si intells esset sensus, nō essent nisi sen/sibilia: & ita deleret metaphysica: que est ð itelligibilib', eodē mō argumētor, si itells eēt simplr mālis, nulla eēnt entia, nisi simplr mālia: & ita vt ꝓus, ðleret metaphysica: Quā rōnē ꝯ Pōp. reputo efficacissimā. P. Accipio itellz eē simplr ppetuū: h est ꝯcessū Alexādri saltē de agēte, Themistij, Theophrasti, Simplicij, ceteroꝛūq grecoꝝ, quos Auer. expositores appellat: Hoc est cōcessum ara/bum, vt Auerrois, Auempaces, Abubaces, Auicēne, Al/gaçelis, & Alpharabij saltē de agente: nemo. n. de intelle/ctu vnq̃ dubitauit, Scdo accipio de mente Pompo. de/monstratiue patere nō esse vnicū numero intellectū in oibus hoibus: & Argumētor intellect' est ppetu' simplr ex cōcessione oiū, & nō est vnus numero oium ex cōces/sione Pompo. Ergo aia est simplr perpetua, & ita cū cor/pore nō morit: & nō remanet vna oiū: sed post mortem vniuscuiusqz ppria & separata. Cū vō dicebat ipse Pla/tonem de imortalitate nō asserendo/sed opinādo esse lo/cutum: Miror eū qui tantū in Platone pfitetur: non animaduertisse demonstratiōes Platonis in Phedone: quas Albert' perpulchre collegit in libro de origine aie: Si eniz ipse opinādo locutus esset, in aliquo libro dedis/set viam, qua rōnes Phedonis opinās cōtrariū soluere posset. P. Plotinus summus Platonis imitator imorta/litatem nō opinādo persuasit/sed de mēte Platonis eo libro, quez de ea cōscripsit: manifeste asserendo ipsaz de/monstrauit: Quod aūt illā dubitauerit aliqñ, vt in apo/logia, vel alibi: fecit (intueret rei difficultatē: redderetqz legētes attētos, & cū dixit per verisimilia velle pcedere in taz grādi re: verbo modestatis vsus est, vt sepe notat Simplicius de Aristotele: ne arrogātie notaz incurreret. Quaz rem aīaduertēs Bessarion vir vtraqz lingua dis/sertissim', & in Platonica doctrina maxim' eo libro quē aduersus Georgiū trapeçuntiū de defensione Platonis cōscripsit, asserit Platonē firmissime credidisse, demō/strasseqz aie imortalitatē, potissimū in Phedone: Quare dicamus Platonē asserendo de imortalitate eē locutū: Utrum vō de anima, quecunqz dixit, constanter dixit, superius declarauimus.

¶ Epilogus omniū eoꝝ: que minus aduersando ijs que Arist. dixit, dicēda sūt de statu aie post mortē: & repetitio oiū eaꝝ qonū: q̃ supi' disputate sit: & libelli submissio ad Leonis decimi pōtificis maximi pedes. Ca. LXXXV.

Quia ab Aristo. de statu aie post mortē, pauca, aut nulla habem': a Platone vō pluria, credi/tū est Aristo. putasse aias ipsas cū corporib' aboleri, Platonē vō post obitū remanē. Uez Aristo. ipsaz remanē opinatū eē dubitādū nō est, qñqdez ex ipso itelligere, & velle, & ex itellectis ipsis, aptissime ipsaz post mortē remanē ꝯduxit, ex ipo vellet qdē: q aia ipsa nō raro eligat quedam contra impetum corporis, & ea: quorum contrarium corpus affectat: quod quidez fieri nō posset, si e corpore ipso simplr depēderet.

Attributa anime post mortem.

ex ipso intelligere vo, q ipsa nõ itelligat corpore, nec aliqua corporis parte. Ex ipsis intellectis deniq, quia vlia, quę ipsa intelligit, sunt vbiq; τ semp: sed cuz ipsa nõ sint per essentiã sempiterna, sed participatiõe aię, anima erit per essentiã separata, atq; ęterna: quare nõ est dubiũ euz voluisse ipsaz post mortẽ remanere. Uerum de statu aię post mortẽ ab ipso pauca accępimus: ppea nos aliqua dicere de illo oz: nõ asserẽdo, sed quę magis qs: quę ille dicit, cõueniũt: nõ obstantib⁹ eis: quę supius disputauim⁹. Post mortẽ ergo aię attribui solent complura, quędam, quę ad ipsaz attinẽt, vt intellectus est, sicut cognitio rerum: Est aũt hęc duplex: sicut duplices sunt res intelligibiles, mãles qdem: quę quidem simplr, τ fm rem in mã sunt: lz fm rõnez intelligibilia sint imãliter, τ vliter, vt sunt vlia mãlia. Sunt τ res intelligibiles imãles, vt diuinę substãtię: quę per essentiã sunt liberatę a mã, vt de⁹ intelligẽtię ipsę: τ ipsęmet aię post mortem. Mãles res, vliaq; illar anima nõ intelligit nisi in phãtasmatibus, sunt.n. vlia rez mãliuz in phantasmatib⁹, hoc est in singularibus phãtasiabilib⁹: τ phãtasmata ipsa in organis corporeis, vt colores in pariete, ppterea hęc vlia aia nõ intelligit sine corpore: τ per spẽs acquisitas a phãtasmatibus. Immãles vo bifariã intelligibiles sunt, vt supius persępe diximus, aut intellectione: quę est illar effect⁹, vtpote per aggregationẽ cõceptuũ ex effectib⁹ illar accęptor: aut intellectiõe, quę est ipsamet res, quę intelligit, vtpote qua ipsę intuitiue in se intelligerent: τ qdem per illar essentiã. Attribui ergo solet aię post mortez vtraq; rer cognitio: nõ tñ nisi, qua ipsa intellectus est. P. Attribui solent complura vt sensitiua esse videt, vt virtutes, τ vitia: quę aię nõ insunt, nisi vt habitus sensitiui appetitus, vel vt illi⁹ temperatiores. Attribuũtur ea: quę hęc cõsequũtur, vt pęna, gaudiuz, dolor, voluptas: letitia, tristitia, dãnum τ pręmium, τ cętera, quę illa consequũtur. Rursus ei attribui solent, quę corporis sunt, vt loc⁹, vbi illa aut luget, aut gaudet, aut mediocriter se hz. Ut motus, quo illa ad eum locũ fert, vel ducit: τ quo illa corp⁹ assumit, vt nobis appareat, locutio qua altera alterã alloquat: τ cętera id genus: de qbus supius diximus. Hęc.n. sunt, quę aię post mortẽ attribui solent, τ complura alia, verum quęcũq; ei attribuũtur: vel sunt quę intells sunt, vt intelligere, τ scire: vel quę sensus sunt, vt virtutes τ vitia: τ quę hęc comitant: vel quę corporis sunt, vt motus τ locus, τ id genus. Quãq; ergo de his copiose diximus τ disputãdo, τ cęteror opiones narrãdo, τ veritatez catholicam explicãdo, nũc nõ asserendo, sed quę magis cõueniunt his, quę Aristo. dicit addemus: nõ obstãtibus his, quę diximus. Post mortẽ ergo aię ea, quę corporis sunt, Aristoteles nõ attribueret, vt motũ τ locũ: τ id gen⁹, naz omne qd est in loco fm eum, est aut per operationẽ, aut per circũscriptionẽ corporis extrinsecus cõtinẽtis: cuz.n. ipsa corpus nõ sit, per circũscriptionẽ in loco esse nõ põt. P. Cũ post mortẽ eius opatio nullibi appareat, iure per opationẽ nullibi esse poterit, remanet ergo aia ens sempiternum, τ imortale, nullibi tñ: nõ.n. si omne, qd in loco est, sit ens, opz, vt omne ens sit in loco. Et qm nullibi est post obituz, ad nullũ locũ mouebit: quare nec in dextrũ, nec sursuz: nec in aliã quãuis regionẽ, qz (vt dicebam⁹) lz oẽ qd mouet, sit ens: non tñ oẽ ens, mouet. Silr rõne diceret Aristo. aiam nec mutabilr, nec imutabilr in loco esse: cũ ipsa in loco nõ sit, nec ad nos venire posse, τ apparere, q post mortẽ nõ moueat: Diceret ẽt post mortẽ eaz nõ esse in tpe: sicut nulla substãtiar separatar est. quare eo ipso, quo corpus deserit, oĩa ea quę ipsi vi corpis attribuebant: quę cũ a corpore separet: τ a nostro cõsortio separari videt: Hęc Aristo. diceret de eor attributiõe, quę corporis sunt. De attributis vo aię: quę sensus sunt, vt ee vident. Magis cõuenit eis, quę Arist. tradit, dicere nulla illor attribui aię separatę: vtpote nec virtutes, nec vitia, nec pęnas, nec gaudia, nec dolorem, nec voluptatem, nec pręmiũ, nec dãnum. Consonat aũt hoc eis, quę dicit in libris ethicor. 3°.n. libro inquit, τ nihil adhuc mortuis videt, neq; bonũ nec maluz: vbi loquit de his quę aię attribuũtur, vi scilicet appetit⁹ sensitiui, vt actões fm virtutes, τ vitia, τ habit⁹ ipsi, τ affect⁹, τ potẽtię: oĩa.n. hęc per mortẽ eo loco credidit amitti: ppea dicit eis nec boni vl mali quicq; inesse: qz aię sunt, vt in corpore est, τ vi corporeor sensuũ. τ pmo ethicor mouẽs hãc qõnẽ. [At inquit imo fortasse quęrẽduz vtrum ij: qui decesserũt, boni alicuius, aut mali pticipes sunt: τ soluẽs inquit: videt.n. τ si quicq; ex his ad illos ptineat siue bonũ, siue 3rium, leue quidez ac paruũ vel simplr vel ipsis esse: deniq; nec tantũ, neq; tale, vt beatos efficere, qui non sunt, aut illis, qui sunt, auferre beatitudinẽ queat.] Ubi pz cum loquit de aiabus: quas post mortem Plato mortuos appellat: τ ipse vbiq;: Illis ergo bonũ vel maluz moris, beatitudo vel miseria attribuenda nõ est, nisi prout in nostris memorijs relinquũtur, vt expositor diuus Thomas exposuit: hęc eni sunt bona vel mala hominis, vel animę pro pręsenti vita, virtus enim est summũ bonum animę nõ simpliciter, sed eoruz: quę pertinent ad pręsentez vitaz: vitium quoq; eor, pessimuz similiter, quę ad pręsentem vitam attinent. At cum anima post mortem separetur a pręsenti vita, a nostro etiam consortio, ideo libris ethicorum dixit eaz separari ab his bonis: quę nobis insunt in pręsenti vita: τ ab ijs malis: quare eoipso, q corpus deserit, omnia hęc deserere diceret Aristoteles. Ex his seqtur post mortem fm Aristotelez in his bonis, vel malis animas nec esse ęquales, nec inęquales: cum ab ijs oĩbus ęqualiter separatę relinquãtur: nec eor aliquid illis remanet, nisi in nostris memorijs sequit ẽt eas nullas nec pęnas, nec gaudia subire, cũ pęnę τ gaudia, dolores τ voluptates pręter vtutes, τ vitia nullas post mortez asserat Aristo. nulliz neq; pręmiũ vel dãnuz: meritũ, vel demeritũ: cũ hęc nõ sint alia pter virtutes ipsas, τ vitia: a qb⁹ post mortẽ penitus separatur aia. De his vo, quę ei attribuũtur, vt intellectus est, Magis cõsonũ est dictis Aristotelis dicere aiaz in corpore intelligere res, τ mãles, τ imãles: Mãles qdez vi vnionis per spẽs a phãtasmatibus acqsitas. Immãles vo in reb⁹ mãlib⁹: cum.n. aia sit res simplr imãlis, τ dum est in corpe, sit mãlis, sic mãles res intelligit, τ imãles in ipsis mãlib⁹. Post mortẽ vo vi separatõis imãles apprehẽdit, τ in ipsis imãlib⁹ apprehẽsis apprehẽdit mãlia. Cõsonat aũt h ijs quę dicit p τ 3° d aia. Aliqñ.n. dicit intellm post mortẽ nõ reminisci eoruz vliuz: quę in vita nouit, qm sensus corrũpunt sine qbus nõ intelligit aia. Dicit ẽt sine phãtasmate eam hęc vlia mãlia nõ intelligere: τ ita nõ sine corpore: Quare videt magis cõsonũ eis, quę asserit, esse dicẽdum aiaz separataz eor nõ reminisci: sed vi separationis, eoipso q separata est: oẽs res simplr imãles itelligẽ, nõ qdẽ in reb⁹ mãlib⁹ illas cognoscẽdo, sz poti⁹ mãles apprehẽdendo in rebus imãlib⁹ apprehẽsis. eo.n. ipso q corp⁹ deserit, τ separata est, vi sepatõis oẽs aię sunt ęqles, ęqlr affectę atq; dispositę ad itelligẽdaz imãlia p illar essentias, τ intellectõe, q est ipsę res itellectę: vñ eoipso q sepata est τ seipsaz, τ cęteras aias ei siles, τ subas sublimes per illar essentias apprehẽdit: τ oẽs res mãles, vt in reb⁹ illis imãlib⁹ cõtinent. In corpe ergo itelligebat imãlia in reb⁹ mãlibus: Separata vo 3 mãlia in reb⁹ imãlibus. Patet ergo fm